

Anca Jeanina Marinescu (Niță)

REGIMUL JURIDIC AL MANAGEMENTULUI DURABIL AL ECOSISTEMULUI DUNĂRE-MAREA NEAGRĂ

ANCA-JEANINA MARINESCU (NIȚĂ)

Colecția STUDIA DOCTORALIA

Directorul colecției

IPS Prof.univ.dr. Irineu Ion POPA
Director al CSUD - IOSUD
Universitatea din Craiova

COMITETUL ȘTIINȚIFIC

- Prof.univ.dr. Bădică Costin, Școala doctorală „Constantin Belea” a Facultății de Automatică Calculatoare și Electronică
- Prof.univ.dr. Burlea Șchipoiu Adriana, Școala doctorală de Științe Economice
- Prof.univ.dr. Cosmulescu Sina Niculina, Școala doctorală de Ingineria resurselor animale și vegetale
- Prof.univ.dr. Damean Sorin Liviu, Școala doctorală de Științe sociale și umaniste
- Prof.univ.dr. Dumitru Nicolae, Școala doctorală ”Academician Radu Voinea” a Facultății de Mecanică
- Prof.univ.dr. Enache Sorin, Școala doctorală de Inginerie electrică și energetică
- Prof.univ.dr. Gautier Laurent, Université de Bourgogne, Dijon, Franța
- Lector univ.dr. Matei Andaluzia Cristina, Școala doctorală de Științe
- Prof.univ.dr. Matei Gheorghe, Școala doctorală de Științe Economice
- Prof.univ.dr. Mazilu Mirela Elena, Școala doctorală de Științe
- Prof.univ.dr. Micu Sorin, Școala doctorală de Științe
- Prof.univ.dr. Mitrea Ion, Școala doctorală de Ingineria resurselor animale și vegetale
- Prof.univ.dr. Ocoleanu Ticu Nelu, Școala doctorală de teologie ortodoxă „Sfântul Nicodim”
- Prof.univ.dr. Otovescu Dumitru, Școala doctorală de Științe sociale și umaniste
- Prof.univ.dr. Olteanu Gabriel, Școala doctorală a Facultății de Drept
- Prof.univ.dr. Panea Nicu, Școala doctorală „Alexandru Piru” a Facultății de Litere
- Prof.univ.dr. Petre Nicolae, Școala doctorală de Inginerie electrică și energetică
- Prof.univ.dr. Răducanu Ruxandra, Școala doctorală a Facultății de Drept
- Prof.univ.dr. Selișteanu Dan, Școala doctorală „Constantin Belea” a Facultății de Automatică Calculatoare și Electronică
- Prof.univ.dr. Spulbăr Cristi Marcel, Școala doctorală de Științe Economice
- Conf.univ.dr. Stan Răzvan, Școala doctorală de Teologie ortodoxă „Sfântul Nicodim”
- Prof.univ.dr. Tarniță Daniela, Școala doctorală ”Academician Radu Voinea” a Facultății de Mecanică
- Prof.univ.dr. Teodorescu Cristiana-Nicola, Școala doctorală „Alexandru Piru” a Facultății de Litere

ANCA-JEANINA MARINESCU (NIȚĂ)

**REGIMUL JURIDIC
AL MANAGEMENTULUI
DURABIL AL ECOSISTEMULUI
DUNĂRE-MAREA NEAGRĂ**

**EDITURA UNIVERSITARIA
Craiova, 2022**

Referenți științifici:

Prof. univ. dr. Florica BRAȘOVEANU, Facultatea de Drept și Științe
Administrative, Universitatea "Ovidius" din Constanța

Conf. univ. dr. Gabriel Dumitru MANU, Facultatea de Drept – Universitatea
Ecologică din București

Copyright © 2022 Editura Universitaria

Toate drepturile sunt rezervate Editurii Universitaria

Cod ISBN **978-606-14-1866-4**

© 2022 by Editura Universitaria

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețelele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

CUPRINS

INTRODUCERE	9
CAPITOLUL 1 APA – RESURSĂ NATURALĂ REGENERABILĂ, VULNERABILĂ, LIMITATĂ.....	17
1.1. Apa, element indispensabil pentru viață.	17
1.2. Surse și tipuri de poluare a apelor	22
1.3. Efectele poluării apelor asupra mediului și sănătății umane	34
1.3.1. Importanța dreptului fundamental al omului la un mediu sănătos pentru asigurarea unei mai bune calități a vieții.....	35
1.4. Managementul durabil al resurselor de apă	39
1.4.1. Starea apelor în România	39
1.4.2. Presiuni semnificative asupra resurselor de apă din România..	41
1.4.3. Strategii și acțiuni privind managementul durabil al resurselor de apă	44
CAPITOLUL 2 REGIMUL JURIDIC AL PROTECȚIEI ȘI UTILIZĂRII DURABILE A APEI.....	48
2.1. Protecția apei la nivel național	48
2.1.1. Evoluția reglementărilor juridice românești în domeniul protecției și gospodăririi apelor.....	48
2.1.2. Cadrul juridic actual privind protecția și utilizarea durabilă a apelor	52
2.1.3. Gospodărirea cantitativă și calitativă a apei. Instrumente juridice de asigurare a gospodăririi durabile a apelor	57
2.1.4. Avize, notificări, autorizații	59
2.1.5. Planificarea în domeniul managementului și amenajării apelor	64
2.2. Reguli juridice în domeniul apelor la nivel european.....	67
2.3. Regimul juridic internațional în domeniul apelor	73
2.3.1. Reglementări internaționale privind apele dulci	73
2.3.2. Regimul juridic internațional al protecției și utilizării durabile a fluviului Dunărea	75
2.3.3. Regimul internațional de protecție a Rinului	75
2.3.3.1. Protecția împotriva substanțelor chimice și a hidrocarburilor ..	76
2.3.3.2. Protecția Rinului împotriva poluării prin cloruri.....	77

2.3.3.3. Regimul juridic de protecție a Rinului instituit după anul 1990	77
2.3.3.4. Protecția Rinului și Dunării din perspectiva căii de navigației Dunăre – Main – Rin.....	78
2.3.4. Regimul juridic privind protecția mediului marin	79
2.3.5. Reguli juridice internaționale privind repararea pagubelor datorate mareelor negre.....	81
2.3.5.1. Studiul unor cazuri celebre privind prejudiciile majore aduse mediului marin	82
2.3.6. Regimul juridic internațional privind poluarea prin scufundarea de deșeuri	89
2.3.7. Reglementări internaționale privind poluările de origine telurică.	90
2.3.8. Convenții regionale în domeniul protecției mediului marin	90
2.3.8.1. Programul UNEP / PNUM privind mările marine	90
2.3.9. Protecția Mării Negre împotriva poluării	92
2.4. Gospodărirea durabilă a apelor	94
2.4.1. Dezvoltarea durabilă. Istoricul evoluției conceptului	94
2.4.2. Gospodărirea durabilă a apei.....	100

CAPITOLUL 3 CONSERVAREA ȘI UTILIZAREA DURABILĂ A FLUVIULUI DUNĂREA..... 104

3.1. Preliminarii	104
3.2. Protecția juridică a Dunării.....	106
3.2.1. Scurt istoric privind apariția reglementărilor privind protecția Dunării împotriva poluării	106
3.2.2. Cadrul juridic actual privind protecția fluviului Dunărea	112
3.3. Strategia conservării și utilizării durabile a Dunării	120
3.3.1. Prioritățile Strategiei UE pentru regiunea Dunării.....	123
3.3.2. Obiective de mediu ale Strategiei UE pentru regiunea Dunării ..	124

CAPITOLUL 4 REGIMUL JURIDIC AL REZERVAȚIEI BIOSFEREI "DELTA DUNĂRII" 128

4.1. Rezervațiile biosferei. Concept. Istoricul apariției preocupărilor în domeniul protecției și conservării Rezervației Biosferei "Delta Dunării".....	128
4.2. Reglementări juridice privind protecția și conservarea Deltei Dunării....	133
4.2.1. Regimul juridic sancționator în conformitate cu Legea nr. 136/2011 de modificare și completare a Legii nr. 82/1993	151
4.3. Accesul pe canalele și lacurile interioare din perimetrul Rezervației Biosferei "Delta Dunării".....	158
4.4. Facilități legale stabilite pentru persoanele care locuiesc în perimetrul Rezervației Biosferei "Delta Dunării"	164

4.5. Prevederi legale privind manifestarea dreptului de proprietate în Rezervația Biosferei "Delta Dunării".....	166
4.6. Practicarea activității de pescuit pentru consumul familial în Rezervația Biosferei Delta Dunării. Cadrul legal.....	168
CAPITOLUL 5 ACTUALITATE ȘI PERSPECTIVĂ PRIVIND PROTECȚIA DURABILĂ A MĂRII NEGRE	173
5.1. Privire generală asupra problematicii poluării mărilor și oceanelor	173
5.1.1. Poluarea Mării Negre. Particularități. Repere legislative.....	177
5.1.2. Starea apelor Mării Negre în conformitate cu datele din Raportul Ministerului Mediului	181
5.2. Reglementări privind protejarea mediului marin.....	183
5.2.1. Reglementări naționale	183
5.2.2. Reglementări internaționale	191
5.2.3. Alte documente internaționale cu privire la protecția mediului marin.....	198
5.2.4. Reglementări internaționale care au un caracter regional	204
CAPITOLUL 6 MANAGEMENTUL DURABIL AL ECOSISTEMULUI DUNĂREA MAREA MEAGRĂ	213
6.1. Planul de Management al Bazinului Hidrografic al Dunării (DRBMP) ..	214
6.1.1 Cerințe ale Directivei 2000/60/CE cu privire la managementul Dunării	218
6.1.2 Acțiuni concrete care trebuie realizate pentru realizarea Planului de Management al Dunării	222
6.1.3 Starea actuală a calității fluviului și bazinului hidrografic Dunărea	227
6.2. Planul de management al Rezervației Biosferei "Delta Dunării"	238
6.2.1 Documente, planuri, strategii în perimetrul Rezervației Biosferei "Delta Dunării"	240
6.3. Planul Strategic de Acțiune pentru Reabilitarea Mării Negre.....	247
6.3.1 Proiecte derulate în domeniul conservării și utilizării durabile a Mării Negre	253
6.3.2 Starea mediului marin și costier.....	260
CONCLUZII ȘI PROPUNERI	265
BIBLIOGRAFIE.....	277

INTRODUCERE

Perioada pe care o parcurgem este caracterizată de numeroase provocări care vin din zona protecției mediului ca urmare a prejudiciilor aduse de către om principalelor componente ale mediului (aer, apă, sol, subsol). Echilibrul ecologic s-a pierdut treptat și, în cea mai mare parte, acțiunile distructive ale omului sunt răspunzătoare de situația actuală a mediului.

Cu timpul, mediul a reacționat față de toate prejudiciile pe care i le-a adus omenirea prin numeroase activități, iar consecințele le resimțim zi de zi în noua stare a mediului. Nu mai este o noutate faptul că una dintre cele mai mari bătălii ale omului contemporan este cea dată în domeniul protecției, conservării și ameliorării mediului.

Criza ecologică constatată în deceniul șase al secolului trecut (anul 1960) a schimbat radical gândirea noastră, a tuturor, în direcția unei mai mari responsabilități față de mediu.

Bazele politicii globale de mediu au fost puse de cele două întâlniri care au avut loc la nivel internațional, și anume, Conferința de la Stockholm (1972) și Conferința de la Rio de Janeiro (1992), care au creat premisele dezvoltării și implementării unui regim adecvat de protecție, conservare și ameliorare a mediului la nivel mondial.

Ca urmare a dezbaterilor avute în cadrul conferințelor internaționale s-a ajuns la concluzia că este imperios necesar să se formeze un fascicol de reglementări juridice specifice problemelor environmentale. Într-un timp relativ scurt s-a parcurs drumul de la reglementări secvențiale de mediu la știință, deci la formarea dreptului mediului ca disciplină de sine stătătoare.

În aceste condiții, una dintre cele mai importante probleme care preocupă omenirea a devenit politica de mediu care trebuie să găsească soluții împotriva efectelor distructive ale crizei ecologice.

Poluarea reprezintă o problemă contemporană majoră, cu atât mai mult cu cât de poluare nu a scăpat niciuna dintre componentele mediului. Poluarea a devenit un adevărat flagel care se manifestă sub forme multiple:

poluarea atmosferei (fizică și chimică), poluarea apei, a solului și subsolului, a alimentelor, poluarea fonică, etc.

Una dintre maximele care ilustrează sugestiv situația actuală aparține lui Jonathan Raban care afirmă că: ”Într-o țară slab dezvoltată e preferabil să nu bei apă, iar într-o țară super dezvoltată ar fi bine să nu respiri”.

Pe fondul modificării relațiilor cu mediul s-a început căutarea soluțiilor pentru coabitarea normală în noile condiții. În acest sens, s-a constatat că relația omului cu mediul nu mai este posibilă decât în cadrul unui ecosistem mondial și a unei strategii globale de mediu care se referă atât la elementele naturale, cât și la cele economice, sociale și politice.

Apa, componentă vitală a mediului, nu a fost ocolită de efectele prejudiciale ale poluării existente la nivel global. În acest context, analiza detaliată realizată în cadrul prezentei lucrări, sugestiv intitulată ”*Managementul durabil al ecosistemului Dunăre-Marea Neagră*”, vine cu elemente novatoare privind evoluția preocupărilor în direcția protecției și utilizării durabile a apelor.

Apa este un element indispensabil pentru viață, materie primă pentru activitățile productive, sursă de energie și cale de transport și un factor deosebit de important în menținerea echilibrului ecologic, pentru existența vieții și îndeplinirea tuturor activităților umane. Apa este o resursă naturală limitată a cărei utilizare presupune o raționalizare pe viitor astfel încât să fie disponibilă și generațiilor viitoare.

Utilizarea apei în decursul timpului a înregistrat o intensificare și o diversificare, plecând de la folosirea apei pentru băut și satisfacerea cerințelor de igienă și a celorlalte nevoi casnice, și până la activități complexe ca pescuitul, navigația, irigațiile și la folosirea ei în numeroase procese tehnologice.

Cadrul juridic actual privind protecția apelor este reprezentat de Legea nr. 107/1996 (modificată și actualizată), care, în contextul aderării la Uniunea Europeană, prin modificările și completările aduse prin Legea nr. 310/2004 și prin Legea nr. 112/2006, a asimilat concepția generală, obiectivele și instrumentele de realizare prevăzute în Directiva – cadru nr. 2000/60/CE privind acțiunea comunitară în domeniul apelor.

Documentul se preocupă de ansamblul apelor de la nivelul Uniunii Europene (cu excepția apelor marine), văzute ca un tot, fără a le separa, așa

cum s-a întâmplat în cazul directivelor anterioare. Gestiunea este gândită pe ecosistem și nu pe categorii de ape, după criterii precum destinația acestora.

Directiva cadru 2000/60/CE mai aduce ca element de noutate gestiunea apei pe bazin hidrografic, conform căreia statele membre trebuie să creeze districte hidrografice în care să instituie dispozitive administrative adecvate. Pentru fiecare district se elaborează un plan de gestiune și de programe de măsuri, se stabilește un registru de zone protejate, care are un program special de supraveghere

În plus, odată cu aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 195/2005 privind protecția mediului s-a realizat distincția între protecția apelor de suprafață și subterane și a ecosistemelor acvatice, pe de o parte și conservarea, protecția și îmbunătățirea calității apelor costiere și maritime, pe de altă parte.

Pentru a realiza gospodărirea durabilă, unitară, echilibrată și complexă a resurselor de apă și a ecosistemelor acvatice, precum și pentru protejarea zonelor umede se elaborează scheme directe pe bazine sau grupe de bazine hidrografice.

Planurile de management ale districtelor hidrografice se elaborează și se adoptă în conformitate cu termenele stabilite în Directiva 2000/60/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 octombrie 2000 de stabilire a unui cadru de politică europeană în domeniul apei.

La nivelul Uniunii Europene, protecția și utilizarea durabilă a apelor constituie unul dintre domeniile cel mai bine reprezentate. În acest sens, directivele aprobate la nivel european joacă un rol esențial în conturarea politicii de mediu privind protecția apelor.

De asemenea, la nivelul dreptului internațional există numeroase reglementări juridice privitoare la diferitele categorii de ape, precum și la formele de poluare a apelor care trebuie prevenite și combătute prin măsuri specifice prevăzute de protecție și utilizare durabilă a apelor.

Calitatea apelor din România este urmărită conform structurii și principiilor metodologice stabilite în cadrul Sistemului de Monitoring Integrat al Apelor din România (S.M.I.A.R.), restructurat în conformitate cu cerințele Directivelor Europene.

Sistemul național de monitorizare a apelor cuprinde două tipuri de monitoring: pe de o parte conform cerințelor prevăzute în Legea 310/2004

de modificare și completare a Legii Apelor 107/1996 care a preluat prevederile Directivei Cadru 60/2000/CEE în domeniul apei, și pe baza celorlalte Directive europene, pe de altă parte.

Planul de Management al celor 11 bazine hidrografice existente în România a fost finalizat la sfârșitul anului 2009. El conține programele de măsuri impuse de Articolul 11 din Directivă, măsuri care au în vedere atingerea progresivă a unei stări bune a tuturor apelor de suprafață până în anul 2015.

În ceea ce privește fluviul Dunărea, acesta a devenit o cale de navigație interioară a Uniunii Europene din momentul aderării României și Bulgariei la Uniunea Europeană.

Principalele axe ale Strategiei Uniunii Europene pentru regiunea Dunării sunt: *conectivitatea* (transport intermodal, cultură și turism, rețele de energie), *protecția mediului* (managementul resurselor de apă, protecția biodiversității și managementul riscurilor), *creșterea prosperității regiunii Dunării* (educație, cercetare, competitivitate) și *îmbunătățirea sistemului de guvernare* (capacitate instituțională și securitate internă).

Planul de Management al Bazinului Hidrografic al Dunării reprezintă instrumentul pentru implementarea Directivei Cadru Apă care furnizează o prezentare detaliată a bazinului hidrografic și stabilește un Program Comun de Măsuri, respectiv activități ajutătoare pentru cei peste 25.117 km de apă incluse în rețeaua de râuri supusă investigațiilor.

În completarea Planului de Management al Dunării, fiecare țară semnatară și-a întocmit propriul Plan Național de Management al fluviului, mai detaliat, evidențiindu-se, astfel, importanța pe care o are Dunărea ca centru economic, social și ecologic pentru toate statele dunărene.

Rezervația Biosferei ”Delta Dunării” a luat ființă prin constituirea unui regim juridic adecvat de protecție și conservare a Deltei reprezentat, în principal, de o lege specială, respectiv Legea nr. 82/1993 privind constituirea Rezervației Biosferei ”Delta Dunării”.

Rezervația are un plan propriu de management care prevede anumite cheltuieli pentru acțiuni de conservare a biodiversității. Regulamentul și planul de management au fost avizate de Academia Română în anul 2006 și au fost depuse la MMGA pentru aprobare. În cadrul Legii nr. 136/2011 pentru modificarea și completarea Legii nr. 82/1993 privind constituirea Rezervației

Biosferei "Delta Dunării" se fac referiri directe cu privire la managementul rezervației.

Planul de management al rezervației se avizează de către Consiliul științific, care evaluează modul în care sunt aplicate măsurile prevăzute în acesta și prezintă, anual sau ori de câte ori este necesar, Academiei Române și autorității publice centrale pentru protecția mediului și pădurilor rapoarte cuprinzând constatări, propuneri și recomandări.

Marea Neagră este un ecosistem marin unic, fiind cea mai izolată mare a sistemului planetar. Ea este supusă, în zona litoralului românesc, unui proces de poluare din cauza poluanților proveniți din Dunăre, evacuărilor directe de ape uzate insuficient epurate sau chiar neepurate, cât și prin activitatea portuară intensă. În ultimele trei decade Marea Neagră a suferit o degradare importantă a resurselor naturale.

Regimul juridic actual privind protecția mediului marin este reprezentat, în principal de Legea nr. 17 din 7 august 1990 privind regimul juridic al apelor maritime interioare, al mării teritoriale, al zonei contigue și al zonei economice exclusive a României.

În anul 1996 a fost adoptat Planul Strategic de Acțiune pentru Reabilitarea și Protecția Mării Negre, fapt impus de situația reală de degradare a mării constatată de-a lungul timpului. Planul Strategic de Acțiune pentru Reabilitarea și Protecția Mării Negre a suferit o serie de modificări conforme cu Rezoluția I a Reuniunii Ministerelor responsabile pentru protecția mediului a Părților semnatare la Convenția asupra Protecției Mării Negre împotriva Poluării (Sofia, Bulgaria, 15 iunie 2002).

Statele semnatare au constatat cu îngrijorare amplificarea procesului de degradare a ecosistemului Mării Negre, precum și exploatarea nerațională a resurselor sale naturale.

Toate aceste preocupări privind protecția apelor din perspectivă durabilă, precum și punerea în aplicare a prevederilor legale privind realizarea unui management durabil al ecosistemului Dunărea Marea Neagră, au fost analizate în mod detaliat în cadrul prezentei lucrări intitulată "**Managementul durabil al ecosistemului Dunăre - Marea Neagră**".

Lucrarea este structurată pe șase capitole în cadrul cărora a fost realizată o analiză detaliată a problematicii privind protecția apei în general

și a regimul juridic privind managementul durabil al ecosistemului Dunărea Marea Neagră, în particular.

În cadrul **Capitolului 1** intitulat „**Apa – resursă naturală regenerabilă, vulnerabilă, limitată**” este prezentată noțiunea de ”apă” ca resursă indispensabilă pentru viață (subcapitolul 1.1.); principalele surse și tipuri de poluare (subcapitolul 1.2.); efectele poluării asupra mediului și sănătății umane și rolul dreptului fundamental al omului la un mediu sănătos în acest context (subcapitolul 1.3.), iar în final sunt evidențiate aspecte referitoare la managementul durabil al resurselor de apă (subcapitolul 1.4.) plecând de la date concrete obținute din diferite documente și rapoarte realizate de Ministerul Mediului și de Administrația Națională ”Apele Române”.

Capitolul 2 - „Regimul juridic al protecției și utilizării durabile a apei”- este dedicat problematicii privind evoluția normelor juridice specifice privind protecția durabilă a apelor, la nivel național, european și internațional (subcapitolele 2.1, 2.2, 2.3), precum și aspectelor privind gospodărirea durabilă a apelor (cu precizarea că în cadrul subcapitolul 2.4.1. este prezentat pe larg conceptul de ”dezvoltare durabilă și evoluția sa de-a lungul timpului).

O notă aparte a Capitolului 2 este dată de îmbinarea părții teoretice cu cea practică, dedicată studiului unor cazuri celebre privind prejudiciile majore aduse mediului marin de către poluarea cu hidrocarburi (subcapitolul 2.3.5.1.). Cazurile prezentate sunt: Cazul ”Amoco – Cadiz”, ”Cazul poluării Rhinului” și ”Cazul Erika”.

Cel de-al 3-lea capitol – „Conservarea și utilizarea durabilă a Fluviului Dunărea”- debutează cu informații preliminare privind apariția fluviului Dunărea (subcapitolul 3.1.), continuă cu aspecte privind protecția juridică a Dunării (subcapitolul 3.2.) și se încheie cu prezentarea Strategiei conservării și utilizării durabile a Dunării (subcapitolul 3.3.).

Capitolul al 4-lea intitulat ”**Regimul juridic al Rezervației Biosferei ”Delta Dunării”**” este un capitol mai amplu, format din șase subcapitole dedicate problematicii specifice Rezervației Biosferei ”Delta Dunării”. Astfel, capitolul debutează cu prezentarea conceptului de ”rezervație a biosferei” și în mod particular istoricul preocupărilor în domeniul protecției și conservării Rezervației Biosferei ”Delta Dunării” (subcapitolul 4.1.).

Subcapitolele următoare conțin referiri directe cu privire la reglementările juridice privind protecția și conservarea Rezervației Biosferei "Delta Dunării" (4.2.), la aspecte privind accesul pe canalele și lacurile Rezervației (4.3.), la facilitățile legale stabilite pentru persoanele care locuiesc în perimetrul Rezervației, precum și prevederi legale privind manifestarea dreptului de proprietate și practicarea pescuitului familial în perimetrul Rezervației Biosferei "Delta Dunării" (4.5. și 4.6.).

Capitolului 5 - "Actualitate și perspectivă privind protecția durabilă a Mării Negre" are în centrul analizei situația prezentă a Mării Negre și măsurile legislative care se iau pentru protecția sa pe termen lung (subcapitolul 5.1.).

În continuarea capitolului este prezentată starea apelor Mării Negre în conformitate cu datele furnizate de diverse documente și rapoarte realizate de Ministerul Mediului (subcapitolul 5.1.2.), precum și reglementările privind protejarea mediului marin la nivel național și internațional (subcapitolul 5.2.).

Capitolul 6 este dedicat în întregime problematicii propuse prin prezenta lucrare de doctorat fiind intitulat sugestiv "**Managementul durabil al ecosistemului Dunăre - Marea Neagră**". Capitolul este format din trei subcapitole principale, care abordează aspecte legate de managementul durabil al resurselor de apă care aparțin fluviului Dunărea, Rezervației Biosferei "Delta Dunării" și Mării Negre. Astfel, subcapitolul 6.1. prezintă "Planul de management al bazinului hidrografic al Dunării", subcapitolul 6.2. se ocupă de "Planul de management al Rezervației Biosferei "Delta Dunării", iar subcapitolul 6.3. este dedicat prezentării acțiunilor durabile realizate în Marea Neagră prin intermediul "Planului Strategic de Acțiune pentru Reabilitarea Mării Negre". Capitolul 6 conține și o parte de studiu privind poluările accidentale produse în apele românești, în mod particular pe fluviul Dunărea (subcapitolul 6.1.3.1).

Capitolul 6 este urmat de "**Concluzii și propuneri**" în cadrul cărora este analizată importanța lucrării, actualitatea sa, și în ce măsură cadrul juridic actual răspunde nevoilor de realizare a managementului durabil al ecosistemului Dunăre - Marea Neagră.

Lucrarea se încheie cu ”**Bibliografia**” utilizată care cuprinde lista lucrărilor (de specialitate și cu caracter general), a documentelor și revistelor utilizate ca material de studiu pentru definitivarea lucrării.

Ce aduce nou lucrarea:

În primul rând a fost realizată o prezentare exhaustivă a problematicii protecției durabile a apelor, concentrată pe trei arii de interes: regimul juridic al Dunării, al Rezervației Biosferei ”Delta Dunării”, respectiv al Mării Negre.

În al doilea rând au fost realizate două studii de caz în cadrul a două capitole: Capitolul 2, subcapitolul 2.3.5.1. – ”*Studiu privind unele cazuri celebre privind prejudiciile majore aduse mediului marin*”, și un altul în cadrul Capitolului 6, subcapitolul 6.1.3.1. intitulat ”*Studiu privind poluările accidentale produse în apele românești. Situația poluării produse pe Fluviul Dunărea*”.

În al treilea rând au fost analizate o serie de cazuri celebre din jurisprudența europeană și internațională de mediu, deosebit de relevantă pentru a demonstra evoluția domeniului. Este vorba de cazurile: ”Amoco – Cadiz”, ”Cazul poluării Rhinului”, ”Cazul Erika”.

În al patrulea rând, bibliografia exploatează surse bibliografice din literatura de specialitate română, franceză, engleză, spaniolă, italiană. De asemenea, au fost folosite o serie de Rapoarte de referință, realizate de Ministerul Mediului și de Administrația Națională ”Apele Române” care au furnizat informații deosebit de importante privind protecția și managementul durabil al Dunării, al Rezervației Biosferei ”Delta Dunării” și al Mării Negre.

CAPITOLUL 1

APA – RESURSĂ NATURALĂ REGENERABILĂ, VULNERABILĂ, LIMITATĂ

1.1. Apa, element indispensabil pentru viață

Apa este un element indispensabil pentru viață, materie primă pentru activitățile productive, sursă de energie și cale de transport, fiind un factor important în menținerea echilibrului ecologic, pentru existența vieții și înfăptuirea tuturor activităților umane. În același timp, apa este o resursă naturală limitată a cărei utilizare presupune o raționalizare pe viitor astfel încât să fie disponibilă și generațiilor viitoare.

Apa, această resursă rară, esențială pentru viață, trebuie să fie considerată ca un tezaur care face parte din moștenirea comună a umanității. Deși se vorbește de un ”contract mondial al apei”, inițiativa a avut rezonanțe mai ales în lumea științifică și mai puțin în cea a acțiunii practice, politico – economice.¹

În sens general, apa este definită ca fiind un lichid incolor, fără gust și fără miros, compus hidrogenat al oxigenului care formează unul din învelișurile pământului.²

Conform Legii apelor nr.107/1996³ (modificată și actualizată), apele reprezintă o resursă naturală regenerabilă, vulnerabilă și limitată, element indispensabil pentru viață și pentru societate, materie primă pentru activități productive, sursă de energie și cale de transport, factor determinant în menținerea echilibrului ecologic. (art. 1). Apa nu este un produs comercial oarecare, ci este un patrimoniu natural care trebuie protejat, tratat și apărat ca atare (conform art. 1¹ din Legea apelor). Apele fac parte din domeniul public al statului. Cunoașterea, protecția, punerea în valoare și utilizarea

¹ Mircea Duțu, *Între a fi și a avea – Eseuri ecologiste*, București, Editura Economică, 1998, p. 80.

² Academia Română, *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ediția a II-a, București, Editura Univers Enciclopedic, 1998, p. 50.

³ Publicată în M. Of. nr. 244 din 8 octombrie 1996.

durabilă a resurselor de apă sunt acțiuni de interes general (conform art. 2 din Legea apelor).

Apa este inegal repartizată în timp și spațiu și constituie o problemă mondială de a cărei rezolvare depinde viitorul societății umane, prezența sa fiind indispensabilă dezvoltării. Se estimează că, în prezent, circa o treime din populația mondială trăiește în țări care cunosc probleme moderate ori severe în privința apei și că până în 2025, două treimi din omenire se va găsi în această situație. Circa 20% din populația mondială nu are acces la apă salubră și aproximativ 50% nu beneficiază de un sistem de asanare adecvat.⁴

Apa are o foarte mare răspândire în natură sub toate cele trei forme de agregare - gazoasă, lichidă și solidă. Volumul de apă de pe pământ este de 13,7 miliarde km³. Cea mai mare cantitate de apă existentă pe glob (97%) se află în oceane și mări. Calotele de gheață aflate la poli conțin mai mult de 2% din totalul de apă, pe când fluviile, râurile, lacurile, pânzele subterane de apă și atmosfera, abia 1%, fiind un procent infim care constituie în mod obișnuit sursa de aprovizionare cu apă a omului.

Sursele de apă se întâlnesc în cele cinci părți ale circuitului hidrologic: apa oceanelor; vapori de apă din atmosferă; apa solidă din ghețari sau calote polare; ape de suprafață (râuri, lacuri, rezervoare); ape subterane din straturile freatice.⁵

Utilizarea apei în decursul timpului a înregistrat o intensificare și o diversificare, trecându-se de la folosirea apei pentru băut, satisfacerea cerințelor de igienă și a celorlalte nevoi casnice, a pescuitului, la navigație și irigații, la folosirea ei în numeroase procese tehnologice.

Datele științifice furnizate de cercetători demonstrează că la fiecare 15 ani consumul de apă se dublează. Solicitățile tot mai mari de apă cer o nouă abordare a utilizării resurselor de apă potabilă de care se dispune pe glob.

Problema apei este grav complicată de cel puțin două cauze majore: lipsa completă sau insuficiența lucrărilor care să facă posibilă utilizarea în scopuri sociale și economice a întregului stoc de apă al fluviilor, râurilor, lacurilor și apelor subterane, permițând aducerea apei la locul, în cantitatea

⁴ Mircea Duțu, *Ecologie. Filosofia naturală a vieții*, București, Editura Economică, 1999, p. 24.

⁵ Alexandra Banu, O. M. Radovici, *Elemente de ingineria și protecția mediului*, București, Editura Tehnică, 2007, pp. 71 – 72.

și la timpul necesar ca și poluarea crescândă a apelor, atât a celor interioare, cât și a celor maritime și oceanice.⁶

Poluarea apei este o problemă actuală cu consecințe mai mult sau mai puțin grave asupra populației. Conferința internațională privind situația apelor poluate din Europa desfășurată la Geneva în 1961, a definit poluarea apei ca fiind: „modificarea, directă sau indirectă, a compoziției sau stării apelor unei surse oarecare, ca urmare a activităților omului, în așa măsură încât ele devin mai puțin adecvate tuturor sau numai unora din utilizările pe care le pot căpăta în stare naturală”.

În plan intern poluarea apei, reprezintă „alterarea caracteristicilor fizice, chimice și biologice ale apei, peste o limită admisibilă stabilită, produsă direct sau indirect de activitățile umane și care face ca apele să devină improprii utilizării normale în scopurile în care această utilizare era posibilă înainte de a interveni alterarea”.⁷

În toată istoria omenirii, calitatea și cantitatea apei a fost un factor vital pentru determinarea unei vieți confortabile, civilizații întregi au dispărut din cauza lipsei de apă. În acest sens, Consiliul Europei stipulează că:

- Nu există viață fără apă, apa este un bun indispensabil pentru oameni.
- Apa uzată trebuie să fie returnată mediului ambiant astfel încât să nu afecteze publicul și orice persoană particulară.⁸

Consumul de apă prezintă o serie de particularități, legate de „adiționarea” nevoilor ori prelevărilor. Așa de exemplu, apa preluată pentru un oraș este restituită, după folosire, în proporție de 70%. Numai agricultura ”consumă” pentru plante, între 70 și 90% din apa utilizată pentru irigații. Desigur, cum ”nimic nu se pierde, totul se transformă”, apa nu se irosește, ci se evaporă în atmosferă. Consumul de apă poate fi: domestic, realizat în industrie ori în agricultură.⁹

Consumul domestic se ridică, în majoritatea țărilor industrializate, la circa 150 l pe zi și pe cap de locuitor. Problema cea mai importantă legată de apa potabilă constă în tratamentul acesteia împotriva surselor de poluare

⁶ Daniela Marinescu, *Dreptul mediului*, Ediția a 3-a, București, Universul Juridic, 2008, p. 121.

⁷ Legea apelor nr. 107/1996, art.10. alin (2).

⁸ A. Banu, O. M. Radovici, *op.cit.*, p. 72.

⁹ Mircea Duțu, *op.cit.*, p. 77.

(infectare). La nivelul Uniunii Europene au fost stabilite, printr-o Directivă a Consiliului din 1980, norme uniforme de tratare a apei potabile.

Consumul industrial se referă la apa folosită pentru transportul căldurii (răcire ori încălzire), pentru a desprinde ori transporta diverse materii (spălare, evacuare de deșeuri de fabricație), ori pentru a fi încorporată în procesul de fabricație (produse chimice).

Consumul agricol se referă la apa utilizată pentru irigarea culturilor de grâu, porumb, orez, bumbac.

Apele se pot clasifica după mai multe criterii, în funcție de administrarea lor, așezare, destinație, formă de proprietate.¹⁰

După criteriul administrării lor, apele pot fi:

a. Internaționale – se referă la acele ape la care statul român este riveran cu alte state, precum și cele cu privire la care interesele unor state străine au fost recunoscute prin tratate și convenții internaționale.

b. Teritoriale – (sau maritime interioare) – sunt acele ape cuprinse în porțiunea de la țărmul mării noastre spre larg; întinderea lor și delimitarea se realizează prin lege.

c. Naționale – în această categorie sunt incluse fluviile, râurile, canalele, pâraiele, lacurile interioare navigabile, apele fluviale și râurile de frontieră.

Un al doilea criteriu de delimitare a diferitelor tipuri de ape este cel referitor la așezarea lor. Conform așezării lor, apele pot fi de mai multe tipuri:

a. De suprafață (apele curgătoare și lacurile)

b. Subterane – apele care se găsesc la o oarecare adâncime sub pământ nefiind vizibile la suprafață.

O a treia clasificare pornește de la destinația economică a apelor, conform căreia distingem următoarele categorii:

a. Ape de folosință generală – care se referă la apele destinate satisfacerii nevoilor populației;

b. Ape destinate industriilor (ape industriale) – sunt acele ape folosite în activitățile industriale pentru realizarea unor produse noi;

c. Ape destinate agriculturii – apele folosite pentru irigații;

¹⁰ Pentru clasificări, a se vedea Legea apelor nr.107/1996, C.R. Romițan, *Protecția juridică a apelor*, București, Editura SemnE, p. 12.

- d. Ape cu destinații speciale – sunt apele destinate navigației, pescuitului, producerii energiei electrice, etc.

Al patrulea criteriu de clasificare se referă la categoriile de ape identificate după forma de proprietate:

- a. Ape aparținând domeniului public – se referă la apele de suprafață cu albiile lor minore cu lungimi mai mari de 5 km și cu bazine hidrografice ce depășesc suprafața de 10 km², malurile și cuvetele lacurilor, apele subterane, apele maritime interioare, faleza, plaja mării, marea teritorială, fundul apelor.
- b. Ape aparținând domeniului privat – sunt acele ape cuprinse în albiile minore cu lungimi mai mici de 5 km², pe care apele nu curg permanent (acestea aparțin deținătorilor, cu orice titlu, ai terenurilor pe care se formează).

Apa este, în același timp, un vector important al agenților poluanți. Deși are viteză mai redusă decât aerul, prezintă o serie de caracteristici agravante: poate dizolva multe substanțe nocive, mobilizându-le; poate vehicula și materiale mai dense; prezintă condiții favorabile pentru concentrări fizice, chimice, biologice ale agenților poluanți; poluarea ei poate influența în cel mai înalt grad întreaga textură a lanțurilor alimentare.

Apa are câteva proprietăți fizice foarte importante din punct de vedere ecologic:¹¹

- *Densitate maximă la temperatura de 4 °C*. Consecința ecologică: gheața plutește; dacă s-ar scufunda ar determina dispariția florei acvatice, iar în perioada de vară nu ar fi timp pentru topirea acesteia.
- *Căldură specifică mare*. Consecința ecologică: acționează ca un regulator de temperatură, cu atât mai important cu cât suprafața sa acoperă 2/3 din suprafața Pământului. Organismele animalelor care conțin 50 – 90% apă își pot păstra temperatura relativ constantă (sunt homeoterme).
- *Conductivitate termică mare*. Consecința ecologică: Speciile acvatice nu sunt homeoterme, pentru a altfel ar trebui să consume foarte multă energie pentru a-și menține temperatura constantă.

¹¹ Ioan Bica, *Elemente de impact asupra mediului*, București, Editura Matrix Rom, 2000, p. 23.

1.2. Surse și tipuri de poluare a apelor

Apa este cel mai important și tipic compus chimic identificat la suprafața pământului. Apa, ca un lichid transparent și incolor, este unul din elementele componente ale mediului natural, o sursă regenerabilă, vulnerabilă și limitată. Apa este un element indispensabil pentru viață, pentru om și societate. Ea este materie primă pentru activități productive, sursă de energie, cale de transport, etc.¹²

Poluarea apelor este definită ca fiind acea schimbare a compoziției apelor care le face dăunătoare pentru sănătatea oamenilor, neadecvate.

Poluarea apei este un fenomen complex, multiform, care exprimă atât unitatea dintre apele dulci și de mare, cât și dintre uscat și mediul acvatic.¹³

Potrivit Legii apelor nr. 107/1996 (modificată și actualizată), poluarea constituie orice alterare fizică, chimică, biologică sau bacteriologică a apei, peste o limită admisibilă stabilită, inclusiv depășirea nivelului natural de radioactivitate produsă direct sau indirect de activități umane, care o fac improprie pentru o folosire normală în scopurile în care această folosire era posibilă înainte de a interveni alterarea.

Principalele forme de poluare a apei, în funcție de sursele și natura lor, sunt:¹⁴

a. *Poluarea organică.* Sursa principală de producere a acestui tip de poluare o constituie deversările menajere din marile orașe și o serie de industrii (industria celulozei și hârtiei, industria agroalimentară). Poluarea organică se produce în urma consumării ori degradării de către bacterii a materiilor organice. Însa aceste bacterii au nevoie de oxigen, iar o cantitate însemnată de materii organice care trebuie degradate favorizează înmulțirea bacteriilor și un consum masiv de oxigen care determină moartea peștilor și a altor prin asfixie. De asemenea, este specifică fabricilor de hârtie și celuloză care folosesc și poluează volume foarte mari de apă, de ordinul 1.000 – 3000 l/s și, ca urmare, chiar la o epurare în proporție de 95% rezultă cantități mari

¹² Ciprian Raul Romițan, *Protecția juridică a apelor*, București, Editura SemnE, 2002, p. 7.

¹³ Mircea Duțu, *op.cit.*, p. 78.

¹⁴ Mircea Duțu, *op.cit.*, p. 79.

de poluanți, astfel încât râul receptor trebuie să aibă un debit mare pentru ca apa, după preluarea efluenților, să poată realiza un grad de diluție corespunzător.¹⁵

b. Poluarea toxică. Acest tip de poluare provine exclusiv din surse industriale: industria chimică, extractivă, prelucrătoare a metalelor, etc.

c. Materiile în suspensie. Diferite particule, pot schimba calitatea apei, generând o poluare estetică, jenând viața peștilor sau contribuind la poluarea organică și toxică. Eliminarea particulelor în suspensie are lor prin simpla decantare, prin depunere pe fundul marilor bazine.

d. Materiile nutritive (fosfați, nitrați). Nitrații și fosfații provoacă fenomenul de eutrofizare a apelor curgătoare line, a lacurilor și a mărilor. Acestea se datorează faptului că excesul de nutrimente favorizează o proliferare a algelor, care se descompun rapid și consumă mari cantități de oxigen. Fără oxigen, apa devine locul unor procese de fermentație și putrefacție. Nitrații transformați în nitriți sunt și mai periculoși, întrucât provoacă sugarilor ori fetușilor femeilor gravide o boală a sângelui denumită ”maladia albastră”, precum și producerea de nitrosamine cancerigene.

e. Poluarea bacteriană generează multiple probleme de ordin sanitar. Acest tip de poluare poate afecta apa de băut, fapt ce presupune stabilirea unor norme speciale de protecție. Chiar dacă oamenii de știință consideră că apa are o mare putere bactericidă, se pare că nu este atât de puternică încât să facă față unor streptococi, salmonella sau diferiți viruși.

f. Poluarea termică. O parte din apele folosite în industrie sunt ape de răcire care apoi se evacuează în stare caldă, degajând astfel, căldură în atmosferă sau în apă. Fenomenul de încălzire poate avea următoarele consecințe: o influență directă asupra vieții unor specii vegetale și animale; o activitate bacteriană mai intensă și astfel un foarte mare consum de oxigen.

Sursele care produc poluarea apelor de suprafață se pot împărți în: surse de poluare concentrate sau organizate, reprezentate de apele uzate a orașelor care sunt deversate continuu sau a apelor uzate industriale, cu descărcare continuă sau intermitentă; surse de poluare neorganizate, dispersate pe suprafața bazinului hidrografic al cursului de apă, constituite din apele

¹⁵ Fl. Bran, I. Ioan, Marin D., *Mic lexicon de protecția mediului*, București, Editura Economică, 1999, p. 31.

provenite din precipitații care spală teritoriul localităților sau al drumurilor, depozitele de reziduuri, terenuri agricole pe care s-au aplicat pesticide.

Apa are un rol esențial în dinamica sistemului terestru având o influență directă atât asupra elementelor abiotice (dinamica sedimentelor și a unor gaze, inclusiv CO₂), cât și a celor biotice. Totodată, apa este utilă pentru dezvoltarea societății fiind în același timp influențată de activitățile umane.¹⁶

De regulă, poluarea apei (inclusiv a maselor de apă de la suprafață și a celor subterane) este rezultatul activităților umane, exceptând cazurile în care poluarea este produsă ca urmare a unor dezastre naturale sau furtuni de mare. Din acest punct de vedere, poluarea poate avea caracter mai mult sau mai puțin intenționat sau poate fi rezultatul unor accidente. În majoritatea sistemelor ecologice, un anumit grad de poluare este admisibil în conformitate cu normele stipulate în regulile de certificare, legile și regulamentele privind mediul. Problemele apar în momentul în care sursa de poluare produce un impact mai mare, excesiv și atunci reprezintă o amenințare pentru mediu, viața omului. Urmarea este cea logică și constă în aplicarea sistemului sancționator existent la un moment în vigoare.

În multe cazuri, poluarea lacurilor, a iazurilor, a fluviilor se observă deodată, de exemplu, după schimbări în culoare sau după nebulozitate, miros sau cazuri de dispariție din abundență a peștilor. Poluarea subterană nu poate fi depistată atât de ușor (poluare ca rezultat al păstrării materialelor în aer liber sau neprotejate; utilizării incorecte a fluizilor; scurgerii substanțelor dăunătoare din instalațiile de producție și transmitere, etc.)¹⁷

În cazul apelor subterane, sursele de poluare provin din: amestecarea apelor dulci cu cele sărate, gaze sau hidrocarburi produse ca urmare a unor lucrări miniere sau de foraje; poluarea produsă în sectoarele de captare a apei, datorită nerespectării zonei de protecție sanitară sau a condițiilor de execuție.

Poluarea apei este produsă de cel puțin cinci categorii de poluanți, și anume: de natură fizică, chimică, biologică, bacteriologică și radioactivă, rezultați din diferite activități umane.

Principalii agenți fizici cu rol în poluarea apelor sunt reprezentați de substanțele radioactive și apele termale, proveniți din procesele de răcire

¹⁶ D. Bălțeanu, M. Șerban, *Modificările globale ale mediului. O evaluare interdisciplinară a incertitudinilor*, București, Editura Coresi, 2005, p. 53.

¹⁷ C. R. Romițan, *op.cit.*, p. 16 – 17.

tehnologică a diferitelor unități industriale. Sursele de contaminare cu substanțe radioactive a apei sunt cele din depunerile radioactive care ajung în apă odată cu ploaia, apele folosite la uzinele atomice, deșeurile atomice etc.

Poluarea chimică se produce ca urmare a infestării cu plumb, mercur, azot, hidrocarburi, detergenți și pesticide. În ultimul timp, a început să se acorde o atenție deosebită efectelor negative pe care le au produsele chimice asupra mediului înconjurător și asupra apelor în special.

La nivel internațional a fost realizată o listă a situațiilor tipice de poluare a apei, fără a se putea realiza un catalog universal aplicabil în orice situații cu exemple concrete. Cazurile prezentate mai jos sunt utilizate doar ca exemple tipice și numai cu titlul de referință: ¹⁸

Lista situațiilor tipice de poluare a apei

Sector/domeniu comercial	Substanțe infiltrate / acțiunea de contaminare	Impact asupra mediului (care poate fi observat vizual)
Agricultură	Revărsarea (scurgerea) din bazinele de păstrare a îngrășămintelor minerale (de obicei poate fi identificată după schimbarea culorii la punctul de infiltrare a acestor îngrășăminte); scurgerea silozului	Contaminarea cu amoniac; dispariția peștilor, epuizarea oxigenului în vecinătatea imediată regiunilor afectate; fertilizarea excesivă a maselor de apă în regiunile periferice, sporirea concentrării algelor, etc. (proces de eutroficare)
	Aplicarea incorectă a pesticidelor, de exemplu prin introducerea în apropierea maselor de apă sau malurilor, stropirea sau irigarea în apropierea suprafețelor de apă.	Este posibilă pieirea abundentă a peștelui; creșterea treptată a contaminării cronice a apei potabile extrase din masele concrete de apă, chiar și în cazul prelucrării primare a apei.
	Curățirea incorectă a echipamentului utilizat la aplicarea pesticidelor	Este posibilă pieirea abundentă a peștelui; creșterea treptată a contaminării cronice a apei potabile extrase din masele

¹⁸ Environmental Criminal Investigations Training Program (Program de instruire privind tehnicile de investigare a crimelor ecologice), Budapesta, 1999.

		concrete de apă, chiar și în cazul prelucrării repetate a apelor.
Industria metalurgică	Metale grele solubile în apă (MG), precum și săruri care de regulă pot fi identificate în baza decolorării, turbidității (de exemplu, apariția sărurilor/hidroxizilor ce conțin Cu, Ni, Cr).	Contaminarea de lungă durată și acută a ecosistemului; menținerea și păstrarea în apă a precipitațiilor în cantități dăunătoare și pe o perioadă îndelungată duce la apariția sedimentelor formate din metale grele de hidroxizi; acumularea MG în sedimentul dat; cazurile de neeliminare sau evacuare a metalelor grele din apa reziduală prelucrată de uzinele de purificare biologică.
Prelucrarea, fosfatizarea, întărirea și defertilizarea ulterioară a suprafețelor	Săruri fosfatice; acizi cianici; nitrați; acizi; acizi bazici; solvenți neinflamabili de origine halogenă, tenside, decagonal, uleiuri, uleiuri minerale, lubrifianți sintetici și lubrifianți/lichizi de răcire.	Contaminarea de lungă durată și acută a ecosistemului; creșterea sau scăderea bruscă a volumului pH conținut de apă, urmate de acțiuni caustice asupra organismelor care trăiesc în apă; nivelul precipitațiilor din apă; sedimentele formate din fosfat precipitat. Cianizii și nitrații sunt săruri ușor solubile în apă. Ei au o acțiune extrem de toxică asupra organismelor din apă. Hidrocarburile halogene intră în amestec cu apa numai parțial sau deloc, nu se dizolvă în ea. Ei sunt mai grei decât apa, formează niște particule în formă de picătură, se sedimentează la fund și mențin o acțiune toxică de lungă durată asupra sistemului ecologic și apei potabile obținute după prelucrare. Decagonalul produce spumă și duce la o secare severă a oxigenului conținut de

		apă; în cazul defertilizării (degresării) poate apărea o peliculă uleioasă de grăsime de o culoare aprinsă care se răspândește de-a lungul întregii suprafețe a apei, împiedicând efectuarea schimbului de oxigen cu atmosfera.
Industria automobilelor: stații de alimentare, ateliere de reparație; organizații – dealeri care prestează servicii de transportare; întreprinderi de transport; depozit de deșeuri	Apa reziduală sever poluată în rezultatul utilizării substanțelor: uleiuri și lubrifianți folosiți la menținerea și întreținerea mașinilor; devaxarea mașinilor noi; scurgerea substanțelor din separatoarele materialelor cu o densitate scăzută; eliminarea apei de santină în procesul transportării; eliminarea ilicită a uleiurilor minerale utilizate. Alimentarea incorectă cu combustibil, scurgerea din containerul de depozitare, etc.	Uleiurile minerale se consideră poluanți ai apei; pot fi depistate după miros (gazolina, motorina) sau după prezența unui strat uleios subțire și colorat la suprafața apei; ele formează o peliculă ca o barieră ce împiedică schimbul de oxigen; în cazul unor concentrații mai mari ele creează un amestec vaporizat volatil și inflamabil la suprafața apei și alterează gustul apei chiar la dizolvare ca substanțele care lasă urme sau la transformarea lor în emulsie, apa devine nepotabilă
Instalații de colorare sau vopsire	Reziduuri de coloranți, detergenți de curățit cum ar fi: amestecurile solvabile, benzenul, terebentina (azot diluant), esterul, substanțele aromatice, protoxizi, etc.	De obicei, reprezintă solvenți cu un miros puternic, unii nu intră în amestec cu apa; în multe cazuri, substanțele ușor inflamabile nu pot fi stinse doar cu ajutorul apei, deoarece nivelul lor de gravitate este mai scăzut.
Curățătorie chimică Spălătorii	Soluții (hidrocarburi de halogen volatili) insolubile în apă, dar toxice pentru ființele umane, în special când sunt adăugate la substanțele proteice de îmbrăcăminte sau stofă. Solvenți	Hidrocarburi de halogeni volatili, decagonali (tenside)
Vopsitorie	Apa reziduală tonată cu	Scurgeri abundente de oxigen;

	aplicarea reactivelor; de asemenea apa reziduală fără culoare, culoarea devenind pronunțată numai după adăugarea oxigenului	precipitarea agenților reactivi și coloranți; unele din aceste substanțe sunt extrem de toxice pentru ecosistemul apei.
Tăbăcirile (instalațiile de tăbăcire)	Apa reziduală tonată ce conține agenți de ardere, adesea conținând un nivel înalt de contaminare în urma folosirii substanțelor organice și a substanțelor chimice folosite la ardere.	Prezența unui miros intens, în unele cazuri prin introducerea substanțelor ce conțin crom, efectul biocidic al acestora.
Industria de producere a substanțelor chimice și farmaceutice	Numeroase produse cunoscute și necunoscute, uneori mai greu constatate, precum și substanțele auxiliare și produse ale reacțiilor secundare prezente în stare solubilă și de suspensie	În unele cazuri, aceste substanțe pot fi folosite în calitate de reactive sau la generarea produselor secundare care, în ultimă instanță, pot duce la epuizarea oxigenului și contaminarea apei cu substanțe solubile; în cazul substanțelor nedizolvate are loc poluarea în formă de sedimente care, de regulă, poate fi constatată cu ochiul liber, cum este în cazul unor coloranți sau apa reziduală penetrează curentul sau masele de apă.
Industria alimentară și de prelucrare a produselor alimentare; abatoare; unități de producere a conservelor și lactatelor; unități de producere a vinului și	Substanțe de curățire a mașinilor, pieselor și unităților de ambalaj (sticle, sodă caustică); sânge, zer, componenți turbizi, drojdie (fermenți); substanțe pentru dezinfectare, oxigenator (decolorant de clor).	Soda caustică utilizată la spălarea sticlelor, unde nivelul pH este de aproximativ 13 – 14, are efect caustic înalt asupra organismelor. Precipitarea cationului bi- și tri-valoric în apă care cauzează formarea sedimentului; evaporarea sau micșorarea nivelului de oxigen în urma unor biomase cu o reactivitate înaltă; are caracteristici alcalinice înalt pronunțate. Formarea oxigenatorilor de clor cu un miros de clor pronunțat,

vinului spumant; fabrici de îmbuteliere a berii		caracterizându-se printr-un efect de scurgere a clorului și nu a oxigenului, precum și formarea unor compuși necunoscuți rezistenți la clor cu prezența și a cloroformului (tri clorometanul); creșterea concentrării AOX în apă.
Bucătării din cadrul instituțiilor, cofetării	Rămășițe de produse alimentare, grăsimi, tenside. Scurgerea din separatoare a a grăsimilor, agenților utilizați pentru dezinfectarea substanțelor de control și combatere a pesticidelor	Scurgerea (epuizarea) substanțială a oxigenului din apă; sporirea ciupercilor; formarea unui strat de grăsimi; poluarea ecosferei plantelor și crearea suprafețelor de sedimente.

Fig. nr. 1 – Exemple de referință privind poluarea apelor

Unitățile industriale elimină sau varsă reziduurile direct în masele de apă sau direct prin sistemele de canalizare centrale, municipale sau orașenești. În unele țări, acest proces este reglementat și statul controlează scurgerile prin faptul că apa reziduală trece prin sistemul local de prelucrare a apei. A fost deja demonstrat că scurgerile ilicite în acest sistem de canalizare prezintă o sursă primordială de poluare a apei.¹⁹

Poluarea apelor poate fi naturală sau artificială. Poluarea naturală se datorează surselor de poluare naturale și se produce în urma interacțiuni apei cu atmosfera, când are loc o dizolvare a gazelor existente în aceasta, cu litosfera, când se produce dizolvarea rocilor solubile și cu organismele vii din apă. Poluarea artificială se datorează surselor de ape uzate de orice fel, apelor meteorice, nămolurilor, reziduurilor, navigației etc. Se poate vorbi și despre poluare controlată și necontrolată.

Poluarea controlată (organizată) se referă la poluarea datorată apelor uzate transportate prin rețeaua de canalizare și evacuate în anumite puncte stabilite prin proiecte. Poluarea necontrolată (neorganizată) provine din surse de poluare care ajung în emisari pe cale naturală, de cele mai multe ori prin intermediul apelor de ploaie.

¹⁹ C.R. Romițan, *op.cit.*, p. 27.

Poluarea normală și accidentală reprezintă categorii de impurificare folosite pentru a defini grupuri de surse de ape uzate. Poluarea normală provine din surse de poluare cunoscute, colectate și transportate prin rețeaua de canalizare la stația de epurare sau direct în receptor. Poluarea accidentală apare, de exemplu, ca urmare a dereglării unor procese industriale, când cantități mari (anormale) de substanțe nocive ajung în rețeaua de canalizare sau, ca urmare a defectării unor obiective din stația de preepurare sau epurare. Se mai poate vorbi și despre poluare primară și secundară.

Poluarea primară apare, de exemplu, în urma depunerii substanțelor în suspensie din apele uzate, evacuate într-un receptor, pe patul acesteia. Poluarea secundară apare, de exemplu, imediat ce gazele rezultate în urma fermentării materiilor organice depuse din substanțele în suspensie antrenează restul de suspensii și le aduce la suprafața apei, de unde sunt apoi transportate în aval de curentul de apă.

În strânsă legătură cu formele de poluare a apei se află poluanții acesteia, care pot fi grupați în următoarele categorii:²⁰

a. *Poluanții organici și biologici.* Poluarea prin materii organice, de tipul hidraților de carbon, materiilor proteice, lipidelor, nu este datorată, în principal, surselor industriale (industria chimică, a celulozei și hârtiei, agroalimentară). Acești poluanți deversați în cursurile de apă antrenează un consum suplimentar de oxigen în detrimentul organismelor vii din mediul acvatic.

b. *Poluanții chimici.* Cel mai frecvenți poluanți chimici sunt: azotul, sărurile minerale, metalele, arsenicul, fluorul, fenolii. Ei sunt foarte greu de decelat prin procedeele obișnuite din cauza concentrației ori a complexității lor chimice. Ei sunt puțin degradabili, greu de eliminat și se pot acumula în lanțul alimentar.

Conținutul ridicat de azot antrenează o creștere excesivă a algelor și plantelor pe fundul mărilor. În ceea ce privește metalele, unele dintre ele, precum mercurul sau plumbul, se pot concentra în lanțul alimentar de la plancton până la om. Cadmiul, cuprul, mercurul, plumbul, zincul, titanul fac parte din categoria ”materiilor inhibitorii pentru viață” fiind foarte periculoase pentru materiile vii.

²⁰ Mircea Duțu, *op.cit.*, pp. 81 – 84.

Fluorurile sunt agenți toxici, iar aportul de fluor în apă provine de la activitățile industriale, în special din metalurgia aluminiului, industria acidului fosforic și îngrășămintelor fosfatice.

Fenolii, proveniți în principal, din poluarea industrială, pot antrena o diminuare a fenomenului de biodegradare.

O altă clasificare a poluanților este realizată după modificările pe care le produc calităților apei, după cum urmează:²¹

a. *Poluanți care modifică proprietățile chimice sau biologice ale apei:*

- compuși toxici anorganici: plumb, mercur, cupru, zinc, crom, cianuri;
- compuși organici, greu sa nedegradabili: pesticide, detergenți;
- săruri organice provenite din mine sau exploatarea petroliere;
- microorganisme (bacterii, virusuri, paraziți).

b. *Poluanți care modifică proprietățile fizice și organoleptice ale apei:*

- uleiuri, coloranți;
- substanțe degradabile care consumă oxigenul apei;
- substanțe solide: suspensiile.

În ceea ce privește politicile ecologice de realizare a protecției apelor și a sistemelor ecologice, acestea au ca punct de plecare obiectivele formulate la nivel global. Este vorba, în principal, de Conferința privind Apa și Mediul care s-a desfășurat la Dublin în ianuarie 1992, urmată de Conferința Națiunilor Unite privind Mediul și Dezvoltarea de la Rio de Janeiro (1992). Acestea au prilejuit formularea principiilor generale pentru dezvoltarea și gospodărirea durabilă a resurselor de apă, după cum urmează:²²

- *principiul bazinal* - conform căruia resursele de apă se formează și se gospodăresc pe bazine hidrografice. Gospodărirea rațională

²¹ A. Banu, O.M. Radovici, *op.cit.*, p. 74

²² Principiile au fost rezumate în cadrul lucrării autorilor Florina Bran, Ildiko Ioan, *Ecosferă și politici ecologice*, București, Editura ASE, 2002, pp. 181 – 182. Principiile pot fi regăsite pe larg în cadrul Convenției privind Apa și mediul (Dublin, 1992) și a Conferinței Națiunilor Unite privind mediul și Dezvoltarea (Rio de Janeiro, 1992).

a resurselor de apă cere o abordare globală care să îmbine problemele sociale și dezvoltarea economică, cu protecția ecosistemelor naturale;

- *principiul gospodăririi unitare cantitate – calitate* – cele două laturi ale gospodăririi apelor sunt într-o strânsă legătură, de aceea este utilă o abordare unitară a celor două componente, pentru a ajunge la soluții tehnico – economice optime;
- *principiul solidarității* – conform căruia, planificarea și dezvoltarea resurselor de apă presupun colaborarea tuturor factorilor implicați în acest demers: stat, comunități locale, ONG-uri, utilizatori, etc.
- *principiul "poluatorul plătește"* – presupune suportarea costului poluării apei și a mediului de către cel care a realizat poluare (adică de către poluator);
- *principiul "beneficiarul plătește"* – care pleacă de la premisa că apa are o valoare economică, iar gospodărirea apei ca bun economic reprezintă o cale importantă în realizarea unei exploatare eficiente și echitabile și în conservarea și protecția resurselor de apă.

Gospodărirea durabilă a apelor are la bază următoarele obiective:²³

- *asigurarea alimentării continue cu apă a folosințelor și în special a populației* prin: realizarea de noi resurse de apă; economisirea apei și reducerea pierderilor din rețelele de distribuție a apei din orașe, unități economice și locuințe; realizarea unor sisteme de alimentare cu apă separat pentru industrie și pentru populație, pentru reducerea costurilor de potabilizare a apei.
- *îmbunătățirea calității resurselor de apă* realizată prin următoarele căi: re tehnologizarea proceselor de producție prin utilizarea unor tehnologii curate – nepoluante; realizarea de noi stații de epurare și modernizarea celor existente; îmbunătățirea sistemului de pârghii economice din domeniul resurselor de apă prin reactualizarea prețurilor, tarifelor și penalităților pentru produsele și serviciile de gospodărire a apelor și mărirea

²³ *Idem*, pp. 182 – 185.

amenzilor pentru contravențiile din domeniul apelor; implementarea unor metode și mijloace de prevenire, limitare și diminuare a efectelor poluărilor accidentale;

- *reconstrucția ecologică a râurilor prin*: îmbunătățirea calității apelor; asigurarea unor debite suficiente pe cursul de apă, mai mari decât debitul ecologic, pentru a proteja ecosistemul acvatic; asigurarea continuității de debit pe cursul de apă pentru a facilita migrația speciilor piscicole.
- *reducerea riscului producerii unor inundații prin*: realizarea unor acumulări cu folosințe complexe prevăzute cu volum de protecție contra inundațiilor; realizarea unor îndiguiri în combinație cu păstrarea unor zone umede în lungul cursurilor de apă; interzicerea amplasării de construcții în jurul zonelor inundabile.
- *crearea comitetelor de bazin prin implicarea statului, comunităților locale, utilizatorilor, etc.*

Un document important cu repercusiuni asupra politicii de protecție a apelor este considerat și Agenda 21, care propune ca termen realist de realizare a alimentării cu apă pe tot globul anul 2025. Conform Agendei 21, se vor avea în vedere următoarele aspecte:

- aprofundarea cercetărilor privind cantitatea și calitatea apei care va fi disponibilă pentru nevoile populației și economiei;
- protejarea integrității ecosistemelor acvatice și prevenirea degradării acestora la nivel de bazin hidrografic;
- identificarea și protecția resurselor de apă, supravegherea utilizării lor raționale;
- dezvoltarea de surse alternative de apă dulce – desalinizarea apei de mare, captarea apei meteorice, reutilizarea apei uzate, reciclarea apei, etc.;
- calcularea obiectivă a costului real al apei în cursul elaborării și dezvoltării tuturor proiectelor.

De asemenea, nu este de ignorat rolul cadrului general stabilit prin Conferința UNCED 92 – Agenda 21 privitor la măsurile de protecție a mărilor și oceanelor. Țările semnatare se obligă:

- să anticipeze și să prevină degradarea mediului marin și să reducă riscul efectelor pe termen lung sau ireversibile asupra oceanelor;
- să integreze protecția mediului marin în strategiile generale, de mediu, economice și sociale.;
- să aplice principiul „poluatorul plătește” și să utilizeze instrumente economice pentru reducerea poluării mărilor;
- să îmbunătățească standardele de viață ale locuitorilor din zonele litorale, mai ales în țările în curs de dezvoltare, astfel încât aceștia să poată contribui la protecția mediului marin.

1.3. Efectele poluării apelor asupra mediului și sănătății umane

Substanțele chimice care produc poluarea apelor pot produce efecte negative asupra mediului și a sănătății omului. Există două căi prin care substanțele chimice pot dăuna corpului și integrității fizice a omului: prin contaminare (atunci când substanțele vin în contact cu corpul omului sau prin încorporare (atunci când penetrează corpul omului).

Principalele modalități prin care substanțele chimice se pot infiltra în corpul omului sunt: inhalarea, înghițirea și contactul cu pielea omului.

Infiltrarea prin inhalare are loc în cazul în care apa se află în stare gazoasă, în formă de vapori și aerosoli. Ingestia se produce ca urmare a înghițirii unor substanțe chimice. În funcție de reactivitatea substanțelor vizate, consecințele pot apărea în cavitatea bucală, în esofag, stomac fiind absorbite în final în tractul gastrointestinal.

În cazul unor substanțe foarte toxice, reacțiile produse de acestea pot produce moartea imediată sau treptată a unei persoane. În funcție de doza și viteza de acțiune a toxinelor, efectele substanțelor toxice, pot avea și o acțiune inversă: spre exemplu, consecințele intoxicației cu solvenți organici (eter, triclorometan) sau contaminării cu bioxid de carbon (prin inhalarea fumului) pot fi diferite, cu condiția ca sursa intoxicației sau toxinelor să fie eliminate la timp și persoana afectată să beneficieze de surse de aer curat sau tratament de specialitate adecvat.²⁴

²⁴ C.R. Romișan, *op.cit.*, p. 29.

O situație aparte este legată de modul în care trebuie realizate controalele, investigațiile sau anchetele care presupun ridicarea a diferite probe. În acest caz, se impune ca probele să fie luate numai de persoanele special instruite în tehnicile de prelevare a probelor. La acțiunile toxice potențiale trebuie să se țină cont de efectele posibile care pot dăuna sănătății pe termen lung sau scurt.²⁵

Alte substanțe, de tipul gazelor neotrăvitoare pot cauza sufocarea în urma blocării sau lipsei de alimentare cu oxigen. De asemenea, există riscul ca unele gaze sau vapori să fie inflamabili și deci pasibili de a produce explozii ce pun în pericol viața omului.

În acest context al pericolului provocat de poluarea apelor cu diferite substanțe este necesară o protecție a omului și a mediului, realizată prin aplicarea unor măsuri specifice de prevenire a accidentelor și incidentelor. Măsuri specifice trebuie luate în legătură cu realizarea în siguranță a transportului diferitelor substanțe periculoase, cu modalitatea de realizare a controalelor de către organele abilitate, care trebuie să mizeze în primul rând pe reacția organelor de simț (mirosind, pipăind), observând transformări de culoare, apariția unui strat de protecție umed, mișcări în aer, etc.

1.3.1. Importanța dreptului fundamental al omului la un mediu sănătos pentru asigurarea unei mai bune calități a vieții

Poluarea excesivă a mediului și implicit a principalelor sale componente – apă, aer, sol, subsol -, a determinat reacții mai ferme din partea tuturor statelor membre în privința protecției acestor valori naturale. Una din armele de luptă împotriva poluărilor de orice fel a mediului, inclusiv a tuturor tipurilor de apă, poate fi realizată, în acest moment, și prin apelarea la conținutul juridic al dreptului fundamental al omului la un mediu sănătos.

Dreptul la un mediu sănătos se referă la asigurarea calității vieții oamenilor și a mediului în ansamblul său. Pentru atingerea acestui deziderat, aerul, apa, solul, subsolul, biodiversitatea, trebuie protejate, conservate și ameliorate. Resursele limitate trebuie folosite mai rațional – așa cum este și

²⁵ Environmental Criminal Investigations Training Program (Program de instruire privind tehnicile de investigare a crimelor ecologice), Budapesta, 1999.

cazul resurselor de apă -, pentru a putea beneficia de ele și generațiile viitoare (nu numai cele prezente).

Consacrarea și garantarea dreptului fundamental al omului la un mediu sănătos nu poate fi decât salutară pentru îmbunătățirea calității vieții în general și în particular pentru a avea ape mai puțin poluate și pentru a respecta și folosi rațional resursele de apă actuale.

Dreptul fundamental al omului la un mediu sănătos a fost introdus relativ recent în catalogul drepturilor omului. El face parte din generația a III-a a drepturilor omului denumite “drepturi de solidaritate”.

Acest drept a fost proclamat expres pentru prima dată în Declarația Conferinței ONU privind mediul uman de la Stockholm (iunie, 1972). Aceasta s-a constituit într-un adevărat impuls care a declanșat reglementări regionale în lanț, care nu mai aveau un caracter doar declarativ, ci presupuneau asumarea unor obligații.

La nivel european, jurisprudența Comisiei și Curții europene a drepturilor omului a stabilit că deteriorarea mediului poate duce la o violare a drepturilor necunoscute de Convenție, inclusiv dreptul la viața privată și la viața de familie, precum și dreptul la proprietate.

Un alt pas cu implicații deosebit de importante pentru domeniul mediului l-a constituit Conferința Mondială de la Rio de Janeiro desfășurată în două etape între 3 – 12 iunie și 12 –13 iunie 1992. Scopul conferinței a fost acela al elaborării de strategii și măsuri care să contribuie la combaterea degradării mediului în toate țările, în contextul dezvoltării durabile a protecției mediului.

Și în Tratatul de la Maastricht (1995) se face o trimitere indirectă la dreptul fundamental la un mediu sănătos în rândul drepturilor omului recunoscute și garantate la nivelul ordinii jurisdicționale comunitare.

În legislația românească, anterioară anului 1989, problema recunoașterii și garantării dreptului fundamental al omului la un mediu sănătos nu s-a pus nici măcar la nivel teoretic.

Constituția României din 1991 a stabilit unele premise juridice și elemente definitorii ale acestui drept. Transformările social – politice și economice profunde de după 1989 au imprimat noi moduri de abordare și soluționare a problematicii protecției, conservării și dezvoltării mediului.

În acest sens, legea fundamentală a țării – Constituția din a stabilit obligativitatea statului de a asigura: „refacerea și ocrotirea mediului înconjurător, precum și menținerea echilibrului ecologic”, dar și „crearea condițiilor necesare pentru creșterea calității vieții”²⁶. Cu alte cuvinte, principiul fundamental al unui drept la un mediu sănătos.

Au fost recunoscute și garantate a serie de drepturi fundamentale interdependente, în ceea ce privește semnificațiile, cu dreptul la un mediu sănătos, cum ar fi: dreptul la viață și la integritate fizică (art. 22), dreptul la ocrotirea sănătății (art. 33, care prevede obligația statului de a lua măsuri “pentru asigurarea igienei și sănătății publice”), dreptul la un nivel de trai decent (art. 43), dreptul la informație (art. 31), etc.

Dacă în Constituția din 1991 nu se prevedea expres dreptul fundamental al omului la un mediu sănătos, această lacună a fost acoperită de Legea nr. 137/1995 (abrogată), care a consacrat și recunoscut acest drept “tuturor persoanelor” (art. 5).

Noua Lege a protecției mediului nr. 265/2006 recunoaște și garantează, în continuare, dreptul „oricărei persoane” la un mediu sănătos (conform. art. 5).

Constituția României (2003) consacră și garantează expres dreptul fundamental al omului la un mediu sănătos și echilibrat ecologic în art. 33¹ având următoarea formulare legală:

- (1) Statul recunoaște dreptul oricărei persoane la un mediu înconjurător sănătos și echilibrat ecologic.
- (2) Statul asigură cadrul legislativ pentru exercitarea acestui drept.
- (3) Persoanele fizice și juridice au îndatorirea de a proteja și a ameliora mediul înconjurător.”²⁷

Drepturile pe care le au cetățenii în legătură cu protecția mediului înconjurător fac din dreptul mediului un drept cu un conținut democratic și modern. O.U.G. nr. 195/2005 prevede drepturile cetățenilor din perspectiva

²⁶ *Constituția României*, Titlul IV, Art. 134, pct. e și f.

²⁷ *Idem* ¹⁷, art. 33¹, alin. 1-3.

protecției mediului. Statul recunoaște fiecărei persoane dreptul la un mediu sănătos și echilibrat ecologic, garantând în acest scop:²⁸

- a. accesul la informația privind mediul, cu respectarea condițiilor de confidențialitate prevăzute de legislația în vigoare;
- b. dreptul de asociere în organizații pentru protecția mediului;
- c. dreptul de a fi consultat în procesul de luare a deciziilor privind dezvoltarea politicii și legislației de mediu, emiterea actelor de reglementare în domeniu, elaborarea planurilor și programelor;
- d. dreptul de a se adresa, direct sau prin intermediul organizațiilor pentru protecția mediului, autorităților administrative și/sau judecătorești, după caz, în probleme de mediu, indiferent dacă s-a produs sau nu un prejudiciu;
- e. dreptul la despăgubire pentru prejudiciul suferit.

Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 195/2005 - aprobată prin lege, recunoaște „oricărei persoane” dreptul la un mediu sănătos, nefiind circumstanțiat de principiul teritorialității aplicării legii (art. 5).

Ca urmare, titularul acestui drept poate fi orice persoană aflată pe teritoriul României, temporar sau permanent, alături de cetățenii români: apatrizi, cetățeni străini aflați în țară. Este o dimensiune inedită, care exprimă universalitatea dreptului la mediu, ca drept uman fundamental.

În literatura de specialitate s-a exprimat opinia că nu numai persoana fizică, ci și cea juridică este titulară a dreptului la un mediu sănătos.

Acest lucru este întărit și de conținutul legal conferit dreptului la un mediu sănătos, din moment ce se recunoaște dreptul la asociere în organizații ecologice și apoi dreptul de a se adresa direct sau prin intermediul unei asociații autorităților administrative sau judecătorești în vederea prevenirii sau reparării prejudiciului ecologic.

La nivel doctrinar s-a conturat ideea existenței a trei categorii de “destinatari” ai dreptului la un mediu sănătos: indivizii, specia umană în ansamblul său și generațiile viitoare.

Referitor la individ ca titular al acestui drept situația este similară cu cea a celorlalte drepturi. Statul, ca subiect al raportului juridic de mediu,

²⁸ *O.U.G. nr. 195/2005* aprobată prin *Legea nr. 265/2006* – *Legea privind protecția mediului*, art. 5, lit. a-e; Simona – Maya Teodoroiu, *Dreptul mediului și dezvoltării durabile*, București, Editura Universul Juridic, 2009, pp. 46 – 52.

apare adeseori ca reprezentant sau apărător al intereselor generale ale societății, legile prevăzând drepturi și obligații, atribuții și răspunderi speciale pentru autoritățile de mediu.

Indiferent de controversele care au existat în legătură cu stabilirea subiectelor dreptului la un mediu sănătos, se consideră ca titulară a acestui drept ființa umană – în calitate de individ, cetățean sau chiar ca subiect colectiv: națiune, popor – dreptul neputând exista decât în și pentru desfășurarea raporturilor sociale.

Dreptul la un mediu sănătos este o concretizare a recunoașterii dreptului natural la existență și supraviețuire.

În același timp, acest drept este o dovadă vie a solidarității cu generațiile prezente, dar și cu cele viitoare. Denumirea de “drept de solidaritate” semnifică obligația generală de a proteja și conserva mediul, patrimoniul comun al umanității, așa cum a fost moștenit de la generațiile anterioare, în scopul transmiterii sale către cei ce vor veni, ființe încă nenăscute, dar față de care se arată deja o grijă și o atenție reală .

Este evident că apa este o resursă indispensabilă vieții, iar poluarea sa aduce atât prejudicii ecologice (asupra faunei, florei), și în același timp limitează activitățile turistice, agricole și industriale întrucât ea devine improprie pentru diferite utilizări. Poluarea apei reduce cantitatea de apă potabilă, îi alterează gustul și contaminează diferitele soiuri de plante pe care le consumăm. De aceea, protecția apelor trebuie realizată asigurând gestiunea sa durabilă, atât în prezent, cât și pe viitor. ²⁹

1.4. Managementul durabil al resurselor de apă

1.4.1. Starea apelor în România³⁰

Calitatea apelor din România este urmărită conform structurii și principiilor metodologice stabilite în cadrul Sistemului de Monitoring

²⁹ Agathe Van Lang, *Droit de l'environnement*, Paris, PUF, 2002, p. 380

³⁰ Conform datelor din Raportul pe anul 2009 privind Calitatea apelor în România. Detalii pe: http://www.mmediu.ro/gospodarirea_apelor/calitatea_apelor/raport_2009.pdf/

Integrat al Apelor din România (S.M.I.A.R.), restructurat în conformitate cu cerințele Directivelor Europene.³¹

Sistemul național de monitorizare a apelor cuprinde două tipuri de monitoring: pe de o parte conform cerințelor prevăzute în Legea 310/2004 de modificare și completare a Legii Apelor 107/1996 care a preluat prevederile Directivei Cadru 60/2000/CEE în domeniul apei, și pe baza celorlalte Directive UE, pe de altă parte. Ca urmare a cadrului legislativ existent, în România se realizează un monitoring de supraveghere având rolul de a evalua starea tuturor corpurilor de apă din cadrul bazinelor hidrografice și un monitoring operațional (integrat monitoringului de supraveghere) pentru corpurile de apă ce au riscul să nu îndeplinească obiectivele de protecție a apelor.³²

Activitatea de gospodărire a apelor în România se conformează cerințelor Directivei Cadru 60/2000/CEE în domeniul apei, precum și celorlalte Directive UE în domeniul apelor.³³ Directiva Cadru a Apei - 2000/60EC a dus la o schimbare a abordării problematicei specifice existente în domeniul gospodăririi apelor întrucât se bazează pe principiul bazinal și impune termene stricte pentru realizarea programului de măsuri. Ea stabilește mai multe principii integratoare în domeniul gospodăririi apelor, incluzând printre altele participarea publicului în managementul apelor și integrarea aspectelor economice. Conform acestei Directive, Statele Membre din Uniunea Europeană trebuie să asigure atingerea stării bune a tuturor apelor de suprafață până în anul 2015.

³¹ Idem.

³² În concordanță cu cerințele Directivei Cadru a Apei s-au realizat diferite tipuri de programe de monitoring: Programul de Supraveghere (S), Programul Operațional (O), Programul de Investigare (I), Programul de Referință (R) și Programul Cea mai Bună Secțiune Disponibilă (CBSD), Programul de Potabilizare (P), Programul de InterCalibrare (IC), Programul de monitorizare pentru Zonele Vulnerabile la poluarea cu nitrați, Programul de monitoring pentru Ihtiofauna (IH), Programul pentru protecție Habitate și Specii (HS), Programul pentru Convenții Internaționale (CI) și Programul Corpuri de Apa Puternic Modificate (CAPM).

³³ Directiva 75/440/EEC - apa de suprafață destinată potabilizării; Directiva 76/464/EEC - eliminarea treptată a substanțelor prioritare/prioritar periculoase, Directiva 91/676/EEC - poluarea cu azotați din surse agricole, Directiva 78/659/EEC - calitatea apelor dulci ce necesită protecție sau îmbunătățire pentru a susține viața peștilor, Directiva 91/271/EEC a Tratării Apelor Uzate Orașenești, etc.

Planul de Management al celor 11 bazine hidrografice existente în România a fost finalizat la sfârșitul anului 2009. El conține programele de măsuri impuse de articolul 11 din Directivă, măsuri care au în vedere atingerea progresivă a unei stări bune a tuturor apelor de suprafață până în anul 2015.

Referitor la implementarea Directivei 91/271/EEC a Tratării apelor uzate orășenești, întreg teritoriul României este o zonă sensibilă necesitând o lungă perioadă de tranziție, respectiv 12 ani. Situația reală la nivelul lucrărilor de infrastructură a sistemelor de colectare și tratare (epurare) a apelor uzate, în special în zonele rurale, necesită un volum mare de investiții în asemenea lucrări, implicând costuri foarte ridicate.

În România, documentul care include toate cerințele Directivei 91/676/EEC, este *Planul de acțiune pentru protecția apelor împotriva poluării cu nitrați proveniți din surse agricole*. În privința agriculturii, România se află, încă, într-o situație de declin determinată de fragmentarea excesivă a proprietății, dotarea slabă cu mașini și utilaje, situația precară a infrastructurii rurale, folosirea redusă a îngrășămintelor chimice și a pesticidelor, reducerea dramatică a suprafețelor irigate, degradarea solului, deficitul cronic de resurse de finanțare, lipsa unui sistem funcțional de credit agricol. Îngrășămintele naturale (bălegarul de la animale) au devenit principalele îngrășăminte folosite.³⁴

1.4.2. Presiuni semnificative asupra resurselor de apă din România

Calitatea apei este o problemă de maximă importanță ce ar trebui să ne preocupe pe toți. Sănătatea omului depinde de calitatea sursei de apă. Din păcate, chiar omul, prin acțiunile sale distructive reprezintă unul din principalii inamici ai apelor. Pentru a proteja resursele de apă, trebuie stopate deversările în emisari a apelor uzate neepurate sau insuficient epurate, iar apele epurate trebuie să corespundă prescripțiilor calitative care sunt în vigoare în prezent.

³⁴ Conform datelor din Raportul pe anul 2009 privind Calitatea apelor în România. Detalii pe: http://www.mmediu.ro/gospodarirea_apelor/calitatea_apelor/raport_2009.pdf/, p. 2.

Pentru a atinge aceste standarde impuse de legislația privind calitatea apelor la nivel european, România trebuie să întreprindă o serie de acțiuni în conformitate cu Directiva Cadru în domeniul Apei.³⁵ După modul în care funcționează sistemul de recepție al corpului de apă se poate cunoaște dacă o presiune poate cauza un impact. Această abordare corelată cu lista tuturor presiunilor și cu toate caracteristicile particulare ale bazinului de recepție conduce la identificarea presiunilor semnificative.

Directivele Europene prezintă limitele peste care presiunile pot fi numite semnificative, substanțele și grupele de substanțe care trebuie luate în considerare. Stabilirea presiunilor semnificative stă la baza identificării legăturii dintre toate categoriile de presiuni.

Aplicarea setului de criterii impuse de legislația în domeniu a condus la identificarea presiunilor semnificative punctiforme, având în vedere evacuările de ape epurate sau neepurate în resursele de apă de suprafață, după cum urmează:³⁶

- aglomerările umane (identificate în conformitate cu cerințele Directivei privind epurarea apelor uzate urbane - Directiva 91/271/EEC)³⁷, ce au peste 2000 locuitori echivalenți (l.e.) care au sisteme de colectare a apelor uzate cu sau fără stații de epurare și care evacuează în resursele de apă; de asemenea, aglomerările <2000 l.e. sunt considerate surse semnificative punctiforme dacă au sistem de canalizare centralizat; de asemenea, sunt considerate surse semnificative de poluare, aglomerările umane cu sistem de canalizare unitar care nu au capacitatea de a colecta și epura amestecul de ape uzate și ape pluviale în perioadele cu ploi intense;

- industria:

- instalațiile care intră sub incidența Directivei privind prevenirea și controlul integrat al poluării – 96/61/EC (Directiva IPPC)³⁸ - inclusiv unitățile care sunt inventariate în Registrul Poluanților Emiși (EPER) sau în

³⁵ *Directiva 2000/60/CE a Parlamentului European și a Consiliului* din 23 octombrie 2000 de stabilire a unui cadru de politică comunitară în domeniul apei publicată în JO L 327, 22.12.2000, p. 1.

³⁶ Conform datelor din ”*Sinteza calității apelor din România – 2011*” realizat de Administrația Națională ”Apele Române, Subcapitolul 3.8.1., p. 54. Detalii pe site-ul: <http://www.rowater.ro>.

³⁷ Publicată în *Jurnalul Oficial nr. L 135 din 30/05/1991, p. 0040 - 0052*

³⁸ Publicată în *Jurnalul Oficial nr. L 257, 10.10.1996, p. 26.*

Registrul Poluanților Emiși și Transferați (E-PRTR) care sunt relevante pentru factorul de mediu - apă;

- unitățile care evacuează substanțe periculoase și/sau substanțe prioritare peste limitele legislației în vigoare (în conformitate cu cerințele Directivei 2006/11/EC³⁹ care înlocuiește Directiva 76/464/EEC privind poluarea cauzată de substanțele periculoase evacuate în mediul acvatic al UE);

- alte unități care evacuează în resursele de apă și care nu se conformează legislației în vigoare privind factorul de mediu apă;

- agricultura:

- fermele zootehnice sub incidența Directivei privind prevenirea și controlul integrat al poluării – 96/61/EC (Directiva IPPC) - inclusiv unitățile care sunt inventariate în Registrul Poluanților Emiși (EPER) care sunt relevante pentru factorul de mediu - apă;

- fermele care evacuează substanțe periculoase (lista I și II) și/sau substanțe prioritare peste limitele legislației în vigoare (în conformitate cu cerințele Directivei 2006/11/EC care înlocuiește Directiva 76/464/EEC privind poluarea cauzată de substanțele periculoase evacuate în mediul acvatic al Comunității);

- alte unități agricole cu evacuare punctiformă și care nu se conformează legislației în vigoare privind factorul de mediu apă.

O altă categorie importantă de presiuni identificată prin intermediul raportului *"Sinteza calității apelor din România 2011"* este reprezentată de presiunile hidromorfologice semnificative.

Categoriile de lucrări hidrotehnice care se regăsesc la nivelul bazinelor/spațiilor hidrografice sunt: baraje (acumulări), derivații, regularizări, îndigui și apărări de maluri, executate pe corpurile de apă în diverse scopuri (energetic, asigurarea cerinței de apă, regularizarea debitelor naturale, apărarea împotriva efectelor distructive ale apelor, combaterea excesului de umiditate, etc), cu efecte funcționale pentru comunitățile umane.⁴⁰

Alte tipuri de presiuni antropice considerate presiuni semnificative sunt sursele cu potențial de producere a poluărilor accidentale, activitățile de

³⁹ Publicată în Jurnalul Oficial nr. L 64, 15.02.2006, p. 244

⁴⁰ *"Sinteza calității apelor din România – 2011"* / Administrația Națională "Apele Române, Subcapitolul 3.8.1, p. 55. <http://www.rowater.ro>.

piscicultură / acvacultură, extragerea balastului și nisipului din albiile minore ale cursurilor de apă, exploatarea forestiere, și altele.

1.4.3. Strategii și acțiuni privind managementul durabil al resurselor de apă

Strategia și politica națională în domeniul gospodăririi apelor are drept scop realizarea unei politici de gospodărire durabilă a apelor prin asigurarea protecției cantitativă și calitativă a apelor, apărarea împotriva acțiunilor distructive ale apelor, precum și valorificarea potențialului apelor în raport cu cerințele dezvoltării durabile a societății și în acord cu directivele europene în domeniul apelor. Pentru realizarea acestei politici se au în vedere următoarele obiective specifice:⁴¹

- îmbunătățirea stării apelor de suprafață și a apelor subterane prin implementarea planurilor de management ale bazinelor hidrografice, în conformitate cu prevederile Directivei Cadru privind Apa a Uniunii Europene;

- elaborarea Strategiei de Management al Riscului la Inundații, a planurilor și programelor necesare implementării strategiei și realizarea măsurilor ce derivă din acestea, implementarea acestora în concordanță cu prevederile legislației europene în domeniu;

- elaborarea Schemelor Directoare de Amenajare a Bazinelor Hidrografice pentru folosințele de apă, în scopul diminuării efectelor negative ale fenomenelor naturale asupra vieții, bunurilor și activităților umane în corelare cu dezvoltarea economică și socială a țării;

- elaborarea și implementarea Planului de protecție și reabilitate a țărmului românesc al Mării Negre împotriva eroziunii și promovarea unui management integrat al zonei costiere, conform recomandărilor europene în domeniu;

- întărirea parteneriatului transfrontier și internațional cu instituții similare din alte țări, în scopul monitorizării stadiului de implementare a înțelegerilor internaționale și promovării de proiecte comune.

Pentru realizarea fiecărui obiectiv specific propus au fost necesare numeroase acțiuni (unele derulate, altele aflate în curs de derulare) care au

⁴¹ *Idem*, subcapitolul 3.8.2, p. 55. – 56.

ca obiectiv principal îmbunătățirea stării apelor de suprafață și a apelor subterane. Aceste acțiuni au fost derulate în cadrul *Planurilor de Management ale Bazinelor Hidrografice* ca parte a *Planului de Management al districtului internațional al Dunării*, întocmit în conformitate cu prevederile Directivei Cadru privind Apa.⁴²

Prin implementarea și monitorizarea programelor de măsuri aprobate pentru sursele de poluare semnificative se vor atinge obiectivele de mediu pentru corpurile de apă, respective starea bună și potențialul ecologic bun.

Costurile de investiții necesare implementării programelor de măsuri au fost evaluate la aproximativ 21 miliarde euro până în anul 2027.

Instrumentele de planificare în domeniul apelor pe bazin hidrografic sunt reprezentate de *schemele directoare de amenajare și management ale bazinelor hidrografice*. Aceste instrumente sunt alcătuite din două părți distincte: *Planul de amenajare a bazinului hidrografic (PABH)* și *Planul de Management al bazinului hidrografic (PMBH)*.

Schemele directoare au rolul de a fixa obiectivele de calitate și cantitate a apelor, urmărind să se asigure:⁴³

- o stare bună a apelor de suprafață sau, pentru corpurile de apă artificiale sau puternic modificate, un potențial ecologic bun și o stare chimică bună a apelor de suprafață;
- o stare chimică bună și un echilibru între cantitatea de apă prelevată și reîncărcarea apelor pentru toate resursele de apă subterană;
- realizarea obiectivelor special definite pentru zonele protejate, cu scopul de a reduce tratamentul necesar pentru producția de apă destinată consumului uman.

Conform datelor conținute în materialul "*Sinteza calității apelor în România – 2011*", Ministerul Mediului și Pădurilor și Administrația

⁴² Planurile de Management bazinale, precum și Planul Național de Management au fost aprobate prin HG 80/26.01.2011 pentru aprobarea Planului național de management aferent porțiunii din bazinul hidrografic internațional al fluviului Dunărea care este cuprinsă în teritoriul României - Monitorul Oficial nr. 265/14.04.2011.

⁴³ Schemele directoare și programele de măsuri se elaborează și se actualizează de către Administrația Națională "Apele Române", se avizează de către Comitetele de bazin, la propunerea autorității publice centrale din domeniul apelor și se aprobă prin Hotărâre a Guvernului., cu respectarea prevederilor Legii Apelor nr. 107/1996, cu modificările și completările ulterioare.

Națională “Apele Române” au întreprins o serie de acțiuni pentru a elabora și aproba schemele directoare. În principal, este vorba de:⁴⁴

- elaborarea metodologiei și instrucțiunilor tehnice necesare elaborării schemelor, aprobate prin Ordinul Ministrului Mediului și Gospodăririi Apelor nr. 1258/20 noiembrie 2006⁴⁵;

- instituirea unui Grup de suport tehnic pentru realizarea studiilor de amenajare a bazinelor hidrografice și a unui Grup de coordonare, conform Ordinul ministrului mediului nr. 154/12.02.2007;

- realizarea, în anul 2011, a studiilor de fundamentare a schemelor directoare de amenajare și management ale celor 11 bazine hidrografice - componenta plan de amenajare; acesta are ca obiectiv fundamentarea acțiunilor, măsurilor, opțiunilor, soluțiilor și lucrărilor necesare pentru: realizarea și menținerea echilibrului dintre cerințele de apă ale folosințelor și disponibilul de apă la surse; utilizarea potențialului apelor (producerea de energie hidromecanică, hidroelectrică, navigație, turism, agrement, estetică); diminuarea efectelor negative ale fenomenelor naturale asupra vieții, sănătății, bunurilor și activităților umane și mediului (inundații, exces de umiditate, secete, eroziunea solului); determinarea cerințelor de mediu asupra resurselor de apă; gestionarea resurselor de apă în condițiile schimbărilor climatice, promovarea planurilor de amenajare prin procedura de evaluare strategică (SEA).

În ceea ce privește elaborarea și implementarea *Planului de protecție și reabilitare a țărmului românesc al Mării Negre împotriva eroziunii și promovării unui management integrat al zonei costiere*, Ministerul Mediului și Administrația Națională ”Apele Române” au întreprins o serie de acțiuni care s-au conformat recomandărilor europene în domeniu. Este vorba de:

- elaborarea și reactualizarea cadrului juridic necesar utilizării turistice a plajelor și realizării unui management integrat al zonei costiere;

- elaborarea *Planului de Management Integrat privind protecția eroziunii costiere a Mării Negre* și stabilirea zonelor prioritare de reabilitare și protecție; în anul 2011 a fost realizată evaluarea strategică de mediu

⁴⁴ ”Sinteza calității apelor din România – 2011” / Administrația Națională ”Apele Române, Subcapitolul 3.8.2, p. 58. <http://www.rowater.ro>.

⁴⁵ Ordin privind aprobarea Metodologiei și a instrucțiunilor tehnice pentru elaborarea schemelor directoare, publicat în M. Of. nr. 17 din 10.01.2007.

pentru *Master Planul pentru Protecția și reabilitarea zonei costiere*, prin parcurgerea etapelor stabilite prin HG 1076/2004 privind stabilirea procedurii de realizare a evaluării de mediu pentru planuri și programe.⁴⁶

România a făcut și o serie de demersuri pentru a întări parteneriatul transfrontalier cu Bulgaria, Ungaria, Moldova și Ucraina prin participarea în cadrul comisiilor mixte și subcomisiilor hidrotehnice conform Acordurilor bilaterale încheiate de România cu aceste țări; a renegociat un nou Acord hidrotehnic cu Serbia; a avut o participare activă în cadrul Comisiei Internaționale pentru Protecția fluviului Dunărea și în cadrul Comisiei pentru protecția Mării Negre împotriva poluării.

⁴⁶ Master Planul stabilește prioritățile pentru reabilitarea zonei costiere a litoralului românesc, punând un puternic accent pe: restaurarea și îmbunătățirea mediului înconjurător, dezvoltarea unui program și a lucrărilor de reabilitare aferente acestuia privind protecția coastei de efectele eroziunii costiere în vederea reabilitării și protejării liniei țărmului, a terenurilor adiacente și a ecosistemelor de uscat și marine, pe protejarea infrastructurii economice și a obiectivelor sociale periclitate de procesele de eroziune marina, precum și pe implementarea unui program integrat de monitorizare a zonei costiere care să vină în sprijinul operațiunilor și lucrărilor de întreținere, pe termen mediu și lung (30 de ani); pregătirea proiectelor, accesarea fondurilor necesare finanțării și realizarea lucrărilor de reabilitare și protecție împotriva eroziunii costiere a Mării Negre

CAPITOLUL 2

REGIMUL JURIDIC AL PROTECȚIEI ȘI UTILIZĂRII DURABILE A APEI

2.1. Protecția apei la nivel național

2.1.1. Evoluția reglementărilor juridice românești în domeniul protecției și gospodăririi apelor

Interacțiunea dintre om și natură a existat din cele mai vechi timpuri, chiar cu mult înainte de apariția statului și a dreptului. Problematika de mediu își are originea în perioada arhaică – începând cu epoca comunei primitive – când s-au format primele norme de drept nescrise, referitoare la activitățile de satisfacere a nevoilor de trai primare: vânatul, pescuitul, protecția focului, apărarea împotriva atacurilor animalelor sălbatice.

“Propriile greșeli ale omului și nepăsarea sa față de viitor fac să apese cea mai gravă primejdie asupra devenirii sale. Dintre toate greșelile, contradicțiile și paradoxurile acestor vremuri pe care le trăim, printre cele mai de neiertat se distinge această distrugere sistemică voluntară sau involuntară, a naturii”⁴⁷.

Izvoarele istorice ne demonstrează preocupările oamenilor pentru mediu încă din timpuri străvechi, precum și respectul față de unele resurse considerate valoroase. Mari gânditori, precum Platon în Critias, deplângeau despăduririle masive ale munților din motive economice, iar Hippocrates în „Tratat despre aer, apă și locuri” sublinia că bunăstarea individului este puternic dependentă de mediu. După anul 1000, preocupările privind situația mediului se afirmă tot mai mult, pe fondul degradării pădurilor și faunei sălbatice.

Începând cu secolul al XIII-lea, țările europene au elaborat reglementări privind protejarea mediului natural, mai ales pădurile. În

⁴⁷ P. Drăghici , A.I. Dușcă, *Dreptul intern și comunitar al mediului*, Editura Universitaria, Craiova, 2003, p.7.

paralel, problemelor legate de faună și pădure li s-au adăugat, în unele zone, cele legate de praf și fum ca factori poluatori.

Anul 1960 este un moment de referință în evoluția problematicii de mediu, deoarece atunci se recunoaște în mod oficial „criza ecologică”. Reacția statelor lumii a fost destul de promptă, fapt dovedit de organizarea unor conferințe de mare anvergură, la nivel internațional, care au avut ca preocupare mediul și starea de degradare a acestuia.

Cu toate efectele sale nefaste, criza ecologică ne-a dat posibilitatea de a trăi ceea ce puține generații au avut privilegiul de a experimenta de-a lungul istoriei: o misiune pentru întreaga generație, un scop moral comun de a partaja o cauză unificatoare și posibilitatea de a rezolva o serie de conflicte fără meschinării, care arată adevărata valoarea umană a noastră, a tuturor.⁴⁸

Conferința de la Stockholm din anul 1972 și de Conferința de la Rio de Janeiro (1992) au avut în prim planul discuțiilor problemele majore ale mediului la nivel mondial. În cadrul documentelor adoptate în urma celor două conferințe au fost enunțate principiile politicii de mediu globale după care omenirea trebuie să se conducă în relațiile interumane și în relațiile dintre om și mediu.

Aceste principii au stat la baza adoptării unor norme juridice de drept al mediului specifice, iar în timp la fundamentarea dreptului mediului ca disciplină de sine stătătoare.⁴⁹

În paralel, evoluții deosebite s-au înregistrat și în planul cooperării internaționale și reglementării interstatale care au condus la constituirea și afirmarea dreptului mediului ca disciplină științifică și sector juridic al dreptului internațional al mediului.

⁴⁸ Al Gore, *Urgence planete terre: l'esprit humain face a la crise ecologique*, Paris, Editions Alpee, 2006, p. XII (Avant – propos).

⁴⁹ Iată, spre exemplificare, conținutul câtorva dintre principiile enunțate în cadrul Conferinței de la Stockholm, extrase din P. Drăghici, A.I. Dușcă, *op.cit.*, p. 33: “Ființele umane sunt în centrul preocupărilor prioritare la dezvoltarea durabilă. Ele au dreptul la o viață sănătoasă și productivă în armonie cu natura.”; “Dreptul la dezvoltare trebuie să fie realizat într-o asemenea manieră încât să satisfacă echitabil necesitățile dezvoltării și ale mediului înconjurător, pentru generațiile viitoare”; “Statul și popoarele trebuie să coopereze cu bună credință și într-un spirit de solidaritate pentru aplicarea principiilor consacrate în Declarație și la dezvoltarea dreptului internațional în domeniul dezvoltării durabile”.

Dreptul mediului s-a format ca disciplină de sine stătătoare odată cu amplificarea preocupărilor pentru mediu. Prejudiciile aduse naturii și vieții oamenilor prin exploatarea și folosirea fără limite a resurselor naturale au condus la un mare dezechilibru natural și la instalarea “crizei ecologice” în deceniul șase al secolului XX. Aceasta a generat o reacție fermă, inclusiv în plan legislativ, de apărare a mediului ambiant.

“Mediul înconjurător a fost privit până nu demult doar ca o simplă sursă pentru alimentarea proceselor economice specifice societății omenești și ca o arie liberă pentru deversarea tuturor deșeurilor și reziduurilor activităților umane, neținându-se seama de faptul că ecosfera este supusă unor neconținute transformări în cadrul unor cicluri naturale în care fiecare element își are locul și rolul său în menținerea echilibrului dinamic al întregului sistem ecosferic”.⁵⁰

Pe acest fond, al dezvoltării legislative europene și internaționale, România a făcut demersuri pentru a ține pasul cu noile tendințe în materia protecției, conservării și ameliorării mediului. Cum apa reprezintă una dintre componentele de mediu deosebit de afectate de poluare, este evident că, treptat, odată cu trecerea timpului, a fost creată o legislație autohtonă specifică dedicată protecției apelor.

Scopul protecției apelor de suprafață, subterane și a ecosistemelor acvatice este acela de a menține calitatea și productivitatea naturală a acestora, pentru a se evita efectele negative asupra mediului, sănătății umane și a bunurilor materiale.

“Lipsa apei poate fi cea mai subestimată problemă de resurse cu care se confruntă lumea astăzi. Cum cererea de apă mai mult decât s-a triplat în ultima jumătate de secol, semnele lipsei de apă au devenit ceva comun. Printre indicatorii cei mai răspândiți sunt secarea cursurilor de apă, a fântânilor și dispariția lacurilor”.⁵¹

Primele reguli juridice referitoare la regimul apelor își au originea în dreptul daco – roman, iar apoi în cadrul vechiului drept românesc, fiind

⁵⁰ Daniela Marinescu, *Dreptul mediului înconjurător*, Ediția a III-a, Casa de Editură și Presă “Șansa” SRL, București, 1996, p. 18.

⁵¹ Lester R. Brown, J. Larsen, B. Fischlowitz – Roberts, *Politica ecologică a planetei*, București, Editura Tehnică, 2002, p. 65.

dezvoltate ulterior în primele lucrări scrise: Cartea românească de învățătură (1646) a lui Vasile Lupu și Îndreptarea legii (1652) a lui Matei Basarab.

O reglementare mai adecvată care răspundea mai bine problemelor legate de protecția apelor a fost realizată odată cu apariția Codului Calimach (1817) și a Legiurii Caragea (1818), în cadrul cărora este consacrată stăpânirea statului asupra râurilor, cu malul și limanurile lor, în scopul navigației, asupra insulelor (ostroavelor) care se formează pe albiile acestora, precum și delimitarea proprietății în cazul aluviunilor, avulsunilor, precum și alte drepturi în legătură cu apele.

Codul civil de la 1865 (între timp abrogat) prevede că fluviile și râurile navigabile sau plutitoare, țărmurile, adăugirile de mal și locurile de unde s-a retras apa mării, porturile naturale sunt dependente de domeniul public (art. 476).

Constituția din 1866 a stabilit că libera și neîmpiedicata întrebuintare a râurilor navigabile și flotabile este de domeniul public (art. 19), iar Constituția din anul 1923 a extins sfera domeniului public în materie de ape întrucât a prevăzut că sunt bunuri publice și apele ce pot produce forță motrice, precum și acelea care pot fi folosite în interes obștesc.

În anul 1924 a fost adoptată prima lege specială în domeniu – Legea regimului apelor, care declară bunuri publice toate apele ce pot produce forță motrice, ca și pe cele ce pot fi utilizate în interes obștesc, reglementează folosirea apelor și amenajarea lor, iar ca structură administrativă se creează o direcție a apelor în cadrul Ministerului Lucrărilor Publice.

După anul 1944 apar o serie de reglementări specifice domeniului privind protecția apelor: Legea apelor nr. 8/1974, Legea nr. 5/1989 privind gospodărirea rațională, protecția și asigurarea calității apelor, culminând cu aprobarea Legii apelor nr. 106/1996 (cu modificările ulterioare).

În contextul aderării la Uniunea Europeană, prin modificările și completările aduse prin Legea nr. 310/2004 și prin Legea nr. 112/2006, Legea nr. 107/1996 a asimilat concepția generală, obiectivele și instrumentele de realizare prevăzute în Directiva – cadru nr. 2000/60/CE privind acțiunea comunitară în domeniul apelor. Documentul se preocupă de ansamblul apelor de la nivelul UE (cu excepția apelor marine), văzute ca un tot, fără a le separa, așa cum s-a întâmplat în cazul directivelor anterioare.

Gestiunea este gândită pe ecosistem și nu pe categorii de ape, după criteriile precum destinația acestora.⁵²

Directiva cadru 2000/60/CE mai aduce ca element de noutate gestiunea apei pe bazin hidrografic, conform căreia statele membre trebuie să creeze districte hidrografice în care să instituie dispozitive administrative adecvate; pentru fiecare district se elaborează un plan de gestiune și de programe de măsuri, se stabilește un registru de zone protejate, care are un program special de supraveghere.⁵³

Directiva creează trei tipuri de instrumente: analize și studii inițiale, o analiză economică pentru gestiunea apei și o supraveghere sistematică din partea statelor membre, după aceleași baze științifice.⁵⁴

În ceea ce privește Constituția României, aceasta prevede, în cadrul art. 136 alin. (3) că apele cu potențial energetic valorificabil, de interes național, plajele, marea teritorială, resursele naturale ale zonei economice și ale platoului continental, fac obiectul exclusiv al proprietății publice. Conform art. 136 alin. (4), bunurile proprietate publică sunt alienabile, în condițiile legii organice ele pot fi date în administrarea regiilor autonome ori instituțiilor publice sau pot fi concesionate ori închiriate.

2.1.2. Cadrul juridic actual privind protecția și utilizarea durabilă a apelor

Legea cadru a apelor nr. 107/1996 (cu modificările ulterioare)⁵⁵ are ca obiectiv principal stabilirea unui regim de protecție, conservare,

⁵² Mircea Dușu, *Dreptul mediului*, ediția a 3-a, Editura C.H.Beck, București, 2010, p. 382.

⁵³ Conform art. 13 paragraf. 1 – 7 din Directiva 2000/60/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 noiembrie 2000 de stabilire a unui cadru de politică comunitară în domeniul apei, publicată în Jurnalul Oficial L 327, 22.12.2000, p. 1.

⁵⁴ Mircea Dușu, *op.cit.*, p. 282.

⁵⁵ Legea apelor nr. 107/1996, publicată în M. Of. nr. 244/ 8 octombrie 1996 a suferit mai multe modificări: Legea nr. 192 /2001 privind fondul piscicol, pescuitul și acvacultura; Legea nr. 310/2004 pentru modificarea și completarea Legii nr. 107/1996; Legea nr. 112/2006 pentru modificarea și completarea Legii nr. 107/1996; Ordonanța de urgență nr. 12/2007 pentru modificarea și completarea unor acte normative care transpun aquis-ul comunitar în domeniul protecției

îmbunătățire și de utilizare rațională a surselor de apă, indiferent de statutul juridic (de proprietate) al acestora. Prezenta lege, conferă apelor un dublu statut: cel de *factor determinat în menținerea echilibrului ecologic*, resursă naturală regenerabilă, vulnerabilă și limitată, element indispensabil pentru viață și pentru societate – conform art. 1 alin (1) și de *patrimoniu natural*, (materie primă pentru activități productive, sursă de energie și cale de transport), care nefiind un produs comercial oarecare, *trebuie protejat, tratat și apărat ca atare* – conform art. 1¹.

Un concept care trebuie definit pentru înțelegerea mai exactă a problematicii protecției apelor este cel de *administrare a apelor* care reprezintă acel sistem unitar de măsuri tehnice, economice și juridice vizând gospodărirea durabilă, unitară, echilibrată și complexă a resurselor de apă. Indiferent de forma de proprietate, stabilirea regimului de folosire a resurselor de apă este un drept exclusiv al Guvernului, exercitat prin autoritatea publică centrală (cu excepția apelor termale). Apele din domeniul public de interes național se dau în administrare Administrației Naționale "Apele Române" de către Ministerul mediului și Gospodării Apelor.⁵⁶

Ca principii ale regimului de conservare, protecție și îmbunătățire a mediului subacvatic sunt prevăzute: principiul precauției, principiul prevenirii, principiul rectificării prejudiciului la sursă, principiul poluatorul plătește. În acest sens, art. 1 alin. 6 din Legea apelor (actualizată) prevede următoarele: *Conservarea, protecția și îmbunătățirea mediului acvatic, în condițiile utilizării durabile a resurselor de apă, au la bază principiile precauției, prevenirii, evitării daunelor la sursă și poluatorul plătește și trebuie să țină seama de vulnerabilitatea ecosistemelor acvatice situate în Delta Dunării și în Marea Neagră, deoarece echilibrul acestora este strâns influențat de calitatea apelor interioare care se varsă în acestea.*

Legea nr. 107/1996 (cu modificările ulterioare) mai adaugă o serie de măsuri, precum: integrarea aspectelor cantitative și calitative atât pentru apele de suprafață cât și pentru cele subterane care aparțin aceluiași sistem ecologic, hidrologic și hidrogeologic (art. 2 lit. i); gospodărirea durabilă a

mediului; Ordonanța de Urgență nr. 130/2007 pentru modificarea Legii nr. 17/1990 privind regimul juridic al apelor maritime interioare, al mării interioare, al zonei contigue și al zonei economice.

⁵⁶ C. R. Romițan, *Dicționare de dreptul mediului*, București, Editura All Beck, 2004, p. 5.

apei și repartiția rațională și echilibrată a acestei resurse, cu menținerea și ameliorarea calității și regenerării naturale a apelor (art. 2 lit. f), promovarea utilizării durabile a apelor pe baza protecției pe termen lung a resurselor disponibile de apă (art. 2 lit. k).

Legea apelor nr. 107/1997 (actualizată), stabilește că aparțin domeniului public al statului următoarele suprafețe de apă: apele de suprafață cu albiile lor minore cu lungimi mai mari de 5 km și cu bazine hidrografice ce depășesc suprafața de 10 km², malurile și cuvetele lacurilor, precum și apele subterane, apele maritime interioare, faleza și plaja mării, cu bogățiile lor naturale și potențialul valorificabil, marea teritorială și fundul apelor maritime (art. 3 alin. 1). În ceea ce privește albiile minore ale cursurilor de apă cu lungimi mai mici de 5 km și cu bazine hidrografice ce nu depășesc suprafața de 10 km², pe care apele nu curg permanent, acestea aparțin deținătorilor, cu orice titlu, ai terenurilor pe care se formează sau curg. Proprietarii acestor albiile trebuie să folosească aceste ape în concordanță cu condițiile generale de folosire a apei în bazinul respectiv. (art. 3 alin. 2). Insulele, care nu sunt în legătură cu terenurile cu mal la nivelul mediu al apei, aparțin proprietarului albiciei apei (art. 3 alin. 3).

Apa subterană poate fi folosită de către proprietarul terenului numai în măsura în care este utilizată cu respectarea normelor sanitare și de protecție a calității mediului (art. 3 alin. 4 din legea nr. 107/1996).

Conform art. 4 alin. 1 din Legea nr. 107/1996, resursele de apă, de suprafață și subterane sunt monopol natural de interes strategic. Stabilirea regimului de folosire a resurselor de apă, indiferent de forma de proprietate, este un drept exclusiv al Guvernului, exercitat prin autoritatea publică centrală din domeniul apelor.

Odată cu aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 195/2005 privind protecția mediului⁵⁷ se realizează distincția între protecția apelor de suprafață și subterane și a ecosistemelor acvatice (care are ca obiect menținerea și îmbunătățirea calității și productivității biologice ale acestora, în scopul evitării unor efecte negative asupra mediului, sănătății umane și bunurilor materiale), pe de o parte și conservarea, protecția și

⁵⁷ Prin aprobarea Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 195/1995 aprobată ulterior prin Legea nr. 265/2006 privind protecția mediului, este abrogată Legea nr. 137/1995 (privind protecția mediului).

îmbunătățirea calității apelor costiere și maritime (care urmărește reducerea progresivă a evacuărilor, emisiilor sau pierderilor de substanțe prioritare periculoase în scopul atingerii obiectivelor de calitate stipulate în Convenția privind protecția Mării negre împotriva poluării din 1992), pe de altă parte.

Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2005, alocă un capitol distinct problematicii protecției apelor. Este vorba de Capitolul IX, intitulat – *Protecția apelor și a ecosistemelor acvatice*, în care se stabilește că *protecția apelor de suprafață și subterane și a ecosistemelor acvatice are ca obiect menținerea și îmbunătățirea calității și productivității biologice ale acestora, în scopul evitării unor efecte negative, asupra mediului, sănătății umane și bunurilor materiale.* (art. 55 alin 1).

În cadrul Ordonanței nr. 195/2005 sunt stipulate obligațiile pe care le au persoanele fizice și juridice: a). executarea de lucrări de refacere a resurselor naturale, de asigurare a migrării faunei acvatice și de ameliorare a calității apei, precum și în autorizația de mediu; b). dotarea, în cazul deținerii de nave, platforme plutitoare sau de foraje marine, cu instalații de stocare sau de tratare a deșeurilor, instalații de epurare a apelor uzate; c). amenajarea porturilor cu instalații de colectare, prelucrare, reciclare sau neutralizare a deșeurilor petroliere, menajere sau de altă natură, stocate pe navele fluviale sau maritime; d). să nu evacueze ape uzate de pe nave sau platforme plutitoare direct în apele naturale și să nu arunce de pe acestea nici un fel de deșeuri; e). să nu spele obiecte, produse, ambalaje, materiale care pot produce impurificarea apelor de suprafață; f). să nu deverseze în apele de suprafață, subterane și maritime ape uzate, fecaloid, menajere, substanțe petroliere, substanțe prioritare/prioritar periculoase; g). să nu arunce și să nu depoziteze pe maluri, în albiile râurilor și în zonele umede și de coastă deșeuri de orice fel și să nu introducă în ape substanțe explozive, tensiune electrică, narcotice, substanțe prioritare/prioritar periculoase. (conform art. 58 lit. a – g).

Protecția apelor se realizează sub trei forme principale: protecția cantitativă (realizată prin folosirea rațională și protecția apelor împotriva epuizării), protecția calitativă (sub forma prevenirii și combaterii poluării) și protecția sanitară împotriva contaminării sau impurificării apelor.⁵⁸

⁵⁸ Mircea Duțu, *op.cit*, p. 247.

Potrivit reglementărilor legale, *protecția cantitativă* a resurselor de apă se realizează prin:⁵⁹

- dreptul de folosință a apelor de suprafață și subterane, inclusiv a celor arteziene se stabilește prin autorizația de gospodărire a apelor;
- obligativitatea respectării de către utilizatorii de apă a normelor de consum de apă stabilite la nivelul celor mai bune performanțe ale tehnologiilor folosite și economisirii apei prin folosire judicioasă, recirculare și folosire repetată.

Protecția calitativă a apelor se realizează prin:

- interzicerea poluării în orice mod a resurselor de apă;
- stabilirea de norme de calitate a resurselor de apă, în general, de norme privind calitatea apei potabile, de limite de încărcare cu poluanți a apelor uzate evacuate în resursele de apă și de limite de descărcare.
- stabilirea de restricții și interdicții de siguranță în cazul punerii în funcțiune de obiective economice noi sau dezvoltarea celor existente, realizarea de lucrări noi pentru alimentare cu apă potabilă sau industrială ori de extindere a celor existente, aruncarea sau introducerea în orice mod a deșeurilor de orice fel, evacuarea de ape uzate.
- stipularea în sarcina utilizatorilor de apă a unor obligații în scopul folosirii raționale și protejării calității resurselor de apă (art. 17 din legea apelor);
- elaborarea de planuri de prevenire și de combatere a poluărilor accidentale și de pedepsire a poluărilor intenționate.

Protecția sanitară se realizează prin aplicarea măsurilor de protecție a calității apelor stabilite prin acte normative în vigoare, precum și prin instituirea în jurul surselor de apă, lucrărilor de captare, instalațiilor de alimentare cu apă potabilă, zăcămintelor de ape minerale, lacurilor și nămolurilor terapeutice, de zone de protecție în care sunt impuse restricții specifice, în scopul evitării alterării calității apelor.

⁵⁹ P. Drăghici, A.I. Dușcă, *Dreptul intern și comunitar al mediului*, Craiova, Editura Universitaria, 2003, p. 81.

2.1.3. Gospodărirea cantitativă și calitativă a apei. Instrumente juridice de asigurare a gospodăririi durabile a apelor

Gospodărirea apelor se desfășoară și se întemeiază pe cunoașterea științifică, complexă, cantitativă și calitativă a resurselor de apă ale țării, realizată printr-o activitate unitară și permanentă de supraveghere, observații și măsurători asupra fenomenelor hidrometeorologice și resurselor de apă, inclusiv de prognoze a evoluției naturale ale acestora, ca și a evoluției lor sub efectele antropice, precum și prin cercetări multidisciplinare.⁶⁰

Gospodărirea apelor trebuie să considere ca pe un tot unitar apele de suprafață și subterane, atât sub aspect cantitativ, cât și calitativ în scopul dezvoltării durabile. Gospodărirea apelor se bazează pe principiul solidarității umane și interesului comun, prin colaborare și cooperare strânsă, la toate nivelurile administrației publice, a utilizatorilor de apă, a reprezentanților colectivităților locale și a populației, pentru realizarea maximului de profit social. (art. 6 alin. (1) și (2) din Legea nr. 107/1996).

Principalul instrument folosit în acest scop este programul de monitoring realizat în conformitate cu cerințele stipulate de lege în acest sens, în vederea evaluării coerente și cuprinzătoare a corpurilor de apă.

Totalitatea bazelor de date meteorologice, hidrologice, hidrogeologice, de gospodărire cantitativă și calitativă a apelor constituie Fondul național de gospodărire a apelor, stabilit unitar de Administrația Națională „Apele Române”.

Fondul național de date de gospodărire a apelor include și evidența apelor ce aparțin domeniului public din Cadastrul apelor. Modul de organizare a Fondului național de date hidrologice și de gospodărire a apelor a Cadastrului apelor se stabilește de către autoritatea publică centrală cu atribuții în domeniul apelor, iar ținerea la zi a acestuia se asigură de Administrația națională „Apele Române” (conform art. 35 alin. 5).

Activitatea de gospodărire unitară, rațională și integrată a apelor se organizează și se desfășoară pe bazine hidrografice, ca entități geografice indivizibile de gospodărire cantitativă și calitativă a resurselor de apă. Întrucât România face parte din bazinul hidrografic internațional al fluviului Dunărea, pentru porțiunea din aceasta care este cuprinsă pe teritoriul românesc, inclusiv apele de coastă ale Mării Negre, autoritatea publică

⁶⁰ Conform art. 35 alin (1) din Legea apelor nr. 107/1996 (actualizată).

centrală din domeniul apelor elaborează planul de management al acestui bazin hidrografic, pe baza schemelor de management și amenajare a apelor.

Gospodărirea *cantitativă* a apelor presupune obligația utilizatorilor de apă de a economisi apa prin folosire judicioasă (ceea ce implică folosirea celor mai bune tehnici disponibile care permit utilizarea unor cantități reduse de apă, precum și un consum mic de apă prin recircularea și / sau refolosirea apei), precum și cea de a asigura întreținerea și repararea instalațiilor proprii și, după caz, a celor din sistemele de alimentare cu apă și canalizare (art. 12).

În caz de accidente, secetă, inundații sau risc de apă din cauza supraexploatării resursei, autoritățile publice au dreptul să ia măsuri de limitare sau de suspendare provizorie a folosirii apei. Măsurile de restricții sunt obligatorii pentru toți utilizatorii de apă și se asimilează cu situația de forță majoră, iar autorizația de gospodărire a apelor se subordonează acestora (art. 14 din Legea apelor).

Gospodărirea calitativă se bazează pe regula generală conform căreia poluarea în orice mod a resurselor de apă este interzisă (art. 15 alin 1 din Legea 107/1996). Autoritățile publice stabilesc în acest sens, norme de calitate a resurselor de apă legate de funcțiile apei, normele privind calitatea apei potabile, supravegherea, inspecția sanitară și gestiunea acesteia.

Pentru a asigura gospodărirea cantitativă și calitativă a resurselor de apă, un rol deosebit de important îi revine planificării în domeniul managementului și amenajării apelor.

În acest scop, sunt utilizate ca instrumente juridico – administrative următoarele: schemele directe pe bazine sau grupe de bazine, cu componentele sale, planul de amenajare și planul de management al bazinului hidrografic, programele de măsuri, schema locală de amenajare și de gospodărire a apelor, alte programe și decizii administrative care au legătură cu apa.

Conform art. 43 alin (1¹) a Legii apelor, schemele directe fixează într-o manieră integrată obiectivele de mediu pentru corpurile de apă de suprafață și subterane, urmărind să se asigure:

a) o stare bună a apelor de suprafață sau, pentru corpurile de apă artificiale sau puternic modificate, un bun potențial ecologic și o stare chimică bună a apelor de suprafață;

b) o stare chimică bună și un echilibru între cantitatea prelevată și reîncărcarea apelor pentru toate resursele de apă subterană;

c) realizarea obiectivelor special definite pentru zonele protejate, cu scopul de a reduce tratamentul necesar pentru producția de apă destinată consumului uman, cu respectarea cerințelor prevăzute în Legea nr. 458/2002, cu modificările și completările ulterioare;

d) protecția și apărarea împotriva acțiunii distructive a apelor.

Pentru bazine hidrografice mici sau părți de bazine hidrografice se întocmesc scheme locale de amenajare și de gospodărire a apelor, care se încadrează în planurile de amenajare - componenta de gospodărire cantitativă din cadrul schemelor directoare.

Schemele locale stabilesc obiectivele generale de punere în valoare și de protejare cantitativă și calitativă a resurselor de apă, a ecosistemelor acvatice și a zonelor umede, precum și obiectivele generale privind utilizarea durabilă și protecția tuturor categoriilor de resurse de apă din teritoriul respectiv. (conform art. 45 alin. 1 din Legea apelor).

Schema locală inventariază diferiții utilizatori care folosesc resursele de apă existente, stabilind starea resurselor de apă și a ecosistemelor acvatice. Aceasta ține seama de strategiile și de programele statului, ale colectivităților locale, ale instituțiilor publice, ale altor persoane fizice și persoane juridice, cu incidență asupra calității, repartiției și folosirii resurselor de apă. De asemenea, stabilește prioritățile pentru atingerea obiectivelor menționate la alin. (1), ținând seama de protecția mediului acvatic natural, de necesitatea punerii în valoare a resurselor de apă, de evoluția previzibilă a localităților rurale și urbane și de echilibrul ce trebuie asigurat între diferiții utilizatori de apă.

2.1.4. Avize, notificări, autorizații

Un instrument eficace de prevenire și combatere a poluării apelor este alcătuit dintr-o serie de metode de control prealabil al activităților poluante pe calea obligativității unor avize, notificări și autorizații administrative.

Este vorba de *avizul de amplasament* și *avizul de gospodărire a apelor*, care sunt cerute pentru efectuarea lucrărilor care se construiesc pe ape sau care au legătură cu apele.

Avizul de amplasament este emis de către R.A. "Apele Române" sau de către filialele sale, conform Normelor metodologice aprobate prin Ordinul nr. 2/2006 al Ministrului mediului și gospodăririi apelor.

Administrația Națională "Apele Române" a fost înființată în scopul administrării, păstrării integrității și al protecției patrimoniului public de interes național, care constituie infrastructura Sistemului național de gospodărire a apelor și pentru gospodărirea durabilă a resurselor de apă, care reprezintă monopol natural de interes strategic.⁶¹ Administrația Națională "Apele Române" este operator unic pentru serviciile specifice în domeniul gospodăririi și valorificării resurselor de apă de suprafață și subterane, cu potențialele lor naturale.

Prin avizul de amplasament se reglementează:⁶²

a. amplasarea unor obiective economice și sociale în zona inundabilă a albiei majore și realizarea anticipată a lucrărilor și măsurilor necesare pentru evitarea pericolului de inundare și asigurarea curgerii apelor;

b. amplasarea următoarelor obiective pe o distanță de până la 500 m în jurul și în afara zonei de protecție de 30 m instituite în jurul platformelor meteorogice: construcții cu înălțime mai mare decât o treime din distanța dintre construcție și limita zonei de protecție; rețele de înaltă tensiune sau de telecomunicații; obiective economice sau sociale care ar putea emite fum și pulberi în atmosferă; sisteme de irigații prin aspersiune; perdelele forestiere;

c. amplasarea oricăror obiective social-economice pe terenurile din zonele de protecție din jurul lacurilor naturale, cursurilor de apă, lacurilor de acumulare, țărmului mării, digurilor, canalelor, barajelor și altor lucrări hidrotehnice, a construcțiilor și instalațiilor hidrometrice, a instalațiilor de determinare automată a calității apei, precum și a celor din zona dig – mal.

Obținerea avizului de amplasament nu exclude obligația obținerii avizului de gospodărire a apelor și a celorlalte avize prevăzute de lege.

Avizul de amplasament are valabilitate pe întreaga durată de existență a obiectivului pentru care a fost solicitat, în următoarele condiții:

⁶¹ C.R. Romițan, *op.cit.*, p. 6.

⁶² Conform art. 2 lit. a-c din „*Norma metodologice nr. 04/01/2006 privind avizul de amplasament*”, care se constituie în Anexă la *Ordinul nr. 2/2006* pentru aprobarea Normelor metodologice privind avizul de amplasament.

a. execuția lucrărilor de apărare împotriva inundațiilor prevăzute în aviz începe în maximum un an de la emiterea avizului, respectă prevederile documentației tehnice și ale avizului de amplasament și este finalizată în maximum 2 ani;

b. după finalizarea lucrărilor de apărare împotriva inundațiilor, titularul solicită și obține avizul de gospodărire a apelor pentru obiectivul respectiv;

c. execuția obiectivului începe în maximum 2 ani de la obținerea avizului de gospodărire a apelor.⁶³

Prevederile avizului de amplasament, precum și refuzul de emitere a acestuia, pot fi contestate potrivit Legii contenciosului administrativ.

Avizul de gospodărire a apelor reprezintă reglementarea tehnico – juridică ce condiționează:⁶⁴

- finanțarea și execuția obiectivelor noi de investiții ce urmează a fi construite pe ape sau care au legătură cu apele;
- dezvoltarea, modernizarea sau re tehnologizarea unor procese tehnologice sau a unor instalații existente ale utilizatorilor de apă;
- realizarea de lucrări de interes public, ce se construiesc pe ape sau care au legătură cu apele.

Avizul de gospodărire a apelor își pierde valabilitatea după 2 ani de la emitere. Dacă execuția lucrărilor respective nu a început în acest interval, posesorul unui aviz de gospodărire a apelor are obligația să anunțe emitentului, în scris, data de începere a execuției cu 10 zile înainte de aceasta. Pentru anumite categorii de lucrări, expres prevăzute de art. 54 din Legea nr. 107/1996, investitorul are obligația să notifice Regia Autonomă “Apele Române” cu cel puțin 20 de zile înainte de începerea execuției, act care nu mai presupune solicitarea și eliberarea avizului de gospodărire a apelor.

Conform art. 52 din Legea apelor, elaborarea documentațiilor pentru fundamentarea solicitării avizului de gospodărire a apelor trebuie să se bazeze pe studii meteorologice, hidrologice sau hidrogeologice, după caz, pe studii de gospodărire a apelor și de impact al lucrărilor respective asupra resurselor de apă și asupra zonelor riverane. Aceste studii și documentații pot fi întocmite de instituții publice sau private, abilitate de autoritatea publică centrală din domeniul apelor sau de o autoritate competentă din statele Uniunii Europene.

⁶³ *Idem* ³⁷, art. 15 alin. 1 lit. a-c.

⁶⁴ Mircea Duțu, *op.cit.*, p. 389.

Documentațiile de fundamentare trebuie să demonstreze că solicitantul avizului de gospodărire a apelor se poate conforma cerințelor legale.

Punerea în funcțiune sau în exploatare a lucrărilor care se construiesc pe ape sau care au legătură cu apele se face numai în baza *autorizației de gospodărire a apelor*.

Autorizația de gospodărire a apelor reprezintă reglementarea tehnico – juridică ce condiționează punerea în funcțiune sau exploatarea obiectivelor noi și existente de investiție, construite pe ape sau care au legătură cu apele de suprafață, subterane, inclusiv construcțiile și instalațiile ce se execută pe litoralul Mării Negre, faleza și plaja mării și pe fundul apelor maritime interioare și mării teritoriale.

Autorizația de gospodărire a apelor se eliberează în baza constatării tehnice în teren, în prezența beneficiarului - cel mai târziu o dată cu recepția investițiilor -, dacă sunt respectate prevederile legale privind gospodărirea apelor pentru punerea în exploatare a lucrărilor și exactitatea datelor cuprinse în cererea de autorizare și în documentația anexată la aceasta.

Dacă la verificarea în teren se constată lipsuri de natură a nu permite, potrivit prezentei legi, darea în funcțiune a investiției, emitentul autorizației de gospodărire a apelor va fixa un termen pentru efectuarea remedierilor sau a completărilor necesare. Dacă este cazul, emitentul autorizației de gospodărire a apelor poate refuza, motivat, eliberarea ei. Autorizația de gospodărire a apelor se poate acorda și pe durată limitată, dacă lipsurile constatate cu ocazia verificării în teren permit punerea în funcțiune a investiției, fără pericol, din punct de vedere al gospodării apelor. Modul de exploatare și întreținere a lucrărilor, construcțiilor și instalațiilor se înscrie în regulamentul de exploatare, care face parte integrantă din autorizația de gospodărire a apelor.

Prin autorizația de gospodărire a apelor, cât și prin actele complementare acesteia, trebuie impuse prevederi specifice privind mijloacele de supraveghere, modalitățile de control tehnic și mijloacele de intervenție în caz de incidente, avarii sau accidente și altele asemenea.⁶⁵

Conform art. 56 alin. (1) lit. a - f din Legea apelor, autorizația de gospodărire a apelor poate fi modificată sau retrasă de către emitent, fără despăgubiri, în următoarele cazuri:

⁶⁵ Art. 55 alin (1), (2), (3), (4), (5) din Legea apelor nr. 107/1996 (actualizată).

a) în interesul salubrității publice și, în special, dacă modificarea sau retragerea este necesară pentru a înlătura o prejudiciere importantă a binelui comunității;

b) pentru prevenirea sau asigurarea combaterii efectelor inundațiilor sau, în caz de pericol, pentru securitatea publică;

c) în caz de pericol pentru mediul acvatic și, mai ales, dacă mediile acvatice sunt supuse unor condiții critice incompatibile cu protejarea acestora;

d) în cazuri de forță majoră, datorită schimbărilor naturale privind resursa de apă sau unor calamități naturale intervenite asupra instalațiilor utilizatorilor.

e) în situația în care lucrările sau instalațiile sunt abandonate sau nu sunt întreținute corespunzător, caz în care deținătorul acestora este obligat ca, din dispoziția Administrației Naționale "Apele Române", să le demoleze;

f) în situația nerealizării din vina beneficiarului a prevederilor programului de etapizare, anexă la actul de reglementare.

Avizul și autorizația de gospodărire a apelor nu exclud obligativitatea obținerii acordului și autorizației de mediu.

În caz de nerespectare a măsurilor stabilite pentru asigurarea condițiilor înscrise în autorizația de gospodărire a apelor, se poate institui un regim de supraveghere specială. Pe durata acestui regim, utilizarea și epurarea apei se fac sub controlul direct al personalului special desemnat de autoritatea publică centrală de mediu. Toate cheltuielile suplimentare determinate de aplicarea regimului de supraveghere se suportă de titularul autorizației de gospodărire a apelor.

Regimul de folosire a apelor se referă atât la dreptul de folosință al apelor de suprafață sau subterane (care se stabilește prin autorizația de gospodărire a apelor), cât și la diferite interdicții (ex: restrângerea utilizării apei potabile pentru populație, în folosul altor activități)⁶⁶ și multiple obligații pe care utilizatorii de apă le au. Astfel sunt obligați nu doar să economisească apa prin folosire judicioasă, dar trebuie să asigure și întreținerea și repararea instalațiilor proprii și a sistemelor de alimentare cu apă și canalizare.⁶⁷

⁶⁶ Conform art. 10 alin (2) din Legea apelor nr. 107/1996 (actualizată)

⁶⁷ Anca Ileana Dușcă, *Dreptul mediului*, Universul Juridic, București, 2009, p. 88.

2.1.5. Planificarea în domeniul managementului și amenajării apelor

Pentru a realiza gospodărirea durabilă, unitară, echilibrată și complexă a resurselor de apă și a ecosistemelor acvatice, precum și pentru protejarea zonelor umede se elaborează scheme directoare pe bazine sau grupe de bazine hidrografice.

Schema directoare este instrumentul principal de planificare, dezvoltare și gospodărire a apelor la nivelul districtului de bazin hidrografic și este alcătuită din planul de amenajare a bazinului hidrografic - componenta de gospodărire cantitativă și planul de management al bazinului hidrografic - componenta de gospodărire calitativă, conform Ordinului ministrului mediului și gospodării apelor nr. 1.258/2006 privind aprobarea Metodologiei și a Instrucțiunilor tehnice pentru elaborarea schemelor directoare.

Planurile de management al districtelor hidrografice se elaborează și se adoptă în conformitate cu termenele stabilite în Directiva 2000/60/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 octombrie 2000 de stabilire a unui cadru de politică comunitară în domeniul apei.

Schemele directoare fixează într-o manieră integrată obiectivele de mediu pentru corpurile de apă de suprafață și subterane, urmărind să se asigure:⁶⁸

a) o stare bună a apelor de suprafață sau, pentru corpurile de apă artificiale sau puternic modificate, un bun potențial ecologic și o stare chimică bună a apelor de suprafață;

b) o stare chimică bună și un echilibru între cantitatea prelevată și reîncărcarea apelor pentru toate resursele de apă subterană;

c) realizarea obiectivelor special definite pentru zonele protejate, cu scopul de a reduce tratamentul necesar pentru producția de apă destinată consumului uman, cu respectarea cerințelor prevăzute în Legea nr. 458/2002⁶⁹, cu modificările și completările ulterioare;

d) protecția și apărarea împotriva acțiunii distructive a apelor.

⁶⁸ Conform art. 42 alin 1¹ din Legea apelor nr. 107/1996 (actualizată).

⁶⁹ *Legea privind calitatea apei potabile* (actualizată), publicată în Monitorul Oficial nr. 552/29.07.2002.

Schemele-cadru de gospodărire a apelor existente la data intrării în vigoare a prezentei legi constituie baza schemelor directoare și își vor păstra valabilitatea până la intrarea în vigoare a planurilor de management. În vederea elaborării schemelor directoare se efectuează o analiză a caracteristicilor bazinelor hidrografice și a impactului activităților umane asupra stării corpurilor de apă de suprafață și subterane, precum și analiza economică a utilizării apei.

Schemele – cadru realizate conform prevederilor din Legea apelor, vor fi actualizate la fiecare 6 ani. Analizele caracteristicilor districtelor de bazine hidrografice, impactului activităților umane asupra stării corpurilor de apă și analiza economică a utilizatorilor de apă sunt revizuite și, dacă este cazul, sunt actualizate cu cel puțin 3 ani înainte de fiecare actualizare a schemelor directoare.

Pentru actualizarea schemei directoare, Comitetul de bazin implică în elaborarea și reprezentanții autorităților publice centrale, consiliilor județene și consiliilor locale, unităților industriale și din agricultură, institutelor de cercetare, care au obligația de a comunica toate informațiile utile aflate în competența lor. Participarea activă a publicului la luarea deciziilor în domeniul gospodăririi apelor este asigurată potrivit prevederilor Ordinului ministrului mediului și gospodăririi apelor nr. 1.044/2005⁷⁰ pentru aprobarea procedurii privind consultarea utilizatorilor de apă, riveranilor și publicului la luarea deciziilor în domeniul gospodăririi apelor. (conform art. 43 alin 1⁶ din Legea apelor).

Administrațiile bazinale aflate în subordinea Administrației Naționale „Apele Române” și Comitetul de bazin, trebuie să afișeze pe site-ul propriu, pentru o perioadă de cel puțin 6 luni, următoarele informații necesare informării publicului: a) un calendar și un program de lucru, incluzând procedura de consultare, cu cel puțin 3 ani înainte de data prevăzută pentru aprobarea schemei directoare actualizate; b) o sinteză a problemelor care există în bazin în domeniul gospodăririi apelor, cu cel puțin 2 ani înainte de data prevăzută pentru aprobarea schemei directoare actualizate; c) proiectul schemei directoare, cu cel puțin un an înainte de data prevăzută pentru aprobarea schemei directoare actualizate; d) la cerere,

⁷⁰ Publicat în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 984 din 07/11/2005.

documentele de referință și informațiile utilizate la elaborarea proiectului schemelor directoare. (art. 43 alin. 1⁷ din legea apelor)

În același timp, se elaborează programe de măsuri realizate pentru atingerea obiectivelor prevăzute în lege, privind asigurarea protecției cantitative și calitative a apelor, apărarea împotriva acțiunilor distructive ale apelor, precum și valorificarea potențialului apelor, în raport cu cerințele dezvoltării durabile a societății și în acord cu strategia și politicile de mediu incluzând dezvoltarea lucrărilor, instalațiilor și amenajărilor de gospodărire a apelor.

În situația în care datele de monitoring sau alte date arată că obiectivele de protecție a apelor și a ecosistemelor acvatice nu pot fi atinse, autoritatea publică centrală din domeniul apelor trebuie să se asigure că:⁷¹

- a) sunt investigate cauzele neîndeplinirii obiectivelor prevăzute;
- b) avizele și autorizațiile de gospodărire a apelor sunt examinate și, dacă este necesar, revizuite;
- c) programele de monitoring sunt revizuite și modificate, după caz;
- d) sunt stabilite măsurile suplimentare care pot fi necesare pentru atingerea obiectivelor de protecție a apelor și a ecosistemelor acvatice, precum și limite mai stricte, dacă este cazul.

În cazul în care obiectivele de protecție a apelor și a ecosistemelor acvatice nu pot fi îndeplinite ca urmare a unor circumstanțe cu cauze naturale de forță majoră (cum ar fi inundațiile extreme sau seceta prelungită) nu este necesară luarea de măsuri suplimentare.

Informațiile necesare pentru elaborarea schemelor directoare și a programelor de măsuri, inclusiv cele pentru stabilirea cerințelor de apă, de valorificare a potențialului apelor și de apărare împotriva inundațiilor pe ansamblul teritoriului național, pe etape de dezvoltare, se pun la dispoziția autorității publice centrale din domeniul apelor și Administrației Naționale "Apele Române" de către autoritățile publice centrale și locale, de principalii utilizatori de apă, precum și de organizațiile neguvernamentale interesate în amenajarea bazinelor hidrografice. Aceste informații vor fi puse și la dispoziția comitetelor de bazin.

Autoritatea publică centrală din domeniul apelor transmite Comisiei Europene și celorlalte state membre interesate atât copii ale planurilor de management cuprinse în schemele directoare prevăzute la art. 43 alin. (1),

⁷¹ Conform art. 43, alin. 5 din Legea apelor, nr. 107/1996 (actualizată).

cât și copii ale părții naționale a planului de management al bazinului hidrografic internațional al fluviului Dunărea, elaborată conform prevederilor art. 6 alin. (3).

La identificarea unei probleme de gospodărire a apelor care nu poate fi rezolvată la nivel național, autoritatea publică centrală din domeniul apelor poate raporta Comisiei Europene și oricărui alt stat membru interesat asupra acestei probleme și poate face recomandări pentru rezolvarea sa (conform prevederilor art. 44³ din Legea apelor).

Pentru bazinele hidrografice mici sau părți de bazine hidrografice se întocmesc scheme locale de amenajare și de gospodărire a apelor, care se încadrează în planurile de amenajare. Schema locală inventariază diferiții utilizatori care folosesc resursele de apă existente, stabilind starea resurselor de apă și a ecosistemelor acvatice. Prin schema locală se evaluează mijloacele economice și financiare necesare pentru realizarea lucrărilor, instalațiilor și amenajărilor prevăzute. Aceasta trebuie să fie compatibilă cu orientările fixate în schema directoare. (conform art. 45 alin (1), (2), (3)).

2.2. Reguli juridice în domeniul apelor la nivel european

La nivelul Uniunii Europene, protecția și utilizarea durabilă a apelor constituie unul dintre domeniile cel mai bine reprezentate. În acest sens, directivele aprobate la nivel european joacă un rol esențial în conturarea politicii de mediu privind protecția apelor. În literatura de specialitate se vorbește despre existența unui număr destul de mare de directive principale, de la care au derivat aproape un număr dublu de noi directive. Directivele aprobate în acest domeniu pot fi grupate în trei categorii: ⁷²

- prima cuprinde documentele care definesc obiectivele de calitate ori alte exigențe ale apei destinate unei folosințe specifice;
- a doua categorie vizează anumite industrii ori unele sectoare specifice;
- a treia categorie abordează problemele eliminării substanțelor periculoase.

⁷² Mircea Duțu, *Dreptul mediului. Tratat. Abordare integrată*, Vol. II, Editura Economică, București, 2003, p. 359.

La nivelul anilor 1970, acțiunea europeană a avut la bază prima grupă de directive, care puneau accentul pe protecția calității apelor în funcție de folosințe specifice, lăsând statelor membre sarcina de a le defini. De asemenea, unele directive cereau stabilirea unor programe de ameliorare în domeniu.

A doua categorie de directive are în vedere protecția apelor împotriva poluării prin nitrați proveniți din surse agricole, la care se adaugă problemele industriei de celuloză și hârtie, precum și industria albului de titan.

Grupa a treia de directive are o dublă orientare: o parte care tratează deversările în apele subterane și o altă parte care privește deversările în apele de suprafață.

Programul de acțiune privind mediul lansat în anul 1973, a atras după sine adoptarea unui număr mare de directive care acopereau numeroase domenii legate de protecția apelor și care au reprezentat primul val de reglementări în domeniu: Directiva 75/440/CE privind calitatea apelor de suprafață, Directiva 80/778/EEC referitoare la apa potabilă, Directiva privind unele substanțe periculoase deversate în apă (1976), Subdirectiva vizând anumite substanțe periculoase care afectează apele subterane, etc. Aceste reglementări au inclus prevederi vizând standardele de calitate a apelor piscicole (1978), a celor destinate scăldatului (1976), a apelor subterane (1980).

Al doilea val de reglementări referitoare la protecția apelor a avut în vedere revizuirea standardelor existente, identificarea și promovarea îmbunătățirilor necesare și acoperirea deficiențelor legislative. În acest sens au fost aprobate: Directiva privind tratarea apelor uzate urbane (1991), Directiva vizând protecția apei împotriva nitraților proveniți din surse agricole.

În același timp s-a apelat la așa numita ”metodă combinată”, conform căreia protecția eficientă a apei presupune îmbinarea reglementărilor vizând stabilirea de valori limită ale emisiilor cu cele referitoare la instituirea de standarde de calitate a apelor. Totodată, această metodă răspundea cerințelor principiilor europene vizând combaterea la sursă a poluării și luarea în considerare a condițiilor de mediu în diferitele regiuni.⁷³

Ansamblul reglementărilor în domeniu (și în special directivele) nu fac distincție între apele continentale și apele marine. De exemplu, una dintre cele mai importante directive în materie – Directiva 76/464 din 4

⁷³ Idem, p. 360.

martie 1976 privind poluarea cauzată de unele substanțe periculoase deversate în mediul acvatic, precizează expres, în primul articol, că se aplică numai apelor interioare de suprafață, dar și apelor mării teritoriale și apelor interioare a ale litoralului. Pentru apele subterane, inițial s-au aplicat prevederile Directiva 76/464 din 4 martie 1976, însă ulterior a fost adoptat un act special pentru acest domeniu. Astfel, Consiliul Comunității (actualmente Uniunii) a adoptat, la 17 decembrie 1979, Directiva nr. 80/68 privind protecția apelor subterane contra poluării cauzate de anumite substanțe periculoase.⁷⁴

Actuala concepție europeană este reflectată în Directiva – cadru 2000/60/CE privind stabilirea unui cadru de acțiune comunitar în domeniul politicii apei, care promovează o viziune integratoare, diferită de viziunile anterioare și care va impune adoptarea unor noi directive care să dezvolte principiile și metodele sale.

Scopul acestei Directive este stabilirea unui cadru pentru protecția apelor de suprafață interioare, a apelor tranzitorii, a apelor costiere și subterane, care:⁷⁵

- a. să prevină deteriorarea ulterioară, să protejeze și să îmbunătățească starea ecosistemelor acvatice și, în ceea ce privește cerințele de apă, ecosistemele terestre și zonele umede direct dependente de ecosistemele acvatice;
- b. să promoveze utilizarea durabilă a apelor pe baza unei protecții pe termen lung a resurselor disponibile de apă;
- c. obiectivul este protecția avansată și printre altele îmbunătățirea mediului acvatic prin măsuri specifice pentru reducerea progresiva a evacuărilor, emisiilor sau a pierderilor de substanțe prioritare și încetarea sau oprirea treptată a evacuărilor, emisiilor sau pierderilor de substanțe prioritare periculoase;
- d. asigură reducerea progresiva a poluării apelor subterane și previne poluarea ulterioară;
- e. contribuie la diminuarea efectelor inundațiilor și secetei.

⁷⁴ Mircea Duțu, *Principiile și instituțiile fundamentale de drept comunitar al mediului*, București, Editura Economică, 2005, p. 276.

⁷⁵ Conform art. 1 din Directiva cadru nr. 2000/60/CE privind stabilirea unui cadru de acțiune comunitar în domeniul politicii apei.

Directiva ia în calcul pentru prima dată problema aprovizionării cu apă, consacrand o legătură indispensabilă între protecția cantitativă (consumul și utilizarea rațională) și cea calitativă (prevenirea și combaterea poluării) a apei.

Directiva se ocupă de apelor europene în ansamblul lor, cu excepția apelor marine, nefăcând separare între apele dulci, sărate și subterane, iar gestiunea lor este gândită ca un ecosistem, și nu pe categorii de ape.

Obiectivele de mediu sunt prevăzute în art. 4 al Directivei nr. 2000/60/CE, făcându-se o diferențiere între obiectivele specifice pentru apele de suprafață, pentru apele subterane și pentru ariile protejate, după cum urmează:

(a) *pentru apele de suprafață*

- Statele Membre trebuie să aplice măsurile necesare pentru prevenirea deteriorării stării tuturor corpurilor de ape de suprafață;

- Statele Membre trebuie să protejeze, să îmbunătățească și să conserve toate corpurile de apă de suprafață, cu scopul de a atinge o stare buna a corpurilor de apă în cel mult 15 ani de la intrarea în vigoare a acestei Directive;

- Statele Membre trebuie să protejeze, să îmbunătățească și să conserve toate corpurile de apă artificiale sau important modificate, cu scopul atingerii unei bune stări chimice a corpurilor de apă de suprafață după cel mult 15 ani de la intrarea în vigoare a acestei Directive.

- Statele Membre trebuie să introducă măsurile necesare în concordanță cu art. 16 (1) și 16 (8), cu scopul de reducere progresivă a poluării din cauza substanțelor prioritare și încetarea sau oprirea treptată a emisiilor, evacuărilor și a pierderilor de substanțe prioritare periculoase, fără a aduce prejudicii acordurilor internaționale.

(b) *pentru apele subterane*

- Statele Membre trebuie să aplice măsurile necesare pentru prevenirea sau limitarea aportului de poluanți în apele subterane și deteriorarea stării tuturor corpurilor de ape subterane;

- Statele Membre trebuie să protejeze, să îmbunătățească și să conserve toate corpurile de apă subterane, să asigure un echilibru între captare și reîncărcarea apelor subterane, cu scopul de a realiza o bună stare a apelor

subterane în termen de cel mult 15 ani de la intrarea în vigoare a acestei Directive;

- Statele Membre trebuie să aplice măsurile necesare pentru împiedicarea oricărei tendințe importante și susținute de creștere a concentrației oricărui poluant provenit ca urmare a impactului activităților umane pentru reducerea progresiva a poluării apelor subterane.

(c) *pentru Ariile Protejate*

Statele Membre trebuie să realizeze conformarea cu orice standard și obiectiv la cel mult 15 ani de la intrarea în vigoare a acestei Directive, fără nicio altă prevedere contradictorie specificată în legislația Comunității prin care au fost stabilite ariile protejate individuale.

Una dintre noutățile de esență pe care o aduce Directiva – cadru privind acțiunea europeană în domeniul apelor o reprezintă gestiunea apei pe bazine hidrografice (măsură preluată din Convenția de la Helsinki din 1992, semnată de CEE). Statele membre trebuie să realizeze recenzarea bazinelor hidrografice situate pe teritoriul lor, să creeze districte hidrografice centru care vor stabili dispozitive administrative cu competențe speciale, iar după caz, să creeze și districte hidrografice internaționale.

Statele membre se asigură că, pentru fiecare district hidrografic aflat în întregime pe teritoriul său, se elaborează un plan de gestionare. În cazul unui district hidrografic internațional situat în întregime pe teritoriul Uniunii, statele membre asigură coordonarea acestuia, cu scopul de a elabora un singur plan internațional de gestionare a districtului hidrografic internațional. În absența unui astfel de plan, statele membre elaborează un plan de gestionare a districtului hidrografic care să acopere cel puțin acele părți ale districtului hidrografic internațional care se află pe teritoriul lor, în vederea realizării obiectivelor prezentei directive. În cazul unui district hidrografic internațional care se întinde dincolo de granițele Uniunii Europene, statele membre depun eforturi pentru a elabora un singur plan de gestionare a districtului hidrografic și, dacă acest lucru nu este posibil, planul acoperă cel puțin acea porțiune a districtului hidrografic internațional care se află pe teritoriul statului membru respectiv.⁷⁶

⁷⁶ Conform art. 13, alin. (1), (2), (3) din Directiva 2000/60/CE de stabilire a unui cadru de politică comunitară în domeniul apelor.

În fiecare district se va stabili un registru al zonelor protejate, respectiv al celor care necesită o protecție specială prin aplicarea legislației europene, naționale și locale. Se prevede, totodată, instituirea unui program de supraveghere specială a acestor spații.

Așadar, noua directivă – cadru a creat trei instrumente principale de acțiune pentru atingerea obiectivelor propuse: analizele și studiile inițiale (o radiografie a situației existente), o analiză economică pentru gestiunea apelor și o supraveghere sistematică de către statele membre după aceleași baze științifice.

Principiul „poluatorul plătește” își găsește o aplicare specială, prin prevederea recunoașterii depline pe termen lung a costurilor serviciilor aferente folosirii apei.

În acest sens, art. 38 din Preambulul Directivei 2000/60/CE, prevede că utilizarea de instrumente economice de către statele membre se poate dovedi adecvată în cadrul unui program de măsuri. Este necesar ca principiul recuperării costurilor serviciilor de utilizarea apei, inclusiv costurile de mediu și cele legate de resurse asociate deteriorării sau impactului negativ asupra mediului acvatic, trebuie luat în considerare, în special în conformitate cu principiul „poluatorul plătește”. În acest scop, este necesară o analiză economică a serviciilor de gestionare a apelor, pe baza previziunilor pe termen lung cu privire la cererea și oferta de apă din districtul hidrografic.

Dacă ar fi să concluzionăm într-o singură frază asupra substanței acestei directive, ar trebui să spunem că, prin intermediul unei politici comunitare integrate, bazate pe cooperare strânsă și acțiuni coerente, s-a urmărit stabilirea principiilor de bază ale durabilității, prin intermediul cărora resursele de apă de suprafață și subterane să fie protejate și gestionate viabil, menținute sau îmbunătățite, după caz, pentru ca, în final, să se ajungă la eliminarea substanțelor periculoase și la evitarea deteriorării pe termen lung a calității și cantității corpurilor de apă.⁷⁷

⁷⁷ Loredana Vasilescu, *Utilizarea durabilă a cursurilor de apă internaționale în contextul Directivei 2000/60/CE*, în *Revista Română de Dreptul mediului*, An IV, nr. 1(7), 2006, p. 33.

2.3. Regimul juridic internațional în domeniul apelor

În cadrul dreptului internațional există numeroase reglementări juridice privitoare la diferitele categorii de ape, precum și la formele de poluare a apelor care trebuie prevenite și combătute.

De aceea, în cadrul acestui subcapitol referitor la regulile juridice internaționale în domeniul apelor, vor fi supuse analizei reglementările privitoare la apele dulci, regimul juridic al protecției fluviului Dunărea și regimul de protecție a Rinului.

2.3.1. Reglementări internaționale privind apele dulci

Unul dintre primele texte juridice care a consacrat problematica protecției apelor dulci este cel adoptat de Asociația de Drept Internațional (International Law Association), în anul 1966 în cadrul *Conferinței de la Helsinki*, prin care s-au instituit „Regulile de la Helsinki”.

În mai 1968 a fost adoptată ”Cartea europeană a apei”, un text cu caracter neobligatoriu, dar care a formulat pentru prima dată o serie de principii, cum sunt: apa nu cunoaște frontiere; resursele de apă nu sunt inepuizabile; atunci când apa, după utilizare, este readusă în mediul natural, aceasta nu trebuie să compromită folosințele ulterioare; gestionarea apelor cu precădere în cadrul bazinelor hidrografice și mai puțin în cel al frontierelor administrative; necesitatea cooperării internaționale în materie.⁷⁸

Au urmat apoi, o serie de texte normative deosebit de importante pentru evoluția problematicii privind cooperarea internațională în materie de ape: Planul de acțiune al Conferinței de la Stockholm (iunie 1972), documentele Conferinței ONU privind apa de la Mar del Plata (1977), Carta privind gestiunea apelor subterane (1989), Programul pentru o gestiune acceptabilă în plan ecologic a resurselor de apă continentale (1986), Declarația privind apa (Berna, 2000), Declarația celui de-al Treilea Forum Mondial privind Apa (Kyoto, 2003).

⁷⁸ Mircea Dușu, *op.cit.*, vol. II, p. 308.

Convenția privind protecția și utilizarea cursurilor de apă transfrontaliere și a lacurilor internaționale (Helsinki, 17 martie, 1992)⁷⁹ este o convenție - cadru care stabilește un regim juridic internațional general aplicabil cursurilor de apă transfrontaliere sau lacurilor internaționale. Deși privește numai Europa și America de Nord (Canada și SUA), Convenția de la Helsinki are o deschidere internațională foarte mare, fapt ce a condus la adoptarea texte normative în acest domeniu.

Protocolul privind apa și sănătatea adoptat la 17 iunie 1999 (ratificat de România prin Ordonanța Guvernului nr. 95/2000) în cadrul Convenției privind protecția și utilizarea cursurilor de apă și a lacurilor internaționale, are ca obiectiv promovarea la toate nivelurile adecvate protecției sănătății și bunăstării omului în cadrul unei dezvoltări durabile, prin ameliorarea gestiunii apei, inclusiv protecția ecosistemelor acvatice.

Documentul se aplică tuturor apelor, inclusiv apelor subterane, estuarelor, apelor de coastă utilizate în scopuri recreative sau pentru acvacultură. Statele – părți sunt ținute să aplice principiile prevenirii, precauției, „poluatorul – plătește” și cel privind la drepturile generațiilor viitoare de a se bucura de resursele naturale (inclusiv de apă).

Convenția cu privire la utilizarea cursurilor internaționale de apă în alte scopuri decât navigația (New York, 21 mai 1997), are un mare rol în codificarea dreptului existent în materie, care se aplică utilizatorilor cursurilor internaționale de apă (cu excepția navigației) și măsurilor de protecție, de conservare și gestiune a acestor cursuri de apă. În aplicarea dispozițiilor documentului, statele – părți pot încheia ”acorduri ale cursurilor de apă”, cărora să li se aplice următoarele principii: utilizarea și participarea echitabilă și rezonabilă, obligația de a nu cauza daune semnificative, rezolvarea conflictelor dintre utilizatorii de apă prin acordare unei atenții speciale satisfacerii nevoilor esențiale. O atenție deosebită este acordată protecției și păstrării ecosistemelor, precum și gestiunii unui curs internațional de apă, regularizării debitului apelor și instalațiilor.

⁷⁹ Ratificată de România prin Legea nr. 30/1995, publicată în Monitorul Oficial nr. 81 din 3 mai 1995.

2.3.2. Regimul juridic internațional al protecției și utilizării durabile a fluviului Dunărea

Dunărea este al doilea fluviu din Europa, datorită lungimii și volumului său, și unul dintre cele mai importante fluvii la nivel internațional.

Bazinul Dunării cuprinde un număr mare de țări riverane, unele dintre ele, cum este Ungaria, fiind situate exclusiv în acest cadru, ceea ce constituie un factor de puternică presiune asupra mediului fluvial.

Crearea cursului unic de apă Marea Neagră – Dunăre – Rin – Main – Marea Nordului a creat noi premise ale cooperării internaționale în utilizarea fluviului pentru navigație, a născut probleme suplimentare pentru poluarea transfrontalieră a apelor sale și a sporit interesul comunității internaționale pentru soluționarea lor corespunzătoare. Nu pot fi ignorate nici stările conflictuale ”tradiționale”, inclusiv cele de natură ecologică dintre unele state riverane, precum cele dintre Ungaria și Slovacia în privința proiectului hidroenergetic Gagicovo – Nagymaros și dintre România și Bulgaria referitoare la poluarea atmosferică și la centrala atomoelectrică de la Koslodui.⁸⁰

Cadrul juridic actual al protecției Dunării este format dintr-o serie de norme internaționale, grupate în trei mari categorii: a. regulile și principiile privind poluările transfrontaliere; b). reglementările specifice vizând cursurile de apă și lacurile internaționale; c). reglementările în domeniu adoptate dec către statele riverane în cadrul cooperării bilaterale și zonale.

2.3.3. Regimul internațional de protecție a Rinului

Regimul de protecție a Rinului se compune dintr-o serie de acorduri internaționale suprapuse, adoptate treptat în funcție de situația ecologică, fapt ce a condus la reducerea poluării organice și chimice. În schimb, pentru a evita catastrofele biologice nu s-au adoptat măsuri de prevenție eficace pentru a evita catastrofele ecologice de natură biologică.

Rinul reprezintă principalul curs de apă al Europei Occidentale constituind sursa esențială de apă pentru o regiune în care trăiesc 50 de

⁸⁰ Mircea Dușu, *op.cit.*, vol. II, p. 311.

milioane de oameni și în care se înregistrează una dintre cele mai mari concentrări industriale din lume.⁸¹

Inițial, reglementările adoptate cu privire la apele fluviului Rin aveau în vedere exclusiv asigurarea libertății de navigație. În acest sens, Tratatul de pace de la Paris (1814) a stabilit principiul de navigație pe Rin, iar actul final al Congresului de la Viena (1815) l-a confirmat și l-a consolidat.

O serie de măsuri referitoare la libertatea navigației au fost luate și de către Comisia Centrală pentru Navigație creată în anul 1815, prin adoptarea unor măsuri preventive privind poluarea apelor prin hidrocarburi⁸² și interzicerea ori reglementarea transportului unor mărfuri.

La nivel internațional a fost elaborat un plan încheiat între Franța, Elveția, Germania și Olanda în anul 1987, pentru șapte ani, care a avut ca scop perfecționarea sistemului general de protecție a fluviului, iar în anul 1999 au fost adoptate noi măsuri juridice de protecție în raport cu stadiul actual de dezvoltare a dreptului internațional mediului.

În plan instituțional s-a creat Comisia Internațională pentru protecția Rinului prin acordul semnat la Berna în anul 1963, între Luxemburg, Franța, Olanda, Germania și Elveția. Comisia avea atribuții de studiu și putere de recomandare față de guvernele statelor membre.

2.3.3.1. Protecția împotriva substanțelor chimice și a hidrocarburilor

Prin Convențiile semnate la Bonn (3 decembrie 1976), respectiv Convenția privind protecția Rinului împotriva poluării chimice și Convenția privind poluarea Rinului prin hidrocarburi, se reglementează două forme de poluare mai frecvente și mai periculoase, așa cum reiese din chiar titlul documentelor.⁸³

În cadrul Convenției privind poluarea chimică, se face o împărțire a substanțelor periculoase în două liste: ”lista neagră” (care cuprinde cele mai nocive substanțe), și ”lista gri” (substanțe cu o pericolozitate mai redusă).

⁸¹ Al. Kiss, Jean – Pierre Beurier, *La protection du Rhin contre la pollution: etat actuel de la question*, în A.F.D.E, 1977, p. 861.

⁸² Art. 1.15 din Regulamentul de poliție pentru navigației pe Rin.

⁸³ Asupra protecției Rinului împotriva poluării, a se vedea Al. Kiss „La protection du Rhin contre la pollution: état actuel de la question”, pp. 361 – 367.

Deversările de substanțe cuprinse în ”lista neagra” trebuie să fie eliminate progresiv, fiecare stat parte a convenției fiind ținut să instituie un sistem de autorizare în acest scop. În ceea ce privește substanțele din ”lista gri”, este recomandată limitarea lor severă. Fiecare stat își stabilește normele proprii de emisie în funcție de obiectivele de calitate definite de programele naționale.

2.3.3.2. Protecția Rinului împotriva poluării prin cloruri

Poluarea Rinului cu cloruri reprezintă una dintre problemele mult discutate de către statele riverane. Creșterea salinității Rinului (în special din cauza minelor domeniiale de potasiu din Alsacia), produce importante pagube agriculturii și apei băute, în special consumatorilor olandezi.⁸⁴ În acest sens, au fost propuse mai multe soluții în cadrul Comisiei Koblenz și s-a ajuns la un compromis constând în injectarea de sare sub formă de saramură în păturile profunde ale subsolului. În termenii convenției, injecția trebuie să fie efectuată în calcarul neolitic (jurasicul mijlociu), care se află la aproximativ 1800 m. Această soluție este parțială, tranzitorie, și a dus la diferite complicații în aplicarea sa, ceea ce a dus la întâzieri în ratificarea Convenției sau la rezerve în aplicarea anumitor dispoziții ale sale.

2.3.3.3. Regimul juridic de protecție a Rinului instituit după anul 1990

Prin Convenția de la Berna din 12 aprilie 1999, a fost actualizat regimul juridic privitor la fluviul Rin. Documentul valorifică tot ceea ce s-a întreprins până în acel moment, ține cont de progresele înregistrate în dreptul internațional al mediului și continuă demersurile în vederea ameliorării calității fluviului. Aplicabilitatea Convenției nu privește numai apele subterane propriu-zise ale fluviului, ci și apele subterane și sistemele acvatică și terestre aflate în interacțiune cu Rinul, precum și bazinul versant ale acestuia, în măsura în care poluarea care este cauzată prin substanțele vătămătoare asupra fluviului are un rol important în prevenirea și protecția împotriva inundațiilor.

⁸⁴ Mircea Duțu, *op.cit*, p. 324.

Modernitatea Convenției rezultă și din principiile pe care aceasta le consacră și a căror aplicare o reclamă, respectiv principiile precauției, acțiunii preventive, corecției cu prioritate la sursă, ”poluatorul plătește”, nesporirii poluărilor, compensării în caz de intervenție tehnică majoră, dezvoltării durabile și netransferului poluării mediului de la un mediu la altul. La acestea se adaugă aplicarea și dezvoltarea tehnicii și celei mai bune practici de mediu.⁸⁵

2.3.3.4. Protecția Rinului și Dunării din perspectiva căii de navigației Dunăre – Main – Rin

Realizarea unui curs unic de apă continentală între Marea Nordului și Marea Neagră, în lungime de aproximativ 3500 km, prin deschiderea căii navigabile Dunăre – Main – Rin, ridică o serie de probleme și în privința mediului fluvial.⁸⁶

Regimurile de protecție a Rinului, respectiv al Dunării sunt diferite: Rinul beneficiază de un statut complex de reguli și instituții speciale, în schimb Dunărea nu are o reglementare și o colaborare dunăreană, în materie, la fel de complexă.

Sistemul de navigație Dunăre – Main – Rin a dus la numeroase transformări în privința regimului juridic al protecției sale împotriva poluării, exprimat în realizarea unor reguli general comune și uniforme și cu standarde ecologice avansate de prevenire și combatere a fenomenului de poluare a mediului acvatic fluvial.

Statutul juridic al canalului Dunăre – Marea Neagră este unul complex întrucât însumează o serie de elemente care par contradictorii, cum sunt suveranitatea statului și internaționalizarea. Canalul nu este o zonă cu statut internațional, care scapă suveranității statului și poate fi considerat internațional întrucât este un spațiu supus navigației tuturor pavilioanelor.

Canalului Dunăre – Marea Neagră i se aplică în primul rând regulile dreptului intern vizând protecția apelor interioare, la care se adaugă reglementările internaționale privitoare la protecția Dunării.

⁸⁵ Mircea Duțu, *op.cit.*, vol. II, p. 326.

⁸⁶ Al. Kiss, *Problemes de droit international poses par la voi d'eau Rhin – Danube*, în A.F.D:I., vol. XXVII/1981, pp. 768 – 770.

În perspectivă, cursul unic de apă între Marea neagră și Marea Nordului poate duce la instituirea primului regim uniform de protecție împotriva poluării fluviale, care ar putea fi extins la nivel continental european.

2.3.4. Regimul juridic privind protecția mediului marin

Protecția mediului marin a fost înscrisă printre preocupările cooperării internaționale prin recomandările 55, 86 și 94 adoptate de către Conferința ONU de la Stockholm (172), apoi în Agenda 21 adoptată două decenii mai târziu în cadrul Conferinței de la Rio de Janeiro și a continuat un proces amplu de elaborare și cristalizare a normelor, mijloacelor și metodelor juridice specifice prevenirii și combaterii poluării marine.

Un rol important în evoluția problematicii îi revine *Convenției asupra dreptului mării* (semnată la 10 decembrie 1982 și intrată în vigoare la 16 noiembrie 1994)⁸⁷, în cadrul căreia nu mai puțin de 46 de articole sunt consacrat ”protecției și păstrării mediului marin” (articolele 192 – 237, partea a XII-a).

În accepțiunea documentului, poluarea mării constă în introducerea directă ori indirectă de către om, de substanțe sau de energie în mediul marin, inclusiv estuarele, când aceasta are sau poate avea efecte vătămătoare, cum ar daunele aduse resurselor biologice, faunei și florei marine, riscuri pentru sănătatea omului, piedici pentru activitățile maritime, inclusiv pescuitul și celelalte utilizări ale mării, alterarea calității apei mării din punctul de vedere al întrebunțării acesteia și degradarea valorilor sale de agrement (conform art. 1, alin. 1 paragraf (4) din Convenția asupra dreptului mării, 1982).

Obligațiile prevăzute în cadrul documentului sunt cele referitoare la protecție și prevenire, la cooperare la nivel mondial și regional și cele privitoare la lupta împotriva diverselor tipuri de poluare.

Printre obligațiile de protecție și prevenire sunt reglementate: obligația de a proteja și de a prezerva mediul marin (art. 192); dreptul

⁸⁷ Ratificată de România prin Legea nr. 110/1996 privind ratificarea Convenției Națiunilor Unite asupra dreptului mării, publicată în Monitorul Oficial nr. 300/21 noiembrie 1996.

suveran al statelor de a exploata resursele lor naturale conform politicii lor în materie de mediu și obligațiilor de a prezerva mediul (art. 193); obligația părților de a lua separat sau împreună toate măsurile compatibile cu convenția care sunt necesare pentru a preveni, a reduce ori a stăpâni poluarea mediului marin, indiferent de sursa acesteia (art. 194, alin. 1); respectarea mediului altor state (art. 194, alin. 2); obligația de a lupta împotriva oricărei surse de poluare a mediului marin (art. 194, alin. 3); obligația de a nu înlocui un tip de poluare cu altul (art. 195); obligația statelor de a adopta legi, regulamente, pentru a păstra, a reduce și a stopa poluarea mediului marin (art. 207).

În ceea ce privește obligațiile de cooperare la nivel mondial și regional, se face referire la situațiile critice datorate unor poluări accidentale (art. 197 – 199).

În categoria prevederilor care vizează lupta împotriva diverselor tipuri de poluare, acestea se referă la: poluarea de către nave (art. 211); poluarea prin imersie de deșeuri (art. 210); poluarea telurică (art. 207); poluarea determinată de explorarea și exploatarea fundului mărilor (art. 145 și 209), și situațiile critice generate de poluare (art. 197 – 200).

Cadrul juridic internațional referitor la protecția marină a fost dezvoltat prin aprobarea unui număr de *convenții cu referire expresă la diferitele forme de poluare marină*, printre care amintim:

a. Regimul juridic privind poluările marine produse de exploatarea navelor

În principal, regimul juridic în acest domeniu este stabilit prin Convenția internațională pentru prevenirea poluării de către nave (MARPOL 73/78, adoptată la 2 noiembrie 1973 la Londra și amendată prin Protocolul din 1978).⁸⁸ Obiectivul declarat al Convenției este acela de a păstra mediul marin printr-o politică de prevenire a poluărilor intenționate și a deversărilor operaționale de hidrocarburi și alte substanțe periculoase.

Conform art. 2 alin. 3 din Convenție, prin ”deversare” se înțelege orice descărcare de substanțe dăunătoare sau de ape uzate conținând astfel

⁸⁸ România a aderat de Convenția internațională pentru prevenirea poluării de către nave prin Legea nr. 6/1993, publicată în Monitorul Oficial nr. 57 din 18 martie 1993.

de substanțe provenind de la o navă, inclusiv orice scăpare, evacuare, revărsare, scurgere, pompare, emanare sau vidanjare.

b). Regimul juridic internațional referitor la prevenirea poluărilor prin accidente ale navelor

Regulile juridice privind prevenirea poluărilor prin accidente ale navelor sunt cuprinse, în principal, în Convenția internațională pentru salvarea vieții umane pe mare (Londra, 1 noiembrie 1974, denumită și Convenția SOLAS), Convenția referitoare la protecția mediului marin (Londra, 1990), care conține o serie de măsuri referitoare la cooperarea privind poluarea marină cu petrol (adoptată în cadrul ONU), precum și Codul Maritim internațional al mărfurilor periculoase (IMDG) și Regulamentul internațional pentru prevenirea abordajelor în mare (1972).

c). Reguli juridice prevăzute în caz de poluare ori risc de poluare prin hidrocarburi ori alte substanțe periculoase

Pentru prevenirea poluărilor prin hidrocarburi sau alte substanțe periculoase a fost adoptat un document specific constând în Convenția asupra intervenției în largul mării în caz de accident care ar putea antrena poluare prin hidrocarburi (adoptată prin Bruxelles, 29 noiembrie 1969), la care se adaugă Protocolul referitor la substanțele periculoase (2 noiembrie 1973). Mai sunt o serie de convenții regionale și mondiale în care cooperarea joacă un rol important în gestionarea intervenției de urgență.

2.3.5. Reguli juridice internaționale privind repararea pagubelor datorate mareelor negre

Accidentele majore⁸⁹ care au avut loc într-o perioadă destul de scurtă au condus la adoptarea la nivel internațional a unor Convenții care să prevadă cadrul juridic privind repararea pagubelor datorate mareelor negre. (în cadrul subcapitolului 2.3.5.1. vor fi prezentate detaliile juridice privind evoluția a trei cazuri de referință pentru acest domeniu).

Este vorba de *Convenția privind răspunderea civilă pentru pagubele datorate poluării prin hidrocarburi* (Bruxelles, 29 noiembrie 1969)⁹⁰, *Convenția privind crearea unui fond internațional de indemnizare* (FIPOL)

⁸⁹ Torrey – Canyon (1967), Amoco Cadiz (1978), Exxon – Valdez (1989).

⁹⁰ Ratificată în România prin O.G. nr. 15/2000.

pentru pagubele datorate poluării prin hidrocarburi (Bruxelles, 18 decembrie 1971) și *Convenția privind răspunderea pentru daune de poluare prin hidrocarburi rezultate din cercetarea și exploatarea resurselor minerale ale subsolului marin* (Londra, 1 mai 1977).

În afară de hidrocarburi, mai sunt și alte substanțe care pot provoca prejudicii mediului marin care necesită implicarea răspunderii vinovaților. În acest sens, la 3 mai 1996 a fost adoptată *Convenția internațională privind responsabilitatea și indemnizarea pentru daunele legate de transportul pe mare de substanțe nocive și potențial periculoase (convenția SNDP)*. De asemenea, la 23 martie 2001 a fost semnată Convenția internațională privind răspunderea civilă pentru daune cauzate de poluarea provenind din buncărele navelor.

2.3.5.1. Studiul unor cazuri celebre privind prejudiciile majore aduse mediului marin

A. Cazul "Amoco – Cadiz"

În practica internațională, în domeniul responsabilității pentru prejudiciile aduse mediului marin, cazul "Amoco – Cadiz" este unul de referință, atât pentru efectele majore distructive asupra mării, cât și pentru evoluția ulterioară a reglementărilor vizând rezolvarea unor astfel de situații distructive pentru mediul înconjurător.

Cazul "Amoco Cadiz" este unul dintre cazurile "celebre" (dar evident cu o conotație negativă), al cărui proces a durat zece ani (1978 – 1988).

Prezentarea cauzei:

Nava cisternă "Amoco Cadiz" se deplasa către Le Havre și a eșuat, la 16 martie 1978, în apropiere de coasta Bretagne, la două mile distanță de portul Portsall. La originea acestui accident se află o defecțiune la sistemul de direcție. Timp de trei săptămâni, cele 219.617 tone de petrol brut pe care le transporta nava – cisternă s-au scurs aproape în totalitate în mare, ca urmare a temperaturilor ridicate. În zonă, aproximativ 375 kilometri de coastă a fost poluată de 50 – 60 000 de tone de petrol. Militarii și voluntarii implicați au reușit să strângă circa 15 – 20 000 de tone de petrol

Pagubele aduse biodiversității:

Un număr de aproximativ 20 000 de păsări au murit, pescuitul a suferit pagube imense, și a fost distruse aproximativ 30 % din faună și 5 % floră.⁹¹

O parte din petrol s-a evaporat, o altă parte s-a descompus printre elementele naturale, iar restul s-a depus pe fundul mării sau a ajuns pe litoral. Turismul a fost puternic afectat.

Situația juridică a cazului "Amoco Cadiz"

Din perspectivă juridică, cazul a fost deosebit de complex. Superpetrolierul "Amoco – Cadiz" se afla la comanda unui șantier naval spaniol, iar în momentul accidentului aparținea Societății liberale *Amoco Transport Company*, care își avea principalul centru de activitate în Bermude.

Inițial, victimele poluării au avut dreptul la despăgubiri în conformitate cu prevederile Conferinței de la Bruxelles și să se adreseze cu reclamațiile lor unor jurisdicții franceze. Însă pagubele suferite de victime erau mult prea mari, iar costurile depășeau cele 77 milioane de franci prevăzuți ca despăgubire, prin Convenția de la Bruxelles.⁹²

În această situație, victimele au căutat să evite a miza pe această Convenție și au decis să aducă cazul în fața unei jurisdicții după ultimul domiciliu al proprietarului navei, adică în Statele Unite (care nu luase parte la Convenția de la Bruxelles).

De asemenea, a fost sesizată și Curtea Districtului Illinois pentru a acționa în repararea pagubelor suferite din cauza neglijenței dirigintelui societății, privitor la construcția, întreținerea și funcționarea navei "Amoco Cadiz".

La data de 18 aprilie 1978, Curtea din Illinois s-a declarat competentă în aplicarea legislației americane. Curtea Districtului din Illinois a constatat că tot prejudiciul a fost produs în apele teritoriale ale Franței sau pe coastele franceze. Legea acestor cereri trebuia să fi fost legea franceză, dacă se dovedea că este diferită de legea Statelor Unite.

Curtea Districtului din Illinois a afirmat că proba unei diferențe între legi nu a fost raportată și, de altfel, a făcut remarcă că reclamații au cerut

⁹¹ Voicu Zdrenghia, *Dreptul mediului și al dezvoltării durabile*, vol. I, București, Editura Le mot, 1997, p. 246.

⁹² Curățirea zonei a fost evaluată la circa 450 milioane de franci, pagubele de pescuit la circa 140 milioane de franci, iar prejudiciul suferit de turism la aproximativ 400 milioane de franci.

aplicarea legii americane. Constatarea astfel făcută a fost suficientă pentru a refuza aplicarea Convenției de la Bruxelles – care este parte a dreptului francez.

Răspunderea lui Amoco International Oil Company (societatea americană), responsabilă de organizarea și administrarea transporturilor împreună cu Standard Oil, a fost reținută pentru următoarele motive:⁹³

- societatea americană s-a achitat cu neglijență de obligațiile ”de a face”, în sensul că ”Amoco Cadiz”, în general, și sistemul său de timonerie, în particular, nu se găseau într-o stare de navigație și întreținere convenite;
- avaria la sistemul de timonerie al petrolierului a avut drept cauză principală un dispozitiv greșit conceput, greșit construit și întreținut necorespunzător;
- echipajul petrolierului nu a fost suficient format în întreținerea, utilizarea, inspecția și repararea sistemului de timonerie – ceea ce a reprezentat o cauză suplimentară în eșuarea navei și producerea pagubelor;
- societatea de exploatare a navei a dat dovadă de neglijență în lansarea petrolierului fără nicio rezervă la sistemul de timonerie și fără nici un alt mijloc de control care să conducă în caz de defecțiune.

Ca urmare a acestor efecte, Amoco International Oil Company a fost declarată răspunzătoare de pagubele suferite de părțile reclamante. Societatea Standard Oil a fost declarată în mod egal răspunzătoare cu Amoco International Oil Company pentru pagubele cauzate prin accident, fără a avea dreptul la limitarea daunelor – interes prin răsturnare.

Curtea a declarat că acest din urmă caz rămâne obiectul litigiului având competența să strângă probe pentru rezolvarea problemei daunelor – interese, printr-o decizie ulterioară.

În ceea ce privește marea neagră produsă în Bretagne a fost sesizată Curtea de Justiție americană care, la data de 11 ianuarie 1988, a decis următoarele:⁹⁴

- cererile de indemnizare pentru operațiunile de curățire ale agenților publici și ale comunităților au fost admise ca fondate pentru perioada

⁹³ Zdrenghea Voicu, *op.cit.*, p. 247.

⁹⁴ Idem, p. 248.

de timp utilizată de către aceștia, atât pentru orele de serviciu, cât și pentru orele suplimentare; au fost admise și cererile de rambursare a cheltuielilor de transport; cheltuielile de transport au fost admise și pentru voluntari, dar nu le-a fost remunerată munca prestată;

- Curtea nu a admis indemnizațiile solicitate pentru recompensele pe care comunitățile le-au acordat voluntarilor și militarilor;
- au fost admise cererile în legătură cu costurile echipamentelor utilizate în operațiunile de curățire;
- cu privire la costul utilizării edificiilor publice, Curtea a apreciat că indemnizațiile cuvenite se circumscriu cheltuielilor privind utilizare telefoanelor , energiei electrice, apei și a altor cheltuieli curente ocazionate pe durata intervenției;
- în privința restaurării litoralului și a porturilor, Curtea a stabilit că acestea trebuie luate în considerare, dar nu s-a pronunțat asupra cuantumului;
- Curtea a refuzat să ia în considerare cererile privind pierderile de avantaje de către locuitorii comunităților afectate respingând invocarea de către reclamantii a jurisprudenței franceze în materie;
- în privința prejudiciilor aduse reputației localităților afectate și ca urmare a deteriorării stării plajelor, respectiv afectarea turismului, s-a apreciat că acestea au fost acoperite prin indemnizațiile acordate persoanelor private – hotelierilor, în principal;
- în ceea ce privește cererile individuale, Curtea a reținut ca fondate numai unele dintre ele.

Din prezentarea procesului și a deciziei luate, reiese că, în mod practic s-au acordat despăgubiri civile și nu despăgubiri pentru daunele aduse mediului, iar acest fapt este explicabil întrucât la acea vreme ”dauna ecologică” nu era definită nici în legislațiile interne și nici în convențiile internaționale, și deci nu putea fi folosită ca bază juridică pentru rezolvarea litigiilor.

Analiza soluției date în acest caz celebru, evidențiază reținerea instanțelor cu privire la acordarea despăgubirilor pentru daune ecologice. Instanțele americane sesizate cu cereri de daune ecologice din partea comunităților situate pe coastele Bretagne au fost respinse (deși comunitatea internațională a ecologiștilor a sperat la o altfel de decizie). Motivația a

constat în faptul că evaluarea pierderilor suferite în urma accidentului petrolier era deosebit de complexă și bazată pe speculații și propunea concluzii plecând de la un șir de prezumții.

Nu a fost recunoscut nici dreptul persoanelor de a cere o indemnizație pentru interesele lor în calitate de protectori ai domeniului maritim. În ceea ce privește daunele cauzate ecosistemelor, decizia Curții declară că ele au fost incluse în indemnizațiile alocate pescarilor și asociațiilor de pescari, pe baza diminuării prăzilor și a pierderilor care au rezultate pentru aceștia. De asemenea, Curtea a reținut doar cheltuielile prevăzute efectiv pentru reintroducerea în circuitul normal a teritoriului poluat.

B. Cazul poluării Rinului

Un alt caz de prejudiciu puternic adus mediului marin este reprezentat de poluarea Rinului, care a avut loc în anul 1971. Cazul a pornit de la aruncarea sării reziduale provenită în cea mai mare parte din minele de potasiu de pe domeniile Alsaciei, în apele Rinului. Acest "tratament" complet neecologic a afectat enorm Rinul, considerat principala sursă de apă dulce a unor regiuni cu populație mare situate în inima Europei și mai ales în Țările de Jos. Ca urmare a aruncării sării reziduale în Rin, producerea apei potabile a devenit foarte costisitoare.⁹⁵ Din păcate, eforturile depuse pentru rezolvarea pe cale pașnică a acestei probleme nu au fost avut succes pe plan diplomatic, deși a fost creată o Comisie internațională pentru protecția Rinului împotriva poluării.

Ca urmare a acestei situații, opinia publică s-a mobilizat și, în anul 1974, a format o asociație de luptă împotriva poluării Rinului denumită "Reinwater" – care semnifică "Apă de Rin" și "apă curată".

Asociația astfel formată a sesizat Tribunalul de sector din Rotterdam făcând cauză comună cu un horticultor care avea nemulțumiri produse de efectele distructive ale sării reziduale asupra terenurilor sale. Împreună au cerut Tribunalului să decidă asupra faptului că sarea reziduală deversată în apele Rinului se datorează unui act ilegal și, în consecință, să condamne societatea a cărei mine de potasiu din Alsacia produceau prejudiciul.

⁹⁵ Anual erau deversate aproximativ 12 milioane de tone de sare reziduală.

Tribunalul din Rotterdam a studiat dosarul privitor la poluarea Rinului în mai mult etape: ⁹⁶

- o primă etapă realizată în perioada 08.01.1979 care a pornit de la faptul că justiția olandeză trebuia să judece afacerea după regulile dreptului internațional, care fac parte din dreptul olandez, neexistând o convenție între Franța și Olanda în vigoare care ar putea fi aplicată în rezolvarea cazului analizat. Ca urmare, Tribunalul consideră că trebuie aplicate principiile generale de drept în sensul art. 38 din statutul Curții Internaționale de Justiție. ⁹⁷ În cazul poluării Rinului, există probe clare și convingătoare că paguba produsă a fost cauzată de deversările de sare în apele Rinului, fapt ce a constituit violarea principiului privind abuzul de drept.
- în baza raportului efectuat de experți, tribunalul a dat o decizie finală la 16.12.1983 în care se arată că, în ansamblu, sarea reziduală transportată de apele Rinului spre Olanda, se află minele de potasiu din Olanda. ⁹⁸ Tribunalul decide că deversările de săruri reziduale din Alsacia sunt contrare regulilor Dreptului internațional. În speță, deversările de săruri reziduale de către minele din Alsacia nu trebuie să limiteze posibilitățile altor utilizatori ai Rinului să utilizeze aceste ape. Minele din Alsacia nu au ținut cont de țările din aval și, ca urmare, trebuie să repare pagubele provocate.
- Curtea de Apel de la Haga a confirmat cele două judecăți în afacerea Rinului, hotărârea sa eliminând considerațiile extrase din dreptul internațional și considerând că acestea se aplică numai relațiilor dintre state, și ca urmare trebuie aplicat dreptul olandez. Minele din Alsacia nu au acționat ilicit (conform sentinței Curții de Apel), însă au acționat cu neglijență și trebuie să fie condamnate

⁹⁶ Zdrenghea V., *op.cit.*, p. 249.

⁹⁷ În acest sens, a fost citată sentința de arbitraj intervenită în afacerea Topitoriei Trail (un alt caz celebru și cu efecte distructive importante) considerată de doctrina dreptului internațional ca fiind o aplicare a abuzului de drept.

⁹⁸ Ca urmare, randamentul plantelor a suferit din cauza salinității, însă nu s-a putut stabili concret o limită a nocivității apelor care trec prin teritoriu. Dacă cutuma internațională nu interzice deversarea într-un fluviu internațional, în ultimele decenii s-a conturat un alt principiu conform căruia țările din amonte nu pot folosi apele unui fluviu internațional cum vor, ci trebuie să țină seama de utilizatorii din aval. Acest principiu limitează utilizarea apelor fluviilor internaționale.

pentru faptul că nu au ținut cont de pagubele ce ar putea să rezulte împotriva utilizatorilor din avalul apelor Rinului;

- La sfârșitul anului 1988, minele de potasiu din Alsacia s-au angajat să plătească pentru pagubele aduse utilizatorilor din avalul Rinului o sumă de 11 250 000 de franci.

C. Cazul Erika⁹⁹

La data de 12 decembrie 1999, petrolierul Erika a naufragiat în largul coastelor bretone, în zona economică exclusivă (ZEE) a Franței, poluând 400 km de coastă. Opinia publică, reprezentată de zeci de colectivități teritoriale, asociații neguvernamentale și particulari, au depus imediat plângeri împotriva proprietarului navei, navlositorului său ori fretatorului pentru călătorie, societatea gestionară tehnici și nautic.

La data de 16 ianuarie 2008, s-a pronunțat Tribunalul corecțional de primă instanță, iar Curtea de Apel la 30 martie 2010, printr-o decizie infirmativă, în parte. Fondul cauzei l-a constituit o infracțiune comisă în ZEE, răspunderea penală a proprietarului încărcăturii pentru infracțiunea de poluare involuntară (societatea TOTAL SA) și constituirea ca parte civilă a colectivităților teritoriale. Preveniții au reformulat recursuri în casare.

Prin decizia din 25 septembrie a Curții de Casație Franceză, Camera penală a respins majoritatea motivelor formulate (req. nr. 10 – 82.938). Astfel, decizia instanței de apel a fost casată cu reținere spre rejudecare. A fost recunoscută competența jurisdicțională și aplicarea legii franceze asupra ZEE în materie de represiune a poluării maritime prin hidrocarburi și lipsa de imunitate civilă a navlositorului (proprietar de fapt al hidrocarburilor), în temeiul vinovăției de temeritate și posibilitatea angajării răspunderii sale pentru daunele de poluare astfel produse.¹⁰⁰

Curtea de Casație franceză a admis răspunderea penală pentru poluarea involuntară marină produsă de deversarea de petrol a navei Erika și, ca urmare, fiind întemeiat dreptul la reparație al victimelor pe motiv de

⁹⁹ Mircea Duțu, *Introducere în dreptul penal al mediului*, București, Editura Hamangiu, p. 123 și urm.

¹⁰⁰ Detalii privind cauza: A. Montas, G. Roussel, *Les principaux apports de la decision de la Cour de Cassation dans l'affaire ERIKA*, în "Actualite Juridique Penal", noiembrie 2012, p. 574 – 578.

”vinovăție de temeritate”. În cadrul acțiunii în reparare a victimelor poluării s-a apelat la regulile de drept comun. Pentru determinarea persoanelor responsabile are la bază prevederile Convenției privind răspunderea civilă a proprietarilor navelor pentru daunele datorate poluării prin hidrocarburi (semnată la 29 noiembrie 1969 și actualizată în 1992).

Instanța de recurs a decis că TOTAL SA are o vinovăție penală de imprudență comisă în timpul vetting-ului¹⁰¹ Erika. În speță, instanța franceză consideră că ar fi trebuit să aibă loc o nouă inspecție care ar fi scos în evidență inaptitudinea de a naviga a petrolierului Erika din cauza vechimii și din necesitatea de a reînnoi certificatul său de navigație. Întrucât TOTAL SA nu a acționat astfel, rezultă ca a comis o faptă de imprudență aflată la originea poluării.

Curtea a considerat că TOTAL SA nu a depus diligențele normale care îi reveneau ținând cont de competența persoanei care era însărcinată să o reprezinte cu ocazia operațiunilor maritime pe care trebuia să le analizeze dispunând de competența, de autoritatea și de mijloacele pe care i le conferea înaltele sale funcții în cadrul societății.¹⁰²

2.3.6. Regimul juridic internațional privind poluarea prin scufundarea de deșeuri

Pentru controlul situațiilor de poluarea prin scufundarea deșeurilor a fost stabilit un regim juridic aparte, reprezentat prin Convenția asupra prevenirii poluării mărilor rezultate din imersia deșeurilor (Londra, 29 decembrie 1972). Documentul utilizează tehnica listelor, astfel că deversarea anumitor deșeuri foarte periculoase (precum cele puternic radioactive, mercur), cuprinse în ”lista neagră” (anexa I), este interzisă.; imersia altora este supusă eliberării prealabile a unui permis special, fiind considerate mai puțin periculoase (deșeuri care conțin plumb, cupru), înscrise în lista ”gri” (anexa II) și o a treia categorie de deșeuri care nu se află pe cele două liste și pentru care este suficient un permis general.¹⁰³

¹⁰¹ În materie de transport maritim, vetting-ul este un demers voluntar al navlositorului care constă în inspecția navei, care este certificată anterior.

¹⁰² A. Montas, G. Roussel, *op.cit*, p. 574 – 578.

¹⁰³ Mircea Duțu, *op.cit*, vol. II, p. 342.

Printr-un alt Protocol din 2 martie 1983 s-a interzis incinerarea deșeurilor toxice în mare, iar la nivel regionale se remarcă Convenția pentru prevenirea poluării marine prin operații de imersie în Atlanticul de Nord – est și în Marea Nordului (Oslo, 15 februarie 1972) și Convenția asupra protecției Mării Baltice (Helsinki, 22 martie 1974), care, cu rare excepții, merg până la interzicerea oricărei imersii.

2.3.7. Reglementări internaționale privind poluările de origine telurică

Documentul cel mai reprezentativ în materie îl constituie *Convenția asupra prevenirii marine de origine telurică* (Paris, 4 iunie 1974), aplicabilă regiunii Atlanticului de Nord – Est și unei părți a Oceanului Arctic. Statele – părți se obligă să elimine poluarea de origine telurică a mărilor (în cazul substanțelor foarte periculoase) și să limiteze strict poluarea cu substanțe cu un grad de pericolozitate mai redus.

2.3.8. Convenții regionale în domeniul protecției mediului marin

Începând cu anul 1968 au fost adoptate o serie de convenții regionale care formează un adevărat sistem la nivel internațional. Astfel, între anii 1969 și 1972 au fost aprobate o serie de convenții în acest domeniu: Convenția în materie de luptă contra poluării apelor Mării nordului prin hidrocarburi (Bonn, 9 iunie 1969), Acordul de la Copenhaga (16 septembrie 1971) și Convenția de la Oslo (15 februarie 1972).

2.3.8.1. Programul UNEP / PNUM privind mările marine

Lansarea binecunoscutului program pentru ”mările regionale” lansat de către programul Națiunilor Unite pentru mediu (UNEP,/PNUM), în anul 1972, a adus în prim plan două dintre cele mai importante obiective aplicabile în materia protecției mediului marin: lupta împotriva poluărilor și gestionarea resurselor marine și se coastă.

Regionalizarea, fondată pe specificitatea geografică și ecologică a fiecărei mări regionale, a contribuit la stabilirea de legături între statele riverane și la crearea de rețele de cooperare tot mai perfecționate. Rezultatul l-a reprezentat apariția unui ansamblu de instrumente, compuse dintr-un plan și o convenție generală pentru protecția mediului marin, însoțite de protocoale consacrate unor probleme precum: imersia deșeurilor, cooperarea în caz de accidente, poluarea telurică, etc.¹⁰⁴

Primul dintre aceste documente a fost încheiat la Barcelona în anul 1976 și se referea la prevenirea poluării mării prin operațiile de imersiune efectuate prin nave și aeronave. A urmat Decizia nr. 77/585/CEE privind protecția Mării Mediterane; Convenția regională de la Al Kuwait pentru cooperarea în vederea protecției mediului marin contra poluării (24 aprilie 1978), Protocolul adițional referitor la cooperarea regională în materie de luptă împotriva poluării prin hidrocarburi și alte substanțe vătămătoare în caz de situație critică, Convenția de la Abidjan (23 martie 1981) privind cooperarea pentru protecția și dezvoltarea mediului marin și de coastă din Africa Occidentală și Centrală, Convenția de la Lima (20 noiembrie 1981) privind protecția mediului marin și arealele de coastă ale Pacificului de Sud – Est, Acordul de la Lima (12 noiembrie 1981) privind cooperarea regională în lupta împotriva poluării prin hidrocarburi și alte substanțe vătămătoare în caz de situație critică, Convenția regională de la Jeddah (14 februarie 1982) privind conservarea mediului Mării Roșii și Golfului Aden, Protocolul referitor la cooperarea regională în materie de luptă contra poluării prin hidrocarburi și alte substanțe vătămătoare în caz de situație critică, Convenția de la Cartagene de Indias (Columbia) (24 martie 1983) pentru protecția și valorificarea mediului marin în regiunea Caraibilor, protocolul asupra cooperării în materie de luptă împotriva deversărilor de hidrocarburi în regiunea Caraibilor, Convenția de la Noumea (24 noiembrie 1986) pentru protecția resurselor naturale și mediului în regiunea din Pacificul de Sud.

În prezent, peste 130 de state cooperează, sub diferite forme, în 11 regiuni ale lumii în vederea protecției mărilor împotriva diverselor surse și forme de poluare.¹⁰⁵

¹⁰⁴ Mircea Duțu, *op.cit.*, vol. II, p. 343.

¹⁰⁵ *Idem*, p. 344.

2.3.9. Protecția Mării Negre împotriva poluării

În condițiile de criză ecologică resimțită virulent la nivelul tuturor componentelor de mediu, Marea Neagră nu a ieșit de sub incidența nefastă a poluării. În acest sens, a apărut tot mai evidentă necesitatea cooperării subregionale în vederea adoptării unui regim special de ocrotite împotriva degradării mediului marin.

Poluarea, pescuitul iresponsabil, introducerea accidentală de faună, distrugerea resurselor estetice ale litoralului, supraexploatarea resurselor sunt principalii factori care au dus la degradarea Mării Negre. La acestea s-au adăugat cauze precum: braconajul cu utilizarea unor metode și instrumente abuzive (unelte fixe, setcile pentru calcan), poluarea apelor mării cu produse petroliere și ape reziduale. Toate aceste practici greșite și neprietenoase cu mediul au dus la îmbolnăvirea populațiilor de pește și delfini și la perturbarea habitatului lor natural.¹⁰⁶

Flora și fauna marină au fost supuse unui proces continuu de degradare în special prin introducerea accidentală a unor specii străine, precum meduza nemiopsis, adusă prin apa de balast a vaselor din zona Atlanticului de Nord; aceasta s-a înmulțit rapid și a dus la dispariția hamsiilor, cărora le-a consumat hrana, larvele și icrele.

Potrivit experților, 90% din volumul total al apelor Mării Negre sunt lipsite de oxigen, și marea majoritate a vieții marine este concentrată la suprafață, în restul de 10%. Toate modificările care au alterat profund starea de echilibru a ecosistemului marin s-au datorat ridicării stratului de H₂S, accentuării hipoxiei, pătrunderii unei cantități uriașe de poluanți minerali și organici.¹⁰⁷

¹⁰⁶ Astfel, dacă în anii 40 efectivele de delfini erau estimate la 1,5 – 2 milioane de exemplare, în anul 1965 numărul lor a ajuns la doar 300 000 de exemplare (cu 62 000 de capturi anual), în 1980 numărul lor s-a redus cu 50 000 de exemplare, iar în anul 2000 a ajuns la aproape 20 000 de exemplare, adică 10 % din numărul delfinilor înregistrați în 1940. În prezent, se estimează că numărul delfinilor din Marea Neagră este de 500 – 1 000 afalini, 400 – 600 de marsuini și 600 – 800 de delfini comuni.

¹⁰⁷ Mircea Duțu, *op. cit.*, p. 345.

În acest context nu poate fi decât salutară semnarea *Convenției privind protecția Mării Negre împotriva poluării*¹⁰⁸, la 21 aprilie 1992, la București, de către reprezentanții statelor riverane (România, Bulgaria, Georgia, Federația Rusă, Turcia și Ucraina).

Intrarea în vigoare a Convenției privind protecția mării a fost însoțită de adoptarea a unor protocoale adiționale, după cum urmează: Protocolul privind protecția mediului marin al Mării Negre împotriva poluării din surse de pe uscat, Protocolul privind cooperarea în combaterea poluării cu petrol și alte substanțe nocive a mediului marin al Mării Negre împotriva poluării prin descărcare.

Adoptarea Convenției privind protecția Mării Negre împotriva poluării se înscrie în contextul mai larg al preocupării statelor din zonă de a intensifica cooperarea pe mai multe planuri: economic, social, politic, cultural - științific, inclusiv prin crearea unor structuri instituționale adecvate.

Prevederile convenției au fost completate și de alte documente cu rol de creștere a cooperării multilaterale în materie: Declarația ministerială privind protecția Mării Negre (Odesa, 7 aprilie 1993); Programul internațional de cercetări în Marea Neagră (CoMScIack) inițiat la Varna în anul 1991; Programul de gestionare ambientală și de protecție a Mării Negre al Facilității Globale pentru Mediu (GEF) inaugurat la Constanța în anul 1992; Planul strategic pentru conservarea și protecția Mării Negre (Istanbul, 31 octombrie 1996).¹⁰⁹

¹⁰⁸ Ratificată de România prin Legea nr. 98 din 16 septembrie 1992, publicată în Monitorul Oficial nr. 242/ 29 septembrie 1992, și care a intrat în vigoare la 15 aprilie 1994.

¹⁰⁹ De la semnarea Planului strategic la Istanbul la data de 31 octombrie 1996, această dată a căpătat o nouă semnificație și anume, Ziua Internațională a Mării Negre.

2.4. Gospodărirea durabilă a apelor

2.4.1. Dezvoltarea durabilă. Istoricul evoluției conceptului

La sfârșitul anilor '60 membrii "Clubului de la Roma" au analizat direct relația dintre dezvoltarea sistemului socio-economic global și deteriorarea mediului. În 1972, prin publicarea unui raport intitulat "Limitele creșterii", se prezenta faptul că dezvoltarea economică și socială și supraexploatarea resurselor regenerabile și neregenerabile nu mai reprezintă un model viabil de dezvoltare pe termen lung.

Tot în acest sens, înainte de publicarea studiului mai-sus menționat, Paul Ehrlich publica volumul intitulat "Population Bomb" în care prezenta faptul că prin creșterea numărului de locuitori mediul este puternic afectat, resursele regenerabile scad ca urmare a utilizării lor cât mai intense și la scară cât mai mare, cu efecte imediate asupra calității vieții și stării de sănătate a populației umane.

"Programul biologic internațional" (un studiu pe zece ani), publicat de Comunitatea academică internațională în anii '60, se dorea a fi un răspuns la primele indicii clare ale "crizei ecologice globale" în scopul identificării mecanismelor ecologice și biologice necesare diminuării și reducerii pe cât mai mult posibil a efectelor deteriorării mediului.

În acest context de probe care evidențiau corelația dintre deteriorarea la scară planetară a mediului și dezvoltarea socio-economică, Organizația Națiunilor Unite (ONU) a organizat "Conferința de la Stockholm asupra mediului uman" – 1972, care a formulat și adoptat o serie de decizii privind acțiunile comune coordonate la scară internațională de protecție a mediului.¹¹⁰

În urma acestei Conferințe s-a încheiat Declarația Conferinței Națiunilor Unite privind Mediul (Declarația de la Stockholm), având un preambul în șapte puncte, urmat de 26 de principii. Principiile 8-20 sunt cele care se referă la precizarea relației interdependente între dezvoltarea economică și socială și protecția mediului, necesitatea unei concepții

¹¹⁰ Vădineanu Angheluță, *Dezvoltare durabilă. Teorie și practică. Volumul I*, Editura Universității din București, București, 1998, p. 179.

integrate economie-mediu, implicațiile subdezvoltării și modalitățile de eliminare a acesteia etc.

Perioada care a urmat Conferinței de la Stockholm a dus la afirmarea unor probleme cu caracter global: diminuarea stratului de ozon; poluarea atmosferică la lungă distanță; efectul de seră, preocupări care s-au concretizat în elaborarea unor documente precum: Convenția asupra poluării atmosferice transfrontaliere pe distanțe lungi, încheiată la Geneva la 13 noiembrie 1979, Convenția-cadru de la Viena din 22 martie 1985 și Protocolul de la Montreal, din 1989, privind stratul de ozon etc.

Anul 1984 reprezintă anul înființării “Comisiei Mondiale pentru Mediu și Dezvoltare – WCED”, comisie condusă de primul ministru al Norvegiei, doamna Gro Harkem Brundtland. Activitatea acesteia a fost îndreptată în scopul protecției mediului, dar mai ales demonstrării legăturii de interdependență dintre economie, dezvoltare socială și culturală și mediu, culminând în anul 1987 cu elaborarea unui raport coerent intitulat “Our Common Future” sau “Viitorul nostru comun”, binecunoscut ca “Raportul Brundtland”.

Inovația acestui raport (pe lângă integrarea contribuțiilor majore anterioare din domeniu), propune orientarea dezvoltării socio-economice globale către modelul de “dezvoltare durabilă”, definită ca dezvoltarea “care se bazează pe utilizarea resurselor regenerabile și neregenerabile pentru satisfacerea nevoilor și aspirațiilor unei generații, fără a compromite șansele viitoarelor generații de a-și satisface propriile nevoi și aspirații”.

De-a lungul timpului au fost prezentate numeroase definiții ale conceptului de dezvoltare durabilă, dintre care amintim următoarele:

Dezvoltarea durabilă reprezintă întreținerea proceselor ecologice esențiale și a sistemelor suport ale vieții, conservarea a diversității genetice, precum și utilizarea durabilă a speciilor și a ecosistemelor.¹¹¹

Dezvoltarea durabilă: capacitatea umanității de a asigura satisfacerea nevoilor prezentului fără a compromite capacitatea generațiilor viitoare de a satisface propria lor nevoi. Dezvoltarea durabilă nu este un stare fixă de armonie, ci mai degrabă un proces de schimbare în care exploatarea resurselor, direcția investițiilor, orientarea dezvoltării tehnologice și

¹¹¹ IUCN, WWF and UNEP, *Strategia mondială de conservare*, Gland, Elveția, 1980.

schimbările instituționale sunt realizate în conformitate cu nevoile viitoare, precum și cu cele nevoile actuale.¹¹²

Dezvoltarea durabilă - dezvoltarea economică, care poate continua la nesfârșit, deoarece se bazează pe exploatarea resurselor regenerabile și provoacă daune insuficiente mediului pentru ca acest lucru să prezinte o eventuală limită.¹¹³

Dezvoltarea trebuie să fie un vector pentru obiectivele sociale de atins. Elemente incluse:

- creșteri reale ale venitului/cap de locuitor;
- îmbunătățiri ale stării de sănătate și de nutriție;
- realizări educaționale;
- accesul la resurse;
- o distribuție mai echitabilă a veniturilor;
- creșteri ale libertăților fundamentale.¹¹⁴

Dezvoltarea economică durabilă: obiectivul principal este de a găsi nivelul optim de interacțiune între trei sisteme - sistemul de resurse biologice și naturale, sistemul economic, precum și sistemul social.¹¹⁵

Dezvoltare ecologică durabilă este o condiție în care utilizarea de către societate a resurselor de energie regenerabile are loc fără distrugerea acestora sau de condițiilor de mediu de care au nevoie.¹¹⁶

Dezvoltarea durabilă - o abordare care va permite îmbunătățirea continuă a calității vieții, cu o intensitate mai mică a utilizării resurselor,

¹¹² Comisa Mondială pentru Mediu și Dezvoltare, *Viitorul nostru comun*, Oxford: Oxford University Press, 1987.

¹¹³ Allaby M., *MacMillan Dictionary of the Environment*, 3rd ed. London: MacMillan Press Ltd. 1988.

¹¹⁴ Pearce David, Barbier Edward, Markandya Anil, "*Sustainable Development and Cost- Benefit Analysis*", London Environmental Economics Centre, Paper 88-01.

¹¹⁵ Barbier Edward, *Economics, Natural Resource Scarcity and Development*, London: Earthscan Publications Ltd. 1989.

¹¹⁶ Solomon Allan, *Towards Ecological Sustainability in Europe: Climate, Water Resources, Soils and Biota. IIASA*, RR-90-6, Laxenburg, Austria, 1990.

lăsând astfel în urmă pentru generațiile viitoare un stoc nediminuat, sau chiar mărit de resursele naturale și alte bunuri.¹¹⁷

Dezvoltarea durabilă presupune un proces de schimbare profundă, în ordinea politică, socială, economică, instituțională, și tehnologică, inclusiv redefinirea relațiilor dintre țările în curs de dezvoltare și mai dezvoltate.¹¹⁸

Dezvoltarea ecologică durabilă înseamnă utilizarea, conservarea și îmbunătățirea resurselor comunității, astfel încât procesele ecologice, pe care viața depinde, sunt menținute, iar calitatea vieții, prezentă și în viitoare, poate fi crescută.¹¹⁹

Dezvoltarea durabilă înseamnă creșterea calității a vieții (sau a standardelor de viață), care pot fi menținute pentru mai multe generații, deoarece aceasta este:

- dezirabilă din punct de vedere social, satisfăcând nevoile culturale, materiale și spirituale ale oamenilor, în mod echitabil;
- viabilă din punct de vedere economic, cu costuri nu depășesc veniturile;
- durabilă din punct de vedere ecologic, menținând viabilitatea pe termen lung a ecosistemelor.¹²⁰

Din momentul lansării ideii sale la nivel mondial (Raportul Brundtland, 1987), trecând prin documentele Conferinței de la Rio de Janeiro (iunie 1992) și până la Summit-ul mondial pentru dezvoltare

¹¹⁷ Munasinghe Mohan and Lutz Ernst, "Environmental-Economic Evaluation of Projects and Policies for Sustainable Development", World Bank, Environment Department, Environment Working Paper No. 42. Jan. 1991.

¹¹⁸ Strong Maurice, "Required Global Changes: Close Linkages Between Environment and Development", in Change: Threat or Opportunity. Uner Kirdar, ed. NY: United Nations. 1992.

¹¹⁹ Guvernul australian, *Strategia Națională de Dezvoltare Ecologică Durabilă*, Canberra, decembrie 1992.

¹²⁰ IUCN - World Conservation Union., *Guide to Preparing and Implementing National Sustainable Development Strategies and Other Multi-sectoral Environment and Development Strategies*, prepared by the IUCN's Commission on Environmental Strategies Working Group on Strategies for Sustainability, the IUCN Secretariat and the Environmental Planning Group of the International Institute for Environment and Development, pre-publication draft, 1993.

durabilă (Johannesburg, 2002), conceptul dezvoltării durabile a cunoscut numeroase dezvoltări.¹²¹

Pentru ca declarația politică a Summitului de la Rio și Agenda 21 să fie puse în aplicare UNCED a recomandat instituționalizarea instrumentelor și a mecanismelor de implementare și monitorizare, după cum urmează:

- la nivel mondial, conform recomandării UNCED, a fost înființată, încă din anul 1992, Comisia ONU pentru Dezvoltare Durabilă, având mandatul de a acționa ca un forum interguvernamental pentru monitorizarea implementării Agendei 21 și elaborarea de recomandări în atenția ONU, în legătură cu procesul implementării Agendei 21;

- la nivel regional, s-au constituit comisii/consilii/forumuri pentru Dezvoltare Durabilă, precum Forumul Consultativ General pentru Mediu, având ca scop principal asigurarea unui cadru de consultare și dialog între reprezentanții diferitelor sectoare de activitate asupra problemelor cheie cu care se confruntă politica actuală și viitoare a Uniunii Europene, dar și asupra modului în care trebuie să se acționeze pentru implementarea dezvoltării durabile;

- la nivel național, statele înființează organism naționale pentru dezvoltare durabilă, denumite și comisii, comitete, consilii etc., care includ și asistă guvernele, dar nu sunt controlate de guvern; sunt instituții multiparticipative și integratoare la nivel național, regional și global, care stimulează dialogul și încurajează un nou nivel de cooperare între stat și societatea civilă.

Un aspect foarte important în realizarea procesului de dezvoltare durabilă este educația pentru dezvoltare durabilă.

Capitolul 36 din Agenda 21 se referă la importanța educației durabile în următorii termeni:

- necesitatea reorientării educației ca promotor al dezvoltării durabile;

- conștientizarea necesității dezvoltării durabile;

- importanța trainingului.¹²²

Educația pentru dezvoltare durabilă își propune să:

- promoveze cunoștințe despre mediu și condițiile acestuia;

¹²¹ Duțu Mircea, *op.cit.*, p. 76.

¹²² www.ddbra.ro;

- asigure criteriile, standarde și recomandări de luare a deciziilor cu privire la conservarea mediului și soluții complete în ceea ce privește problemele sociale, economice și ecologice;

- demonstreze posibilitățile pentru dezvoltarea economică păstrând calitatea mediului;

- crească importanța tradițiilor ecologice și mijloacele ecologice sensibile de funcționare a economiei în scopul promovării gestionării mediului.¹²³

Necesitatea dezvoltării durabile pornește, în primul rând, de la incapacitatea societății contemporane de a se adapta la schimbările rapide ale mediului. Acestei cauze i se mai adaugă atât ineficiența managementului mediului, cât și pierderea capacității de regenerare a resurselor care sunt supraexploatate. Singura soluție viabilă este aceea de a schimba raporturile și interacțiunea dintre mediu și sistemele create de om, soluție cuplată cu o reformă a sistemului social, dar și a practicilor manageriale, precum și introducerea unui management durabil a tot ceea ce înseamnă mediu, relaționat cu influența și activitățile umane.

Educația ecologică constituie baza dezvoltării durabile a societății prin promovarea unei noi atitudini a indivizilor, generând o mai mare responsabilitate față de mediu. Astfel educația ecologică tinde să se identifice cu educația pentru dezvoltarea durabilă a planetei.¹²⁴

Diferențele concepției despre mediu, educație și dezvoltare durabilă coexistă. Aceste concepții influențează modul cum educatorii definesc și practică educația ecologică. Această diversitate ar trebui percepută ca o problemă? Ar trebui ignorată în căutarea definițiilor standardizate?¹²⁵ (...) în cele din urmă, teoria personală a educatorului, propriu construită, explicită sau nu, este cea care influențează alegerile lui/ei pedagogice zilnice.

¹²³ Grevorgyan, S., Adanallyan, A., *Adressing Global Environmental Security Through Innovative Educational Curricula* (Allen-Gil, S. și colab), capitolul *A Comparison of Ecological Education and Sustainable Development Education*, 2009, p. 57-61.

¹²⁴ Toth, M., *Mediul înconjurător în educație: educație ecologică, educație pentru mediu sau educație privind mediul?*, Editura Studium, Cluj-Napoca, 2002, p. 34.

¹²⁵ Sauvé L., *Environmental Education and Sustainable Development: A Further Appraisal*, Canadian Journal of Environmental Education, 1, 1996.

Educația pentru dezvoltare durabilă (*education for sustainable development* - ESD) presupune corelarea factorilor de ordin social, economic și de mediu.

Importanța educației a fost subliniată și în cadrul celui de-al 3-lea Forum Mondial al Apei, desfășurat la Kyoto, Japonia, așa cum reiese și din prezentarea realizată de profesorul Antonio Embid Irujo în cadrul articolului său intitulat "Considerații cu privire la utilizarea și protecția apei în cadrul celui de al 3-lea Forum Mondial al Apei", în care afirmă următoarele: *În legătură cu prevenirea contaminării apei și a conservării ecosistemelor se atrage atenția asupra rolului educației și a utilizării tehnicilor menite să asigure calitatea apei, precum și a necesității luptei împotriva defrișărilor, a deșertificării și a degradării solului. Politicile structurale (construirea de diguri și baraje) pentru a evita producerea dezastrelor și politicile nestructurate (reglementarea utilizării solului) sunt amintite ca mijloace eficiente de gestiune a riscurilor.*¹²⁶

2.4.2. Gospodărirea durabilă a apei

La nivel internațional, politica de gospodărire durabilă a apelor a fost definită prin Agenda 21¹²⁷ document elaborat în urma Conferinței de la Rio (1992). Acest document reprezintă un plan de acțiune pentru dezvoltarea durabilă cu începere din secolul al XXI-lea, concretizat în 40 de capitole destinate unor domenii de programe specifice.

De asemenea, principiul 1 al Declarației de principii a Conferinței Națiunilor Unite pentru Mediu și Dezvoltare (Rio de Janeiro) reprezintă o sinteză a interacțiunii dintre cei trei poli ai dezvoltării durabile: dreptul omului la un mediu sănătos și la bunăstare, în armonie cu natura.¹²⁸

Statele lumii trebuie să-și elaboreze planuri de acțiune la nivel național pentru dezvoltarea durabilă. În cadrul Agendei 21 este consacrat un capitol distinct resurselor de apă dulce ale planetei. Este vorba de Capitolul

¹²⁶ Antonio Embid , *Reflexiones sobre el uso y proteccion del aqua en el marco de la celebracion del tercer Foro Mundial del Agua*, articol publicat în Revista Română de Dreptul Mediului, Nr. 2, 2003, p. 14.

¹²⁷ <http://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/Agenda21.pdf>.

¹²⁸ Voicu Zdrenghea, *Dreptul mediului și al dezvoltării durabile*, Editura Le Mot, București, 1997, p. 90.

19 intitulat – „Protecția calității și a cantității resurselor de apă dulce: aplicarea unei abordări integrate a dezvoltării, managementului și utilizării resurselor de apă”.

Conform prevederilor conținute în cadrul Agendei 21, gospodărirea durabilă a resurselor de apă are la bază o serie de principii:¹²⁹

- *Principiul bazinal*

- Resursele de apă se formează și se gospodăresc pe bazine hidrografice. Gospodărirea rațională a resurselor de apă impune o abordare globală, care să îmbine problemele sociale și dezvoltarea economică cu protecția ecosistemelor naturale. O gospodărire durabilă a resurselor de apă poate fi realizată numai la nivelul întregului bazin hidrografic, prin luarea în considerare a tuturor utilizatorilor de apă.

- *Principiul gospodăririi unitare cantitate-calitate*

- Cele două laturi ale gospodăririi apelor fiind într-o strânsă legătură, apare ca necesară o abordare unitară, care să conducă la soluții tehnico-economice optime pentru ambele aspecte.

- *Principiul solidarității*

- Planificarea și dezvoltarea resurselor de apă presupun colaborarea tuturor factorilor implicați în sectorul apelor: statul, comunitățile locale, utilizatorii, gospodăriile de apă etc.

- *Principiul "poluatorul plătește"*

- Toate cheltuielile legate de poluarea apei și mediului sunt suportate de cel care a produs poluarea.

- *Principiul economic "beneficiarul plătește"*

- Apa are o valoare economică în toate formele ei de utilizare și trebuie să fie recunoscută ca un bun economic. Gospodărirea apei ca bun economic reprezintă o cale importantă în realizarea unei exploatare eficiente și echitabile și în conservarea și protecția resurselor de apă.

Aceste principii fundamentează concepția de gospodărire integrată a apelor, care îmbină problemele de folosire a apelor cu cele de protecție a ecosistemelor naturale.

¹²⁹ <http://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/Agenda21.pdf>;
<http://www.naturalist.ro/viata-si-sanatate/gospogarierea-durabila-a-apelor-in-valea-jiului/>

Gospodărirea durabilă a resurselor de apă are următoarele obiective:¹³⁰

- Asigurarea alimentării continue cu apă a folosințelor și, în special, a populației prin:

- realizarea de noi surse de apă, în special a unor lacuri de acumulare cu folosință complexă în zonele deficitare în apă. Resursele de apă subterană de adâncime trebuie utilizate cu precădere pentru alimentarea cu apă potabilă;

- economisirea apei și reducerea pierderilor din rețelele de distribuție a apei din orașe, unități economice și locuințe;

- realizarea unor sisteme separate de alimentare cu apă pentru industrie și pentru populație, în scopul reducerii costurilor de potabilizare a apei.

- Îmbunătățirea calității resurselor de apă prin aplicarea următoarelor măsuri:

- re tehnologizarea proceselor de producție prin utilizarea unor tehnologii curate, nepoluante;

- realizarea de noi stații de epurare și modernizarea celor existente, în scopul reducerii substanțelor poluante evacuate în apele de suprafață și în apele subterane;

- elaborarea unui cadru normativ necesar pentru crearea de rezervații hidrologice și hidrogeologice, în vederea protejării unor bazine acvifere vulnerabile;

- implementarea unor metode și mijloace de prevenire, limitare și diminuare a efectelor poluărilor accidentale;

- îmbunătățirea educației privind grija pentru un mediu acvatic curat.

- Reconstrucția ecologică a râurilor prin:

- îmbunătățirea și realizarea de habitate corespunzătoare conservării biodiversității;

- asigurarea de debite corespunzătoare pe cursurile de apă, în scopul protecției ecosistemelor acvatice;

- asigurarea continuității debitului pe cursurile de apă, pentru facilitarea migrației speciilor piscicole;

¹³⁰ Obiectivele sunt prezentate în cadrul art. 18.7 – 18.22 (inclusiv) din cuprinsul Agendei 21, <http://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/Agenda21.pdf>.

- Reducerea riscului producerii de inundații prin:
 - realizarea de acumulări cu folosințe complexe, prevăzute cu volum de protecție contra inundațiilor;
 - realizarea de îndiguri concomitent cu protejarea zonelor umede;
 - interzicerea amplasării construcțiilor în zonele inundabile.

CAPITOLUL 3

CONSERVAREA ȘI UTILIZAREA DURABILĂ A FLUVIULUI DUNĂREA

3.1. Preliminarii

Problemele protecției fluviilor au devenit o dimensiune specială a cooperării internaționale în mod treptat și relativ târziu. Astfel, dacă în anii '50 - '60, în acordurile privind folosirea cursurilor de apă ale fluviilor limitrofe, se aflau puține dispoziții privind poluarea sau numai referiri generale cu privire la aceasta, în anii '80 s-au adoptat documente speciale de cooperare în acest sens și urmărind atât prevenirea noilor poluări, cât și diminuarea treptată a poluării existente, astfel încât să se realizeze o calitate a apei care să permită o bună utilizare.¹³¹

Apa fluviilor internaționale a fost supusă unui vechi regim internațional ale cărui linii fundamentale au fost schițate în anul 1815. În acea perioadă, utilizarea economică de bază a fluviilor era navigația, alături de agricultură și pescuit.

Bazinul dunărean prezintă o serie de particularități geografico – naturale, socio – economice și de altă natură, care își pun amprenta asupra regimului colaborării statelor riverane, în general și asupra prevenirii și combaterii poluării transfrontaliere, în special.¹³² Dunărea este al doilea fluviu ca mărime din Europa (după Volga) având o lungime de 2.850 km și o suprafață de 817.000 km². Ea traversează teritoriul a zece state¹³³ și leagă patru capitale¹³⁴ europene. Din lungimea totală de 2.850 km, fluviul este

¹³¹ Daniela Marinescu, *Tratat de dreptul mediului*, ed. a IV-a, Editura Universul Juridic, București, 2010, p. 2010.

¹³² Mircea Duțu, *Dreptul mediului: Tratat. Abordare integrată*, Editura Economică, București, 2003, vol. II, p. 310, vol. II.

¹³³ Germania, Austria, Slovacia, Ungaria, Croația, Serbia, România, Bulgaria, Republica Moldova, Ucraina.

¹³⁴ Viena, Bratislava, Budapesta, Belgrad.

navigabil pe circa 2.588 km, între Sulina și Ulm. Printre afluenții săi se numără râurile: Inn, Drava, Sava, Tisa, Prutul.

Locul din care izvorăște Dunărea este reprezentat de munții Pădurea Neagră, iar locul în care se varsă este Marea Neagră. Ia naștere prin unirea a trei izvoare: Breg, Brigach, Donau Quelle și se unește cu marea prin trei brațe: Chilia, Sulina și Sfântul Gheorghe, formând Delta Dunării.

Riveranii fluviului Dunărea sunt în majoritatea lor state cu o economie insuficient dezvoltată și care nu au acordat o atenție sporită problemelor privind protecția mediului în ultimele decenii. Bazinul superior al Dunării este considerat mai dezvoltat decât cel mijlociu din punct de vedere al activității industriale și agricole, și cu mult mai dezvoltat decât bazinul inferior.

Cu toate acestea, evoluția problematicii în domeniul protecției apelor în general și a cursului unic Marea Neagră – Dunăre – Rin – Main – Marea Nordului, în special, a creat noi premise ale cooperării internaționale în utilizarea fluviului pentru navigație, a născut probleme suplimentare pentru poluarea transfrontalieră a apelor sale și a sporit interesul comunității internaționale pentru soluționarea lor corespunzătoare.¹³⁵

Problematica legată de regimul juridic internațional al fluviului Dunărea nu este lipsită de probleme, unele dintre ele considerate ”tradiționale”, precum și conflicte ecologice, amintind în acest sens: conflictul dintre Ungaria și Slovacia privitor la proiectul hidroenergetic Gabčíkovo – Nagymaros, dintre România și Bulgaria privind poluarea atmosferică și la centrala atomoelectrică de la Koslodui.

Evenimentele regionale amintite, conflictul din Iugoslavia (martie – iunie 1999), precum și cele două accidente ecologice din județul Maramureș (România, perioada ianuarie – martie 2000), și-au pus amprenta asupra fluviului și generând o poluare accidentală asupra acestuia, cu repercusiuni privind cooperarea statelor dunărene în privința protecției acesteia.

Statele din aval sunt cele mai afectate de poluarea produsă de celelalte state riverane, fapt ce trebuie și el luat în considerație în momentul în care sunt elaborate măsurile de prevenire și de combatere a poluării transfrontaliere.

¹³⁵ Mircea Duțu, *op.cit.*, p. 311.

3.2. Protecția juridică a Dunării

3.2.1. Scurt istoric privind apariția reglementărilor privind protecția Dunării împotriva poluării

Apariția reglementărilor specifice privind protecția fluviului Dunărea împotriva poluării s-a realizat cu o oarecare întârziere dacă este să comparăm cu situația altor ape continentale, cum este cazul Rinului, de exemplu.

Multă vreme, regimul juridic internațional al Dunării s-a referit exclusiv la libertatea de navigație, la aspecte aferente utilizării economico – tehnice a apelor sau la pescuit. Astfel, Tratatul de la Paris din anul 1856 a recunoscut principiul libertății de navigație pe Dunăre, preluat și dezvoltat ulterior printr-o serie de documente internaționale, cum ar fi Convenția de la Paris (1921) și Convenția de la Belgrad (1948).¹³⁶

În urma semnării Tratatelor de la Saint Germain (10 septembrie 1919) și de la Trianon (4 iunie 1920), au apărut o serie de prevederi privind utilizarea căilor de apă și au creat Comisia Tehnică Permanentă a Regimului apelor.

În perioada dintre cele două războaie mondiale, statele membre ale comisiei (Austria, Ungaria, Cehoslovacia, Iugoslavia și România) au încheiat un număr de 7 convenții bilaterale, care prevedeau o serie de principii privind utilizarea apelor limitrofe și protecția împotriva inundațiilor. În timpul celui de-al II-lea război mondial, comisia și-a încetat activitatea, iar convențiile semnate anterior au fost abrogate.

În anul 1948 a fost semnată Convenția privind regimul de navigație pe Dunăre (Belgrad, 1948)¹³⁷, care, însă, nu cuprindea dispoziții speciale privind protecția împotriva poluării a Dunării. În urma semnării Convenției a fost creată Comisia Dunării, care în anul 1961, a intervenit în problema depozitării deșeurilor de petrol provenite de la nave. Documentul întocmit cu această ocazie interzicea navelor deversarea, sub orice formă, a

¹³⁶ Mircea Duțu, *Dreptul mediului. Tratat.*, vol. II, Editura Economică, București, 1998, p. 173.

¹³⁷ Publicată în Buletinul Oficial nr. 253 din 30 octombrie 1948.

deșeurilor de petrol sau alte produse . Mai mult, se cerea ca deșeurile să fie depozitate corespunzător, în containere fixe sau plutitoare.

Conform art. 1 al Convenției de la Belgrad, *navigația pe Dunăre va fi liberă și deschisă supușilor, vapoarele comerciale și mărfurilor tuturor statelor pe picior de egalitate în ce privește drepturile portuare și taxele asupra navigației, precum și condițiunile cărora este supusă navigația comercială.*

Regimul stabilit în Convenția privind regimul de navigație pe Dunăre se aplică părții navigabile a Dunării (fluviu) de la Ulm la Marea Neagră, urmând brațul Sulina cu acces la Mare prin Canalul Sulina.¹³⁸

Conferința de la Stockholm (1972) nu prevede explicit măsuri de protecție a apelor continentale împotriva poluării, însă în cadrul Declarației adoptate, a fost stabilit principiul relativ la formele de poluare, conform căruia, reziduurile de materii toxice sau alte materii, precum și degajările de căldură sau alte concentrații care, prin cantitatea și natura lor nu pot fi neutralizate de mediu, trebuie să fie stopate. Planul de acțiune adoptat odată cu Declarația, cuprinde cinci recomandări care conțin prevederi care reglementează cooperarea internațională în domeniul protecției apelor continentale împotriva poluării și protecția resurselor de apă în general.¹³⁹

În anul 1973 a fost semnat *Protocolul de convenție Europeană asupra protecției cursurilor de apă internaționale împotriva poluării*, Strasbourg, 1973. Documentul este considerat un tratat – cadru pentru viitoarele negocieri întrucât stabilește obligații generale și specifice, norme de calitate a apei și reglementări privind deversarea în albiile cursurilor de apă a unor substanțe periculoase. Potrivit art. 3 și art. 3 din Proiect, fiecare parte contractantă este chemată să ia toate măsurile necesare pentru prevenirea noilor forme de poluare precum și pentru *reducerea graduală a poluării existente a apei.*

De asemenea, părțile au obligația generală de a se informa reciproc privitor la măsurile luate pentru a reduce poluarea obișnuită, iar în cazul unei

¹³⁸ Conform art. 2 din Convenția privind regimul de navigație pe Dunăre (Belgrad, 1948).

¹³⁹ Daniela Marinescu, *Tratat de dreptul mediului*, ed. a IV-a, Editura Universul Juridic, București, 2010, p. 202.

poluări diferite (neobișnuite) a apelor fluviilor, cooperarea trebuie realizată cât mai operativ pentru a preîntâmpina generarea unor pagube mai mari.¹⁴⁰

O serie de convenții bilaterale încheiate între statele riverane care vizau în principal activitățile economice, aveau, implicit și implicații de ordin ecologic. În acest sens, putem aminti convențiile referitoare la utilizarea energiei hidraulice (româno – iugoslave, româno – bulgare, etc.), și peste 20 de convenții din domeniul regimului apelor limitrofe care cuprindeau unele referiri la protecția fluviului Dunărea.

Referiri importante cu privire la protecția apelor continentale sunt prevăzute într-o serie de documente ale unor organizații internaționale, precum O.N.U și Comisia Economică a O.N.U, cum ar fi: declarația cu privire la prevenirea și supravegherea poluării apei (1980), rezoluțiile asupra principiilor cooperării internaționale în domeniul apelor transfrontaliere (1982, 1984, 1986, 1987), rezoluțiile privind gestiunea apelor (1988, 1990), etc.¹⁴¹

Unul din pașii evolutiv în privința regimului protecției Dunării îl constituie semnarea *Declarației privind cooperarea statelor dunărene în materie de gospodărire și protecție a apelor fluviiale contra poluării* (13 decembrie 1985) în cadrul Conferinței de la București.

Declarația nu are o valoare juridică deplină, dar a contribuit în mod notabil la stimularea preocupărilor statelor dunărene în privința cooperării pentru prevenirea și combaterea poluării Dunării. Chiar dacă divergențele de bloc ideologic – militar au împiedicat documentul să devină o convenție și a rămas la stadiul de declarație, efectele sale concret au fost însemnate, precum cele în privința grupurilor de lucru pentru calitatea apei, inundații, prognoza acestora și balanța apei.¹⁴²

Ca urmare a semnării Declarației de la București, s-a instituit un mecanism de supraveghere a calității apelor fluviului în cazul poluării de orice fel (accidentală sau permanentă), chiar dacă angajamentele asumate au rămas la nivel declarativ.

După anul 1990 s-a evidențiat o intensificare a preocupărilor în domeniul cooperării statelor riverane în domeniul protecției fluviului contra

¹⁴⁰ Conform art. 7 și art. 11 din Proiectul de Convenție Europeană asupra protecției cursurilor de apă internaționale împotriva poluării, Strasbourg, 1973.

¹⁴¹ Convenția privind protecția apelor râului Tisa și a afluenților săi împotriva poluării, Szeged, 1986.

¹⁴² Mircea Duțu, *op. cit.*, p. 313.

poluării Dunării. În acest sens au fost încheiate convenții bilaterale privind colaborarea riveranilor în domeniul protecției mediului, dar care cuprindeau și capitole cu referire la protecția apelor; acorduri referitoare la gestionarea apelor de frontieră, precum și convenții multilaterale (Convenția privind cooperarea pentru protecția durabilă a fluviului Dunărea, Sofia, 29 iunie, 1994).¹⁴³

Conform art. 2, paragrafele 1 – 7, obiectivele și principiile cooperării între statele semnatare ale Convenției, sunt definite astfel:

(1). Părțile contractante vor depune eforturi pentru realizarea scopurilor unei gospodăriri durabile și echitabile a apelor, inclusiv pentru conservarea, îmbunătățirea și utilizarea rațională a apelor de suprafață și a celor subterane din bazinul hidrografic, în măsura în care acestea sunt posibile. De asemenea, părțile contractante vor depune toate eforturile pentru controlul pericolelor provocate de accidente cu substanțe periculoase pentru apa, inundații și îngheț pe fluviul Dunărea. În plus, ele vor încerca să contribuie la reducerea încărcărilor poluante ale Mării Negre din surse situate în bazinul hidrografic.

(2). În conformitate cu prevederile acestei convenții, părțile contractante vor coopera în probleme fundamentale de gospodărire a apelor și vor lua toate măsurile legale, administrative și tehnice adecvate pentru a menține cel puțin și a îmbunătăți starea actuală a mediului înconjurător și condițiile de calitate a apei fluviului Dunărea și a apelor din bazinul sau hidrografic, pentru a preveni și reduce, pe cât posibil, impacturile și schimbările nefavorabile ce apar sau pot fi cauzate.

(3). În acest scop, părțile contractante, luând în considerare urgența măsurilor de reducere a poluării și necesitatea utilizării raționale, durabile a apei, vor stabili prioritățile adecvate și vor întări, armoniza și coordona măsurile adoptate și cele planificate a fi luate la nivel național și internațional în întreg bazinul Dunării, având ca obiectiv dezvoltarea durabilă și protecția mediului fluviului Dunărea. În mod special, acest obiectiv vizează asigurarea unei utilizări durabile a resurselor de apă pentru alimentare cu apă potabilă, industrială și pentru irigații, precum și pentru conservarea și reconstrucția ecosistemelor, răspunzând, de asemenea, și altor cerințe din domeniul sănătății publice.

¹⁴³ Ratificată de România prin Legea nr. 14/1995, publicată în Monitorul oficial nr. 41 din 27 februarie 1995.

(4). Principiul poluatorul plătește și principiul precauției constituie baza tuturor măsurilor pentru protecția fluviului Dunărea și a apelor din bazinul sau hidrografic.

(5). Cooperarea în domeniul gospodăririi apei se va orienta spre o gospodărire durabilă a apelor, pornind de la criteriile unei dezvoltări stabile și ecologice adecvate.

(6). Nu este admis ca aplicarea prevederilor acestei convenții să cauzeze vreo creștere semnificativă, directă sau indirectă, a impacturilor asupra mediului riveran.

(7). Fiecare parte contractantă are dreptul să adopte și să aplice măsuri mai ferme decât cele care rezulta din prevederile prezentei convenții.

Un moment important în evoluția problematicii privind protecția apelor este reprezentat de semnarea Programului Hidrologic Internațional al UNESCO a cărui obiectiv stabilit pentru perioada 1996 – 2001 a constat în creșterea contribuției hidrologiei și a acelorlalte științe legate de apă la dezvoltarea durabilă a resurselor de apă, prin promovarea unor cercetări interdisciplinare, care să contribuie la o mai bună cunoaștere a circuitului apei în natură și a impactului antropic asupra mediului hidric.

Programul Hidrologic Internațional (PHI UNESCO) reprezintă un program interguvernamental științific UNESCO privind resursele acvatice – instrument, cu ajutorul căruia țările-membre UNESCO au posibilitatea de a intensifica potențialul științific în scopul perfecționării managementului resurselor acvatice. Programul este orientat spre dezvoltarea bazei științifice și tehnice și elaborarea metodicilor de utilizare rațională a resurselor acvatice, inclusiv de protecție a mediului.¹⁴⁴

Fiind instrumentul principal al UNESCO pentru soluționarea problemelor privind resursele acvatice și ecosistemele ce țin de ele, PHI este axat pe reducerea la minimum a riscurilor asociate de resursele acvatice, ținând cont de problemele sociale existente și elaborarea metodelor de management a acestor resurse. Etapa actuală a PHI (PHI-VI 2002-2007) este intitulată sugestiv: *"Interacțiuni cu resursele acvatice: sisteme supuse riscurilor și probleme sociale"*.

¹⁴⁴ <http://www.meteo.md/newmejd1/unescofoc.htm>

La nivelul României, aplicarea unor proiecte internaționale¹⁴⁵ în cadrul Institutului Național de Hidrologie și Gospodărire a Apelor, s-a concretizat în realizarea unor obiective importante și durabile în domeniul protecției apelor în general, dar și a Dunării și Mării Negre, în mod particular. Este vorba de:¹⁴⁶

- Elaborarea și implementarea unor strategii integrate, realiste și clare în vederea reducerii frecvenței și intensității distrugerilor cauzate de viituri – aplicație pentru bazinul Timiș-Bega (**RIVERLIFE**), 2001-2004;

- WATBAL - Elaborarea bazei de date grafice a rețelei hidrologice națională a Dunării, 2004 – 2005 UNESCO ROSTE ;

- Sistem integrat bazat pe modelare hidrologică, teledetectie și tehnologie GIS de supraveghere a inundațiilor înainte și post criză (aplicație pe Crișul Alb și Crișul Negru) - colaborare cu Institutul de Hidrologie VITUKI - Ungaria (**NATO-TIGRU**), 2002-2005;

- Sistem integrat de mediu pentru vestul Mării Negre, (W-BLESS - Western Black Sea Integrated Environmental System), 2003-2004.

- Protecția zonelor umede ale Dunării, proiect pilot pentru zona insulelor Cama – Dinu, declarată ca zonă protejată, (PHARE- CBC, România - Bulgaria), 2004;

- Studiul privind impactul schimbărilor climatice asupra riscului hidrologic în cadrul proiectului integrat ENSEMBLES (FP6), 2004-2009.

- Proiectul MOSES;- Improvement of flood management system REPORT, 2005-2008;

- Proiectul SEE HYDROPOWER - orientat pe îmbunătățirea managementului resurselor de apă în vederea creșterii producției de energie din surse regenerabile” este finanțat din Programul de Cooperare Transnațională Sud - Estul Europei, 2009-2012;

- InfraStructure for the European Network for the Earth System Modelling (IS-ENES), 2009-2013;

¹⁴⁵ Programul Hidrologic Internațional UNESCO; Programul Hidrologic Operațional – Organizația Metrologică mondială; Asociația internațională de Științe Hidrologice; Uniunea Europeană a Științelor Pământului; Comisia Europeană; N.A.T.O.

¹⁴⁶ <http://www.hidro.ro/viewCategory.php?categoryId=36>; Daniela Dumitrescu, *op. cit.*, pp. 201 – 203.

- Proiect: Building Capacity for a Black Sea Catchment Observation and Assessment System supporting Sustainable Development (**EnviroGRIDS**) - 2009-2013;
- Proiectul CC-Waters - Climate Change and Impacts on Water Supply, 2009-2012;
- Proiect LIFE+ - Sistem integrat pentru protecția resurselor de apă amenințate de poluarea cu compuși ai azotului (CLEANWATER), 2010-2014;
- Proiectul RESTORE are ca obiectiv dezvoltarea și diseminarea celor mai bune practici din Europa, în ceea ce privește restaurarea cursurilor de apă, 2011-2013;
- Proiectul FP7 - ECLISE - Dezvoltarea unor servicii de informare climatică pentru Europa, 2011-2014;
- Program de cooperare transfrontalieră România-Bulgaria - Danube WATER integrated management (WATER). iulie 2012 – iunie 2014.

3.2.2. Cadrul juridic actual privind protecția fluviului Dunărea

La 17 martie 1992, un număr de 32 de țări au semnat la Helsinki, sub auspiciile Comisiei Economice a O.N.U. pentru Europa (CEE/ONU), Convenția privind protecția și utilizarea cursurilor de apă transfrontaliere și a lacurilor internaționale.¹⁴⁷

În înțelesul Convenției de la Helsinki, *apa transfrontieră înseamnă orice ape de suprafață sau subterane care marchează frontierele dintre două sau mai multe state, le traversează sau se găsesc localizate pe acestea.* (art. 1, paragraf 1).

Conform prevederilor Convenției de la Helsinki, părțile vor lua toate măsurile adecvate pentru prevenirea, controlul și reducerea oricărui impact transfrontier. Părțile vor lua, în special, toate măsurile adecvate pentru:¹⁴⁸

- a preveni, a controla și a reduce poluările apelor care pot cauza impact transfrontier;

¹⁴⁷ Ratificată de România prin Legea nr. 30 din 25 aprilie 1995 publicată în Monitorul oficial nr. 81 din 3 mai 1995.

¹⁴⁸ Conform art. 2 paragraful 2 al Convenției de la Helsinki, 199.

- a asigura că apele transfrontiere sunt utilizate în scopul gospodăririi raționale și sigure din punct de vedere ecologic, conservării resurselor de apă și protecției mediului;
- a asigura utilizarea apelor transfrontiere într-un mod rezonabil și echitabil, luând în considerare, în mod special, caracterul lor transfrontier în cazul activităților care cauzează sau pot cauza impact transfrontier;
- a asigura conservarea și, unde este necesar, restaurarea ecosistemelor.

În conformitate cu regulile de la Helsinki, poluarea nu este în sine o utilizare a apelor, ci o alterare a calității lor. Ea reprezintă o ”schimbare dăunătoare” în compoziția naturală, în conținutul ori calitatea apelor, produsă prin intervenția factorului uman. Unii autori consideră că această definiție este prea generală, pentru că nu are în vedere și poluarea provocată de factorul natural și nu este dublată juridice, adică de obligativitatea respectării unor limite permisibile, stabilite prin standarde. Ca urmare, ”este greu de operat cu ea în domeniul răspunderii internaționale, mai ales când este vorba de sursele moderne de poluare cu efecte cumulative, greu perceptibile, cum sunt cele radioactive.¹⁴⁹

În doctrina de specialitate, se consideră că actualul cadru juridic al protecției Dunării alocat problematicii protecției Dunării este format din trei categorii de norme internaționale principale:¹⁵⁰

- regulile și principiile privind poluările transfrontaliere;
- reglementările specifice vizând cursurile de apă și lacurile internaționale;
- reglementările în domeniu adoptate de către statele riverane în cadrul cooperării bilaterale zonale.

La acestea, se adaugă și alte categorii de documente și de izvoare de drept care au completat cadrul juridic actual privitor la protecția și durabilitatea fluviului Dunărea, după cum urmează:

¹⁴⁹ Dumitra Popescu, *Protecția fluviilor internaționale și combaterea poluării lor*, în *Dreptul internațional fluvial*, Editura Academiei, București, 1973, p. 215.

¹⁵⁰ Mircea Duțu, *op. cit.*, pp. 314 – 316.

- alte reglementări privind protecția Dunării împotriva poluării (documentele bilaterale);
- reglementările de la nivel european;
- documentele programatoare;
- practica judiciară.

Regulile și principiile privind poluarea transfrontalieră. Principiile aplicabile în acest domeniu sunt cele specifice de drept internațional cutumiar. Regula fundamentală a fost proclamată inițial prin Declarația de la Stockholm privind mediul uman (1972) și exprimă îndatorirea statelor de a face așa încât activitățile exercitate în limitele jurisdicției lor să nu cauzeze pagube mediului altor state, idee preluată peste douăzeci de ani în cadrul Conferinței de la Rio de Janeiro (1992).

Alte principii rezultate în acest mod sunt: îndatorirea de a informa de urgență statele susceptibile să fie afectate de orice eveniment putând să cauzeze brusc efecte prejudiciabile mediului lor, îndatorirea de a informa statul străin despre proiectele care ar putea aduce atingere mediului lor și de a-l consulta înainte de a aproba proiectul, egalitatea de acces al oricărei persoane care ar putea fi afectată la proceduri și la căi judiciare, aplicarea egală a legislației naționale, indiferent care ar fi locul de producere a atingerilor aduse mediului.

Reglementări specifice privind fluviile transfrontaliere și lacurile internaționale. Aceste reglementări s-au dezvoltat, în special, prin contribuția a două convenții – cadru: Convenția privind utilizarea cursurilor de apă transfrontaliere și a lacurilor internaționale (Helsinki, 1992) și Convenția asupra dreptului referitor la utilizarea cursurilor de apă în alte scopuri decât navigația (New York, 1997).

Convenția de la New York are caracterul unei convenții – cadru menite să permită să se utilizeze, să se pună în valoare, să se consacre, să se gestioneze și să se protejeze cursurile internaționale de apă, precum și să promoveze utilizarea optimă și durabilă, în beneficiul generațiilor actuale și viitoare. (art. 1).

Principiile proclamate în cadrul Convenției de la New York, care vor sta la baza politicii statelor – părți în domeniul reducerii poluării apelor

sunt: principiul precauției, principiul ”poluatorul plătește” și principiul respectării drepturilor generațiilor viitoare.¹⁵¹

Reglementările în domeniu adoptate de către statele riverane în cadrul cooperării bilaterale zonale. Un rol semnificativ l-au jucat convențiile internaționale particulare referitoare la anumite cursuri de apă sau lacuri internaționale. În acest sens, este remarcabilă contribuția adusă de Convenția de la Helsinki, care după adoptare a fost urmată de încheierea a trei tratate semnificative. Este cazul Acordului privind protecția fluviului Escaut (26 decembrie, 1994 semnat la Charleville – Mezieres)¹⁵², dar și a *Convenției privind cooperarea pentru protecția și utilizarea durabilă a fluviului Dunărea* (29 iunie 1994, Sofia).

Convenția de la Sofia prevede ca principii de bază care stau la baza măsurilor luate în privința protecției fluviului Dunărea următoarele: principiul ”poluatorul plătește” și principiul precauției întregite de două complementare de aplicare: folosirea celor mai bune tehnici disponibile și utilizarea celei mai bune practici de mediu.

*Termenul cea mai bună tehnologie disponibilă înseamnă ultimul stadiu de dezvoltare a procedeelelor, echipamentelor și metodelor de exploatare care indică practica corespunzătoare a unei anumite măsuri pentru limitarea descărcărilor, emisiilor și cantităților de deșeuri.*¹⁵³ Pentru a determina dacă un astfel de set de procedee, echipamente și metode de exploatare constituie cea mai bună tehnologie disponibilă în cazuri generale sau particulare, trebuie, în special, ținut cont de: (conform Anexei 1)

- compararea procedeelelor, echipamentelor sau metodelor de exploatare, care au fost recent experimentate cu succes;
- progresele tehnologice și evoluțiile în cunoașterea și înțelegerea științifică;
- aplicabilitatea acestor tehnologii din punct de vedere economic;
- termenele pentru punerea în funcțiune a instalațiilor noi cât și a celor existente;
- natura și volumul descărcărilor și efluenților în cauză;
- tehnologii puțin poluante sau fără deșeuri.

¹⁵¹ Conform art. 2 alin. 5 din Convenția de la New York.

¹⁵² Încheiat între Franța, Olanda, Belgia.

¹⁵³ Conform Anexei 1 la Convenția de la Helsinki, 1992.

Rezultă, aşadar, că ceea ce se numeşte cea mai bună tehnologie disponibilă pentru un anumit proces se va schimba cu timpul în lumina progresului tehnologic, a factorilor economici şi sociali, cât şi în lumina schimbărilor în cunoaşterea şi înţelegerea ştiinţifică.

În ceea ce priveşte liniile directoare pentru dezvoltarea celor mai bune practici de mediu, trebuie luat în considerare următorul şir gradat de măsuri:¹⁵⁴

- informarea şi educarea publicului şi a utilizatorilor privind consecinţele asupra mediului ale alegerii anumitor activităţi sau produse şi pentru acestea din urmă a utilizării şi eliminării lor finale;
- elaborarea şi aplicarea codurilor practicilor bune din punct de vedere al mediului care să acopere toate aspectele vieţii produsului;
- etichete care să informeze utilizatorii asupra riscurilor pentru mediu legate de un produs, de utilizarea şi eliminarea lui finală;
- sistemele de colectare şi eliminare disponibile pentru public;
- reciclarea, recondiţionarea şi re folosirea;
- aplicarea instrumentelor economice la activităţi, produse sau grupe de produse;
- adoptarea unui sistem de autorizare care să implice un domeniu de restricţii sau interdicţie.

În determinarea combinaţiei de măsuri care să constituie cea mai bună practică din punct de vedere al mediului, atât în cazul general cât şi în particular, o atenţie specială trebuie acordată: (în continuarea Anexei 2)

- pericolului asupra mediului al: produsului; producţiei produsului; utilizării produsului; eliminării finale a produsului;
- înlocuirii cu procedee sau substanţe mai puţin poluante;
- scării de utilizare;
- potenţialelor beneficii şi pierderi pentru mediu legate de înlocuirea materialelor sau a activităţilor;
- progreselor şi schimbărilor în cunoaşterea şi înţelegerea ştiinţifică;
- limitelor de timp pentru implementare;
- implicaţiilor sociale şi economice;

¹⁵⁴ Conform Anexei 2 la Convenţia de la Kelsinki, 1992.

Rezultă, aşadar, că cele mai bune practici de mediu pentru o anumită sursă se vor schimba cu timpul în lumina progreselor tehnologice, a factorilor economici şi sociali, cât şi în lumina schimbărilor în cunoaşterea şi înţelegerea ştiinţifică.

În scopul realizării *obiectivelor şi prevederilor* Convenţiei, a fost înfiinţată Comisia Internaţională pentru Protecţia Fluviului Dunărea.¹⁵⁵ Comisia îndeplineşte funcţii de investigare, propunere şi recomandare, iar în ceea ce priveşte instrumentele juridice, realizează propunerea şi pregătirea proiectelor. Astfel, pentru îndeplinirea obligaţiilor părţilor contractante, conform art. 1 – 18 (aferele cooperării internaţionale), Comisia elaborează propuneri şi recomandări (art. 18. alin. 1), analizează experienţa acumulată prin îndeplinirea convenţiei şi prezintă părţilor contractante propuneri cu privire la amendamentele sau completările la aceasta sau pregăteşte bazele pentru elaborarea altor reglementări pentru protecţia şi gospodărirea apelor Dunării şi a celor din bazinul său hidrografic (art. 18 alin. 5).

Comisia mai hotărăşte în ceea ce priveşte cooperarea cu organizaţii internaţionale sau naţionale sau cu alte organisme care sunt interesate de protecţia fluviului Dunărea.

Un secretariat permanent, cu sediul la Viena, condus de către un secretar executiv, îndeplineşte atribuţiile de natură administrativă.

În anul 1997, este semnată *Convenţia asupra dreptului relativ la utilizarea cursurilor de apă în alte scopuri decât navigaţia*, încheiată sub egida O.N.U. la New York, al cărui scop declarat îl constituie utilizarea, punerea în valoare, gestionarea şi protejarea cursurilor de apă internaţionale, precum şi promovarea utilizării optime şi durabile a acestora în beneficiul generaţiilor prezente şi viitoare.

Statele riverane la un curs de apă internaţional pot încheia *acorduri ale cursului de apă*, prin care să concretizeze şi să aplice dispoziţiile Convenţiei.¹⁵⁶ Unul dintre cele mai importante puncte ale Convenţiei este cel referitor la luarea unor măsuri optime pentru reducerea poluării cu nitraţi a Mării Negre.

¹⁵⁵ Conform art. 18 şi Anexei IV la Convenţia de la Helsinki.

¹⁵⁶ Conform art. 3 din Convenţia O.N.U, New York, 1997.

Alte reglementări privind protecția Dunării împotriva poluării

În plus față de cele trei categorii de norme internaționale principale care conturează cadrul juridic privitor la protecția fluviului Dunărea, nu trebuie ignorat rolul unor documente bilaterale încheiate în acest domeniu. Este vorba de: Acordul din 16 septembrie 1993 dintre Germania și România, Convenția dintre România și Bulgaria din 9 decembrie 1991; Convenția dintre Republica Federală Germania și Comunitatea Economică europeană, de pe o parte, și Republica Austria, pe de altă parte din data de 1 decembrie 1987; Convenția dintre Republica Moldova și Ucraina privind apele de frontiera din 23 noiembrie 1994; Acordul dintre România și Ucraina privind cooperarea în domeniul apelor de frontieră, din 30 septembrie 1997.

O serie de documente semnate în domeniul hidroenergetic și-au pus amprenta într-o oarecare măsură asupra evoluției preocupărilor privind protecția Dunării și amintim în acest sens: Convenția dintre România și Iugoslavia privind exploatarea și întreținerea sistemelor hidroenergetice și de navigație "Porțile de Fier I" și "Porțile de Fier II" din 16 mai 1998.

Reglementările de la nivel european nu au rămas indiferente evoluției juridice a cadrului privitor la protecția Dunării. Chiar dacă în momentul semnării unor documente nu toate statele între care s-au încheiat nu erau membre ale Uniunii Europene, totuși, a formulat și un cadru specific reprezentat din cele aproximativ 20 de directive privind apa.

Noua orientare promovată la nivel european prin Directiva – cadru privind apa, vizând gestiunea acesteia la nivelul bazinelor și districtelor hidrografice, creează premise suplimentare, inclusiv de ordin juridic, pentru a întări cooperarea interstatală referitoare la gestiunea și protecția apelor împotriva poluării la nivelul bazinului dunărean.¹⁵⁷

Documentele programatoare sunt cele rezultate din cooperarea spatelor riverane. Se înscriu în această categorie Declarația privind protecția mediului în bazinul Dunării (6 decembrie 1994), Planul strategic de acțiune pentru bazinul Dunărea (1995), Programul de mediu pentru bazinul dunărean (1997).¹⁵⁸

¹⁵⁷ Mircea Duțu, *op. cit.*, pp. 320 - 321

¹⁵⁸ Referitor la Planul Strategic de Acțiune, este de remarcat că începând cu data de 1 ianuarie 2007, România a preluat Președinția Comisiei Internaționale

Practica judiciară este redusă la acest nivel, dar cu toate acestea există câteva spețe de referință mult discutate și comentate. De exemplu, în soluționarea diferendului dintre Slovacia și Ungaria referitor la barajul hidroenergetic de pe Dunăre, de la Gabčíkovo – Nagymaros, jurisprudența s-a confruntat cu un prim caz în acest domeniu.

Curtea Internațională de Justiție a decis că cele două state își violaseră obligațiile juridice asumate și le-a invitat să pună în aplicare Tratatul din 1977 semnat între cele două state, ținând cont de situația de după 1989, dată la care Ungaria a abandonat realizarea proiectului care putea produce grave riscuri pentru alimentarea cu apă a Budapestei.

În acest caz, instanța a precizat:

Noi norme de drept al mediului, recent apărute sunt pertinente pentru executarea tratatului, și părțile puteau, de comun acord, să țină seama de ele în aplicarea mai multor articole ale acestuia. De asemenea, se adaugă următoarele: ”Conceptul de dezvoltare durabilă traduce bine această necesitate de a reconcilia dezvoltarea economică și protecția mediului. În scopul prezentei spețe, aceasta semnifică faptul că părțile ar trebui, împreună, să examineze din nou efectele asupra mediului ale exploatării centralei de la Gabčíkovo. În particular, ele trebuie să găsească o soluție

pentru Protecția Fluviului Dunărea (ICPDR). Prioritățile președinției române sunt: realizarea în comun, de către toate țările riverane, a unei hărți de risc la inundații pentru întreg cursul Dunării, evaluarea calității apelor fluviului pentru combaterea poluării, precum și întărirea cooperării dintre ICPDR și sectorul privat. Din punct de vedere politic, România este interesată să asigure integrarea deplină în planul de acțiune a ICPDR a unor state care fac parte din această organizație, însă nu sunt membre al UE: Bosnia și Herțegovina, Moldova, Ucraina, Muntenegru. Țara noastră urmărește continuarea implementării, în întreg bazinul dunărean, a Directivei – cadru pentru apă.

La 27 februarie 2007, Comisia europeană și miniștrii mediului din cele 16 țări aflate în Bazinul Dunării au adoptat, în cadrul întâlnirii la nivel înalt care a avut loc la București, Declarația de Intensificare a Cooperării. Declarația recunoaște valorile importante ale Regiunii Dunărea / marea Neagră, daunele istorice produse în cooperare și cheamă statele dunărene să depună un efort sporit pentru îmbunătățirea condițiilor de mediu. Se precizează că, principala obligație a țărilor din bazinul hidrografic al Dunării este îndeplinirea cerințelor cuprinse în Directiva Cadru Apa a uniunii Europene, până în anul 2015.

satisfăcătoare în ceea ce privește volumul de apă de deversat în fostul curs al Dunării și în brațele situate de o parte și de alta a fluviului.”¹⁵⁹

Curtea a concluzionat că efectele proiectului remaniat asupra mediului trebuie avute în vedere în soluționarea litigiului, ca urmare a dezvoltării recente ale dreptului internațional ale mediului, arată că și cooperarea statelor riverane Dunării se impune să privească și aspectele ecologice. De asemenea, C.I.J. a declarat în cazul *Gabcikovo - Nagymaros Project* că „este bine cunoscută regula stabilită la nivel internațional, conform căreia statul victimă este îndreptățit să solicite compensarea de la statul care a comis fapta ilicit prin care a cauzat prejudiciul”.¹⁶⁰

3.3. Strategia conservării și utilizării durabile a Dunării

Din momentul aderării României și Bulgariei la Uniunea Europeană, Dunărea a devenit o cale de navigație interioară a Uniunii Europene.

În calitatea sa de „coridor transeuropean”¹⁶¹ „regele râurilor europene”, Dunărea reprezintă o axă prioritară a traficului fluvial interior din UE¹⁶².

¹⁵⁹ Decizia CIJ din 25 septembrie 1997, pronunțată în cauza Slovacia vs. Ungaria privind complexul hidroenergetic Gabcikovo – Nagymaros.

¹⁶⁰ I.C.J. Reports, 1997, p. 7; a se vedea <http://www.icj-cij.org/>

¹⁶¹ Coridorul „Rin–Dunăre” asigură o legătură directă între Marea Nordului și Marea Neagră.

¹⁶² Regimul actual al navigației pe Dunăre, este rezultatul unei lungi evoluții istorice în decursul căreia, în strânsa legătura cu evenimentele politice, au fost formulate și principiile dreptului internațional referitoare la fluviile ce traversează teritoriile mai multor state. Statele membre ale Comisiei Dunării sunt: Austria, Bulgaria, Croația, Federația Rusă, Germania, Moldova, România, Serbia, Slovacia, Ucraina și Ungaria iar patru țări au primit statutul de observator: Franța, Turcia, Olanda și Cehia.

Cele mai importante etape ale stabilirii și definitivării normelor de drept internațional în domeniul navigației pe fluviile internaționale și în special s-au referit inițial la Dunăre; a. Crearea Comisiunii Europene a Dunării pe sectorul maritim al Dunării prin Tratatul de pace de la Paris în anul 1856 - *a avut sediul în România, timp de aproape un secol, la Galați și Sulina*; b. Primirea României în Comisiunea Europeană a Dunării în anul 1878 ca urmare a dobândirii independenței de stat; c. Codificarea principiilor generale de drept valabile pentru fluviile internaționale prin Conferința de la Barcelona din anul 1921, la care participa și România și adoptarea tot în acel an a Statutului Dunării ca urmare a

Din perspectiva diversității zonelor pe care le parcurge, Dunărea se împarte în trei sectoare:

- *Sectorul superior* sau sectorul alpin al Dunării, de la izvoare și până la Bratislava/ Viena, este tipic montan, cu o vale îngusta și adâncă, cu pante abrupte și cu șase trepte de acumulare a voluminoșilor afluenți alpini, care își au izvoarele în ghețarii de înălțime: Iler, Lech, Isar și Inul, cel mai mare dintre aceștia.

- *Sectorul mijlociu* sau sectorul panonic, de la Bratislava/ Viena până la Baziaș, din punct de vedere morfologic, poate fi divizat în două sectoare: primul, până la defileul de la Vác și cel de-al doilea, în aval.

Dunărea străbate bazinele Vienei și Bratislavei, “antecamera” marelui bazin Panonic, în cadrul căroră străpunge două bariere muntoase, prin porțile/defileele de la Bratislava (sau Poarta Devin) și de la Visegrad (Poarta de la Dorog sau Gran). După defileul Poarta de la Visegrad, în dreptul localității Vác, apele fluviului își schimbă brusc direcția de curgere, către sud, curgând, pe circa 400 km, pe direcția meridianului, drenând median câmpia ușor denivelată a Pannoniei, unde valea este largă, cu albia meandrată și cu o luncă largă. În Depresiunea Panonică, Dunărea primește afluenți neînsemnați, care-i scad debitul. Abia în sudul acestei depresiuni primește cei mai puternici afluenți ai săi: Drava și Sava (din Alpi), Morava (din Alpii Dinarici) și Tisa (din Carpați).

Conferinței de pace de la Paris din anul 1920. Statutul Dunării prevedea înființarea Comisiei Internaționale a Dunării pentru sectorul Brăila - Ulm. d. Preluarea în anul 1938 de către statul roman a unor atribuții ale Comisiunii Europene a Dunării și înființarea în acest scop a Direcției Dunării Maritime, ca urmare a Aranjamentului de la Sinaia; e. Desființarea Comisiei Internaționale a Dunării și consolidarea poziției Germaniei asupra navigației pe Dunăre prin Aranjamentul de la Viena din anul 1940; f. Convocarea de către Consiliul Miniștrilor de Externe a unei Conferințe internaționale în scopul elaborării unei noi convenții asupra regimului Dunării, ca urmare a Conferinței de Pace de la Paris din anul 1946. Conferința internațională s-a ținut la Belgrad în anul 1948 cu participarea delegațiilor din: S.U.A., Anglia, Franța, U.R.S.S., Cehoslovacia, Ungaria, Iugoslavia, Bulgaria și România. Cu toată opoziția puterilor occidentale, țările riverane Dunării sprijinind un proiect prezentat de fosta U.R.S.S., au hotărât ca problema navigației pe Dunăre să fie reglementată numai de către acestea. În aceste împrejurări istorice a luat naștere Convenția despre regimul navigației pe Dunăre, actualmente în vigoare.

- *Sectorul inferior* sau carpato - balcanic, de la Baziaș și până la vărsare, are o lungime de 1075 km. Acest sector este cel mai important pentru România, deoarece, pe tot acest parcurs, fluviul udă pământul țării noastre.

În anul 2008, la inițiativa României și Austriei, țările membre regiunii Dunării au solicitat Comisiei să propună un cadru prin care să se ofere soluții eficiente la problemele-cheie ale regiunii¹⁶³.

După consultările extinse, la data de *24 iunie 2011* a fost adoptată de conducerea statelor membre *Strategia Uniunii Europene pentru regiunea Dunării*¹⁶⁴.

Cele *patru axe prioritare ale Strategiei* sunt: *conectivitatea* (transport intermodal, cultură și turism, rețele de energie), *protecția mediului* (managementul resurselor de apă, protecția biodiversității și managementul riscurilor), *creșterea prosperității regiunii Dunării* (educație, cercetare, competitivitate) și *îmbunătățirea sistemului de guvernare* (capacitate instituțională și securitate internă).¹⁶⁵

Pe tot parcursul anului 2010 au fost organizate, în toate statele riverane, conferințe, seminarii și mese rotunde dedicate promovării noului concept regional. Rezultatul acestor consultări îl reprezintă Comunicarea Comisiei pe tema Strategiei UE pentru regiunea Dunării precum și Planul de Acțiune aferent. Acesta din urmă cuprinde analiza în detaliu a situației actuale și propune linii de acțiune exemplificate prin tipuri de proiecte care vor fi implementate pe termen scurt/mediu sau lung.

Pe 24 iunie 2011, conform calendarului președinției Ungariei la Uniunea Europeană, Strategia a fost adoptată în cadrul Consiliului European. Realizarea obiectivelor Planului de Acțiune este monitorizată de Comisia Europeană și actualizată periodic, în funcție de evoluția situației economice și a trendurilor sociale din regiune.

¹⁶³ S-a avut în vedere faptul că poluarea nu respectă granițele naționale. Problemele majore, ca de exemplu apele de canalizare netratate și scurgerile de îngrășăminte și pământ poluează foarte mult fluviul. Impactul de mediu al legăturilor de transport, al construcțiilor turistice sau al unor noi instalații de producere a energiei trebuie, de asemenea, să fie luat în considerare.

¹⁶⁴ http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/panorama/pdf/mag3-7/mag37_ro.pdf

¹⁶⁵ <http://www.mae.ro/strategia-dunarii>

Alături de celelalte state riverane (Austria, Bulgaria, Croația, Germania, Serbia, Slovacia, Slovenia, Bosnia și Herțegovina, Moldova, Muntenegru, Ungaria), România a organizat și va continua să organizeze o serie de evenimente publice dedicate Strategiei Dunării, la care vor fi invitați să participe toți factorii interesați (societatea civilă, mediul academic, comunitatea de business, autoritățile locale).

Urmând exemplul Strategiei UE pentru regiunea Mării Baltice se dorește ca prin *Strategia UE pentru regiunea Dunării* să se amelioreze dezvoltarea socio-economică, securitatea, competitivitatea, managementul de mediu, creșterea eficiență a resurselor și modernizarea coridoarele de transport dar, cu respectarea celor “3 NU și a celor 3 DA”. Aceasta înseamnă: NU pentru: noi legi, noi instituții, noi fonduri și DA pentru o mai bună folosire a fondurilor, pentru o coordonare mai eficientă a instrumentelor, pentru noi idei.

Sau altfel spus, fără fonduri noi din partea UE, fără legi noi promulgate în UE și fără structuri noi la nivelul UE. În schimb atenția se îndreaptă spre crearea de sinergii mai strânse între autoritățile de la toate nivelurile, pentru a maximiza impactul acțiunilor și al finanțării.

Din punct de vedere geografic, strategia privește în principal, dar nu în mod exclusiv, 8 țări ale UE: Germania (*landurile Baden-Württemberg și Bavaria*), Austria, Republica Slovacă, Republica Cehă, Ungaria, Slovenia, România și Bulgaria, precum și 6 țări din afara UE: Croația, Serbia, Bosnia și Herțegovina, Muntenegru, Republica Moldova și Ucraina. Sunt vizații 115 milioane de oameni care pot beneficia de 100 de miliarde de euro prin politica de coeziune a UE(2007-2013).

3.3.1. Prioritățile Strategiei UE pentru regiunea Dunării¹⁶⁶

- *Interconectarea regiunii Dunării (îmbunătățirea mobilității, încurajarea energiei durabile și promovarea culturii și a turismului).*

Proiectele din cadrul acestei priorități cuprind: eliminarea navelor naufragiate și a altor deșeuri din albia fluviului, terminalele multimodale din porturile fluviale pentru conectarea căilor navigabile interioare cu rețelele de

¹⁶⁶ Pentru mai multe detalii referitoare la prioritățile Strategiei UE pentru regiunea Dunării: <http://www.gov.ro/upload/articles>; Broșura Strategiei UE pentru regiunea Dunării (<http://www.mae.ro/strategia-dunarii>).

transport rutier și feroviar, completarea axei feroviare „magistrale” care face leagă Parisul de Budapesta, via Stuttgart, Ulm, München, Viena și Bratislava, proiectul 4Biomass pentru promovarea energiilor regenerabile, pachetele de servicii turistice transnaționale pentru excursii combinate tren - bicicletă-vapor de-a lungul Dunării etc.

- *Protecția mediului în regiunea Dunării (refacerea calității apei, gestionarea riscurilor de mediu și conservarea biodiversității).*

Proiectele cuprind: construirea de zone tampon de-a lungul fluviului pentru reținerea substanțelor nutritive, proiectul de cooperare „Dunărea albastră” privind tratarea apelor uzate urbane, reducerea reziduurilor farmaceutice din apă, refacerea zonelor inundabile pentru a ameliora protecția împotriva inundațiilor, implementarea unei rețele de zone protejate etc.

- *Creșterea prosperității regiunii Dunării (dezvoltarea potențialului de cercetare, a educației și a tehnologiilor informației, sprijinirea competitivității întreprinderilor și realizarea de investiții în competențele populației).*

Aceste acțiuni se vor concretiza sub forma unor centre comune de cercetare, a unor programe comune de educare și formare profesională, a unor proiecte de ameliorare a utilizării serviciilor de administrație și sănătate online, a unor inițiative de sprijin pentru comunitățile române etc.

- *Consolidarea regiunii Dunării (ameliorarea capacității instituționale și îmbunătățirea cooperării în vederea combaterii crimei organizate).*

Exemplele de proiecte din această categorie includ formarea și schimbul de bune practici, în special în domeniul gestionării finanțelor publice, instituirea unui forum al societății civile danubiene, elaborarea unor linii directoare comune pentru amenajarea teritoriului.

3.3.2. Obiective de mediu ale Strategiei UE pentru regiunea Dunării

La baza Strategiei UE pentru regiunea Dunării stau o serie de obiective formulate după cum urmează:

- reducerea nivelului de substanțe nutritive din apa fluviului pentru a permite restaurarea ecosistemelor Mării Negre la niveluri similare cu cele din anul 1960¹⁶⁷;
- completarea și adoptarea Planului de management al Deltei până în 2013;
- punerea în aplicare a planurilor de gestionare a riscurilor de inundații pe întregul curs al Dunării – care vor trebui definitivate în 2015, în temeiul directivei UE privind inundațiile – și reducerea semnificativă a riscului de inundații până în 2021;
- elaborarea de planuri de management pentru toate siturile Natura 2000;
- asigurarea unor efective viabile de specii de sturioni și alți pești indigeni în Dunăre până în 2020;
- reducerea cu 25 % a zonelor afectate de eroziuni ale solului de peste 10 tone pe hectar, până în 2020.

Altfel spus principalele obiective de mediu abordate de Strategia Dunării sunt legate de:

- *Apă*

Se are în vedere faptul că regiunea este cel mai internațional bazin fluvial din lume, cu mulți afluenți importanți, lacuri și ape subterane iar asigurarea unei bune calități a apei este un obiectiv central așa cum este cerut de către Directiva cadru privind apa. Este necesar un management durabil al apelor, pentru a reduce poluarea cu substanțe organice, nutritive și periculoase. Planul de management al bazinului fluviului¹⁶⁸, adoptat de către toate țările riverane Dunării în 2009, stabilește obiective și măsuri concrete pe care se poate construi.

¹⁶⁷ În 2010 în 17 din cele 53 ateliere de lucru organizate de NATO sub deviza “Știința pentru pace și securitate” au fost prezentate implicațiile ecologice care ar putea avea loc prin neluarea în considerație a problemelor de mediu.

De exemplu la atelierul de lucru intitulat “*Gestionarea Globală a Mediului - Amenințări în aer, apă și sol - Exemple din Europa de Sud-Est*” dl. Dr. în Biologie Liviu Gabriel Galațchi a prezentat comunicarea “Europa, ca sursă, amenințare și principalul factor pentru Eutrofizarea din Delta Dunării și Marea Neagră / stare și soluții de Management. <http://www.nato.int/science/calendar/nato-funded.htm>

¹⁶⁸ Acesta poate fi văzut de la adresa http://mmediu.ro/gospodarirea_apelor/directiva_cadru.htm.

- *Riscuri*

Locuitorii regiunii trebuie să fie apărați de evenimente dezastruoase prin măsuri de prevenire și gestionare a dezastrelor implementate în comun. Acțiunile desfășurate solitar de-localizează problema și pun regiunile limitrofe în dificultate.

Cooperarea regională trebuie să faciliteze infrastructura verde, aplicarea de soluții Eco-sistemice pe termen lung, precum și învățarea din evenimentele anterioare.

- *Biodiversitate, soluri*

Declinul habitatelor naturale exercită presiune asupra faunei și florei și afectează calitatea generală a sănătății mediului. Fragmentarea ecosistemelor, intensificarea exploatării terenurilor și dezvoltarea urbană în Europa reprezintă factori de presiune importanți. Obiectivul de biodiversitate 2020 al UE¹⁶⁹ trebuie atins prin stoparea declinului biodiversității și a ecosistemelor și prin restaurarea serviciilor Eco-sistemice și reconectarea habitatelor. Obiectivele domeniilor de protejare a naturii, ca de exemplu siturile Natura 2000, pot fi atinse numai cu respectarea adecvată a cerințelor ecologice ale întregii regiuni. În ceea ce privește solurile, eroziunea terenurilor arabile cauzează poluarea apei, împreună cu siturile contaminate și eliminarea deșeurilor, toate acestea fiind abordate prin acțiuni concrete.

Obiectivul central al Directivei Cadru în domeniul apei¹⁷⁰ este acela de a obține o „stare bună” pentru toate corpurile de apă, atât pentru cele de suprafață cât și pentru cele subterane, cu excepția corpurilor puternic modificate și artificiale, pentru care se definește „potențialul ecologic bun”.

Această directivă fundamentează o nouă strategie și politică în domeniul gospodăririi apelor, urmărind următoarele elemente:

- elaborarea planurilor de management pe bazine hidrografice;

¹⁶⁹ http://ec.europa.eu/romania/news/protectia_biodiversitatii_in_ue_ce_urmeaza_ro.htm

¹⁷⁰ Directiva-cadru privind apa (DCA) instituie un cadru juridic pentru protejarea și restabilirea purității apei în întreaga Europă și pentru garantarea utilizării acesteia pe termen lung și în mod sustenabil. A fost transpusă în legislația națională prin Legea nr. 310/2004 pentru modificarea și completarea Legea apelor nr. 107/1996.

- prevenirea deteriorării stării tuturor corpurilor de apă de suprafață și subterane;
- definirea unei „stări bune a apelor” - reprezintă obiectivul directivei ce trebuie realizat până în 2015;
- definirea „condițiilor de referință” pentru apele de suprafață;
- definirea unor noi categorii de ape - „corpuri de apă puternic modificate”;
- stabilirea unei rețele de monitoring care să asigure o imagine de ansamblu și de detaliu a stării apelor, precum și stabilirea programelor de monitoring de supraveghere, operațional și de investigare în conformitate cu noul concept de monitoring integrat al apelor ce are la bază principiile abordării ecosistemice;
- definirea a 5 clase de calitate a apelor ținând seama în primul rând de elementele biologice;
- stabilirea unui registru al zonelor protejate situate la nivelul bazinului hidrografic;
- stabilirea obiectivelor de mediu;
- realizarea analizei economice asupra utilizării apei luând în considerare principiul recuperării costurilor aferente serviciilor de apă;
- luarea unor măsuri de reducere progresivă a poluării apei cu substanțe prioritare care prezintă un important factor de risc pentru mediul acvatic și oprirea treptată a evacuărilor, emisiilor și pierderilor substanțelor prioritare periculoase; referitor la prevenirea și controlul poluării, politică în domeniul apei trebuie să se bazeze pe o abordare combinată, folosind controlul poluării la sursă prin stabilirea valorilor limită ale emisiilor, precum și standarde de calitate a mediului;
- conceptul de reabilitare al resurselor de apă.

CAPITOLUL 4

REGIMUL JURIDIC AL REZERVAȚIEI BIOSFEREI ”DELTA DUNĂRII”

4.1. Rezervațiile biosferei. Concept. Istoricul apariției preocupărilor în domeniul protecției și conservării Rezervației Biosferei ”Delta Dunării”

Conceptul de *rezervație a biosferei* a fost introdus în anul 1970 de Consiliul Internațional de Coordonare al programului ”Omul și Biosfera” (M.A.B.) din cadrul UNESCO. Programul a avut ca scop declarat stabilirea unor categorii de arii naturale protejate, legate între ele printr-o rețea de coordonare internațională. Obiectivul creării rețelei de rezervații a biosferei îl constituie demonstrarea beneficiilor conservării acestora pentru societatea, procesul de dezvoltare durabilă și pentru generațiile viitoare.

Realizarea acestui obiectiv a presupus elaborarea unui management de cooperare și gestiune a acestor zone, dezvoltarea unui sistem de monitoring, participarea colectivităților locale și informarea și educarea ecologică.¹⁷¹

În anul 1988, Consiliul MAB a adus o serie de îmbunătățiri noului concept și modului în care acesta urma să fie sprijinit din punct de vedere financiar. În anul 1991, Conferința UNESCO a adoptat o rezoluție prin care se cerea consolidarea statutului juridic al rezervației biosferei.

Un alt eveniment important în direcția consolidării rolului și locului rezervațiilor biosferei îl constituie adoptarea, în anul 1995, a Strategiei de la Sevilla privind dezvoltarea rezervațiilor biosferei în contextul secolului XXI.

Direcțiile cheie ale Strategiei de la Sevilla pentru rezervațiile biosferei:¹⁷²

¹⁷¹ Mircea Duțu, *Ecologia. Filosofia naturală a vieții*, București: Editura Economică, 1999, p. 113.

¹⁷² <http://www.ddbra.ro/administratia/rela-ii-interna-ionale/planuri-si-strategii-internationale-a725>

1. Creșterea contribuției rezervațiilor biosferei în implementarea acordurilor internaționale pentru promovarea conservării și dezvoltării durabile și în special a Convenției pentru Diversitatea Biologică și a altor acorduri (schimbările climatice, deșertificarea, etc.).

2. Dezvoltarea rezervațiilor biosferei care includ o varietate largă de componente de mediu, biologice, economice și culturale conducând către regiuni mai mari nederanjate în apropierea orașelor. Este o cerință specială pentru aplicarea conceptului de rezervație a biosferei zonelor costiere și marine.

3. Întărirea rețelelor de rezervații ale biosferei regionale și interregionale componente ale Rețelei Mondiale ale Rezervațiilor Biosferei.

4. Întărirea cercetării științifice, a monitoringului, a pregătirii și a educației în rezervațiile biosferei pentru asigurarea unei baze solide din domeniul științelor naturale, sociale și umane. Această cerință este acută în țările unde se înregistrează lipsă de personal și de resurse financiare.

5. Asigurarea că toate zonele rezervației biosferei contribuie în mod adecvat la conservare, dezvoltare durabilă și dezvoltarea cunoașterii.

6. Extinderea zonelor de tranziție pentru a include zone potrivite pentru implementarea managementului ecosistemelor sau utilizarea rezervațiilor biosferei pentru a explora și demonstra abordarea conceptului de dezvoltare durabilă la nivel regional.

7. Reflectarea mai puternică a dimensiunii umane a rezervațiilor biosferei. Dezvoltarea conexiunilor dintre valorile naturale, biologice și cele culturale.

8. Promovarea managementului în fiecare rezervație a biosferei ca un „pact” dintre comunitatea locală și societate în întregul ei. Managementul trebuie să fie în dezvoltare și adaptativ. Cu o astfel de abordare se va sigura că rezervațiile biosferei și comunitățile lor locale sunt mai bine plasate pentru a răspunde presiunilor externe politice, economice și sociale.

9. Aducerea grupurilor de interese în situația de a colabora pe bază de parteneriate atât la nivelul local cât și la nivelul rețelelor. Informațiile trebuie să fie accesibile tuturor celor interesați.

10. Rezervațiile biosferei trebuie să constituie investiții în viitor. Acestea trebuie folosite pentru înțelegerea relației dintre umanitate și lumea

naturii prin programe de conștientizare publică, educație formală și informală bazată pe o perspectivă pe termen lung, intergenerații.

Prima rezervație a biosferei a fost desemnată în anul 1976, iar numărul lor a crescut progresiv odată cu trecerea anilor, în prezent numărul lor depășind 230, amplasate în peste 75 de țări.

Pentru România, o decizie a directorului general al UNESCO din 10 ianuarie 1980 a înscris în rețeaua internațională a rezervațiilor biosferei, Pietrosul Mare din Munții Rodnei și Roșca – Letea din Delta Dunării.

Potrivit cadrului statutar al Rețelei mondiale a rezervațiilor biosferei, acestea sunt considerate "arii" cuprinzând ecosisteme sau o combinație de ecosisteme terestre și de coastă/marine, recunoscute la nivel internațional în cadrul programul UNESCO "Omul și biosfera". Pentru obținerea acestui statut, este necesar ca guvernele națională să facă o propunere privind includerea anumitor ecosisteme în circuitul rezervațiilor biosferei, dacă acestea îndeplinesc un minimum de criterii înainte de a fi admise în rețea.

Conform cadrului juridic existent, rezervațiile biosferei îndeplinesc trei funcții complementare:¹⁷³

- *funcția de conservare* menită să păstreze pe termen lung resursele genetice, speciile rare sau pe cale de dispariție, ecosistemele, peisajele;
- *funcția de dezvoltare*, care presupune luarea tuturor măsurilor de dezvoltare economică și umană din perspectivă durabilă;
- *funcția de suport logistic*, pentru susținerea și încurajarea activităților de cercetare, educație, formare și supraveghere continuă, în relație cu activitățile de interes local, național, global, privind conservarea și dezvoltarea durabilă.

Protecția și conservarea Rezervației Biosferei "Delta Dunării" este realizată în mod diferit, printr-un regim juridic adecvat, conform căruia sunt delimitate trei zone funcționale:¹⁷⁴

- a. zone cu regim de protecție integrală;

¹⁷³ Mircea Dușu, *op.cit.*, p. 114.

¹⁷⁴ Conform *Hotărârii Guvernului nr. 248/1994*, art. 9 pentru adoptarea unor măsuri în vederea aplicării Legii nr. 82/1993 privind constituirea Rezervației Biosferei "Delta Dunării".

- b. zone tampon cu regim diferențiat de protecție, zone de reconstrucție ecologică;
- c. zone economice.

Din nevoia adaptării la condițiile și prioritățile locale, aceste zone sunt aplicate în practică sub diferite forme, și nu ca o serie de cercuri concentrice, cum au fost gândite inițial.

Rezervații biosferei sunt structuri deosebit de complexe și cuprind arii protejate sub diferite regimuri: parcuri naționale, rezervații naturale și/sau situri recunoscute la nivel internațional ori zone umede.

Rezervația Biosferei "Delta Dunării" este considerată cea mai mare și mai puțin afectată zonă umedă a Europei, fiind considerată o regiune de importanță internațională.

Delta Dunării are o suprafață de 550.00 ha, dintre care peste 400.000 ha în România și restul în Ucraina. În apele sale se găsesc peste 75 de specii de pești, inclusiv sturioni. Delta Dunării este valoroasă prin formațiunile unice de stejari, care, împreună cu stepele adiacente, adăpostesc specii de plante și animale numeroase, precum și prin speciile de păsări pe cale de dispariție: cormonarul pitic, gâsca cu piept roșu, pelicanii dalmațieni.

Delta Dunării reprezintă o asociere complexă de ecosisteme interconectate, dependente de regimul hidrologic al Dunării, care prin fluctuațiile sale, contribuie la modificări substanțiale ale biotipurilor cu o periodicitate mai mult sau mai puțin constantă.¹⁷⁵

La capătul unui drum ce depășește 2840 km colectând apele unui impresionant bazin hidrografic a cărui suprafață acoperă mai mult de 8% din suprafața Europei, Dunărea, cel de-al doilea fluviu ca mărime al bătrânului continent construiește la întâlnirea sa cu Marea Neagră, de mai bine de 16000 de ani, una dintre cele mai frumoase delte din Europa și chiar din lume, cunoscută și ca una dintre marile zone umede ale planetei.

Actuala configurație morfohidrografică a Deltei Dunării este rezultatul interacțiunii dintre fluviu și mare în perioada Holocenului. La începutul Holocenului, când nivelul mării a crescut până aproximativ la nivelul actual, exista așa-numitul golf al Dunării. La gura acestui golf, între promontoriul Jibrieni, la nord și promontoriul Murighiol-Dunavăț la sud, s-a

¹⁷⁵ Florina Bran, Ildiko Ioan, *Ecologie generală*, București: Editura ASE, 2004, p. 198.

format cordonul inițial Letea-Caraorman. Materialul aluvionar a fost transportat de curenții marini de-a lungul țărmului dintr-o zonă situată la nord, la gurile Nistrului, Bugului și Niprului.

Aspectul morfologic actual al Deltei Dunării se datorează ultimei ridicări a nivelului Mării Negre, care a creat condițiile unei puternice aluvionări având drept consecințe meandrări și ramificații ale brațelor principale.¹⁷⁶

Marea diversitate a condițiilor de mediu, întrepătrunderea și suprapunerea acestora, nu permit o delimitare foarte strictă și exactă a ecosistemelor aflate, la rândul lor, într-o interdependență și o interacțiune continuă.

Cu toate acestea, la nivelul rezervație ”Delta Dunării” se delimitează următoarele categorii:¹⁷⁷

- *ape curgătoare* – reprezentate pe cele trei brațe ale Dunării (Chilia, Sulina și Sfântul Gheorghe), canale și gârle;
- *ape stagnante* – care permit dezvoltarea microfitelor sub suprafața apei (broscăriță, brădiș, cosor, inariță, ciuma apei), cu frunze plutitoare (nuferi) sau plutitoare (lintiță, peștișoară, otrățel) și în marginile mlăștinoase (ciulini, limba broaștei, săgeata apei, stuf, etc). Speciile de pești sunt bine reprezentate, în special din familia Cyprinidelor (crap, cosac, babușcă), dar și biban, șalău, știucă, somn. Zona bentală este populată cu moluște, larve, insecte care se asociază tulpinilor plantelor;
- *terenuri mlăștinoase* – servesc la reproducerea peștilor de baltă (în timpul viiturilor); acestea formează cel mai intens biotop al deltei actuale;
- *terenuri inundabile* – sunt terenuri care, în timpul inundațiilor se acoperă cu apă, iar pe durata apelor mici sunt uscate, acoperite cu pământ aluvionar și resturi organice. Aceste terenuri, ca și cele mlăștinoase, sunt importante pentru reproducerea faunei piscicole (mai ales a ciprinidelor);
- *grindurile* - reprezintă suportul ecologic al pădurilor de sălcii și plopi (Letea, Caraorman) care concentrează o diversitate ecologică

¹⁷⁶ Geneza Dunării, <http://www.ddbra.ro/rezervatia/delta-dunarii/prezentare-generală/geneza-deltei-dunarii-a16>.

¹⁷⁷ *Idem*, pp. 198-200.

ridicată. Întâlnim numeroase specii de sălcii (*Salix*), plop (*Populus*), arbuști (cătină albă, cătină roșie, măceș, dracilă, lemn câinesc, sânger, călin), subarbuști, liane, plante parazite. Pădurile Letea și Caraorman sunt fitocenoză foarte interesante și rare în flora Europei și arată, comasate pe un spațiu relativ mic, o variație multiplă a diverselor fenotipuri de plante caracteristice stepelor aride, nisipurilor umede, pădurilor, marginii bălților și lacurilor.¹⁷⁸

- *zona mării* – este reprezentată de mediul marin în care se simte influența apelor Dunării. Zona este populată cu puieți din familia sturionilor. În regiunile mai depărtate de litoral, se produce o ploaie continuă de organisme moarte spre fundul platformei continentale, care alimentează bancurile de scoici, hrana preferată a morunului și nisetrului, care își vor petrece aici mare parte din viață.

4.2. Reglementări juridice privind protecția și conservarea Deltei Dunării

Rezervațiile biosferei sunt o categorie de arii naturale protejate impusă de rezultatul cercetărilor făcute în cadrul Programului Internațional ‘Omul și biosfera’, elaborate în 1971, pe o perioadă nelimitată de către UNESCO.¹⁷⁹

Prin rezervație a biosferei se înțelege “*zona geografică cu suprafețe de uscat și de ape, în care există elemente și formațiuni fizico-geografice, specii de plante și animale care îi conferă o importanță biogeografică, ecologică și estetică deosebită, cu valoare de patrimoniu natural național și universal, fiind supusă unui regim special de administrare, în scopul protecției și conservării acesteia, prin dezvoltarea așezărilor umane și organizarea activităților economice în corelare cu capacitatea de suport a mediului deltaic și a resurselor sale naturale*”.¹⁸⁰

¹⁷⁸ A. Banu, L. Rudescu, *Delta Dunării*, București, Editura Științifică, 1965, p. 174.

¹⁷⁹ Marinescu Daniela, *Tratat de dreptul mediului*, ediția a IV-a, revăzută și adăugită, Editura Universul Juridic, București 2010, pag. 330.

¹⁸⁰ Conform art. 2 din *Legea nr. 82/1993* privind constituirea Rezervației Biosferei “Delta Dunării”.

Ordonanța de Urgență a Guvernului numărul 57/2007 ¹⁸¹ privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice, dă o altă definiție conceptului de rezervație a biosferei ca fiind *ariile naturale protejate ale căror scopuri sunt protecția și conservarea unor zone de habitat natural și a diversității biologice specifice*.

Rezervațiile biosferei se întind pe suprafețe mari și cuprind un complex de ecosisteme terestre și/sau acvatice, lacuri și cursuri de apă, zone umede cu comunități biocenotice floristice și faunistice unice, cu peisaje armonioase naturale sau rezultate din amenajarea tradițională a teritoriului, ecosisteme modificate sub influența omului și care pot fi readuse la starea naturală, comunități umane a căror existență este bazată pe valorificarea resurselor naturale, pe principiul dezvoltării durabile și armonioase.

Mărimea rezervației biosferei este determinată de cerințele de protecție și conservare eficiente ale mediului natural și ale diversității biologice specifice¹⁸².

Prin Decretul nr. 187 din 30 martie 1990, România a aderat la Convenția UNESCO adoptată la 16 noiembrie 1972, iar Delta Dunării a fost înscrisă pe lista patrimoniului mondial în decembrie 1991 și a fost declarată Rezervație a Biosferei.

Pentru constituirea unui regim adecvat de protecție și conservare a Deltei Dunării a fost elaborată, la nivel național, o lege specială, respectiv Legea nr. 82/1993 privind constituirea Rezervației Biosferei "Delta Dunării".¹⁸³

Conform art. 6 din Legea nr. 82/1993, administrația Rezervației "Delta Dunării" are următoarele atribuții:

a). administrează patrimoniul natural potrivit prevederilor legale privind regimul juridic al proprietății publice, evaluează starea ecologică a patrimoniului natural al rezervației și inițiază programele de cercetare științifică în rezervație, pe baza planului de management, asigură măsurile necesare conservării și protecției genofondului și biodiversității;

¹⁸¹ Publicată în Monitorul Oficial numărul 442 din 29 iunie 2007. Alte detalii în: Almanahul Mediului 2014, București, Editura Biltong, p. 44.

¹⁸² Anexa 1 punctul f din O.U.G 57/2007.

¹⁸³ Publicată în Monitorul Oficial al României, nr. 283 din 7 decembrie, 1993.

a¹). administrează resursa piscicolă din domeniul public al statului, în conformitate cu prevederile planului de management și ale regulamentului rezervației;

b). elaborează și implementează programele de reconstrucție ecologică a ecosistemelor din rezervație;

c) identifică, delimitează și propune autorității publice centrale pentru protecția mediului și pădurilor modificarea zonelor funcționale ale rezervației;

d). stabilește nivelul de valorificare al resurselor naturale în acord cu potențialul lor de regenerare și cu capacitatea de suport a ecosistemelor;

e). îndeplinește funcția de autoritate de mediu, în condițiile legii, pe teritoriul rezervației;

f). exercită controlul asupra îndeplinirii cerințelor privind măsurile de protecție a mediului;

g). sprijină și protejează activitățile economice tradiționale ale populației locale;

h). îndeplinește rolul de autoritate competentă pentru derularea procedurii privind evaluarea de mediu pentru planurile și programele de pe teritoriul rezervației;

i). stabilește, împreună cu titularii drepturilor de administrare, condițiile de desfășurare a activităților de valorificare a resurselor naturale regenerabile;

j). promovează activități de cercetare și cooperare științifică internațională;

k). organizează acțiunile de informare și educație ecologică;

k¹). verifică îndeplinirea măsurilor de conservare pentru asigurarea statutului de conservare favorabilă, în conformitate cu legislația în vigoare;

l). conlucrează cu Administrația Națională "Apele Române" în vederea gospodăririi apelor și efectuării lucrărilor hidrotehnice necesare pentru implementarea cerințelor directivelor europene;

m). cooperează cu comisiile interministeriale și cu comitetele județene pentru situații de urgență;

m¹). colaborează cu autoritățile competente în domeniu pentru păstrarea echilibrului peisagistic prin conservarea și promovarea elementelor tradiționale de arhitectură, a materialelor de construcție și a finisajelor exterioare;

n). colaborează cu autoritățile administrației publice locale pentru protejarea intereselor

localnicilor, precum și pentru creșterea calității vieții și a standardului de civilizație ale acestora;

o). stabilește regulile de acces și de circulație în perimetrul rezervației, atât pentru mijloacele de transport navale, pe canale și lacuri, cu excepția brațelor Dunării, cât și pentru mijloacele de transport rutiere, care se aprobă prin hotărâre a Guvernului. Navele și ambarcațiunile vor fi prevăzute obligatoriu cu sisteme de monitorizare stabilite de Administrația Rezervației. Ambarcațiunile cu motoare cu o putere mai mică de 25 CP vor fi dotate cu sisteme de monitorizare. Circulația navelor și ambarcațiunilor, precum și a mijloacelor de transport rutier este interzisă în zonele strict protejate, conform prevederilor art. 3 alin. 1, sau în afara traseelor stabilite de Administrația Rezervației, cu excepția celor utilizate în activități de control sau științifice;

p). abrogată;

q). organizează acțiuni de voluntariat pe teritoriul rezervației;

r). elaborează și implementează programe și proiecte de cooperare în context transfrontalier, regional și internațional;

s). emite puncte de vedere referitoare la propunerile de reglementare sau de acte normative care au legătură cu domeniul de activitate al Administrației Rezervației;

ș). propune autorității publice centrale pentru protecția mediului și pădurilor finanțarea unor studii pentru fundamentarea științifică a managementului.

Un pas important în stabilirea noului regim de protecție și conservare a mediului deltaic l-au constituit aderarea României, prin Legea nr. 5 din 25 ianuarie 1991¹⁸⁴, la Convenția asupra zonelor umede de importanță internațională, în special ca habitat al păsărilor de apă (încheiată la Ramsar la 2 februarie 1971, și care a intrat în vigoare în 1975), și înscrierea Deltei Dunării (în mai 1991) pe lista aferentă acestei convenții. Toate aceste reglementări au stabilit un ansamblu de reguli internaționale aplicabile Deltei Dunării, completate cu prevederi legislative de ordine intern.

¹⁸⁴ Publicată în Monitorul Oficial nr. 18 din 26 ianuarie 1991.

În anul 2011, Legea nr. 82/1993 privind constituirea Rezervației Biosferei "Delta Dunării" a fost modificată și completată de Legea nr. 136/2011.¹⁸⁵ Coroborând articolul 1 din Legea 82/1993 cu articolul 2² din Legea de modificare și completare nr. 136/2011 rezultă că Rezervația Biosferei "Delta Dunării", cuprinde următoarele unități fizico-geografice: Delta Dunării, sărăturile Murighiol Plopu, complexul lagunar Razim-Sinoe, Dunărea maritimă până la Cotul Pisicii, sectorul Isaccea - Tulcea cu zona inundabilă, litoralul Mării Negre de la Brațul Chilia până la Capul Midia, apele maritime interioare și marea teritorială până la izobata de 20 de metri.¹⁸⁶ Acestei delimitări se adaugă, prin Legea 136/2011 următoarele coordonate geografice ale limitelor extreme ale rezervației:

28° 10' 50" Est (Cotul Pisicii)

29 ° 42' 45 " Est (Sulina)

45° 27' Nord (brațul Chilia, kilometrul 43)

44° 20' 40" Nord (capul Midia)

Conform Legii nr. 82/1993 teritoriul rezervației este delimitat în zone cu regim de protecție integrală; zone tampon cu regim diferențiat de protecție; zone economice în care se pot desfășura activități economice tradiționale. Însă odată cu adoptarea OUG 57/2007 și intrarea în vigoare a Legii de modificare și completare nr. 136/2011, precum și cu aplicarea principiilor Dezvoltării Durabile, zonarea Rezervației Biosferei Delta Dunării se modifică, astfel:¹⁸⁷

1. *zone strict protejate*, având regimul de conservare al rezervațiilor științifice;
2. *zone tampon*, cu rol de protecție al zonelor strict protejate;
3. *zone de dezvoltare durabilă*;
4. *zone de reconstrucție ecologică*.

Hotărârea de Guvern numărul 248 din 27 mai 1994 pentru adoptarea unor măsuri în vederea aplicării Legii nr. 82/1993 privind constituirea Rezervației Biosferei "Delta Dunării",¹⁸⁸ stabilește:

¹⁸⁵ Publicată în Monitorul Oficial nr. 533 din 28.07.2011.

¹⁸⁶ Art.1 din Legea 82/1993.

¹⁸⁷ Conform art. 3 din Legea nr. 136/2011 pentru modificarea și completarea Legii nr. 82/1993 privind constituirea Rezervației Biosferei "Delta Dunării".

¹⁸⁸ Publicată în Monitorul Oficial numărul 168 din 4 iulie 1994.

- 18 *zone de protecție integrală* în perimetrul Rezervației Biosferei Delta Dunării:¹⁸⁹

- Roșca-Buhaiova
- Pădurea Letea
- Lacul Răducu
- lacul Nebunu
- Vătafu-Lunguleț
- Pădurea Caraorman
- Sărături Murighiol
- Arinișul Erenciuc
- Insula Popina
- Sacalin-Zătoane
- Periteașca-Leahova
- Capul Doloșman
- Grindul Lupilor
- Istria-Sinoe
- Grindul Chituc
- Lacul Rotundu
- Lacul Potcoava
- Lacul belciug

Zone tampon

- Matița-Merhei-Letea - Protejează zonele cu regim de protecție integrală Roșca-Buhaiova, Pădurea Letea și Lacul Răducu
- Șontea- protejează zona cu regim de protecție integrală Lacul Nebunu
- Caraorman- protejează zonele cu regim de protecție integrală Pădurea Caraorman și Arinișul Erenciuc

¹⁸⁹ Conform Anexei 1 din Hotărârea de Guvern nr. 248 din 27 mai 1994

- Lumina-Vătafu - Protejează zona cu regim de protecție integrală Vătafu-Lunguleț
- Lacul Dranov - Protejează zonele cu regim de protecție integrală Sacalin-Zatoane și lacul Belciug
- Sărături- Murighiol - Protejează zona cu regim de protecție integrală cu același nume
- Lacul Rotundu - Protejează zona cu regim de protecție integrală lacul Rotundu
- Insula Popina - Protejează zona cu regim de protecție integrală cu același nume
- Capul Doloșman - Protejează zona cu regim de protecție integrală cu același nume
- Zmeica- Sinoe - Protejează zonele cu regim de protecție integrală grindul Lupilor, Istria-Sinoie și grindul Chituc
- Lacul Potcoava - Protejează zona cu regim de protecție integrală cu același nume
- Periteașca- Leahova - Protejează zona cu regim de protecție integrală, cu același nume
- Zona tampon marină- Cuprinde zona dintre țărmul Marii Negre și izobata de 20 m.

Prin Hotărârea de Guvern numărul 1066 din 20 octombrie 2010¹⁹⁰ privind instituirea regimului de arie naturală protejată asupra unor zone din Rezervația Biosferei ”Delta Dunării” și încadrarea acestora în categoria rezervațiilor științifice, sunt introduse 2 noi zone cu regim de *protecție integrală*.¹⁹¹

- Insula Ceaplace
- Insulele Prundul cu păsări

¹⁹⁰ Publicată în Monitorul Oficial nr. 0771 din 18 Noiembrie 2010.

¹⁹¹ Conform art. 1 din Hotărârea Guvernului nr. 1066/2010.

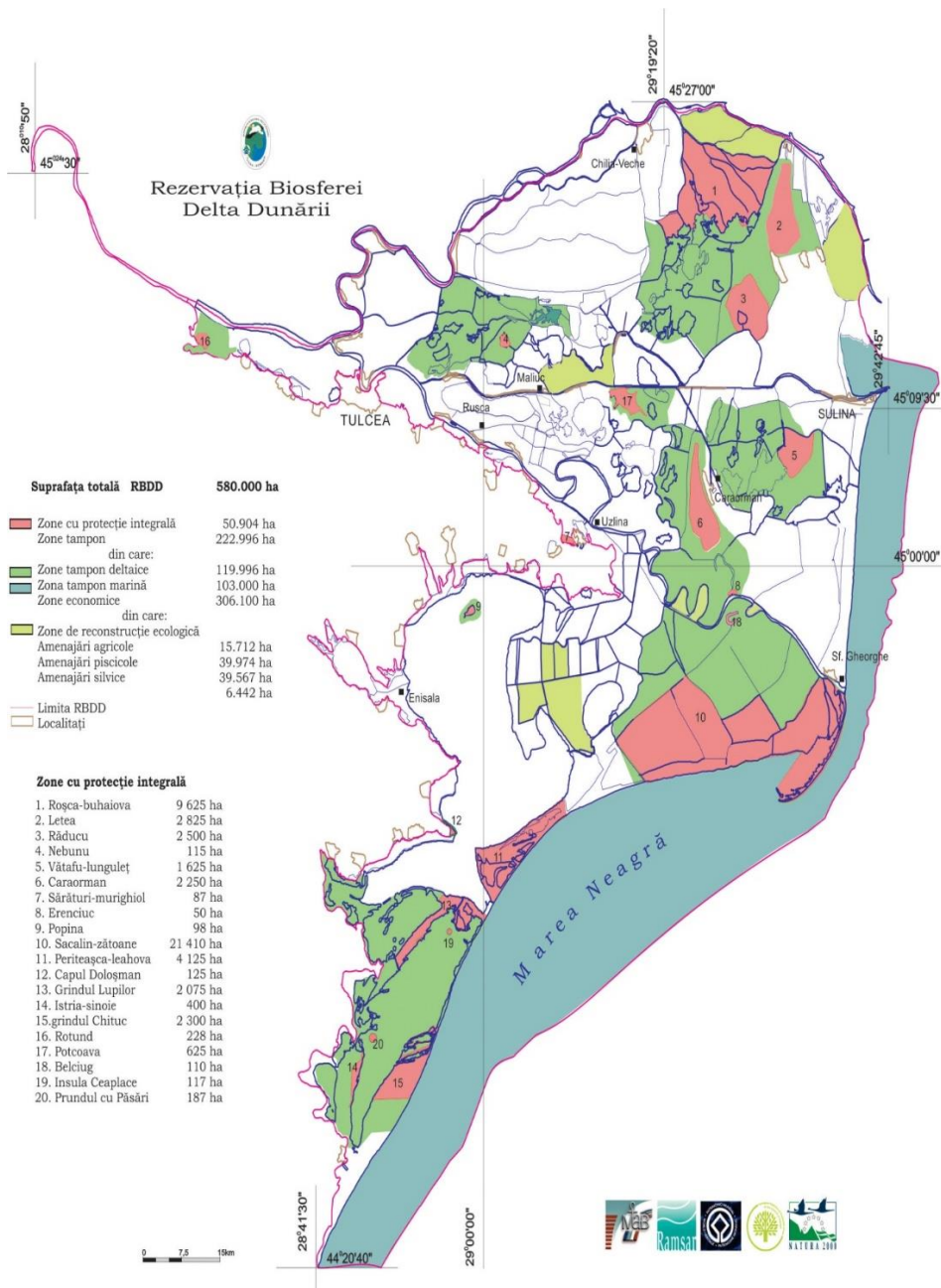

Figura 1. Reprezentarea zonării în perimetrul Rezervației Biosferei "Delta Dunării"¹⁹²

¹⁹² Sursa: <http://www.ddbra.ro/media/Starea%20mediului%202011.pdf>

O altă modificare importantă adusă de Legea nr. 136/2011 de modificare și completare a Legii nr. 82/1993, o reprezintă conducerea Administrației Rezervației Biosferei Delta Dunării. Astfel dacă conform Legii 82/1993 conducerea era asigurată de către Consiliul Științific, Guvernatorul având doar rol de președinte al acestuia, în prezent Guvernatorul este conducătorul Administrației Rezervației Biosferei Delta Dunării având funcția de subsecretar de stat, și este ales pe criterii politice de către Primul Ministru al României, la propunerea conducătorului autorității publice centrale pentru protecția mediului și pădurilor¹⁹³.

Consiliul Științific nu este eliminat în totalitate, ci el are rolul doar de îndrumare și supraveghere a activității Administrației Rezervației. Membrii Consiliului Științific sunt propuși de către Administrația rezervației și sunt validați prin ordin al conducătorului autorității publice centrale pentru protecția mediului și pădurilor, în prezent numai cu avizul Academiei Române, prefectul Județului Tulcea nemaiavând atribuții din acest punct de vedere.

Legea 136/2011 detaliază, față de precedenta lege, alcătuirea Consiliului științific, acesta fiind format din *oameni de știință și specialiști cu experiență în problemele complexe, atât ale Deltei Dunării-ecologie, economie, sociologie și alte asemenea - cât și ale zonelor umede și ale ariilor naturale protejate* (conform art. 4.2).

Consiliul Științific are propriul regulament de funcționare, care trebuie aprobat de către conducătorul autorității publice centrale pentru protecția mediului și pădurilor prin ordin.

Printre atribuțiile Consiliului Științific putem enumera:¹⁹⁴

- avizarea planului de management al rezervației
- evaluarea modului în care sunt aplicate măsurile prevăzute în acesta
- prezintă anual sau ori de câte ori este necesar, Academiei Române și autorității publice centrale pentru protecția mediului și pădurilor, rapoarte cuprinzând constatări, propuneri și recomandări.

¹⁹³ Conform art.4 din Legea 136/2011 privind modificarea și completarea Legii nr. 82/1993.

¹⁹⁴ Conform art. 4.2. din Legea 136/2011 privind modificarea și completarea Legii nr. 82/1993.

Conform aceluiași articol 4, Guvernatorul are și calitatea de ordonator terțiar de credite. Printre atribuțiile acestuia se mai numără și aceea de a numi și elibera din funcție , în condițiile legii, personalul Administrației Rezervației Biosferei Delta Dunării, are capacitatea de a emite decizii , și de asemenea el reprezintă Administrația Rezervației în relațiile cu terții, precum și în justiție.

Prin Legea 136/2011, pe lângă Colegiul Științific și Colegiul executiv, se mai înființează și Consiliul Consultativ de Administrare, alcătuit din reprezentanți ai instituțiilor, organizațiilor economice, organizațiilor neguvernamentale, autorităților și comunităților locale care dețin cu orice titlu suprafețe bunuri sau au interese în perimetrul rezervației și care sunt implicate și interesate în aplicarea măsurilor de protecție, conservare și dezvoltare durabilă a zonei, cu rol consultativ în procesul de adoptare a deciziilor care pot afecta interesele reprezentanților săi, precum și în procesul de elaborare și adoptare a planului de management al rezervației¹⁹⁵.

Componenta și atribuțiile Consiliului se aprobă prin ordin al conducătorului autorității publice centrale pentru protecția mediului și pădurilor, la propunerea Administrației Rezervației Biosferei Delta Dunării. Consiliul se întrunește cel puțin o dată pe an, iar membrii nu sunt retribuiți pentru activitatea desfășurată.

Unul dintre puținele organe care nu au fost afectate de către Legea nr. 136/2011 de modificare și completare a Legii nr. 82/1993 îl reprezintă Corpul de inspecție și pază. Astfel Legea 82/1993, atribuie acestui organ supravegherea întregului teritoriu al rezervației și sancționarea nerespectării măsurilor de protecție stabilite în statutul rezervației.

Toate activitățile desfășurate pe teritoriul Rezervației Biosferei Delta Dunării se desfășoară conform planului de management , care se elaborează de Administrația Rezervației în urma consultării Consiliului consultativ de administrare, consiliului științific și se aprobă de către Guvern, la propunerea autorității publice centrale pentru protecția mediului și pădurilor.

¹⁹⁵ Conform art.4.1 Legea 136/2011 privind modificarea și completarea Legii nr. 82/1993.

Prin legea de modificare și completare a Legii nr. 82/1993 a Rezervației Biosferei Delta Dunării se modifică și completează și o parte din atribuțiile acesteia, astfel coroborând articolul 6 din legea 82/1993 cu prevederile punctului 7 din legea 136/2011 rezultă că atribuțiile acesteia sunt:

- a) administrează patrimoniul natural potrivit prevederilor legale privind regimul juridic al proprietății publice, evaluează starea ecologică a patrimoniului natural al rezervației și inițiază programele de cercetare științifică în rezervație, pe baza planului de management, asigură măsurile necesare conservării și protecției genofondului și biodiversității;
- a1). administrează resursa piscicolă din domeniul public al statului, în conformitate cu prevederile planului de management și ale regulamentului rezervației;
- b) elaborează și implementează programele de reconstrucție ecologică a ecosistemelor din rezervație;
- c) identifică, delimitează și propune autorității publice centrale pentru protecția mediului și pădurilor modificarea zonelor funcționale ale rezervației;
- d) stabilește nivelul de valorificare al resurselor naturale în acord cu potențialul lor de regenerare și cu capacitatea de suport a ecosistemelor;
- e) emite acordul¹⁹⁶ și autorizația de mediu¹⁹⁷ privind organizarea și desfășurarea activităților economico-productive și de turism și

¹⁹⁶ Acordul de mediu este definit de lege drept actul administrativ prin care sunt stabilite condițiile și, după caz, măsurile pentru protecția mediului, care trebuie respectate în cazul realizării unui proiect. Acordul de mediu potrivit legii-cadru, este obligatoriu pentru proiectele publice sau private sau pentru modificarea ori extinderea activităților existente, care pot avea un impact semnificativ asupra mediului. Pentru obținerea sa, în cazul proiectelor publice sau private care pot avea un impact semnificativ asupra mediului prin natura, dimensiunea sau localizarea lor, sunt supuse, la decizia autorității competente pentru protecția mediului, evaluării impactului asupra mediului. După eliberarea acordului de mediu și în paralel cu acesta se emit și alte acte administrative, precum: autorizația de construire sau avize ori acorduri cerute pentru diverse alte domenii, în condițiile legii.

¹⁹⁷ Autorizația de mediu este actul administrativ prin care sunt stabilite condițiile și/sau parametrii de funcționare pentru activitățile existente și pentru cele

agrement de către persoane fizice sau juridice, în concordanță cu cerințele conservării biodiversității și a structurilor ecologice specifice;

- f) exercită controlul asupra îndeplinirii cerințelor privind măsurile de protecție a mediului;
- g) sprijină și protejează activitățile economice tradiționale și ale populației locale;
- h) îndeplinește rolul de autoritate competentă pentru derularea procedurii privind evaluarea de mediu pentru planurile și programele de pe teritoriul rezervației;
- i) stabilește împreună cu titularii drepturilor de administrare , condițiile de desfășurare a activităților de valorificare a resurselor naturale regenerabile;
- j) promovează activitățile de cercetare și cooperare științifică internațională;
- k) organizează acțiunile de informare și educație ecologică;
- k1) verifică îndeplinirea măsurilor de conservare pentru asigurarea statutului de conservare favorabilă, în conformitate cu legile în vigoare;
- l) conlucrează cu Administrația Națională „Apele Române” în vederea gospodăririi apelor și efectuării lucrărilor hidrotehnice necesare pentru implementarea cerințelor directivelor europene;

noi, cu posibil impact semnificativ asupra mediului, obligatoriu la punerea în funcțiune. Este reglementată și autorizația integrată de mediu ca act administrativ emis de autoritățile competente conform dispozițiilor legale în vigoare privind prevenirea și controlul integrat al poluării.

Acordul și/sau autorizația de mediu au un caracter exclusiv, în sensul că prin procedura lor de eliberare se realizează o coordonare și o sinteză prealabilă a tuturor celorlalte avize.

În baza celor două acte administrative titularul dobândește dreptul de a realiza proiectul sau a desfășura activitatea respectivă din perspectiva cerințelor pentru protecția mediului. Întotdeauna autorizațiile sunt eliberate însă sub rezerva drepturilor terților și nu crează dreptul câștigat de a polua. Poluatorul trebuie să-și asume răspunderea civilă și penală a faptelor sale , și nu se va putea adăposti în spatele autorizației administrative care i-a fost eliberată pentru a se justifica țin privința unei vătămări a drepturilor terților. Fapt care înseamnă că terții, care suferă o pagubă prin activitatea titularului, vor fi dezdăunați chiar dacă acesta demonstrează că respecta scrupulos condițiile stabilite prin autorizația de mediu.

- m) operează cu comisiile interministeriale și cu comitetele județene pentru situații de urgență;
- m1) colaborează cu autoritățile competente în domeniu pentru păstrarea echilibrului peisagistic prin conservarea și promovarea elementelor tradiționale de arhitectură, a materialelor de construcție și a finisajelor exterioare;
- n) colaborează cu autoritățile administrației publice pentru protejarea intereselor localnicilor, precum și pentru creșterea calității vieții și a standardului de civilizație;
- o) stabilește regulile de acces și de circulație în perimetrul rezervației, atât pentru mijloacele de transport navale, pe canale și lacuri, cu excepția brațelor Dunării, cât și pentru mijloacele de transport rutiere, care se aprobă prin Hotărâre a Guvernului. Navele și ambarcațiunile vor fi prevăzute obligatoriu cu sisteme de monitorizare stabilite de Administrația Rezervației. Ambarcațiunile cu motoare cu o putere mai mică de 25 CP vor fi dotate cu sisteme de monitorizare. Circulația navelor și ambarcațiunilor, precum și a mijloacelor de transport rutier este interzisă în zonele strict protejate, conform prevederilor art.3 alin.1, sau în afara traseelor stabilite de Administrația Rezervației, cu excepția celor utilizate în activități de control sau științifice;
- p) exercită activitatea de control cu privire la respectarea normelor de protecție a mediului în porturi, la instalațiile portuare din perimetrul rezervației;
- q) organizează acțiuni de voluntariat pe teritoriul rezervației;
- r) elaborează și implementează programe și proiecte de cooperare în context transfrontalier, regional și internațional;
- s) emite puncte de vedere referitoare la propunerile de reglementare sau de acte normative care au legătură cu domeniul de activitate al Administrației Rezervației;
- ș) propune autorității publice centrale pentru protecția mediului și pădurilor finanțarea unor studii pentru fundamentare științifică a managementului;

Activitățile Administrației Rezervației Biosferei Delta Dunării se finanțează prin alocații de la bugetul de stat, prin autoritatea publică centrală

pentru protecția mediului și pădurilor. La acestea se mai adaugă granturi, vărsăminte, donații și asistență financiară din partea unor organizații și organisme interne și internaționale.

De asemenea prin Ordinul numărul 610/2009¹⁹⁸ privind aprobarea tarifelor pentru lucrările și serviciile prestate de către Administrația Rezervației Biosferei "Delta Dunării" la solicitarea persoanelor fizice și juridice, turiștii (persoane fizice sau juridice) care beneficiază de servicii de turism sau altele în perimetrul Rezervației Biosferei Delta Dunării, trebuie să achite o taxă ce va intra în bugetul Administrației Rezervației Biosferei Delta Dunării. Ordinul stabilește în cadrul Anexei tarifele pentru lucrările și serviciile prestate de Administrația Rezervației Biosferei "Delta Dunării" în acțiunile de colaborare cu terțe persoane, după cum urmează:¹⁹⁹

Nr. Crt.	Denumirea serviciului prestat	U.M	Tarif Lei/U.M.
1	Ghidarea vizitatorilor în Rezervație	Ghidare turistică/zi	200,00
2	Cazarea în spațiile de cazare de la centrele Uzlina și Cocoru	Persoană/zi	35,00
3	Cazare la cantoanele din Delta Dunării	Persoană/zi	15,00
4	Cazare pe ponton dormitor (individual): - cabine cu grup sanitar - cabine fără grup sanitar	Persoană/zi Persoană/zi	35,00 15,00
5	Cazare pe ponton dormitor cu capacitatea de 16 locuri	Navă/zi	800,00
6	Cazare pe ponton dormitor cu capacitatea de 28 de locuri	Navă/zi	600,00
7	Transport cu navă Jet 170 CP	Oră marș Oră staționare	200,00 15,00
8	Transport cu bac motor (BM) 150 Cp	Oră marș Oră staționare	200,00 22,00
9	Transport cu șalupă remorcher (SR) 65 CP	Oră marș Oră staționare	70,00 15,00
10	Transport cu navă rapidă 150 CP	Oră marș Oră staționare	175,00 7,00

¹⁹⁸ Publicat în Monitorul Oficial numărul 363 din 29 mai 2009

¹⁹⁹ Anexa la Ordinul 610/2009, <http://www.legex.ro/Ordin-610-2009-96351.aspx>

11	Transport cu barcă cu motor 4 CP	Oră marș	5,00
12	Transport cu barcă cu motor 9,8 CP	Oră marș	16,00
13	Transport cu barcă cu motor 15 CP	Oră marș	20,00
14	Transport cu barcă cu motor 25 CP	Oră marș	28,00
15	Transport cu barcă cu motor 80 CP	Oră marș	100,00
16	Transport cu navă rapidă 150 CP	Oră marș	175,00
		Oră staționare	7,00
17	Transport cu ambarcațiune cu motor 275 CP	Oră marș	240,00
18	Transport cu ambarcațiune cu motor 300 CP	Oră marș	270,00
19	Transport auto 4-5 locuri	100 Km	70,00
20	Transport auto 7-8 locuri	100 Km	85,00
21	Consultanță tehnică de specialitate	oră	7,00
22	Permis de acces în rezervație pentru turiști	Persoană/intrare	20,00
23	Permis de acces pentru nave și ambarcațiuni	Ambarcațiune/an	100,00
24	Permis de acces auto	Autovehicul / an	100,00
25	Permis de practicare a albinăritului	Unitate de producție (prisacă)/an	50,00
26	Permis de cultivare a terenurilor ieșite temporar de sub ape	Parcelă/an	50,00
27	Permis de pășunat	Activitate	50,00
28	Permis de recoltat resurse vegetale regenerabile: stuf, papură, fân, ciuperci, plante medicinale, fructe de pădure	Activitate/organizație	50,00
29	Permis de recoltat resurse vegetale regenerabile: stuf, papură, fân, ciuperci, plante medicinale, fructe de pădure	Activitate/persoană	10,00
30	Permis de recoltat resurse animale regenerabile	Activitate/asociație	100,00
31	Permis de recoltat resurse animale regenerabile	Activitate/persoană	10,00
32	Permis pentru desfășurarea activităților de vânătoare	Activitate/asociație	300,00
33	Permis de fotografiere în scop comercial	Activitate	100,00
34	Permis de filmare în scop comercial	Activitate	100,00
35	Permis de fotografiere-filmare în scop educativ și popularizare	Activitate	50,00

36	Permis de cercetare	Activitate	50,00
37	Permis de survol	Activitate	50,00
38	Permis de acces pentru activități militare	Activitate	50,00
39	Elaborarea și eliberarea avizelor	Activitate	200,00
40	Permis pentru alte activități	Activitate	50,00
41	Comercializarea materialelor de promovare (hărți, pliante, obiecte personalizate cu Delta Dunării și ARBDD)	Activitate	Preț furnizor
42	Comercializarea materialelor audiovizuale despre Delta Dunării	Bucată	Preț producător
43	Închiriere sala de consiliu pentru întâlniri, seminarii, etc	Sală/zi	70,00
44	Închiriere spații pentru activități necomerciale (birou, etc) în construcțiile ARBDD din Tulcea	Sală/zi	35,00
45	Închiriere spații pentru activități necomerciale în construcțiile ARBDD Tulcea	Sală/zi	28,00
46	Închiriere spații pentru activități comerciale în construcțiile ARBDD Tulcea	Mp/lună	70,00
47	Închirierea spațiu pentru activități în scop comercial în construcțiile ARBDD din Delta Dunării	Mp/lună	70,00
48	Închiriere locuințe de serviciu în unități locative (camere, garsonieră, apt 2-4 camere)	Unitate de locuit	Conform actului normativ
49	Acces temporar la suprafețe de teren din RBDD, în cadrul contractelor de parteneriat, până la definitivare acțiunii de concesionare a terenurilor	Ha/an	500,00
50	Acces temporar la valorificarea unor resurse naturale regenerabile din ecosisteme naturale, acvatice sau terestre din RBDD în cadrul contractelor de parteneriat, până la definitivarea acțiunii de concesionare a dreptului de valorificare a acestora	Ha/an	500,00

Fig. 2 – Tarife practicate de Administrația Rezervației Biosferei "Delta Dunării", conform Ordinului 610/1009

Prin Ordinul numărul 1775²⁰⁰ din 30 decembrie 2009 privind modificarea Ordinului nr. 610/2009, se prevede suspendarea tarifelor de la pozițiile 22-24; 27-31; 33; 35; 37; 39 și 40 până la data de 31 martie 2010 datorită dublei plăți a acestora atât către Consiliul Județean Tulcea cât și către Administrația Rezervației Biosferei Delta Dunării, aspect ce contravine principiului dublei impuneri în temeiul art. 5 alin (7) din Hotărârea Guvernului numărul 57/2009²⁰¹ privind organizarea și funcționarea Ministerului Mediului și Pădurilor.

Sumele provenite din tarife constituie venituri proprii ale Administrației Rezervației Biosferei Delta Dunării și se vor utiliza atât pentru protejarea bunurilor patrimoniului natural al rezervației, cât și pentru administrarea bunurilor patrimoniului Administrației Rezervației.

Legea Deltei Dunării garantează dreptul comunităților locale de a păstra obiceiurile și tradițiile, precum și activităților economice tradiționale, iar în cazul restrângerii acestor drepturi locuitorii au dreptul la compensații.

Articolul 10²⁰² al Legii 136/2011 delimitează patrimoniul Rezervației Biosferei Delta Dunării astfel: “Suprafețele terestre și acvatică, inclusiv terenurile aflate permanent sub apă, existente în perimetrul rezervației, delimitat potrivit prevederilor alin 2.2 alin 1, împreună cu resursele naturale pe care le generează, constituie patrimoniul natural, domeniu public de interes național și sunt în administrarea Administrației Rezervației”. Excepție de la prevederile acestui articol fac:

- a) terenurile din perimetrul rezervației care, potrivit legii, sunt proprietate privată a persoanelor fizice sau juridice;

²⁰⁰ Publicat în Monitorul Oficial numărul 925 din 30 decembrie 2009.

²⁰¹ Publicat în Monitorul Oficial numărul 75 din 9 februarie 2009.

²⁰² Articolul 10 din Legea 82/1993 a fost modificat și completat în numeroase rânduri: prin Legea 69 din 12 iulie 1996-pentru modificarea și completarea articolului 10 din Legea 82/1993 privind constituirea Rezervației Biosferei Delta Dunării (publicată în Monitorul Oficial numărul 150 din 17 iulie 1996);Legea numărul 454 din 18 iulie 2001 privind aprobarea Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 112/2000 pentru modificarea și completarea Legii 82/1993 privind constituirea Rezervației Biosferei Delta Dunării (publicat în Monitorul Oficial numărul 418 din 17 iulie 2001).

- b) terenurile din perimetrul rezervației, care potrivit legii, sunt proprietate publică sau privată a unităților administrativ teritoriale;
- c) terenurile din perimetrul rezervației ocupate de amenajările agricole și piscicole prevăzute în anexa 2, care constituie domeniu public de interes județean și sunt în administrarea Consiliului Județean Tulcea;
- d) terenurile proprietate publică a statului aflate în administrarea altor autorități sau instituții publice centrale sau locale împreună cu resursele naturale pe care le generează;
- e) resursele naturale aflate în administrarea altor autorități publice centrale, potrivit legii.

O nouă adusă de prezenta Lege, o reprezintă exproprierea pentru cauză de utilitate publică²⁰³, în acest caz fiind vorba despre reconstrucție ecologică. Astfel dacă un teren nu mai poate fi folosit în scopul pentru care au fost amenajate inițial, în baza prevederilor Legii 33/1994²⁰⁴. Foștii proprietari au drept de preemțiune.

După încheierea programelor de reconstrucție ecologică, zonele proaspăt restaurate vor fi preluate de administratorii acestora.

Resursele naturale regenerabile, terestre și acvatice pot fi valorificate de către persoanele fizice autorizate sau asociațiile acestora care au domiciliu stabil sau sediul lor se află în perimetrul rezervației. Aceștia vor trebui să plătească taxe de acces la resurse, sume ce se vor vira la bugetele locale ale consiliilor locale. Excepție de la acestea fac populația locală care au un drept de exclusivitate la valorificarea acestor resurse naturale regenerabile prin activități economice tradiționale (pășunat, cultivarea terenurilor ieșite temporar de sub ape, albinărit, recoltarea florei și a faunei naturale terestre și acvatice). În perimetrul rezervației este interzisă utilizarea îngrășămintelor chimice și a produselor de protecție a plantelor în agricultură, silvicultură, pescuit.

²⁰³ Exproprierea presupune parcurgerea a 3 etape:

- 1) utilitatea publică și declararea ei;
- 2) măsurile premergătoare exproprierii;
- 3) exproprierea și plata despăgubirilor.

²⁰⁴ Publicată în Monitorul Oficial numărul 139 din 2 iunie 1994.

Activitățile economice de turism și agrement realizate de către persoanele fizice și juridice trebuie autorizate de către autoritățile publice locale competente și de către autoritatea publică centrală pentru dezvoltare regională și turism, pe baza autorizației de mediu emise de Administrația Rezervației și prin plata unei taxe care se va constitui fond la dispoziția autorităților administrației publice locale. Art.11 mai prevede că “ taxele încasate pentru actele de reglementare, altele decât cele emise de Administrația Rezervației în calitate de autoritate de mediu, se constituie venituri la dispoziția Administrației Rezervației pentru promovarea proiectelor, programelor și acțiunilor de conservare a biodiversității”.

4.2.1. Regimul juridic sancționator în conformitate cu Legea nr. 136/2011 de modificare și completare a Legii nr. 82/1993

Conform articolului 12 din Legea nr. 136/2011, constituie contravenții următoarele fapte, dacă nu sunt săvârșite în astfel de condiții încât, potrivit legii penale, să constituie infracțiuni:

1. executarea lucrărilor de amenajare și construcție de orice natură ar fi ele, fără actele de reglementare emise de Administrația Rezervației sau cu încălcarea condițiilor prevăzute în acestea - se sancționează cu amendă de la 2 000 la 6 000 de lei pentru persoane fizice și de la 4 200 la 12 500 lei pentru persoane juridice;
2. deteriorarea malurilor naturale sau amenajate, a terenurilor și a vegetației prin deplasarea unor utilaje ori prin efectuarea unor lucrări - se sancționează cu amendă de la 2 000 la 6 000 de lei pentru persoane fizice și de la 4 200 la 12 500 lei pentru persoane juridice;
3. intrarea persoanelor și pătrunderea mijloacelor de transport navale ori rutiere în locurile de cuibărit, distrugerea cuiburilor sau locurilor de cuibărit, precum și recoltarea ori distrugerea ouălor păsărilor sălbatice - se sancționează cu amendă de la 35 la 100 de lei pentru persoane fizice și de la 50 la 150 lei pentru persoane juridice;

4. intrarea persoanelor și pătrunderea mijloacelor de transport navale sau rutiere în zonele strict protejate - se sancționează cu amendă de la 35 la 100 de lei pentru persoane fizice și de la 50 la 150 lei pentru persoane juridice;
5. accesul și circulația cu mijloace navale sau rutiere pe teritoriul rezervației fără actele de reglementare emise de Administrația Rezervației ori cu încălcarea prevederilor acestora, cu excepția ambarcațiunilor ușoare aparținând populației locale ori rudelor de gradul I ale acestora și folosite în scopuri personale - se sancționează cu amendă de la 250 la 700 de lei pentru persoane fizice și de la 320 la 1000 lei pentru persoane juridice;
6. nerespectarea restricțiilor de viteză pe căile de navigație și circulație pe teritoriul rezervației - se sancționează cu amendă de la 250 la 700 de lei pentru persoane fizice și de la 320 la 1 000 lei pentru persoane juridice;
7. survolarea teritoriului rezervației fără actele de reglementare emise de către Administrația Rezervației sau cu încălcarea prevederilor acestora - se sancționează cu amendă de la 250 la 700 de lei pentru persoane fizice și de la 320 la 1 000 lei pentru persoane juridice;
8. debarcarea pasagerilor sau turiștilor la mal natural, cu excepția cazurilor de forță majoră care vor fi anunțate Administrației Rezervației - se sancționează cu amendă de la 70 la 200 de lei pentru persoane fizice și de la 100 la 250 lei pentru persoane juridice;
9. camparea în afara zonelor aprobate sau în altfel de condiții decât cele autorizate, precum și nerespectarea regulilor stabilite pentru utilizarea zonelor de campare - se sancționează cu amendă de la 70 la 200 de lei pentru persoane fizice și de la 100 la 250 lei pentru persoane juridice;
10. fotografierea sau filmarea în scop comercial, fără actele de reglementare emise de Administrația Rezervației ori cu încălcarea prevederilor acestora - se sancționează cu amendă de la 70 la 200 de lei pentru persoane fizice și de la 100 la 250 lei pentru persoane juridice;

11. producerea prin orice mijloace, de zgomote intense în perimetrele zonelor de cuibărit sau de adăpost ale păsărilor ori ale altor animale sălbatice, semnalizate în mod corespunzător - se sancționează cu amendă de la 130 la 400 de lei pentru persoane fizice și de la 170 la 500 lei pentru persoane juridice;
12. organizarea focurilor de artificii fără actele de reglementare emise de Administrația Rezervației sau cu încălcarea prevederilor acestora - se sancționează cu amendă de la 130 la 400 de lei pentru persoane fizice și de la 170 la 500 lei pentru persoane juridice;
13. pășunatul pe terenuri publice ce constituie domeniu public fără actele de reglementare emise de către Administrația Rezervației sau cu încălcarea acestora. Actele de reglementare pot fi acordate pe o perioadă de un an sau pe mai mulți ani - se sancționează cu amendă de la 130 la 400 de lei pentru persoane fizice și de la 170 la 500 lei pentru persoane juridice;
14. pășunatul în zonele strict protejate și în zonele de reconstrucție ecologică - se sancționează cu amendă de la 420 la 1 260 de lei pentru persoane fizice și de la 700 la 1 800 lei pentru persoane juridice;
15. recoltarea sau incendierea stufului, a papurii, a fânului, a vegetației ierboase și a altor resturi vegetale din zonele aparținând patrimoniului natural al rezervației, fără actele de reglementare emise de către Administrația Rezervației sau cu încălcarea condițiilor acestora cu excepția recoltării stufului, papurii și a fânului pentru necesitățile populației locale - se sancționează cu amendă de la 130 la 400 de lei pentru persoane fizice și de la 170 la 500 lei pentru persoane juridice;
16. exploatarea vegetației lemnoase din zonele aparținând patrimoniului natural al rezervației fără actele de reglementare emise de către Administrația Rezervației sau cu încălcarea prevederilor acestora - se sancționează cu amendă de la 130 la 400 de lei pentru persoane fizice și de la 170 la 500 lei pentru persoane juridice;
17. recoltarea în scopul comercializării a fructelor de pădure, a ciupercilor, a plantelor medicinale și a unor organisme acvatice, altele decât peștii, din zonele care aparțin patrimoniului natural al

- rezervației, fără actele de reglementare emise de Administrația Rezervației sau cu încălcarea prevederilor acestora - se sancționează cu amendă de la 130 la 400 de lei pentru persoane fizice și de la 170 la 500 lei pentru persoane juridice;
18. tăierea sau deteriorarea arborilor declarați monumente ale naturii ori din zone strict protejate - se sancționează cu amendă de la 250 la 700 de lei pentru persoane fizice și de la 320 la 1 000 lei pentru persoane juridice;
 19. recoltarea speciilor de plante și animale protejate sau declarate monumente ale naturii ori din zone strict protejate - se sancționează cu amendă de la 250 la 700 de lei pentru persoane fizice și de la 320 la 1000 lei pentru persoane juridice;
 20. însoțirea turmelor și cirezilor pe teritoriul rezervației, de către câini fără jujeu, nevaccinați, nedehelmizați și în număr mai mare de unul pentru fiecare turmă sau cireadă - se sancționează cu amendă de la 420 la 1 260 de lei pentru persoane fizice și de la 700 la 1 800 lei pentru persoane juridice;
 21. abandonarea, lăsarea în libertate, nesupravegherea animalelor de companie pe teritoriul rezervației - se sancționează cu amendă de la 420 la 1 260 de lei pentru persoane fizice și de la 700 la 1 800 lei pentru persoane juridice;
 22. pescuitul comercial în zonele care constituie patrimoniul natural al rezervației fără actele de reglementare emise de către Administrația Rezervației sau cu încălcarea prevederilor acestora - se sancționează cu amendă de la 700 la 2000 de lei pentru persoane fizice și de la 1 500 la 4 000 lei pentru persoane juridice;
 23. pescuitul comercial cu traulere în interiorul zonei maritime de coastă, delimitată de izobata de 20 de metri - se sancționează cu amendă de la 700 la 2 000 de lei pentru persoane fizice și de la 1 500 la 4 000 lei pentru persoane juridice;
 24. pescuitul comercial în perioadele de prohibiție - se sancționează cu amendă de la 1 000 la 3 000 de lei pentru persoane fizice și de la 2 500 la 7 500 lei pentru persoane juridice;
 25. pescuitul sportiv/recreativ fără acte de reglementare emise de către Administrația Rezervației sau cu încălcarea prevederilor acestora -

- se sancționează cu amendă de la 70 la 200 de lei pentru persoane fizice și de la 100 la 250 lei pentru persoane juridice;
26. pescuitul sportiv/recreativ în zone interzise sau în perioadele de prohibiție - se sancționează cu amendă de la 70 la 200 de lei pentru persoane fizice și de la 100 la 250 lei pentru persoane juridice;
 27. pescuitul familial fără actele de reglementare emise de către Administrația Rezervației sau cu încălcarea prevederilor acestora - se sancționează cu amendă de la 70 la 200 de lei pentru persoane fizice și de la 100 la 250 lei pentru persoane juridice;
 28. neanunțarea imediată a poluărilor accidentale de către cei care le-au cauzat autorităților competente, precum și neluarea măsurilor posibile pentru limitarea urmărilor acestora - se sancționează cu amendă de la 1 000 la 3 000 de lei pentru persoane fizice și de la 2 500 la 7 500 lei pentru persoane juridice;
 29. organizarea și desfășurarea de activități economice, de turism și agrement în zone aparținând patrimoniului natural al rezervației, fără actele de reglementare emise de către Administrația Rezervației sau cu încălcarea prevederilor acestora - se sancționează cu amendă de la 2 000 la 6 000 de lei pentru persoane fizice și de la 4 200 la 12 500 lei pentru persoane juridice;
 30. evacuarea apelor uzate sau a substanțelor petroliere pe terenurile sau în apele de suprafață ori subterane aflate pe teritoriul rezervației - se sancționează cu amendă de la 2 000 la 6 000 de lei pentru persoane fizice și de la 4 200 la 12 500 lei pentru persoane juridice;
 31. aruncarea în ape, împrăștierea pe teren sau depozitarea în locuri neautorizate a deșeurilor - se sancționează cu amendă de la 2 000 la 6 000 de lei pentru persoane fizice și de la 4 200 la 12 500 lei pentru persoane juridice;
 32. abandonarea utilajelor sau a ansamblurilor în locuri neautorizate, indiferent de proprietarul terenurilor - se sancționează cu amendă de la 2 000 la 6 000 de lei pentru persoane fizice și de la 4 200 la 12 500 lei pentru persoane juridice;
 33. poluarea apelor și a terenurilor de pe teritoriul rezervației prin deversarea de ape uzate sau împrăștierea deșeurilor rezultate din activități economice - se sancționează cu amendă de la 2 000 la

- 6 000 de lei pentru persoane fizice și de la 4 200 la 12 500 lei pentru persoane juridice;
34. folosirea pe teritoriul rezervației, în activitățile de agricultură, silvicultură și piscicultură, a unor produse chimice și utilaje de administrare a acestora fără actele de reglementare emise de către Administrația Rezervației sau cu încălcarea prevederilor acestora - se sancționează cu amendă de la 2 000 la 6 000 de lei pentru persoane fizice și de la 4 200 la 12 500 lei pentru persoane juridice;
 35. refuzarea persoanelor de a se legitima, la solicitarea expresă a personalului Administrației Rezervației, și de a prezenta documentele solicitate - se sancționează cu amendă de la 130 la 400 de lei pentru persoane fizice și de la 170 la 500 lei pentru persoane juridice;
 36. folosirea ambarcațiunilor echipate cu motoare cu o putere mai mare de 25 CP, care nu sunt prevăzute cu sisteme de monitorizare - se sancționează cu amendă de la 250 la 700 de lei pentru persoane fizice și de la 320 la 1 000 lei pentru persoane juridice;
 37. introducerea speciilor de plante și animale autohtone fără autorizare - se sancționează cu amendă de la 420 la 1260 de lei pentru persoane fizice și de la 700 la 1 800 lei pentru persoane juridice;
 38. circulația navelor și ambarcațiunilor cu motor în zonele strict protejate - se sancționează cu amendă de la 2 000 la 6 000 de lei pentru persoane fizice și de la 4 200 la 12 500 lei pentru persoane juridice;
 39. desfășurarea activităților de vânatoare pe teritoriul rezervației;
 40. practicarea sporturilor nautice pe canalele și lacurile din perimetrul rezervației - se sancționează cu amendă de la 70 la 200 de lei pentru persoane fizice și de la 100 la 250 lei pentru persoane juridice;
 41. neasigurarea salubrității locurilor de pescuit sportiv sau a locurilor de campare - se sancționează cu amendă de la 35 la 100 de lei pentru persoane fizice și de la 50 la 150 lei pentru persoane juridice;
 42. accesul persoanelor fizice și juridice pe teritoriul rezervației fără actele de reglementare emise de către Administrația Rezervației sau cu încălcarea prevederilor acestora - se sancționează cu amendă de

- la 35 la 100 de lei pentru persoane fizice și de la 50 la 150 lei pentru persoane juridice;
43. pescuitul cu unelte interzise conform legislației în vigoare - se sancționează cu amendă de la 700 la 2 000 de lei pentru persoane fizice și de la 1 500 la 4 000 lei pentru persoane juridice.

Prin derogare de la prevederile art. 8 alin. (3) și (4) din Ordonanța Guvernului nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 180/2002 cu modificările și completările ulterioare, din cuantumul amenzilor prevăzute la art. 13 alin. 1, 75% se face venit la bugetul de stat sau la bugetul local, după caz, iar 25% se virează Administrației Rezervației. Această sumă se reține integral ca venit propriu al Administrației Rezervației, cu titlu permanent, și este repartizată pentru constituirea unui fond special dedicat proiectelor, programelor și acțiunilor de conservare a biodiversității.

Din cuantumul despăgubirilor, stabilite conform legii, 75% se virează la bugetul de stat și 25% se virează Administrației Rezervației. Această sumă se reține integral ca venit propriu al Administrației Rezervației, cu titlu permanent, și este repartizată pentru constituirea unui fond special dedicat proiectelor, programelor și acțiunilor de conservare a biodiversității.²⁰⁵

Constatarea acestor contravenții se realizează de către personalul împuternicit al Administrației Rezervației, Gărzii Naționale de Mediu și de către agenții și ofițerii din cadrul Poliției Române și al Poliției de Frontieră. (art. 14 din lege).

De asemenea, conform art. 15¹ din Legea nr. 136/2011, pe teritoriul rezervației pescuitul sturionilor în alt scop este strict interzis în alt scop decât pentru repopulare, iar fapta se sancționează cu amendă de la 6 000 la 10 000 lei și cu interzicerea dreptului de a pescui pe o perioadă cuprinsă între 1 și 3 ani (conform art. 15² din Legea nr. 136/2011). Aceasta faptă se constată de către organele de urmărire penală, precum și de persoanele cu drept de inspecție și control din cadrul Agenției Naționale pentru Pescuit și Acvacultură, Gărzii Naționale de Mediu și al Administrației Rezervației.

Se supun confiscării toate uneltele, navele, ambarcațiunile și mijloacele de transport, precum și alte bunuri folosite la săvârșirea acestor contravenții.

²⁰⁵ Conform art. 13¹ din Legea nr. 136/2011.

4.3. Accesul pe canalele și lacurile interioare din perimetrul Rezervației Biosferei ”Delta Dunării”

Regulile privind accesul și circulația pe canalele și lacurile interioare din perimetrul Rezervației Biosferei Delta Dunării sunt stabilite prin Ordinul numărul 111 din 30 ianuarie 2007²⁰⁶. Ordinul vizează toate navele²⁰⁷ (drăgi, elevatoare plutitoare, macarale plutitoare, graifere plutitoare) și instalații plutitoare (docuri plutitoare, debarcadere plutitoare, pontoane, hangare, platforme de foraj, faruri plutitoare și alte asemenea) și ambarcațiunile²⁰⁸ care navighează pe canalele și lacurile interioare din perimetrul Rezervației Biosferei Delta Dunării, exceptând Dunărea de la Cotul Pisicii la Ceatalul Izmail, și brațele sale, Chilia - inclusiv pe brațele Babina, Cernovca, Tulcea, Sulina, Sfântu Gheorghe) [art.1 (1)]. Fac excepție de la aceste reguli navele nemotorizate, propulsate cu rame sau vele.

Indiferent de scop, perioadă calendaristică și durată, accesul navelor și ambarcațiunilor pe canalele și lacurile interioare din perimetrul Rezervației Biosferei Delta Dunării este necesară obținerea unui permis, care se eliberează de către Administrație Rezervației. Legea mai prevede că permisul trebuie eliberat indiferent de scop, perioadă calendaristică și durată, (art.3).

În sensul legii prin *permis de acces se înțelege actul administrativ eliberat de administrația Rezervației Biosferei Delta Dunării care certifică dreptul de acces și circulație în zona Rezervației Biosferei delta Dunării.*²⁰⁹

În baza art.3 , permisul este eliberat pentru fiecare navă, echipajul fiind obligat să păstreze la bordul navei acest permis , având o valabilitate de până la un an în funcție de trasee și de scopul eliberării. Aceste reguli se aplică și ambarcațiunilor de agrement care sunt utilizate în scopul

²⁰⁶ Publicat în Monitorul oficial numărul 124 din 20 februarie 2007.

²⁰⁷ În înțelesul prezentei legi și în temeiul art. 2 prin navă se înțelege mijlocul de navigație utilizat pentru realizarea activității de transport de mărfuri și/sau persoane și a altor servicii pe apă, precum și echipamentele plutitoare, cum ar fi aparate fluviale.

²⁰⁸ Conform art.2(b): Ambarcațiuni de agrement –reprezintă orice navă, indiferent de tip și de modul de propulsie, al cărei corp are o lungime de 2,5 m până la 24 de metri, măsurată conform standardelor armonizate aplicabile, destinată să fie utilizată în scopuri sportive și recreative.

²⁰⁹ Conform art. 2 lit. f din Ordinul nr. 111/2007.

desfășurării unor activități comerciale de agrement nautic sau sunt închiriate altor persoane în același scop.

Ca o excepție de la acest reguli, populația din perimetrul Rezervației Biosferei Delta Dunării nu are nevoie de acest permis pentru navele proprietate personală pe care le folosesc pentru satisfacerea nevoilor personale sau familiale.

De asemenea navele și ambarcațiunile care navighează pe Dunăre, oarecum și pe brațele Chilia, inclusiv Cernovca și Babina, Tulcea, Sulina și Sfântu Gheorghe sunt absolvite de necesitatea eliberării permisului.

Actele necesare proprietarului de nave și/sau ambarcațiuni trebuie să prezinte o serie de acte pentru a putea intra în posesia permisului de acces în perimetrul Rezervației Biosferei Delta Dunării, după cum urmează:

- *actul de naționalitate al navei* (atestatul de bord sau certificatul de ambarcațiune de agrement);
- *actele de stare tehnică* eliberate de autoritățile competente;
- *chitanța* care dovedește achitarea taxei de eliberare a permisului de acces;
- *autorizația de efectuare a activităților de transport naval*, eliberată de Autoritatea Navală Română, pentru cei ce desfășoară activități economico-comerciale (conform art.4 din Ordinul 111/2007).

Forma, fondul și dimensiunile permisului de acces se stabilesc și se aprobă de către Administrația Rezervației. Permisul este înmănat personal titularului împreună cu harta cu traseele turistice din perimetrul Rezervației.

Permisul își poate pierde valabilitatea când intervine una sau mai multe situații precum:²¹⁰

- expiră termenul pentru care a fost eliberat;
- încetează activitatea;
- în situația în care un act din cele menționate anterior își pierde valabilitatea;
- nerespectarea prevederilor cuprinse în permis;
- la propunerea autorităților cu atribuții de control.

Navele și ambarcațiunile trebuie conduse de personal calificat, care deține documentele de atestare prevăzute de legislația în vigoare. De

²¹⁰ Conform art. 5 lit. a – e din Ordinul nr. 111/2007.

asemenea persoanele care închiriază navele unor persoane fizice pentru a desfășura activități de agrement în interes propriu au obligația să verifice dacă acestea dețin toate actele necesare desfășurării activității (art.6).

Art. 7 al prezentului Ordin prezintă pe lângă viteza maximă de deplasare a navelor și ambarcațiunilor pe lacurile și canalele interioare din perimetrul Rezervației Biosferei Delta Dunării care este de 40 km/oră (apropierea de malurile lacurilor la o distanță mai mică de 50 de metri nefiind permisă), și măsurile și echipamentele pe care fiecare navă și/sau ambarcațiune trebuie să le respecte, astfel:

- Viteza maximă admisă în afara canalelor și lacurilor prevăzute în anexa numărul 1 al prezentului ordin este de 20 km/oră
- Navele trebuie să fie dotate cu radiotelefon de marină care să funcționeze pe canalele 14 (pe lacurile și canalele interioare), respectiv 16 (pe brațele Dunării). De asemenea navele trebuie să fie dotate cu instalații de stocare sau de tratare a deșeurilor, instalații de epurare a apelor uzate și racorduri de descărcare (art. 9(1)). Este interzisă abandonarea deșeurilor în afara locurilor special amenajate și semnalizate pentru colectare. Dacă s-a produs o poluare accidentală, conducătorul navei este obligat să anunțe imediat Administrația Rezervației Biosferei Delta Dunării și căpitania portului și să ia toate măsurile pentru limitarea poluării și a urmărilor acesteia.
- Navele și ambarcațiunile trebuie să fie dotate permanent cu echipajul minim de siguranță conform prevederilor legale, aceste fiind dotate și cu veste de salvare pentru toate persoanele aflate la bord.
- Oprirea sau staționarea navelor este permisă numai în zonele special destinate și semnalizate corespunzător și menționate în permisul de acces (staționarea în zonele de protecție integrală fiind interzisă). De asemenea debarcarea pasagerilor este permisă numai în aceste zone, exceptând situația de forță majoră (art. 10).
- Utilizarea ski-jet-urilor și a schiurilor nautice este strict interzisă. De asemenea art.8 mai adaugă la acesta listă și ambarcațiunile amfibii de tipul aeroglisoarelor.

Administrația Rezervației Biosferei Delta Dunării, împreună cu Autoritatea Navală Română emit periodic comunicate/avize către navigatori care au scopul de a reglementa unele situații deosebite. Acestea se afișează la centrele de Informare ale Administrației Rezervației Biosferei Delta Dunării, sediul căpităniilor de port și la sediul primăriilor, navigatorii fiind obligați să respecte aceste prevederi.

Transportul substanțelor periculoase în perimetrul Rezervației Biosferei Delta Dunării se va realiza în conformitate cu prevederile legale în vigoare (art.8).

Lista canalelor și lacurilor din perimetrul Rezervației Biosferei Delta Dunării, pe care este admisă viteza maximă de deplasare de 40 km/oră, este următoarea:²¹¹

1. Gârla Somova
2. Canalul Mila 35
3. Canalul Sireasa
4. Gârla Șontea
5. Canalul Olguța
6. Canalul Războinița
7. Canalul Eracle
8. Canalul Lopatna
9. Canalul Rădăcinoasele
10. Canalul Pardina
11. Canalul Magistral AP Chilia
12. Canalul Cardon
13. Canalul Sfiștofca
14. Canalul Sud Popina
15. Canalul Musura
16. Canalul Stipoc
17. Canalul Magearu
18. Canalul Litcov
19. Canalul Crișsan-Caraorman
20. Canalul Busurca
21. Gârla Împuțita
22. Canalul Cordon Litoral (Sulina-Sfântu Gheorghe)

²¹¹ Conform Anexei 1 la Ordinul nr. 11/2007.

23. Canalul Tătaru
24. Gârla Perivolovca
25. Canalul Lipoveni
26. Canalul Dunăvăț
27. Canalul Mustaca
28. Canalul Dranov
29. Canalul perișor
30. Canalul Periteașca
31. Canalul de Centură (canalul de legătură dintre canalele Lipoveni, Dunavăț și Dranov)
32. Lacul Roșu
33. Lacul Roșuleț
34. Lacul Puiu
35. Lacul Razim
36. Lacul Golovița
37. Lacul Zmeica
38. Lacul Sinoe

Conform Anexei 2 din Ordinul nr. 111/2007, traseele turistice din Rezervația Biosferei Delta Dunării sunt stabilite astfel:²¹²

Traseul numărul 1

Tulcea - canalul Mila 35- Gârla Sireasa – Gârla Șontea – Canalul Olguța – Dunărea veche – Mila 23 sat – Crișan – Maliuc - Tulcea

Traseul numărul 2

Tulcea - braț Sfântu Gheorghe – Canalul Litcov – Canalul Crișan – Caraorman – Crișan – Braț Sulina - Maliuc – Tulcea

Traseul numărul 3

Tulcea - Maliuc – Crișan - Canalul Crișan - Canalul Caraorman - Lacul Puiu - Satul de Vacanță Roșu - Lacul Roșu - Lacul Roșuleț - Canalul Roșu – Împutița - Canalul Busurca – Sulina - Braț Sulina - Tulcea

Traseul nr. 4

Murighiol - Canalul Dunavăț - Canalul Dranov - Golful Holbina - Lacul Razim - Gura Portiței

²¹² <http://www.ddbra.ro/mediatizari/ordin.pdf>

Traseul nr. 5

Jurilovca - Gura Portiței

Traseul nr. 6

Crișan - Dunărea Veche - Mila 23 sat - Canalul Eracle - Gârla Lopatna - Canalul Lopatna - Lacul Trei Iezere

Traseul nr. 7

Crișan - Dunărea Veche - Canalul Magearu - Dunărea Veche – Brațul Sulina (Mila 8) – Crișan

Traseul nr. 8

Tulcea - Canalul Mila 35 - Canalul Sireasa - Gârla Șontea - Canalul Războinița – Canalul Stipoc - Canalul Pardina - Chilia Veche

Traseul nr. 9

Chilia Veche – Brațul Chilia – Brațul Babina – Brațul Cernovca - Canalul Sulimanca – Lacul Merheiu Mic - Lacul Merhei - Lacul Matița - Lacul Babina - Canalul Rădăcinoasele – Canalul Pardina - Chilia Veche

Traseul nr. 10

Sfântu Gheorghe - Canalul Zăton - Canalul Buhaz - Canalul Palade - Canalul Crasnicol - Brațul Sfântu Gheorghe - Sfântu Gheorghe

Traseul nr. 11

Sulina - Canalul Cardon - Canalul Sfiștofca - Periprava

Traseul nr. 12

Sulina - Canalul Cardon - Golful Musura – Brațul Musura – Brațul Stambulul Vechi – Brațul Chilia - Periprava

Traseul nr. 13

Uzlina - Canalul Uzlina - Lacul Uzlina - Lacul Isac - Canalul Isac 3 - Gârla Perivolovca – Brațul Sfântu Gheorghe - Uzlina - cu extensie spre Lacul Isac - Canalul Isac 2 - Canalul Litcov - Canalul Ceamurlia - Canalul Crișan – Brațul Sulina - Centrul de Informare și Documentare Ecologică Crișan

Traseul nr. 14

Jurilovca - Lacul Golovița - Canalul V - Lacul Sinoie - Cherhana Periboina - Cetatea Histria - Canalul II - Lacul Zmeica - Lacul Golovița - Jurilovca

Traseul nr. 15

Tulcea – Brațul Sulina - Gorgova - Canalul Mila 22 - Gârla Șontea - Dunărea Veche - Mila 23 sat

Traseul nr. 16

Crișan - Dunărea Veche - Canalul Bogdaproste - Lacul Bogdaproste - Lacul La amiază - Lacul Trei Iezere - Gârla Lopatna - Canalul Eracle - Dunărea Veche - Mila 23 sat – Crișan

Traseul nr. 17

Sulina - Canalul Busurca - Canalul Împuțita - Canalul Cordon Litoral - Canalul Tătaru – Sfântu Gheorghe

Traseul nr. 18

Sulina - Canalul Busurca - Canalul Roșu - Canalul Împuțita - Lacul Roșuleț - Cherhana Roșuleț - Lacul Roșu - Lacul Puiu - Canalul Mocansca - Lacul Erenciuc – Brațul Sfântu Gheorghe - Sfântu Gheorghe

Traseul nr. 19

Tulcea - Lacul Câșla - Gârla Somova - Lacul Potica - Lacul Parcheș - Lacul Telincea

4.4. Facilități legale stabilite pentru persoanele care locuiesc în perimetrul Rezervației Biosferei ”Delta Dunării”

Persoanele care fac parte din instituțiile publice precum și cele ale unităților de cult, încadrate pe funcții care necesită studii superioare și medii de specialitate, care au locul de muncă în una din localitățile din perimetrul Rezervației Biosferei Delta Dunării, beneficiază de un spor suplimentar, de izolare de până la 60% din salariul de bază.²¹³ Sporul de izolare se

²¹³ Conform art.2 din Ordonanța Guvernului nr. 27/1996 privind acordarea de facilități persoanelor care domiciliază sau lucrează în unele localități din Munții

diferențiază în funcție de localitate, lucru ce se realizează de către Consiliul Județean Tulcea cu avizul Prefecturii. Ca o excepție de la prezenta ordonanță, personalul care primește acest spor de izolare, nu poate primi alte sporuri de izolare prevăzute de legislație în vigoare.²¹⁴

În plus, ca măsură de motivare, personalul cu domiciliul în perimetrul Rezervației Biosferei "Delta Dunării" beneficiază și de o indemnizație de instalare.

Conform art.3(2) din Ordonanța Guvernului nr. 27/1996 dacă persoana care a beneficiat de această indemnizație a demisionat sau a i s-a desfăcut contractul de muncă din motive ce îi sunt imputabile, va restitui aceasta indemnizație ce se va calcula proporțional cu perioada rămasă până la expirarea termenului de 2 ani, perioada minimă pentru care se acordă aceasta indemnizație.

În cazul personalului încadrat în unitățile de cult indemnizația de instalare , și respectiv sporul de izolare se calculează în funcție de salariul de bază minim la nivel național și se suportă din bugetul Secretariatului de Stat pentru Culte²¹⁵.

Pe lângă cele enumerate mai sus, persoanele care își stabilesc domiciliul în perimetrul Rezervației Biosferei Delta Dunării²¹⁶, mai beneficiază de tarife reduse cu 50% la energia electrică, gaze naturale, energia termică precum și pentru apa potabilă furnizată din rețeaua publică, pentru consumurile menajere, în limita unor consumuri normate pe familie , stabilite de către consiliile locale. Art.5 delimitează autoritățile care suportă costurile acestor beneficii astfel, cele referitoare la livrarea energiei electrice și a gazelor naturale sunt suportate de bugetul de stat, iar cele referitoare la energia termică, apa potabilă sunt suportate de către bugetul Consiliului Județean Tulcea.

De asemenea persoanele care își stabilesc domiciliul în perimetrul rezervației Biosferei Delta Dunării, precum și persoanele care domiciliază aici au dreptul de a pescui, cu scule proprii și pentru consumul familial, fără plata unei taxe, respectând condițiile de pescuit. Pentru anul 2010, normele

Apuseni și în Rezervația Biosferei "Delta Dunării", publicată în Monitorul Oficial nr. 183 din 8 august 1996.

²¹⁴ Idem, art. 2(3).

²¹⁵ Idem, art. 2(4) corelat cu art. 3(4).

²¹⁶ În conformitate cu prevederile Hotărârea Guvernului nr. 395/2006.

privind practicarea activității de pescuit pentru consumul familial au fost aprobate prin Ordinul de ministru numărul 172/2010²¹⁷

În cadrul articolului 7 din prezenta Ordonanță, se fac precizări cu privire la măsurile luate pentru încurajarea investițiilor în perimetrul Rezervației Biosferei ”Delta Dunării”. Astfel, persoanele care efectuează activități prin care investesc în zonă²¹⁸ vor primi o deducere din profitul impozabil a cheltuielilor distinct evidențiate, făcute cu investiția respectivă, pe o perioadă de 5 ani pentru localitățile din perimetrul Rezervației, și pe o perioadă de 10 ani pentru activitățile desfășurate în orașul Sulina.

De la aceste prevederi sunt exceptate persoanele care dețin următoarele activități: barurile; restaurantele și cluburi cu program de noapte; organizarea de spectacole și alte activități similare.

De la beneficiile stabilite de către Ordonanța de Guvern nr. 27/1996 sunt exceptate persoanele juridice sau fizice care sunt vinovate de încălcarea prevederilor legale referitoare la: pescuit, vânat și exploatarea pădurilor; desfășurarea activităților economice; atribuțiile de serviciu ale personalului din instituțiile publice.²¹⁹

4.5. Prevederi legale privind manifestarea dreptului de proprietate în Rezervația Biosferei ”Delta Dunării”.

În vederea stabilirii unui sistem unitar de norme tehnice și juridice aplicabile care să constituie baza regulamentelor locale de urbanism pentru localitățile din perimetrul Rezervației Biosferei ”Delta Dunării”, a fost aprobat Regulamentul cadru de urbanism²²⁰ care urmărește *controlarea modului de utilizare a terenului și resurselor naturale în scopuri strict economice, eliminarea intervențiilor excesive și stridente din punctul de*

²¹⁷ Publicat în Monitorul Oficial numărul 613 din 30 august 2010.

²¹⁸ Art.7(3) Obiectivele de investiții pentru care se acordă deducere sunt cele cuprinse în programele speciale aprobate prin Hotărârile Guvernului nr. 323/1996 și nr. 395/1996, precum și orice altă investiție destinată dezvoltării economice și creării de noi locuri de muncă. Realizarea obiectivelor de investiții va fi confirmată de către consiliile locale sau consiliul județean, după caz, din zonele respective.

²¹⁹ Art. 8 din prezenta Ordonanță.

²²⁰ Aprobata prin Hotărârea Guvernului nr. 1516/2008 publicată în Monitorul Oficial nr. 838 din 12/12/2008.

vedere al suprafețelor și volumelor, materialelor utilizate, aspectului vizual al cadrului construit asupra mediului natural și antropic tradițional specific RBDD (art.1 alin. 4 stabilind astfel o serie de interdicții și limitări exercitării dreptului de proprietate asupra terenurilor și în privința dreptului de a construi în zonă.) Scopul declarat al instituirii acestora îl reprezintă “asigurarea unei dezvoltări durabile a teritoriului RBDD, cu protejarea cadrului natural și cultural, precum și asigurarea unei utilizări raționale a acestuia, din punct de vedere economic și turistic, în beneficiul locuitorilor RBDD, în conformitate cu legislația în vigoare aplicabilă domeniilor vizate” (art.1 alin. 3).

De asemenea, Regulamentul stabilește regulile de ocupare a terenurilor, de amplasare a construcțiilor și a amenajărilor aferente acestora, precum și normele generale de arhitectură (art. 2 alin 1). Se exceptează de la prevederile alin. (1) următoarele: construcțiile și amenajările cu caracter militar și special, care se autorizează și se execută în condițiile stabilite de lege (art. 2 alin. 2). Regulamentele locale de urbanism (RLU) vor prelua în mod obligatoriu prevederile prezentului regulament, detaliindu-le în funcție de contextul specific local, în baza studiilor de fundamentare aferente planului urbanistic general, și vor putea introduce și alte norme specifice.

Regulamentul-cadru interzice pe teritoriul RBDD: autorizarea și executarea lucrărilor de construcție și amenajărilor care prin amplasament, funcționare, volumetrie și aspect arhitectural depreciază valoarea peisajului natural (art. 19 alin. 3), pe terenuri forestiere (art. 19. alin. 5) precum și următoarele utilizări:

- a) structuri de cazare de mari dimensiuni: hoteluri cu mai mult de 20 de camere, pensiuni și moteluri cu mai mult de 10 camere; ansambluri hoteliere cu mai mult de 20 de camere se vor dispune în sistem pavilionar;
- b) în intravilan: structuri și anexe pentru creșterea și folosirea animalelor domestice pentru agrement (herghelii, hipodrom); depozitare engro, cu suprafața construită mai mare de 100 metri pătrați și depozitare în aer liber cu suprafața mai mare de 150 de metri pătrați;
- c) activități productive poluante de orice fel, cu risc tehnologic sau incomode prin traficul generat;
- d) depozitarea substanțelor inflamabile sau toxice (art. 9).

Ca măsuri-limitări, prin instituirea unui regim special de protecție sunt prevăzute: identificarea și delimitarea zonelor naturale cu valoare peisagistică prin Planul de amenajare a teritoriului zonal Delta Dunării și preluarea lor ca atare în Planul Urbanistic General al unităților administrativ teritoriale, instituirea prin Planul Urbanistic General și regulamentele locale de urbanism de măsuri de protecție specifice pentru zonele naturale cu valoare peisagistică deteriorate, identificate și delimitate prin Planul de amenajare al teritoriului zonal Delta Dunării, în vederea refacerilor peisagistice și ecologice (art.9).

În acest sens, dar mai ales avându-se în vedere funcția urbanistică, înălțimea maximă admisă a construcțiilor rurale din Delta Dunării este de 10 m (art. 13 alin. 1), aspectul exterior al clădirilor trebuie să exprime funcțiunea sa și să se înscrie în caracterul tradițional al RBDD, ținând seama de vecinătăți (art. 14 alin. 1), procentul minim obligatoriu de spațiu verde plantat în interiorul parcelei de 25% (art. 20 alin. 2) .

Se recomandă ca, pentru arhitectura nouă din Delta Dunării, să se folosească cel puțin o sursă de energie alternativă în afară de conectarea la utilități, cum ar fi: energia solară captată în sisteme pasive de încălzire a apei calde menajere și/sau sisteme active alternative de producere a energiei curate încorporate clădirilor (art. 18).

În cadrul Anexei la Regulamentul cadru de urbanism sunt prezentate localitățile pentru care acesta prevederile acestuia la situația particulară a perimetrului Rezervației Biosferei "Delta Dunării". Este vorba de: Bestepe, C.A. Rosetti, Ceamurlia de jos, Ceatalchioi, Chilia Veche, Crișan, Jurilovca, Mahmudia, Maliuc, Murighiol, Nufăru, Pardina, Sarichioi, Sf. Gheorghe, Somova, Valea Nucărilor.²²¹

4.6. Practicarea activității de pescuit pentru consumul familial în Rezervația Biosferei Delta Dunării. Cadrul legal

Activitatea de pescuit pentru consumul familial în Rezervația Biosferei Delta Dunării se realizează cu respectarea prevederilor Ordinului nr.

²²¹http://www.dreptonline.ro/legislatie/hg_regulament_cadru_urbanism_rezervatia_delta_dunarii_1516_2008.php

172 din 29 iulie 2010 pentru aprobarea Normelor privind practicarea activităților de pescuit pentru consumul familial în Rezervația Biosferei ”Delta Dunării”²²² emis de către Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale. Conform acestui ordin, pescuitul se practică în Dunăre și în Delta Dunării de către persoanele care au domiciliu stabil în perimetrul rezervației.

Pescuitul se face în baza permisului de pescuit, al cărui formular tipizat este prezentat în cadrul Anexei II la prezentul ordin și este eliberat de către Administrația Rezervației Biosferei ”Delta Dunării”. Permisul de pescuit este individual, netransmisibil, emis pe o perioadă nedeterminată și care se vizează anual (art. 4).

Pentru eliberarea acestuia, solicitantul trebuie să depună următoarele documente la sediul Administrației Rezervației Biosferei Delta Dunării:²²³

- cerere prin care se solicită zona de pescuit;
- poză tip pașaport;
- copie B.I./C.I.;
- cazier judiciar.

Acest permis poate fi retras sau suspendat (timp de 3 sau 6 luni) din dispoziția guvernatorului Administrației Rezervației în baza constatărilor personalului cu drept de control (art. 8).

Deținătorii acestor permise pot folosi doar următoarele unelte de pescuit și pot pescui o cantitate de 3 kilograme de pește pe zi sau un singur exemplar ce depășește 3 kilograme (art. 10):

- maximum 4 lansete sau 4 undițe cu câte 2 cârlige fiecare;
- 2 setci sau 2 vintire.

Deținătorul permisului de pescuit pentru consumul familial are următoarele îndatoriri:

- a) să pescuiască numai în zonele de pescuit atribuite , cu tipul și numărul de scule înscrise pe permis;
- b) să respecte prevederile legale privind practicarea pescuitului, precum și reglementările speciale privind desfășurarea de activități în rezervație;
- c) să se deplaseze spre zone de pescuit numai pe traseele autorizate;

²²² Publicat în Monitorul Oficial numărul 613 din 30 august 2010.

²²³ Conform art. 5 din Ordinul 613/2010.

- d) să asigure paza și întreținerea fondului piscicol din zonele de pescuit atribuite;
- e) să doteze bărcile utilizate la pescuit cu șabloane de verificare a dimensiunilor peștelui;
- f) să nu comercializeze peștele sau icrele capturate pentru consumul familial;
- g) să nu execute construcții neautorizate în zonele de pescuit sau limitrofe acestora și să nu execute fără autorizarea Administrației Rezervației Biosferei Delta Dunării intervenții de niciun fel care să conducă la modificarea cadrului natural acvatic sau terestru din zona de pescuit;
- h) să se supună controlului persoanelor abilitate în momentul legitimării acestora;
- i) să participe la solicitarea expresă a ARBDD, la executarea unor lucrări de conservare și îmbunătățire a condițiilor ecologice din zonele de pescuit sau adiacente acestora, inclusiv pentru popularea acestor zone cu material biologic (cuiburi de icre embrionate, alevini, puiet) pentru refacerea potențialului piscicol al zonei;
- j) să elibereze în apă peștele capturat supus protecției sau sub dimensiunea legală, indiferent de starea acestuia;
- k) să anunțe imediat apariția unor fenomene de mortalitate la pești sau la alte viețuitoare precum și fenomene de poluare din zona de pescuit;
- l) să permită desfășurarea a activităților turistice și de vânătoare sportivă autorizate conform prevederilor legale;
- m) să permită desfășurarea activităților de cercetare cu profil ecologic autorizat în zonele de pescuit, inclusiv capturarea de reproducători și material piscicol pentru experimente;

Zonele alocate pescuitului pentru consumul familial în teritoriul Rezervației Biosferei ”Delta Dunării” sunt următoarele:²²⁴

Nr. Crt.	Localitatea	Zonele alocate pescuitului pentru consumul familial
1	C.A.Rosetti	Canalele Magearu; jașele dintre grindurile Sulina, Hulei, Cherhanalei și Șchiopu, Pocora și Ichim; canalul Sfiștofca; brațul Chilia km 26- km22
2	Letea	Canalele Magearu; jașele dintre grindurile Sulina, Hulei, Cherhanalei și Șchiopu, Pocora și Ichim; brațul Chilia km 26- km22; Dunărea Veche de la canalul Magearu până la confluența cu canalul Sulina.
3	Periprava	Brațul Cernovca, lacul Nebunu; brațul Chilia km 26-km 10
4	Sfiștofca	Canalul de centură al amenajării piscicole (Ap) Popina, de la stăvilarul din brațul Chilia la localitatea Cardon; brațul Chilia km 26- km 22; canalul Sfiștofca
5	Cardon	Canalul Cardon între Cardon și Grindul cu Movilă; brațul Chilia km 26- km 22
6	Chilia	Canalul Pardina între Chilia și AP Stipoc; canalul ocolitor AP Chilia între brațul Chilia și canalul Rădăcinoasele; brațul Tătaru, Ghiol în Ostrovul Tătaru; brațul Chilia, numai pe lungimea satului, cu 2 lansete
7	Tatanir	Brațul Chilia km 65-km60; brațul Tătaru
8	Pardina	Brațul Chilia km 75-85, canalul Stipoc între brațul AP Chilia și AP Stipoc; lacul Pintilie, lacul Honțu
9	Ceatalchioi	Brațul Chilia km 100-105; gârla Sireasa între brațul Chilia și Canalul Mila 36
10	Pătlăgeanca	Brațul Chilia km 113- Ceatal Izmail; brațul Tulcea între Mila 41 și Ceatal Izmail; gârla Sireasa între brațul Chilia și canalul Mila 36
11	Plaur	Brațul Chilia km 96-90; gârla Sireasa între brațul Chilia și canalul Mila 36
12	Sălceni	Brațul Chilia km 110-105; gârla Sireasa între brațul Chilia și canalul Mila 36

²²⁴ Anexa 2 a Ordinului nr. 172/2010 privind practicarea activităților de pescuit pentru consumul familiar în RBDD, <http://www.legex.ro/Ordin-172-2010-106957.aspx>

13	Sulina	Canal Centură cordon litoral de la Sulina până la cherhana Roșuleț, canalele Busurca, Roșu-Împuțita; gârla Împuțita, lacul Roșuleț, lacurile Lumina și Bijan, golful Musura
14	Sfântu Gheorghe	Brațul Sfântu Gheorghe km 0-8, canal Tătaru de la brațul Sfântu Gheorghe până la lacul Tătaru și japșele de la est de canal, lacul Tătaru
15	Crișan	Lacul Bondar și japșele dintre canalul Bondar și gârla Macovei, lacul Obretinul Mic; brațul Sulina Mm15-Mm10
16	Mila 23	Canalele Corciovata, Eracle, Olguța și Căzănele
17	Caraorman	Lacul Puiuleț și canalele aferente lacului
18	Maliuc	Lacul Fastic, Cuzmințu Mare, Rotund, brațul Sulina Mm23-29
19	Partizani	Lacul Tătaru; brațul Sulina Mm 29-34; brațul Sfântu Gheorghe km 105-107
20	Gorgova	Lacul Fastic, Cuzmințu Mare, Rotund, brațul Sulina Mm18-23
21	Vulturu	Lacul Fastic, Cuzmințu Mare, Rotund, brațul Sulina Mm23-29
22	Ilganii de Sus	Lacul Tătaru, brațul Sulina Mm29-34; brațul Sfântu Gheorghe km 105-107
23	Uzlina (Murighiol)	Brațul Sfântu Gheorghe km 63-64 (km 63-60)
24	Băltenii de Jos	Brațul Sfântu Gheorghe km 95-100; canalul Litcov între km 0 și canalul Pojarnic
25	Ilganii de jos	Brațul Sfântu Gheorghe km 100-105
26	Tudor Vladimirescu	Brațul Tulcea între Mila 35-42

Figura 3. Zone destinate pescuitului familial în perimetrul Rezervației Biosferei "Delta Dunării"

CAPITOLUL 5

ACTUALITATE ȘI PERSPECTIVĂ PRIVIND PROTECȚIA DURABILĂ A MĂRII NEGRE

5.1. Privire generală asupra problematicii poluării mărilor și oceanelor

Amploarea poluării marine se datorează faptului că un timp îndelungat oceanul a fost un "terminus" al scurgerilor poluante de pe întreg cuprinsul globului, prin apele de suprafață. Multă vreme s-a crezut că marea, prin imensitatea ei, digeră tot ceea ce putem să aruncăm în ea. Au fost necesari 50 de ani în cursul cărora au fost aruncate în mare mai multe deșeuri, de toate felurile, decât în cursul celor douăzeci de secole precedente pentru ca această iluzie să se spulbere.²²⁵

Cu timpul, poluarea mărilor a afectat toate țările în care există mare, devenind o problemă globală, universală, pentru care a fost nevoie de crearea unui cadru juridic special. Alături de problemele globale, nu sunt de neglijat nici problemele locale privind poluarea mărilor, însă cele care suscită cele mai serioase soluții sunt totuși poluările internaționale ale acestei componente a mediului.

Poluarea maritimă s-a produs lent, pe parcursul mai multor decenii întrucât cei mai mulți dintre poluanții chimici care au ajuns în mare au devenit nocivi după o perioadă mai multă; din contră, există poluanți chimici care își fac imediat cunoscută prezența, prin amenințarea precisă și imediată asupra vieții marine.

Forma tradițională de utilizare a mărilor și oceanelor, pescuitul maritim, a cunoscut o expansiune fără precedent: de la pescuitul de coastă, de mică anvergură, s-a trecut la pescuitul industrial, iar astăzi se recoltează

²²⁵ Daniela Marinescu, *Tratat de dreptul mediului*, ediția a IV-a revăzută și adăugită, București, Editura Universul Juridic, 2010, p. 212.

resursele cele mai îndepărtate și mai ostile omului precum krill-ul din mările arctice.²²⁶

Pescuitul, deși este o activitate legală de procurare a unei surse importante pentru alimentația umană, a ajuns să fie efectuat dincolo de posibilitățile de reproducție a unei specii, devenind distructibil. De exemplu, la mijlocul secolului al XIX-lea, omenița nu extrăgea din mări și din oceane decât câteva sute de mii de tone de pește, crustacee, cefalopode, moluște și alge, iar în secolul XX s-a ajuns la 5 milioane tone inițial, iar apoi la 20 de milioane de tone de tone.

Actualmente, pescuitul și acvacultura la nivelul mărilor, oceanelor și apelor continentale împreună au ajuns la aproximativ 130 milioane de tone anual, considerată de specialiști drept limită maximă admisibil, dincolo de care supraexploatarea pune în pericol această resursă importantă biologică – economică.²²⁷

Datele statistice arată că produsele mărilor, oceanelor, râurilor și fluviilor a sporit între anii 1960-1990 de la 17,6 kg /locuitor la 26,6 kg/locuitor, în țările dezvoltate și de la 5,1 la 9,2 kg în țările în curs de dezvoltare.²²⁸

Suprasolicitarea resurselor marine a condus la amenințarea cu dispariția a numeroase specii și la sărăcirea biodiversității.

Ca urmare a poluării marilor și oceanelor a fost perturbat și echilibrul ecologic al acestora, întrucât poluanții intoxică animalele și plantele maritime prin simplul contact cu ele. Locurile în care se produce poluarea este deosebit de important pentru că în funcție de el se stabilesc măsurile adecvate pentru protecția mărilor și oceanelor.

Măsurile care trebuie luate împotriva diferitelor tipuri de poluanți ai mărilor și oceanelor sunt dificil de stabilit, dată fiind diversitatea poluanților, a surselor de poluare care nu pot fi întotdeauna localizate, precum și datorită intereselor neconvergente ale statelor.²²⁹

²²⁶ Mircea Duțu, Ecologie. *Filosofia naturală a vieții*, București, Editura Economică, 1999, p. 27.

²²⁷ Mircea Duțu, *op. cit.*, p. 27.

²²⁸ Exploatarea masivă a resurselor marine a condus la periclitarea resurselor maritime din ce în ce mai mult. Exemple: rarefierea sardinilor în California, anchois în Peru, morunul în Terra – Nova, heringul în Marea Neagră.

²²⁹ Daniela Marinescu, *op. cit.*, p. 213.

Principalii poluanți din apă se pot grupa în următoarele categorii: substanțe organice, reziduuri biologice, substanțe anorganice, substanțe radioactive, produse petroliere, microorganisme patogene, ape fierbinți.

Petrolul este unul dintre cei mai persistenți poluanți, fapt ce a impus crearea unui cadru juridic adecvat la scară națională și internațională de reducere a poluării produse de acest poluant chimic puternic. Principalele măsuri luate în acest sens se referă la: limitarea sau interzicerea evacuării voluntare de reziduuri petroliere, eliminarea și atenuarea poluării accidentale cu petrol, impunerea unei reglementări privind responsabilitatea pentru daunele cauzate prin poluare.

Primele foraje de petrol datează din anul 1859, însă de atunci, consumurile energetice au crescut anual, petrolul constituind principal sursă din combustibilul necesar (aproximativ 50%).

Derivații clorați și hidrocarburile (reprezentate prin pesticide și în special de detergenți) reprezintă alți poluanți deosebiți de nocivi care afectează mediul marin. De asemenea, reziduurile aruncate de nave ridică o serie de probleme specifice, la care se adaugă deșeurile radioactive, inclusiv substanțele nucleare.

În Franța au fost publicate studii recente asupra pesticidelor.²³⁰ Din primul reiese că jumătate din fructele, legumele și cerealele consumate în Franța conțin reziduuri de pesticide. Din al doilea a rezultat riscurile mari la care aceste produse de sinteză supun fauna sălbatică și oamenii. Multe pesticide sunt considerate cancerigene, ceea ce poate afecta sănătatea oamenilor.

Ecosistemele marine suferă într-adevăr o poluare provocată de un volum crescut de ape uzate și de ape de scurgere urbană, industrială și agricolă, dar și de revenirea la sol a poluanților atmosferici.

În Bretania, de exemplu, crescătoriile de porci produc un îngrășământ bogat în nitrați în cantitate prea mare pentru terenurile agricole. Rezultă o poluare masivă a apelor freatice. Acestea au fost atât depoluate încât unii fermieri au fost siliți să-ți adape vacile cu apă de izvor

²³⁰ Direcția de Sănătate a Comisiei Europene; Comitetul pentru prevenire și precauție (CPP), pentru Direcția generală a consumului, concurenței și pedepsirii fraudelor.

îmbuteliată.²³¹ Curtea de Conturi a publicat de curând un raport foarte sever asupra politicii publice a apei în Bretania. Ea a analizat cele șapte programe demarate în 1993 și destinate a opri degradarea apelor în regiune . Concluziile sale sunt fără apel: bilanțul acțiunii statului este *foarte slab, chiar foarte slab*. Cele 310 milioane de euro, angajate în diferite dispozitive care au fost finanțate de contribuabili și de consumatori și de care au beneficiat în cvasitotalitate agricultorii, nu au împiedicat agravarea poluării. În Canada, activitățile agricole sunt la originea a 80% din poluarea marină. Agricultură intensivă, bazată pe utilizarea unei cantități considerabile de produse chimice, a generat o însemnată poluare a apei, în special a pânzelor freatice.²³²

Toate aceste probleme cu care se confruntă mediul marin au impus crearea unui cadru juridic adecvat protecției sale. Protecția mediului marin a căpătat o însemnatate majoră, devenind azi obiect de reglementare internațională, în condițiile în care fauna și flora mărilor și oceanelor sunt puse serios în pericol prin poluarea accentuată și de dimensiuni mondiale.

În practica protejării mediului marin se găsesc două mari categorii de reglementări:²³³

- reglementări naționale;
- reglementări internaționale.

Practica statelor s-a îndreptat în special spre domeniul protejării apelor maritime interioare împotriva poluării, precum și protecția activității navelor naționale, în sensul protejării mediului marin și în marea liberă, adeseori în zone special delimitate, îndepărtate de spațiul marin național.

Alături de reglementările specifice protecției mediului marin la nivel național și internațional, s-au formulat o serie de norme juridice de protecție a mării teritoriale, care se împart în următoarele grupe:²³⁴

²³¹ Deversarea nitraților în mediul marin (prin cursurile de apă) aproape s-a dublat în Franța din 1985, în timp ce ar fi trebuit să se reducă la jumătate , conform convențiilor internaționale ale protecției mediului marin. Studiul a fost publicat de Institutul francez pentru mediu în *Donnees de l' environnement*, ianuarie 2002 / <http://www.ifen.fr>

²³² Hubert Reeves în dialog cu Frederic Lenoir, *Pământul e bolnav. Ce șanse avem să supraviețuim*, București, Editura Humanitas, 2005, p. 107.

²³³ Daniela Marinescu, *op. cit.*, p. 214.

²³⁴ Idem, p. 214.

- un grup de norme care reglementează operațiile de amestecare a petrolului cu apa în situațiile de balastare sau curățare a navelor și restricțiile în operațiunile de descărcare și transferare a hidrocarburilor din tancurile petroliere;
- norme care stabilesc zone prohibitive pentru operațiunile de descărcare și transfer de produse poluante de la o navă la altă sau de la o navă la uscat;
- norme care reglementează dreptul de inspectare a navelor bănuite de a fi adus prejudicii mediului marin, drept recunoscut organelor statului riveran în spațiul marin supus jurisdicției sale și reglementat ca obligație de a reclama navele vinovate tuturor statelor în marea liberă;
- norme referitoare la pescuit și la conservarea resurselor vii ale mării.

5.1.1. Poluarea Mării Negre. Particularități. Repere legislative

Marea Neagră este considerată a treia mare ca suprafață în Europa, după Marea Mediterană și Marea Nordului fiind în același timp cea mai izolată mare față de oceanul planetar și singura legătură cu restul oceanului mondial.

Marea Neagră este foarte vulnerabilă în fața presiunilor exercitate de activitățile umane, iar starea sa de sănătate depinde foarte mult de activitățile costiere, cât și de cele non – costiere. Marea Neagră are o suprafață de 432.000 km², iar volumul de apă de 547.000 km³ și o adâncime maximă de 2.212 m. Principalele specii biologice existente în apa mării sunt: algele, plantele, nevertebratele, peștii, mamiferele marine, etc.²³⁵

Printre speciile de pești care populează Marea Neagră se numără: pești obișnuiți (hamsii, stavrizi, guvizi); sturioni (nisetru, morun, cegă, păstrugă); rechini; delfini și până în anul 1984 și foci. În zona de litoral cuibăresc specii de pescăruș argintiu, furtunar, chiră de mare, iar printre dunele de nisip s-au identificat aproximativ 120 de specii de plante arenicole

²³⁵ Conform datelor din Raportul "Starea mediului din Marea Neagră – presiuni și tendințe – 1996 – 2000", http://www.mmediu.ro/gospodarirea_apelor/zona_costiera/date_marea_neagra.htm.

ca varza de nisip, ridichea de nisip, scaiul vânăț, pelin de nisip, lucerna de nisip, etc.

În privința litoralului românesc trebuie menționat faptul că are o întindere de 244 kilometri, care reprezintă 7,65 din lungimea frontierei.

Marea Neagră se caracterizează prin existența a două straturi de apă:²³⁶

- la suprafață un strat relativ mai dulce (cu salinitate de 16 – 17%) și mai ușor, oxigenat, în care se situează cea mai mare parte a biocenozei,
- un strat de adâncime (peste 180 – 200 m), mai sărat (salinitate 21- 22%) și mai greu, încărcat cu hidrogen sulfurat, lipsit de oxigen și de formele anaerobe de viață.

Între cele două straturi nu există schimb de ape, stratul superficial (mai ușor) plutind deasupra celui de adâncime (mai greu).

Deși mult timp s-a considerat că Marea Neagră s-a format treptat, în urmă cu 15.000 de ani, la sfârșitul ultimei perioade glaciare, recent a apărut și o altă teorie. Astfel, în numărul din iulie 1998 al revistei americane "Earth", doi geologi (unul american și altul rus) au lansat ipoteza că un cutremur violent în zona Mediteranei a determinat acoperirea și scufundarea sub ape a zonei de azi a Pontului Euxin, cu 5.600 de ani înainte de Iisus Christos. Populația afectată ar fi migrat, o parte către vest, în Europa, iar alta către sud, în Mesopotamia.²³⁷

Apele Mării Negre aflate sub controlul României sunt supuse unui proces de poluare datorat unor poluanți proveniți din bazinul Dunării și din alte bazine. Poluarea s-a realizat prin deversări directe ale apelor reziduale sau ale apelor insuficient tratate sau netratate deloc, precum și ca urmare a activității portuare intensive în perimetrul Mării Negre.

În prezent, cele mai importante orașe de coastă sunt Constanța, Mangalia și Sfântul Gheorghe, cu mai mult de 1.000.000 de locuitori în total. Cele mai semnificative activități desfășurate în domeniu sunt: turismul, pescuitul, exploatarea în larg a petrolului, transportul și prelucrarea acestuia, industria (chimică, alimentară și navală). Procentul din economie

²³⁶ F. Bran, I. Ioan, *Ecologie generală*, București, Editura ASE, p. 196.

²³⁷ Mircea Duțu, *op.cit.*, p. 30.

legat de pescuit este în jur de 0,007 din PNB (aproximativ 2 milioane USD/an).²³⁸

Conform documentului realizat pentru Summit-ul Mondial pentru Dezvoltare Durabilă (Johannesburg, 2002), intitulat "Profilul de țară – România – 2002", rezultă că cele mai uzitate metode folosite pentru a încuraja folosirea rațională și conservarea resurselor marine sunt:

- evaluarea resurselor marine;
- stabilirea regulilor și standardelor legate de exploatarea acestor resurse și autorizarea bazelor și cotelor de pescuit;
- introducerea unor specii străine prin apele balast (cel mai recent exemplu: ctenoforele *Mnemiopsis leidyi*);
- biocenozele afectate prin utilizarea rocilor în construcția hidrotehnică a porturilor și extinderea instalațiilor portuare pe urcat și pe apă;
- creșterea concentrației de germeni patogeni în anumite sectoare (în timpul verii) și poluarea cu reziduuri petroliere provenite din industria de extracție a petrolului și din industria de prelucrare;
- cooperarea redusă pentru elaborarea și aplicarea măsurilor destinate îndeplinirii obiectivelor de protecție și utilizare rațională a zonei marine de coastă a Mării Negre și lipsa unei implicări largi în cadrul organismului de coordonare pentru a facilita dezvoltarea și implementarea măsurilor legate de programele pentru zonele de coastă.²³⁹

În ultimele decenii, ecosistemele din Marea Neagră au suferit anumite schimbări. Structura și stratul primar, secundar și terțiar de biomasă s-au modificat, migrația anumitor specii și pești de pradă din Marea Marmara a dus la scăderea populației de sturioni și de delfini.

Aproape o treime din zonele de uscat ale Europei au legături cu Marea Neagră. Aici se varsă fluviile europene Dunărea, Niprul și Donul.

²³⁸ Conform datelor în documentul intitulat "Profilul de țară – România" 2002" realizat în vederea Summit-ului Mondial pentru Dezvoltare Durabilă , Johannesburg, 2002, întocmit de MAPN, cap. 17.

²³⁹ Pentru detalii: documentul "Profilul de țară – România" 2002" realizat în vederea Summit-ului Mondial pentru Dezvoltare Durabilă , Johannesburg, 2002, întocmit de MAPN, cap. 17; C.R. Romițan, *Protecția juridică a apelor*, București, Editura Semne, 2002, p. 90.

Legătura cu oceanele lumii se realizează prin Strâmtoarea Bosfor care are o adâncime de 70 m și o lățime de doar 700 m. Întrucât adâncimea Mării Negre depășește în unele locuri 2000 m, apa mării se poate defini ca ”moartă” sub adâncimea de 180 m, devenind cel mai mare bazin anoxic din lume, întregul ecosistem fiind într-un proces avansat de degradare.²⁴⁰

Această situație a dus la intensificarea cooperării subregionale și la semnarea de către statele riverane (Bulgaria, Georgia, România, Federația Rusă, Turcia și Ucraina), Convenția privind protecția Mării Negre împotriva poluării.²⁴¹

De asemenea, România a aderat și la alte Convenții (care vor fi prezentate pe larg în cadrul subcapitolului 5.2). În principal, este vorba, de următoarele acorduri internaționale la care România este parte: Convenția privind marea teritorială și zona continentală (Geneva, 1958); Convenția privind platforma continentală (Geneva, 1958); Convenția privind Apele Internaționale (Geneva, 1958); Convenția privind pescuitul în Marea Neagră (Varna, 1959); Tratatul asupra Antarcticii (Washington, 1959); Convenția internațională pentru prevenirea poluării navale (Londra, 1973); Protocolul din 1978 atașat Convenției internaționale pentru prevenirea poluării navale (Londra, 1978); Acordul privind cooperarea pentru pescuitul în Atlanticul de Nord (Ottawa, 1978); Convenția Națiunilor Unite asupra legii mărilor (Montego Bay, 1982); Protocolul la Tratatul Antarcticii privind protecția mediului (Madrid, 1991); Convenția privind protecția Mării Negre împotriva poluării (București, 1992); Acordul privind implementarea părții a XI-a a Convenției Națiunilor Unite asupra Mărilor (New York, 1994).

De asemenea, România mai este parte și a unor acorduri speciale pentru mări: Centrul de Pescuit pentru Marea Neagră /GEF; Comitetul Regional pentru Marea Neagră UNESCO / COI (1996); Centrul Operațional Marea Neagră / IOI (1997); Fundația Universitatea Marea Neagră/ Rețea de Universități (1998); Studiul – Pilot pentru Urmărirea Midiilor din Marea Neagră și programul de mediu pentru marea Neagră care a fost realizat în 1993 sub auspiciile GEF cu UE, PHARE și TACIS ca parteneri majori.

²⁴⁰ Mircea Duțu, *Dreptul mediului, vol. II*, București, Editura Economică, 1998, p. 155.

²⁴¹ Ratificată de România prin legea nr. 98 /1992, publicată în M. Of. 242 din 29 septembrie 1992 și care a intrat în vigoare la 15 aprilie 1994.

Măsurile legislative sunt cu atât mai necesare cu cât evaluările privind gradul de poluare a Mărilor planetei, realizate de UNEP/PNUE, plasează Marea Neagră în categoria mărilor regionale ”puternic poluate”, iar în plus de aceasta nu este de neglijat faptul că este situată într-un areal de ”poluare nucleară”.²⁴²

5.1.2. Starea apelor Mării Negre în conformitate cu datele din Raportul Ministerului Mediului ²⁴³

Marea Neagră face parte din categoria mărilor inter - continentale, având legătura cu Marea Mediterană prin Strâmtoarea Bosfor și cu mările Marmara și Egee prin Strâmtoarea Dardanele.

Marea Neagră este un ecosistem marin unic, fiind cea mai izolată mare a sistemului planetar. Bazinul de recepție al Mării Negre este de circa 2.mil. km² acoperind, total sau parțial. 22 de țări din Europa și Asia Mică. Acesta include 6 state litorale: România, Bulgaria, Ucraina, Rusia, Georgia și Turcia, precum și 16 state din centrul și estul Europei.

Aproximativ 162 milioane de locuitori trăiesc în arealul bazinului de recepție și circa 20 milioane împreună cu vizitatorii din sezonul de vară trăiesc în zona de coastă. Țărmlul este puțin crestat și înalt în cea mai mare parte (est, sud și sud-vest) și mult crestat în jos, cu golfuri, limane, lagune și cordoane în partea de nord și nord - vest.

Cele două componente care se raportează la acvatoriul marin sunt inegale cantitativ, evidențiind climatul temperat continental..

- Precipitațiile 119 km³ ;
- Evaporația 358 km³.

În Marea Neagră se varsă numeroase fluvii mari ca: Dunărea, Nistru, Bug, Nipru și Kizil, fapt care duce la salinitate redusă - 20-22o/oo. În aportul fluvial, apreciat la 346 kmp, 78% aparține râurilor din nord-vestul bazinului, iar dintre acestea evident al Dunării.

²⁴² Mircea Duțu, *op. cit.*, p. 32

²⁴³ Conform datelor din Raportul pe anul 2009 privind Calitatea apelor în România. Detalii pe: http://www.mmediu.ro/gospodarirea_apelor/calitatea_apelor/raport_2009.pdf/

Urmare a deficitului de aluviuni, cât și a reducerii aportului Dunării, plajele suferă un proces rapid de erodare. Marea Neagră este supusa, în zona litoralului românesc, unui proces de poluare din cauza a poluanților proveniți din Dunăre, evacuărilor directe de ape uzate insuficient epurate sau chiar neepurate, cât și prin activitatea portuară intensă.

În ultimele trei decade Marea Neagră a suferit o degradare importantă a resurselor naturale. Problemele acute specifice apărute datorita fenomenelor antropice sunt:

- declinul stocurilor comerciale de pești;
- pierderea habitatelor, suport al resurselor biotice;
- pierderea sau iminenta pierdere a speciilor pe cale de dispariție;
- înlocuirea speciilor indigene cu specii exotice;
- protecția necorespunzătoare a resurselor marine și costiere față de poluările accidentale;
- condiții neigienice pe majoritatea plajelor, a apelor de îmbaiere și a celor pentru piscicultura.

Fenomenele antropice semnificative cu influențe negative asupra ecosistemului marin sunt:

- exploatarea resurselor minerale, petrol și gaze din platoul continental al Mării Negre;
- transportul naval ce poate produce poluarea apei marine în mod deliberat, prin evacuări ilegale de la nave (ape de santina și hidrocarburi) sau accidental, datorita deficiențelor în exploatare;
- industria petrochimică și chimică, industria grea - construcții și reparații de nave;
- fenomenul de eroziune costieră semnalat în mod special în ultimele decenii a generat diminuarea suprafețelor de plaje a litoralului românesc. În ultimul deceniu, bilanțul dintre aportul și pierderile de material sedimentar este negativ, efectul nefavorabil avându-l construcțiile hidrotehnice;
- fenomenul de înflorire algală manifestat în apele marine românești datorat aportului de nutrienți din fluviul Dunărea.

5.2. Reglementări privind protejarea mediului marin

5.2.1. Reglementări naționale

Regimul juridic actual privind protecția mediului marin este reprezentat, în principal de Legea nr. 17 din 7 august 1990 privind regimul juridic al apelor maritime interioare, al mării teritoriale, al zonei contigue și al zonei economice exclusive a României.²⁴⁴ Legea nr. 17/1990²⁴⁵ a fost adoptată în conformitate cu dispozițiile ulterioare prevăzute în Convenția Națiunilor Unite asupra Dreptului Mării de la Montego Bay ratificată de România prin Legea nr. 110/1996.

Prevenirea, reducerea și menținerea sub control a poluării mediului marin, provocată sau care este legată de activitățile din apele maritime interioare, din marea teritorială, din zona economică exclusivă și din atmosfera de deasupra acestora, se realizează în conformitate cu legislația

²⁴⁴ Potrivit legii, prin *poluarea mediului marin* se înțelege introducerea de către orice persoană fizică sau juridică, direct ori indirect, de substanțe sau energie în mediul marin, când aceasta are sau poate avea efecte vătămătoare, cum ar fi daune aduse resurselor biologice, faunei și florei marine, riscuri pentru sănătatea omului, piedici pentru activitățile marine, inclusiv pescuitului și celorlalte utilizări legitime ale mării, alterarea calității apei mării din punct de vedere al întrebuițării acesteia și degradarea valorilor sale de agrement. *Apele maritime interioare* sunt suprafețele de apă situate între țărmul mării și liniile de bază. *Marea teritorială* este fâșia de mare adiacentă țărmului ori, după caz, apelor maritime interioare, având lățimea de 12 mile marine (22 224 m) măsurată de la liniile de bază. Limita exterioară a mării teritoriale este linia care are fiecare punct situat la o distanță de 12 mile marine măsurate de la punctul cel mai apropiat al liniilor de bază. *Zona contiguă* este fâșia de mare adiacentă mării teritoriale care se întinde spre largul mării până la distanța de 24 mile marine măsurată de la liniile de bază. *Zona economică exclusivă* este instituită în spațiul marin al țărmului românesc la Marea Neagră situat dincolo de limita apelor mării teritoriale și adiacent acestora, în care România își exercită drepturile suverane și jurisdicția asupra resurselor naturale ale fundului mării, subsolului acestuia și coloanei de apă de deasupra, precum și în ceea ce privește diferitele activități legate de exploatarea, explorarea, protecția, conservarea mediului și gestionarea acestora.

²⁴⁵ Publicată în M.Of.nr.99 din 9 august 1990; republicată în M.Of. nr.765 din 21 octombrie 2002.

română în vigoare și cu convențiile internaționale la care România este parte.²⁴⁶

Organele române competente stabilesc norme și iau măsuri pentru protejarea și conservarea mediului marin, precum și pentru prevenirea, reducerea și menținerea sub control a poluării mediului marin și în legătură cu menținerea securității și a protecției navigației specifice zonei respective și asigură respectarea și aplicarea acestora în porturi, în apele maritime interioare, în marea teritorială și în zona economică exclusivă ale României.

Conform art. 17(1) al Legii nr. 17/1990, trecerea inofensivă a navelor străine prin marea teritorială a României se efectuează în condițiile stabilite de prezenta lege și de alte reglementări în vigoare, cu respectarea normelor dreptului internațional.²⁴⁷

Trecerea trebuie să fie neîntreruptă și rapidă. Navele vor urma drumurile maritime, șenalele și pasele recomandate, specificate de hărțile maritime și în documentele de navigație. Pe timpul trecerii inofensive nu se permite oprirea sau ancorarea, în afara cazurilor când acestea sunt impuse de nevoile navigației sau ca urmare a unui caz de forță majoră ori avarie, pentru salvarea persoanelor sau pentru ajutorarea navelor și aeronavelor aflate în pericol.

În cadrul articolului 18(1) se prevede că trecerea unei nave străine prin marea teritorială este inofensivă atât timp cât nu aduce atingere păcii, ordinii publice sau securității naționale.

Situațiile în care legislația națională în vigoare consideră că trecerea navelor străine aduce atingere păcii, ordinii publice sau securității naționale, sunt următoarele:²⁴⁸

- amenințarea cu forța sau folosirea forței împotriva suveranității, integrității teritoriale sau independenței politice a României sau în orice alt mod contrar principiilor dreptului internațional;

²⁴⁶ Conform art. 43 (1) din Legea nr. 17/1990.

²⁴⁷ Prin *trecere* se înțelege faptul de a naviga în marea teritorială în scopul: (art. 17 (2) al Legii nr. 17/1990)

a) de a o traversa fără a intra în apele maritime interioare ori fără a ancora într-o radă sau a face escală într-o instalație portuară situată în afara apelor maritime interioare;

b) de a intra în apele maritime interioare și a ancora într-o radă sau a face escală într-o instalație portuară sau de a le părăsi.

- manevre sau exerciții cu arme de orice fel;
- culegerea de informații în detrimentul apărării sau securității naționale;
- propaganda care prejudiciază interesele apărării sau ale securității naționale;
- decolarea de pe nave, apuntarea sau îmbarcarea pe nave a oricărui fel de aparate de zbor;
- lansarea, debarcarea sau îmbarcarea de tehnică militară, scafandri, submarine, alte vehicule submersibile sau amfibii și de orice alte instalații în măsură să execute cercetări acvatice sau subacvatice;
- îmbarcarea sau debarcarea de mărfuri, stupefiante și substanțe psihotrope, fonduri bănești sau de persoane, contrar legilor și reglementărilor în vigoare, inclusiv vamale, fiscale, sanitare sau de imigrare;
- poluarea deliberată și gravă, de orice natură, a apei și a mediului marin, a spațiului aerian de deasupra apei sau afectarea deliberată și gravă a ecosistemelor marine;
- orice activitate de pescuit sau altă activitate de explorare ori exploatare ilegală a resurselor naturale și biologice;
- orice activitate de cercetări științifice, arheologice sau ridicări hidrografice;
- orice activitate care se desfășoară cu încălcarea reglementărilor internaționale în domeniul radiocomunicațiilor sau care poate perturba funcționarea sistemelor de comunicații sau a oricărui alt echipament sau instalații;
- orice altă activitate care nu are o legătură directă cu trecerea sau care se desfășoară cu încălcarea condițiilor prevăzute în prezenta lege.

Organele române competente vor lua măsurile necesare pentru a preveni orice încălcare a condițiilor stabilite prin reglementările în vigoare cu privire la admiterea navelor străine în apele maritime interioare sau la instalațiile portuare și vor folosi orice mijloace legale, inclusiv de constrângere pentru a împiedica trecerea oricărei nave străine prin apele maritime interioare sau marea teritorială, dacă această trecere nu este inofensivă.²⁴⁹

Legea prevede o serie de reguli aplicabile navelor militare străine, submarinelor și celorlalte vehicule submersibile, precum și altor nave de stat

²⁴⁹ Conform art. 24 din Legea nr. nr. 17/1990.

folosite pentru servicii guvernamentale. Astfel, navele militare străine, submarinele și celelalte vehicule submersibile, precum și navele sub pavilion străin folosite pentru servicii guvernamentale pot intra în marea teritorială, în porturi și rade numai cu aprobarea prealabilă a guvernului român, exceptându-se cazurile de avarie sau adăpostire de furtună [art. 30 (1)]

Submarinele și celelalte vehicule submersibile străine în trecere prin marea teritorială sunt obligate să navigheze la suprafață și să arboreze pavilionul național. Dacă o navă militară străină încalcă legile și reglementările României în apele maritime interioare sau în marea teritorială și nu ține seama de avertismentul ce i-a fost dat de a se conforma acestora, va fi somată să părăsească imediat marea teritorială a României. Răspunderea pentru orice prejudicii sau daune cauzate de către o navă militară străină ori de orice altă navă de stat folosită pentru servicii guvernamentale sau în scopuri necomerciale, precum și de către persoane care fac parte din echipajul acestor nave, pe timpul când nava respectivă s-a aflat în porturi, în apele maritime interioare, în marea teritorială și în zona economică exclusivă ale României, revine statului sub al cărui pavilion se află nava.²⁵⁰

Conform art. 43 (3) din Legea nr. 17/1990, măsurile luate în aplicarea prevederilor prezentului capitol vizează toate sursele de poluare a mediului marin și se referă la:

- evacuarea de substanțe toxice, dăunătoare sau nocive, mai ales substanțe nedegradabile, provenind din surse terestre, din atmosferă ori prin atmosferă sau prin scufundare

- poluarea de către nave, îndeosebi măsurile pentru prevenirea accidentelor și pentru a se face față cazurilor de urgență, a se asigura securitatea operațiunilor pe mare, a se preveni deversările, fie că sunt intenționate sau nu, și pentru a se reglementa proiectarea, construcția, echiparea și exploatarea navelor și componența/structura personalului afectat acestora;

- poluarea provenind de la instalațiile sau aparatura utilizată pentru explorarea ori exploatarea resurselor naturale de pe fundul mării și din subsolul ei, în mod deosebit măsurile pentru prevenirea accidentelor și pentru a se face față cazurilor de urgență, a se asigura securitatea operațiunilor pe mare și a se

²⁵⁰ Conform art. 31, 32, 33 din Legea nr. 17/1990.

reglementa proiectarea, construcția, echiparea și exploatarea acestor instalații și aparaturi și componența/structura personalului afectat acestora;

- poluarea provenind de la celelalte instalații sau aparaturi care funcționează în mediul marin, aplicând măsurile pentru prevenirea accidentelor și pentru a se face față cazurilor de urgență, a se asigura securitatea operațiunilor pe mare și a se reglementa proiectarea, construcția, echiparea și exploatarea acestor instalații și aparaturi și componența/structura personalului afectat acestora.

Potrivit legislației în vigoare, este interzisă poluarea de orice natură a apelor maritime interioare, a mării teritoriale și a zonei economice exclusive, precum și a atmosferei de deasupra acestora, prin orice mod sau mijloace, cum ar fi: deversarea, aruncarea, scufundarea sau degajarea de pe nave ori alte instalații plutitoare, submersibile sau fixe, de pe aparate de zbor, precum și de către surse aflate pe țărm a unor substanțe sau deșeuri nedegradabile, toxice, radioactive, hidrocarburi, precum și a altor substanțe nocive, dăunătoare sau periculoase pentru sănătatea oamenilor ori pentru flora și fauna mării, sau a altor reziduuri ori materiale care pot să producă pagube țărmului românesc ori să creeze obstacole în calea utilizării legitime a mării.²⁵¹

În cazul în care există motive întemeiate să se creadă că o navă folosită în scopuri comerciale, care se află în apele maritime interioare sau în marea teritorială ori care a trecut sau navighează prin zona economică exclusivă a României, a încălcat prevederile legislației române sau regulile internaționale privind prevenirea, reducerea și menținerea sub control a poluării mediului marin, organele române competente sunt în drept să ceară navei respective explicații în legătură cu faptele care îi sunt imputate, precum și să inspecteze această navă, în cazul în care ar refuza să prezinte explicațiile cerute ori dacă explicațiile primite nu concordă cu faptele, iar atunci când elementele de probă o justifică, să întenteze o acțiune judiciară în legătură cu această încălcare, în conformitate cu legislația română, și, printre alte măsuri necesare, să ordone, sub rezerva normelor dreptului internațional, reținerea navei. (art. 45 (1) din Legea nr. 17/1990).

În cazul în care există dovezi evidente că o navă folosită în scopuri comerciale, care se află în apele maritime interioare, în marea teritorială sau în zona economică exclusivă a României, a încălcat prevederile legislației

²⁵¹ Conform art. 45 din Legea nr. 17/1990.

române sau regulile internaționale privind prevenirea, reducerea și menținerea sub control a poluării mediului marin, prin imersiune sau deversări ale unor substanțe ori deșeuri nedegradabile, toxice, radioactive, hidrocarburi, precum și ale altor substanțe nocive, dăunătoare sau periculoase pentru sănătatea oamenilor ori pentru flora și fauna mării, care au produs sau riscă să producă, prin poluare, riscuri și daune importante țărâmului românesc ori intereselor statului român sau oricăror resurse din apele sale maritime interioare, marea sa teritorială sau din zona sa economică exclusivă, organele române competente sunt în drept să intenteze o acțiune judiciară în legătură cu această încălcare, în conformitate cu legislația română, și să ordone, sub rezerva normelor dreptului internațional și dacă elementele de probă o justifică, reținerea navei (art.45, alin. 2 din Legea nr. 17/1990).

Legea prevede ca posibilități de răspundere juridică pentru faptele care aduc prejudicii mediului maritim românesc atât răspunderea penală, cât și cea contravențională. Răspunderea penală se realizează conform Codului penal, iar în ceea ce privește contravențiile, Legea nr. 17/1990 prevede acele încălcări care nu fac parte din categoria "infracțiuni". În cadrul Capitolului VII al Legii, intitulat "Sancțiuni" sunt prevăzute contravențiile și sancțiunile aplicabile în cazul comiterii uneia dintre ele.

Astfel, Legea nr. 17/1990 include în cadrul răspunderii contravenționale următoarele fapte: poluarea de orice natura a apelor maritime interioare, a mării teritoriale și a zonei economice exclusive, precum și a atmosferei de deasupra acestora, prin orice fel de mijloace, precum și pentru aducerea ilegală în țară, în scopul deversării, aruncării sau scufundării în apele maritime interioare, a mării teritoriale și a zonei economice exclusive sau pentru degajarea în atmosfera de deasupra acestora, de substanțe sau deșeuri nedegradabile, toxice, radioactive, hidrocarburi sau alte substanțe nocive, dăunătoare pentru sănătatea oamenilor ori pentru flora ori fauna mării sau reziduuri ori materiale care pot să producă pagube țărâmului românesc ori să creeze obstacole în calea utilizării legitime a mării, inclusiv în scopuri turistice.

În afara Legii nr. 17/1990, cu modificările și completările ulterioare, având în vedere unele prevederi din Acordul european instituind o asocieră între România, pe de o parte, și Comunitățile Europene și statele membre ale

acestora, pe de altă parte, semnat la Bruxelles la 1 februarie 1993, ratificat de România prin Legea nr. 20/1993, s-au reglementat o serie de măsuri în ordinele aprobate de către miniștri, în acest domeniu.

În acest sens, având în vedere prevederile art. 69 și 70 din Acordul european instituind o asociere între România, pe de o parte, și Comunitățile Europene și statele membre ale acestora, pe de altă parte, semnat la Bruxelles la 1 februarie 1993, ratificat prin Legea nr. 20/1993 și în temeiul prevederilor art. 4 alin. (1) și (2) din Ordonanța Guvernului nr. 42/1997 privind transportul naval, republicată, și ale art. 5 alin. (4) din Hotărârea Guvernului nr. 412/2004 privind organizarea și funcționarea Ministerului Transporturilor, Construcțiilor și Turismului, cu modificările și completările ulterioare, a fost ministrul transporturilor, construcțiilor și turismului emite Ordinul nr. 256 din 21 februarie 2006 privind standardele internaționale pentru siguranța navelor, prevenirea poluării și asigurarea condițiilor de muncă și viață la bordul navelor maritime care abordează pavilion străin.²⁵²

Scopul prezentului ordin este acela de a reduce drastic numărul de nave substandard care navighează în apele aflate sub jurisdicția României, prin:²⁵³

- creșterea gradului de conformare cu legislația națională și internațională relevantă privind siguranța maritimă, a protecției mediului înconjurător și a condițiilor de muncă și viață la bordul navelor, indiferent de pavilionul acestora;

- stabilirea unui criteriu comun pentru controlul navelor de către statul portului, armonizarea procedurilor de inspecție și reținere, luând în considerare angajamentul propriu făcut de autoritatea maritimă din România și al statelor Uniunii Europene membre ale Memorandumului de înțelegere de la Paris pentru controlul statului portului.

Articolul 3 (1) prevede că ordinul se aplică oricărei nave și echipajului său, care:

- sosesc într-un port românesc sau la instalațiile românești din largul mării; sau

- ancorează în rada unui astfel de port sau a unei astfel de instalații.

Sunt exceptate de la prevederile prezentului ordin navele de pescuit, navele militare, navele auxiliare, navele din lemn de construcție artizanală,

²⁵² Publicat în M. Of. nr. 233/15 martie 2006.

²⁵³ Conform art. 1 lit. a și b din Ordinul nr. 256/2006.

navele guvernamentale folosite în scopuri necomerciale, precum și navele de agrement care nu sunt angajate în scop comercial (art. 5).

Un alt ordin aprobat tot în anul 2006 care întregeste cadrul juridic privind protecția maritimă este Ordinul 322 din 3 martie 2006 privind instalațiile portuare de preluare a deșeurilor generate de nave și a reziduurilor mărfii.²⁵⁴ Scopul prezentului ordin este diminuarea descărcării deșeurilor generate de nave și a reziduurilor mărfii în apele naționale navigabile, în special a descărcărilor ilegale de la navele care utilizează porturile românești, prin îmbunătățirea disponibilității și utilizării instalațiilor portuare de preluare a deșeurilor generate de nave și a reziduurilor mărfii, în vederea îmbunătățirii protecției mediului marin (art. 1).

Prezentul ordin se aplică:²⁵⁵

- tuturor navelor, inclusiv navelor de pescuit și ambarcațiunilor de agrement, indiferent de pavilionul arborat, care fac escală sau operează în unul dintre porturile românești menționate în anexa nr. 4, cu excepția navelor militare și a navelor deținute sau operate de stat și care sunt folosite exclusiv în scopuri guvernamentale necomerciale; și

- tuturor porturilor românești menționate în anexa nr. 4 și șantierelor navale localizate în acestea, în care în mod normal fac escală navele prevăzute la lit. a).

Navele care sunt exceptate de la prevederile prezentului ordin și care sunt menționate la alin. (1) lit. a) trebuie să predea deșeurile generate și reziduurile mărfii în conformitate cu protocoalele încheiate între instituțiile implicate.

Ordinul nr. 1/217/182 al Ministrului mediului și gospodăririi apelor, al Ministrului transporturilor, construcțiilor și turismului și al Ministrului Administrației și Internelor pentru aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a Comandamentului Operativ pentru Depopulare Marină,²⁵⁶ vine în completarea celorlalte ordine menționate anterior. Prin acest ordin a fost creat Comandamentul pentru Depoluare Marină, organism de planificare și coordonare a răspunsului în caz de poluare marină cu

²⁵⁴ Publicat în M. Of. nr. 241/17 martie 2006.

²⁵⁵ Conform art. 3 (1) literele a, b din Ordinul 322/2006.

²⁵⁶ Publicat în M. Of. nr. 389 din 3 mai 2004.

hidrocarburi, aflat în subordinea prefectului județului Constanța, în calitate de coordonator general.

Comandamentul primește rapoartele asupra incidentelor observate care au ca rezultat sau pot genera o poluare marină, atât în apele teritoriale românești, cât și în apele teritoriale ale altor state, în cadrul cooperării regionale, și inițiază operațiile de răspuns, luând o serie de măsuri pentru declanșarea acțiunii de eliminare sau diminuare a poluării, informarea autorităților naționale și a publicului asupra situației descărcării de hidrocarburi, monitorizarea poluării până la eliminarea amenințării efectelor acesteia.

5.2.2. Reglementări internaționale

Prima Conferință postbelică privind dreptul mării a fost adoptată în anul 1958 la Geneva, care a avut ca finalitate adoptarea a patru convenții importante privind: marea teritorială și zona contiguă; marea liberă; platoul continental; pescuitul și conservarea resurselor biologice în largul mării. România a devenit parte la primele trei convenții pe care le-a ratificat prin Decretul nr. 253/1961 privind ratificarea de către România a Convenției asupra mării libere, precum și aderarea la Convenția asupra platoului continental.²⁵⁷

Convenția asupra mării teritoriale și a zonei contigue, Geneva 1958, definește noțiunea de ”zonă contiguă” în care dă drept statului riveran de a aplica măsurile de protecție și securitate, în conformitate cu normele dreptului internațional.

În privința *Convenției asupra mării libere*, (Geneva 1958), România și-a exprimat, încă de la ratificare, rezerva cu ocazia semnării art. 9, respectiv art. 15, și anume: Guvernul României (Republicii Populare Române de la acel moment) consideră că principiul de drept internațional după care o navă este supusă în marea liberă numai jurisdicției statului sub al cărui pavilion navighează se aplică la toate navele de stat, indiferent de scopul pentru care sunt folosite. De asemenea, Guvernul de la acea vreme consideră definiția pirateriei așa cum este formulată în art. 15 din Convenția

²⁵⁷ Publicat în B. Of. nr. 25 din 14 octombrie 1961.

asupra mării libere nu cuprinde unele acțiuni care, potrivit dreptului internațional contemporan, trebuie să fie socotite ca fiind acte de piraterie.²⁵⁸

De asemenea, Convenția reglementează, printre altele, obligația statelor de a emite reguli cu privire la: evitarea murdăririi mărilor prin hidrocarburi răspândite de nave sau conducte petroliere ori rezultând din explorarea și exploatarea solului și subsolului marin și de a lua măsuri pentru evitarea murdăririi prin aruncarea în apă a deșeurilor radioactive (art. 24 și art. 25).

În cadrul *Convenției platoului continental*, Geneva 1958, se prevede în cadrul art. 2 că *statul riveran exercită drepturi suverane asupra platoului continental în scopul explorării acestuia și a exploatării resurselor sale naturale*.

Conform art. 2 alin. (4), resursele naturale cuprind resursele minerale și alte resurse fără viață de pe fundul mării și din subsolul acesteia, ca și organismele vii care aparțin speciilor sedentare, adică organismele care, în stadiul în care pot fi pescuite, sunt fie imobile pe fundul mării sau sub acest fund, fie incapabile de a se deplasa dacă nu rămân în mod constant în contact fizic cu fundul mării sau cu subsolul.

Conform art. 5 alin. 1, explorarea platoului continental și exploatarea resurselor sale naturale nu trebuie să aibă ca efect împiedicarea într-un mod nejustificat a navigației, a pescuitului sau a conservării resurselor biologice ale mării, și nici să împiedice cercetările oceanografice fundamentale sau alte cercetări științifice efectuate cu intenția de a publica rezultatele acestora.

De asemenea, în cazul în care același platou continental este adiacent teritoriilor a două sau mai multor state ale căror coaste sunt față în față, delimitarea platoului continental aparținând acestor State va fi determinată printr-un acord între ele. În lipsa unui acord, și dacă împrejurări speciale nu justifică o altă delimitare, aceasta este constituită de linia mediană ale cărei puncte sunt la o distanță egală de punctele cele mai apropiate ale liniilor de bază de la care este măsurată lățimea mării teritoriale a fiecăruia dintre aceste State.

²⁵⁸ D. Popescu, M. Popescu, *Dreptul mării. Tratatate și convenții internaționale*, București, Artprint, 2000, p. 427.

În cazul în care același platou continental este adiacent teritoriilor a două state limitrofe, delimitarea platoului continental este determinată printr-un acord între aceste State. În lipsa unui acord și dacă împrejurări speciale nu justifică o altă delimitare, aceasta se determină prin aplicarea principiului distanței egale de la punctele cele mai apropiate de liniile de bază de la care este măsurată lărgimea mării teritoriale a fiecăruia dintre aceste State.²⁵⁹

Convenția internațională asupra intervenției în marea liberă în caz de accidente ce antrenează sau pot antrena o poluare cu hidrocarburi, Bruxelles, 29 noiembrie 1969²⁶⁰, prevede că statele se obligă să ia măsuri în caz de accidente care antrenează pericolul unei poluări a mării teritoriale și a țărmului cu hidrocarburi, cu condiția să nu aducă atingere principiilor care guvernează regimului juridic al mării libere.

Dintre principalele prevederi, se desprinde dreptul statului riveran amenințat cu poluarea cu hidrocarburi de a lua acele măsuri apreciate ca necesare pentru a preveni, reduce sau elimina un pericol grav și iminent ce-i amenință țărmurile sau alte interese conexe. Se exclude din sfera de aplicare orice act îndreptat împotriva navelor de război sau a oricăror nave care, aparținând unui stat sau fiind exploatate de acesta, sau sunt afectate exclusiv unui serviciu guvernamental necomercial.²⁶¹

Convenția asupra răspunderii civile pentru prejudiciile cauzate de poluarea cu hidrocarburi, Bruxelles, 29 noiembrie 1969 amendată prin protocolul de la Londra din anul 1992²⁶², are ca obiect, garantarea unei indemnizații echitabile persoanelor ce au suferit prejudicii în acest mod.

Principalele dispoziții se referă la responsabilitatea navei din momentul producerii incidentului ce a cauzat prejudicii prin poluare și la cauzele de exonerare de răspundere, cum ar fi: un act de război, un fenomen natural excepțional, o acțiune criminală a unui terț sau o neglijență a unui guvern în menținerea auxiliarelor de navigație, la care se adaugă culpa victimei.

²⁵⁹ Conform art. 6 alin (1) și alin. (2) din *Convenția asupra platoului continental*, Geneva, 1958.

²⁶⁰ Convenția a intrat în vigoare abia în anul 1975.

²⁶¹ Daniela Marinescu, *op. cit.*, 221.

²⁶² România a aderat la aceste documente prin Ordonanța de Guvern nr. 15/200 publicată în M. Of. nr. 35 din 29 ianuarie 2000.

Conform art. 2 paragraful 1 din ordonanța nr. 15/2000 pentru aderarea României la Protocolul din 1992 pentru amendarea Convenției Internaționale privind răspunderea civilă pentru pagubele produse prin poluare cu hidrocarburi, navă înseamnă orice navă maritimă și orice ambarcațiune plutitoare de orice fel, construită sau adaptată pentru a transporta produse petroliere în vrac, ca marfă, cu condiția ca acea navă capabilă să transporte produse petroliere sau altă marfă să fie considerată navă numai atunci când transportă produse petroliere în vrac, ca marfă, și în timpul oricărui voiaj ulterior unei încărcături, în afara cazului în care se poate dovedi că nu are la bord reziduuri din acea marfă de produse petroliere în vrac.

Conform aceluiași act normativ, hidrocarburile reprezintă orice produs petrolier persistent, precum țițeiul, păcura, motorina și uleiul de ungere, fie că este transportat la bordul unei nave ca marfă sau în tancurile de combustibil ale acelei nave. (art. 2 paragraful 5).

Convenția asupra creării unui fond internațional de indemnizare pentru pagubele produse prin poluare cu hidrocarburi, Bruxelles, 1971

Convenția apare ca o formulă originală, de asigurare a încasării despăgubirii de către victima poluării în anumite situații în care Convenția asupra răspunderii civile nu se aplică sau nu permite aplicarea unei juste despăgubiri.

Ca urmare a semnării acestei Convenții, a fost creat un fond internațional de indemnizare în care pot puteau face depuneri cei interesați de transportul cu hidrocarburi.

Convenția IMCO cu privire la combaterea poluării marine, 1973 a declarat Marea Neagră ca fiind o mare cu regim special. Convenția s-a desfășurat pe fondul încheierii între statele riverane la Marea Neagră pentru reglementarea colaborării reciproce în domeniul explorării și exploatării bogățiilor naturale ale acestei țări.²⁶³

²⁶³ C. Grigore, I. Suceavă, I. Cloșcă, *Drept internațional public*, București, Editura VIS Print, 2001, p. 242.

*Convenția internațională din 30 noiembrie 1990 privind pregătirea, răspunsul și cooperarea în caz de poluare cu hidrocarburi, Londra*²⁶⁴.

Conform art. 1 paragraful 1, părțile se angajează să ia, individual sau în comun, toate măsurile corespunzătoare, pentru a se pregăti să combată și să lupte împotriva unui incident de poluare cu hidrocarburi.

La baza măsurilor ce urmează a fi luate împotriva poluării cu hidrocarburi stă principiul ”poluatorul plătește ca principiu general al reglementărilor internaționale privind mediul înconjurător.

Convenția prevede pentru prima dată ca navele autorizate să arboreze pavilionul sau să posede la bord un plan de urgență pentru combaterea poluării cu hidrocarburi. (art. 3 alin. 1 litera a).

În cazul în care se o parte primește un raport privind poluarea cu hidrocarburi, aceasta va trebui să:

- evalueze situația pentru a hotărî dacă este vorba de un incident de poluare;
- să stabilească natura, amploarea și consecințele posibile ale incidentului de poluare
- să informeze, fără întârziere, toate statele ale căror interese nu sunt afectate sau este posibil să fie afectate de acest incident de poluare.²⁶⁵

Fiecare parte va stabili, în raport cu posibilitățile sale, în mod individual sau prin cooperare bilaterală sau multilaterală și, după caz, în cooperare cu industriile petrolieră și navală, cu autoritățile portuare și cu alte entități pertinente va stabili:

- un nivel minim de echipamente de combatere a deversărilor de hidrocarburi;
- un program de exerciții pentru organizațiile de acțiune împotriva poluării cu hidrocarburi și de pregătire a personalului pertinent;
- planuri detaliate și posibilități de comunicare pentru a face față unui incident de poluare cu hidrocarburi;

²⁶⁴ Convenția a fost ratificată de România prin Ordonanța Guvernului nr. 14 din 27 ianuarie 2000, publicată în M. Of. nr. 37 din 29 ianuarie 2000, aprobată prin Legea nr. 160/2002.

²⁶⁵ Conform art. 5 lit. a, b, c din Convenția internațională din 30 noiembrie 1990, Londra.

- un mecanism sau un sistem pentru a coordona acțiunile împotriva unui incident de poluare cu hidrocarburi, care să poată, dacă este cazul, mobiliza resursele necesare.

Convenția referitoare la prevenirea poluării marine cauzate de operațiunile de imersare efectuate de nave și aeronave, Oslo, 1972 este considerată prima care are în vedere nu numai hidrocarburi, ci toate substanțele nocive luate în considerare după gradul pericolului pe care acestea îl reprezintă.

În cadrul Convenției se realizează împărțirea substanțelor nocive în trei liste: lista ”neagră”, lista ”cenușie” și lista ”albă”.

De asemenea, Convenția stabilește o Comisie cu anumite funcții de coordonare și control care acționează asupra ariei geografice cuprinse între coastele vestice ale Europei până la mijlocul Oceanului Atlantic, de la latitudinea ce trece prin Gibraltar până la Oceanul Arctic (excluzând Marea Baltică).²⁶⁶

Conform art. 15 din Convenție, statele contractante se angajează ca prevederile Convenției să fie aplicate navelor și aeronavelor înmatriculate pe teritoriul lor, celor încărcate pe teritoriul lor cu substanțe destinate imersării, precum și navelor și aeronavelor străine, bănuite a voi să procedeze la scufundări în apele teritoriale ale părților.

Convenția Națiunilor Unite asupra dreptului mării încheiată la Montego Bay (Jamaica), în data de 10 decembrie 1982 și ratificată de România prin Legea nr. 110/1996, precum și *Acordul referitor la aplicarea părții a XI-a a acestei Convenții*, încheiat la New York, la data de 28.07.1994 la care România a aderat prin legea 110/1996.²⁶⁷

Convenția Națiunilor Unite asupra dreptului mării încheie o a doua etapă în procesul de codificare a dreptului mării – prima etapă a avut loc odată cu adoptarea celor patru Convenții privind dreptul mării de la Geneva (1958).

Convenția din 1982 este un instrument juridic deosebit de important care stabilește cadrul juridic fundamental care privește toate aspectele privitoare la protecția mediului marin și oceanic, începând cu suveranitatea

²⁶⁶ Ion Grigore Sion, *Ecologie și drept internațional*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1990, p. 66.

²⁶⁷ Publicată în M. Of. nr. 300/21.11.1996.

și jurisdicția, utilizarea drepturilor statelor și culminând cu obligațiile acestora. Convenția a instituit reguli uniforme cu privire la folosirea mărilor și oceanul, evitând situațiile conflictuale între state.

Una dintre cele mai importante măsuri luate în conformitate cu prevederile Convenției de la Montego Bay (art. 1 paragraf 6) este aceea de a stabili limitele libertății pescuitului pentru a raționaliza exploatarea resurselor de pește ale Mării Negre. Ca urmare, toate statele au dreptul de a pescui, dar cu respectarea regula ”unui volum admisibil de captură” în zona respectivă.²⁶⁸

În urma unor negocieri complexe, Conferința asupra dreptului mării a reușit să ”producă” un nou drept al mării, consacrat într-o singură Convenție. Subliniind importanța acestei Convenții, președintele Conferinței, Tommy T. B. Koh, a denumit-o, pe drept cuvânt ”Constituția Oceanelor”, iar Secretarul general al ONU (din acea perioadă) – Javier Prez de Cuellar afirma că prin adoptarea acestei convenții ”dreptul internațional este în mod irevocabil transformat”.²⁶⁹

Convenția asupra dreptului mării a rezolvat o serie de probleme importante privind aplicabilitatea uniformă a regulilor de protecție a mărilor și oceanelor, după cum urmează.²⁷⁰

- Statele riverane au suveranitate și o exercită asupra mării teritoriale până la 12 mile marine – limită introdusă în tiparele dreptului, pentru prima oară prin Convenția din anul 1982, iar navele tuturor statelor, riverane sau neriverane, se bucură de dreptul de trecere inofensivă în marea teritorială.
- Navelor și aeronavelor tuturor statelor le este permis dreptul de ”trecere în tranzit” – concept impus de Convenția din 1982;
- Statele suverane au drepturi suverane într-o zonă de până la 200 de mile marine – ”zona economică exclusivă” (ZEE), instituție inedită – creație a Convenției din 1982.
- Statele arhipelagice – reprezintă un alt concept introdus de Convenție - și se referă la unui sau mai multe arhipelaguri sau și din

²⁶⁸ Mircea Dușu, *Etudes de droit de l'environnement . Environmental law studies*, București, Ecological university Press, 2004, p. 217.

²⁶⁹ M. Popescu, *Dreptul mării – zone de jurisdicție națională*”, București, Editura Artprint, 200, pp. 43 – 44.

²⁷⁰ D. Popescu, M. Popescu, *op. cit.*, pp. 21 – 22.

- alte insule – au suveranitate asupra apelor situate în interiorul liniilor de bază trasate între punctele cele mai îndepărtate ale insulelor.
- Statele riverane au drepturi suverane și jurisdicție asupra platoului continental.
 - Toate statele se bucură de aceleași libertăți și au aceleași obligații în ceea ce privește marea liberă – zona aflată dincolo de jurisdicția națională, fundul mărilor și oceanelor și subsolul acestora cu resursele lor care împreună constituie patrimoniu comun al omenirii, concept nou instituit de Convenție.
 - Toate statele sunt obligate să adopte măsuri spre a gestiona și conserva resursele biologice; statele sunt obligate să prevină și să controleze poluarea marină și poartă răspunderea pentru daunele cauzate prin încălcarea obligațiilor lor internaționale în legătură cu combaterea poluării.
 - Statele sunt obligate să rezolve, prin orice mijloc pașnic, diferendele lor privind interpretarea și aplicarea Convenției; diferendele pot fi supuse și unor proceduri obligatorii care duc la decizii obligatorii și anume: Tribunalului Internațional pentru dreptul Mării; Curții Internaționale de Justiție; arbitrajului sau concilierii.

5.2.3. Alte documente internaționale cu privire la protecția mediului marin

Tratatul privind interzicerea instalării unor arme nucleare și a altor arme de distrugere în masă pe fundul mărilor și oceanelor și în subsolul lor, Moscova, 16 februarie 1971²⁷¹, care conține o serie de măsuri colaterale de reducere a cursei înarmărilor, a dezarmării și, în consecință, a diminuării gravului pericol de contaminare radioactivă.

Pentru a promova obiectivele și a asigura respectarea prevederilor prezentului tratat, fiecare stat parte la tratat are dreptul să verifice, prin

²⁷¹ Deschis spre semnare la 11 noiembrie 1971 la Moscova, Londra și Washington. România a ratificat Tratatul prin Decretul nr. 141 din 19 aprilie 1972, publicat în col. Legi, decrete, vol. 1/1972, p. 217.

observare, activitățile altor state părți la tratat pe fundul mărilor și oceanelor și în subsolul lor.

Dacă după această observare rămân îndoieli întemeiate în privința executării obligațiilor asumate prin tratat, statul parte care are asemenea îndoieli și statul parte care este răspunzător pentru activitățile ce ridică aceste îndoieli se vor consulta în scopul de a elimina îndoielile. Dacă îndoielile persistă, statul parte care are asemenea îndoieli va informa celelalte state părți și părțile respective vor colabora în privința tuturor celorlalte proceduri de verificare asupra cărora vor putea conveni, inclusiv inspectarea corespunzătoare a obiectelor, structurilor, instalațiilor sau altor amenajări. Părțile situate în regiunea în care se desfășoară aceste activități, inclusiv orice stat riveran sau orice altă parte care o va cere, vor avea dreptul să participe în această consultare și cooperare. După ce celelalte proceduri de verificare vor fi îndeplinite, partea care a inițiat aceste proceduri va trimite celorlalte părți un raport corespunzător.²⁷²

Dacă statul răspunzător pentru activitățile care dau naștere la îndoieli întemeiate nu poate fi identificat prin observarea obiectului, structurii, instalației sau a altei amenajări, statul parte care are aceste îndoieli va notifica statelor părți situate în regiunea în care se desfășoară activitățile menționate și oricărui alt stat parte și va proceda pe lângă aceste state la investigații corespunzătoare. Dacă prin aceste investigații s-a stabilit că un anumit stat parte este responsabil de activitățile respective, acest stat parte va trebui să se consulte și să colaboreze cu alte părți. Dacă identitatea statului răspunzător pentru activitățile menționate nu poate fi stabilită prin aceste investigații, atunci vor putea întreprinse alte proceduri de verificare, inclusiv inspecții de către statul parte care face investigațiile, care va solicita participarea părților din regiunea în care se desfășoară acele activități, inclusiv a oricărui stat riveran sau a oricărei părți care va dori să coopereze.

Dacă consultarea și cooperarea prevăzute în paragrafele 2 și 3 ale prezentului articol nu au dus la înlăturarea îndoielilor în privința activităților și dacă îndeplinirea obligațiilor asumate în temeiul tratatului este serios pusă sub semnul întrebării, un stat parte poate, conform dispozițiilor Cartei Națiunilor Unite, să sesizeze Consiliul de Securitate, care poate întreprinde măsuri conform Cartei. [art. 3 alin (4)]

²⁷² Conform art. 3 alin. (1), (2) și (3) din Tratatul de la Moscova, 1971.

Orice stat parte poate proceda la verificarea prevăzută în prezentul articol prin propriile sale mijloace sau cu ajutorul integral sau parțial al oricărui alt stat parte, ori prin proceduri internaționale corespunzătoare în cadrul Organizației Națiunilor Unite și în conformitate cu Carta. [art. 3 alin (5)].

Activitățile de verificare prevăzute în prezentul tratat nu ar împiedica activitățile altor state părți și vor fi executate ținându-se seama în mod corespunzător de drepturile recunoscute conform dreptului internațional, inclusiv libertățile mării libere și drepturile statelor riverane asupra explorării platoului lor continental.

Convenția internațională privind prevenirea poluării de către nave, adoptată de Conferința internațională privind poluarea marină, Londra, 1973 și care a intrat în vigoare la 2 octombrie 1983.²⁷³

Comitetul pentru protecția mediului marin (M.E.P.C) înființat în anul 1972, a reexaminat diferite prevederi ale MARPOL 73/78 și, în anumite cazuri, a recunoscut necesitatea de a amenda regulile existente sau de a introduce noi reguli, în scopul reducerii în continuare a poluării accidentale sau a celei rezultate din operarea navelor. Aceste activități ale Comitetului s-au concretizat într-un număr de amendamente la Convenția Marpol 73/78 adoptate până în 1997 inclusiv și au intrat în vigoare la 1 februarie 1999.

Conform art. 1 din Convenție, obiectivul principal al acesteia îl reprezintă prevenirea poluării mediului marin prin deversarea de substanțe dăunătoare sau apelor uzate conținând astfel de substanțe, precum și conservarea mediului marin prin obținerea completei eliminări a poluării internaționale cu petrol și alte substanțe dăunătoare și minimalizarea accidentelor de deversare a acestor substanțe de către nave.

Convenția definește o serie de noțiuni, cum ar fi: ”substanță dăunătoare”, ”navă”, ”deversare”, ”incident”.²⁷⁴. Astfel, conform art. 2 alin. 2, prin substanță dăunătoare se înțelege orice substanță care, deversată în mare, este susceptibilă a periclita sănătatea omului, a dăuna resurselor

²⁷³ Ratificată de România prin Legea nr. 6/1993, publicată în M. Of. nr. 57 din 18 martie 1993.

²⁷⁴ În cadrul art. 2 din Convenția internațională privind prevenirea poluării de către nave.

biologice, faunei și florei marine, a prejudicia peisajul natural, sau a împiedica orice altă folosire legitimă a mării și care include orice substanță supusă controlului de către prezenta convenție.

Prezenta convenție se aplică.²⁷⁵

- navelor autorizate a arbora pavilionul unei părți la convenție;
- navelor neautorizate a arbora pavilionul unei părți, dar care sunt exploatate sub autoritatea unei părți.

Prezenta convenție nu se aplică navelor de război, navelor de război auxiliare și nici celorlalte nave aparținând unui stat sau exploatate de un stat atât timp cât acesta le folosește în scopuri guvernamentale și nu comerciale. Totuși, fiecare parte trebuie să adopte măsuri corespunzătoare care nu compromit funcționarea sau capacitatea de exploatare a acestui tip de nave, care îi aparțin sau care sunt exploatate de ea, că aceste nave acționează într-un mod corespunzător prezentei convenții în măsura în care acest lucru este rațional și realizabil.

Orice încălcare a prevederilor Convenției se sancționează de administrația navei respective, indiferent de locul unde s-a produs încălcarea.

Declarația Adunării Generale ONU asupra principiilor privind fundul mărilor și oceanelor și subsolul lor, dincolo de limitele jurisdicției naționale, 1971.

În cadrul prezentei Declarații, se prevede că fundul mărilor și oceanelor, precum și subsolul lor, aflate dincolo de limitele jurisdicției naționale, împreună cu resursele pe care le generează, constituie patrimoniul comun al umanității.

Conform art. 13, prevederile Convenției nu afectează drepturile statelor riverane cu privire la măsurile destinate să prevină, să atenueze sau să elimine un pericol grav și iminent al țărmurilor lor sau pentru interese conexe cauzate de o poluare sau de o amenințare cu poluarea care rezultă din activitățile desfășurate în zonă sau din orice alt accident cauzat de o poluare sau de o amenințare cu poluarea, sub rezerva regimului internațional stabilit.

*Carta organizației cooperării economice a Mării Negre,*²⁷⁶ 25 iunie 1992 Istanbul.

²⁷⁵ Conform art. 3 alin (1) și alin. (3) din Convenția internațională privind prevenirea poluării de către nave.

Conform art. 1 al Cartei, membrii fondatori²⁷⁷ constituie Organizația Cooperării Economice a Mării Negre, ca organizație economică regională, denumită prescurtat CEMN.

Principiile și obiectivele care stau la baza cooperării între statele semnaare ale CEMN și care pot fi promovate în cadrul activităților CEMN, sunt următoarele:²⁷⁸

- se va acționa într-un spirit de prietenie și bună vecinătate pentru a se întări respectul și încrederea reciprocă, dialogul și cooperarea dintre statele membre;

- se va dezvolta și se va diversifica în continuare cooperarea bilaterală și multilaterală pe baza principiilor și regulilor dreptului internațional;

- se va acționa pentru îmbunătățirea mediului de afaceri și promovarea inițiativei individuale și colective a întreprinderilor și companiilor direct implicate în procesul cooperării economice;

- se va dezvolta colaborarea economică într-o manieră care să nu contravină obligațiilor internaționale ale statelor membre, inclusiv ale celor care decurg din calitatea lor de membru al organizațiilor și instituțiilor internaționale de integrare sau de altă natură și care nu împiedică promovarea relațiilor lor cu terțe părți;

- se vor lua în considerare condițiile economice și interesele specifice ale statelor membre implicate;

- se va încuraja în continuare participarea la procesul CEMN de cooperare economică a altor state, instituții economice și financiare internaționale, precum și a întreprinderilor și companiilor interesate.

Domeniile cooperării consacrate de Cartă sunt următoarele: comerț și dezvoltare economică; bănci și finanțe; comunicații; energie; transport; agricultură și industrie alimentară; asistență medicală și farmaceutică; protecția mediului; turism; știință și tehnologie; schimbul de date statistice

²⁷⁶ Publicată în M. Oficial nr. 183 din 29.04.1999.

²⁷⁷ Republica Albania, Republica Armenia, Republica Azerbaidjan, Republica Bulgaria, Georgia, Republica Elenă, Republica Moldova, România, Federația Rusă, Republica Turcia și Ucraina.

²⁷⁸ Conform art. 3 lit. a - f din Carta organizației cooperării economice a Mării Negre.

și informații economice; colaborarea dintre serviciile vamale și alte autorități de frontieră; contactele umane; combaterea crimei organizate, a traficului ilicit de droguri, arme și materiale radioactive, a tuturor actelor de terorism și migrare ilegală sau în orice alt domeniu conexe, pe baza unei decizii a Consiliului. (art. 4)

Calitatea de membru al CEMN nu o pot avea decât statele părți la prezenta Cartă.

Codul internațional de management pentru exploatarea în siguranță a navelor și pentru prevenirea poluării, adoptat de Organizația Maritimă Internațională prin Rezoluția A741/18 din 4 noiembrie 1993.²⁷⁹

Conform Preambulului Codului, scopul acestuia este de a prevedea normă internațională de management pentru exploatarea în siguranță a navelor și pentru prevenirea poluării.

Obiectivele Codului sunt garantarea siguranței pe mare, prevenirea vătămărilor corporale sau pierderea de vieți omenești și evitarea deteriorării mediului, în mod deosebit a mediului marin și a proprietății. (art. 1, alin. 1.2.)

În ceea ce privește obiectivele companiei în domeniul managementului siguranței, acestea trebuie să fie:²⁸⁰

- asigurarea unor practici sigure în exploatarea navei și a unei ambianțe de lucru fără pericole;

- stabilirea de măsuri de siguranță împotriva tuturor riscurilor identificate; și

- îmbunătățirea continuă a competenței personalului de la țărm și de la bordul navelor în ceea ce privește managementul siguranței, inclusiv pregătirea acestui personal pentru situații de urgență, cu referire atât la siguranță, cât și la protecția mediului marin.

Sistemul de management trebuie să asigure:

- respectarea regulilor și reglementărilor obligatorii;

²⁷⁹ Ratificat de România prin Legea nr. 85 din 28 mai 1997 publicată în M. Of. nr. 107 din 30.05.1997

²⁸⁰ Conform art. 1 alin. 1.2.2. paragrafele 1, 2, 3 din Codul internațional de management, 1993.

- luarea în considerare a codurilor aplicabile, a liniilor directoare și a standardelor recomandate de Organizație, administrației, societăți de clasificare și de organizații din sectorul maritim.

Prevederile acestui Cod pot fi aplicate tuturor navelor.

5.2.4. Reglementări internaționale care au un caracter regional

Urmare a modificării Programului Națiunilor Unite pentru Mediu prin lansarea programului ”mărilor regionale”, peste 130 de țări cooperează în cele 11 regiuni din lume cu scopul de a conserva și de a proteja mărilor și resursele lor.

În acest sens, au fost adoptate o serie de reglementări internaționale cu caracter regional care și-au pus amprenta asupra unui control mai riguros a activităților care au loc pe mare sau în legătura cu marea.

Prima convenție regională consacrată problemelor poluării maritime a fost *Convenția de la Bonn pentru protejarea Mării Nordului împotriva poluării cu hidrocarburi*, semnată la 9 iunie 1969.

Convenția de la Bonn a fost semnată de opt state europene care au stabilit cooperarea în domeniul combaterii poluării cu hidrocarburi, iar după anul 1983, conținutul Convenției a fost extins și la alte substanțe periculoase.²⁸¹

Convenția realizează un apel către toate părțile contractante în vederea luptei împotriva poluării apelor mărilor cu hidrocarburi și cu alte substanțe periculoase. În acest sens, un rol important îl joacă informarea reciprocă a statelor lumii cu privire la măsurile luate în acest sens, autoritatea competentă care urmează să primească rapoartele și care se ocupă de măsurile de asistență mutuală, cât și informarea în caz de pericol, accident sau orice altă situație distructivă care ar putea prejudicia mediul marin.(conform art. 8).

Convenția privind prevenirea poluării mediului marin în zona Mării Baltice, Helsinki, 1974 care a intrat în vigoare la data de 3 mai 1980. Părțile

²⁸¹ Convenția a fost semnată de: Anglia, Belgia, Danemarca, Franța, Germania, Norvegia, Olanda, Suedia, care au stabilit ca această Marea Nordului este o cale importantă de navigație, o sursă de energie, rezervor de hrană, teren de exercițiu pentru manevre militare, punct turistic important, dar din păcate și cea ”mai ieftină ladă de gunoi a Europei” (situație care trebuie schimbată pe viitor).

semnatare ale Convenției: Danemarca, Finlanda, Germania, Polonia, Suedia, URSS.

Conform prevederilor Convenției, părțile se obligă să adopte măsurile necesare pentru a preveni poluarea rezultată din activitățile de explorare și exploatare a fundului mării și a subsolului său și să coopereze în scopul eliminării sau reducerii poluării prin hidrocarburi și alte substanțe nocive.²⁸²

Părțile trebuie să ia toate măsurile (individual sau împreună) în scopul prevenirii sau reducerii poluării mărilor cu hidrocarburi sau alte substanțe periculoase. Potrivit art. 9 pct. 1, deversarea substanțelor periculoase în zona Mării Baltice este strict interzisă, iar pentru evacuarea substanțelor mai puțin periculoase este necesară obținerea unei autorizații speciale.

Interesul sporit manifestat inclusiv la nivel legislativ cu privire la situația Mării Baltice pornește de la faptul că, studiile au apreciat nefavorabil starea Mării Baltice. Ea este ”parțial moartă”, pe o distanță de 100 mii km², în care sunt deversate reziduurile din șapte state riverane, plus petrolul ce se scurge din tancurile petroliere, fiind și în momentul de față unul dintre cele mai poluante bazine marine din lume. Alături de Marea Baltică, pe lista mărilor contaminate figurează Marea Nordului, Marea Mediterană, Marea Neagră, Golful Tokio și Golful Guanabara.²⁸³

În urma cooperării dintre statele semnatare ale Convenției au rezultat și o serie de programe care au stat la baza reînnoirii obligațiilor între ele; în acest sens putem aminti Programul polono – suedez de salvare a Mării Baltice prin purificarea Vistulei. De asemenea, la Tallin, a fost adoptat un document cu rolul de a garanta securitatea politică și economică din regiune.

Convenția privind prevenirea poluării marine de origine telurică, Paris, 4 iunie, 1974, face parte dintr-un ansamblu de măsuri progresive și coerente pentru protejarea mediului marin împotriva poluării. Convenția are ca punct de interes două oceane: Oceanul Atlantic și Oceanul Arctic între anumite latitudini și longitudini pozitive precizate.

Convenția privind prevenirea poluării Mării Mediterane, Barcelona, 16 februarie 1976 a elaborat și supus spre semnare cinci instrumente juridice

²⁸² Art. 10 și art. 11 din Convenția de la Helsinki, 1974.

²⁸³ Daniela Marinescu, *op. cit.*, p. 229.

află în interacțiune: Convenția cu privire la prevenirea poluării Mării Mediterane; Protocolul relativ la prevenirea poluării mării Mediterane cauzate de operații de imersare efectuate de nave și aeronave; Protocolul relativ la cooperarea în domeniul combaterii poluării Mării Mediterane prin hidrocarburi și alte substanțe periculoase în cazul situațiilor critice; Protocolul privind protecția mării împotriva poluării de origine telurică și protocolul privind arealele special protejate ale Mării Mediterane.

În cadrul art. 4 pct. 1 a Convenției se prevede că părțile contractante au obligația de a lua toate măsurile corespunzătoare pentru a preveni, reduce și combate poluarea cauzată de operațiunile de imersare, a poluării care rezultă din exploatarea și explorarea platoului continental a fundului mării și a subsolului său, a poluării care emană de la surse terestre.²⁸⁴

Convenția prevede și obligația statelor de a coopera prin intermediul Centrului regional pentru combaterea poluării prin hidrocarburi, stabilit la Malta, cu instituțiile specifice din regiunea mediterană.

Convenția privind protecția mediului marin și a zonelor de coastă ale Pacificului de Sud – Est, Lima, 12 noiembrie 1981, are ca obiectiv protecția mediului marin și a zonelor de coastă ale Pacificului de Sud Est în zona de 200 de mile marine în care se aplică suveranitatea și jurisdicția părților și, dincolo de această zonă, în largul mării, până la o limită în interiorul căreia o poluare a largului mării poate afecta zona specificată.

Convenția privind protecția Mării Negre împotriva poluării, București, 1992 ratificată de România prin Legea nr. 98 din 2 iulie 1992.

În cadrul Convenției este definită "poluarea mediului marin" ca reprezentând introducerea de către om, direct sau indirect, de substanțe sau energie în mediul marin, inclusiv estuare, care are sau poate avea ca rezultate asemenea efecte dăunătoare cum sunt vătămarea resurselor vii și a vieții marine, pericole pentru sănătatea omului, obstacole pentru activitățile

²⁸⁴ Conform datelor provenite de la FAO, se consideră că în fiecare zi se deversează în marea Mediterană o cantitate de 300 tone nocive care reprezintă aproximativ cantitatea de deșeuri ale unui oraș întreg. Victimele posibile ale acestei poluări sunt cei peste 300.000 de pescari de pe coastele mării, la care se adaugă și cei peste 10 milioane de turiști sau cei care trăiesc de pe urma turismului, pe întreg litoralul acestei mări.

pe mare, inclusiv pescuitul și alte folosințe legitime ale mării, degradarea calității de folosință a apei mării și deteriorarea condițiilor de agrement.²⁸⁵

În art. 2 par. 2 este definit termenul de ”nave” care înseamnă mijloacele de deplasare pe mare de orice tip. Acest termen include navele cu elice, vehiculele pe pernă de aer, submarine, mijloace plutitoare, indiferent dacă sunt sau nu autopropulsate, platformele și orice alte construcții amplasate pe apă.

Articolul 5 intitulat ”Angajamente de ordin general” sunt prevăzute o serie de măsuri pe care trebuie să le ia statele contractante pentru protejarea Mării Negre împotriva poluării.²⁸⁶

- fiecare parte contractantă va asigura aplicarea convenției în acele zone ale Mării Negre unde ea își exercită suveranitatea, precum și drepturile suverane și jurisdicția, fără a aduce atingere drepturilor și obligațiilor părților contractante care rezultă din normele dreptului internațional. În vederea realizării scopurilor acestei convenții, fiecare parte contractantă va ține seama de efectul negativ al poluării în lăuntrul apelor sale interioare asupra mediului marin al Mării Negre.

- părțile contractante vor lua, individual sau în comun, după caz, toate măsurile necesare în concordanță cu dreptul internațional și în conformitate cu prevederile acestei convenții, pentru a preveni, reduce și controla poluarea, pentru a proteja și conserva mediul marin al Mării Negre.

- părțile contractante vor coopera în elaborarea de protocoale adiționale și anexe, în afară de cele alăturate la prezenta convenție, care vor fi necesare pentru aplicarea prezentei convenții.

- părțile contractante, atunci când vor încheia acorduri bilaterale și multilaterale pentru protecția și păstrarea mediului marin al Mării Negre, se vor strădui să asigure ca asemenea acorduri să fie conforme cu această convenție. Copii de pe asemenea acorduri vor fi transmise celorlalte părți contractante prin intermediul comisiei, definită conform articolului XVII al acestei convenții.

- părțile contractante vor coopera, în cadrul organizațiilor internaționale, care sunt considerate de către ele a fi competente în

²⁸⁵ Conform art. 2 par. 1 din Convenția de la București, 1992.

²⁸⁶ Art. 5, paragrafele 1 – 5.

promovarea elaborării de măsuri care să contribuie la protecția și păstrarea mediului marin al Mării Negre.

Conform art. 9 din Convenție, părțile contractante vor coopera în vederea prevenirii, reducerii și combaterii poluării mediului marin al Mării Negre în situații de urgență, în conformitate cu Protocolul privind cooperarea în combaterea poluării cu petrol și alte substanțe nocive a mediului marin al Mării Negre, în situații de urgență, care face parte integrantă din această convenție.

În privința responsabilității și răspunderii materiale, Convenția prevede, în cadrul art. 16 paragrafele 1 – 4, regulile care trebuie aplicate și respectate în acest sens de către statele semnatare:

- părțile contractante sunt responsabile pentru îndeplinirea obligațiilor lor internaționale privind protecția și păstrarea mediului marin al Mării Negre.

- fiecare parte contractantă va adopta reguli și reglementări privind răspunderea materială pentru daune provocate de persoane fizice sau juridice mediului marin al Mării Negre în zonele în care ea își exercită, în conformitate cu dreptul internațional, suveranitatea, drepturile suverane sau jurisdicția.

- părțile contractante vor asigura existența unui recurs în conformitate cu sistemele lor legale pentru a obține o compensație promptă și adecvată sau altă reparație, pentru pagube cauzate prin poluarea mediului marin al Mării Negre de către persoane fizice sau juridice aflate sub jurisdicția lor.

- părțile contractante vor coopera în vederea dezvoltării și armonizării legilor, reglementărilor și procedurilor referitoare la răspunderea materială, la evaluarea daunelor și la compensația pentru pagube cauzate prin poluarea mediului marin al Mării Negre, în scopul de a asigura cel mai ridicat grad de descurajare și de protecție a Mării Negre împotriva poluării.

Pentru a stabili prioritățile ce decurg din Convenție, statele părți au semnat la Odessa, în 1993, *Declarația ministerială asupra Protecției Mediului Marin al Mării Negre*, document bazat pe directivele conținute în Agenda 21.

De asemenea, statele părți ale Convenției Mării Negre au cerut crearea un Plan Strategic de Acțiune al Mării Negre, în 1996, care este în

curs de derulare (care va fi prezentat într-un subcapitol distinct al prezentului capitol).

Un pas important care își aduce aportul la protecția Mării Negre îl constituie ratificarea de către România a Cartei Organizației Cooperării Economice a Mării Negre²⁸⁷, semnată la Yalta la 5 iunie 1998. Membrii fondatori ai Cooperării Economice a Mării Negre sunt Republica Albania, Republica Armenia, Republica Azerbaidjan, Republica Bulgaria, Georgia, Republica Elenă, Republica Moldova, România, Federația Rusă, Republica Turcia și Ucraina.

Conform Cartei, principiile și obiectivele care vor putea fi vor fi promovate în cadrul activităților privind cooperarea în domeniul Mării Negre sunt următoarele:²⁸⁸

- se va acționa într-un spirit de prietenie și bună vecinătate pentru a se întări respectul și încrederea reciprocă, dialogul și cooperarea dintre statele membre;

- se va dezvolta și se va diversifica în continuare cooperarea bilaterală și multilaterală pe baza principiilor și regulilor dreptului internațional;

- se va acționa pentru îmbunătățirea mediului de afaceri și promovarea inițiativei individuale și colective a întreprinderilor și companiilor direct implicate în procesul cooperării economice;

- se va dezvolta colaborarea economică într-o manieră care să nu contravină obligațiilor internaționale ale statelor membre, inclusiv ale celor care decurg din calitatea lor de membru al organizațiilor și instituțiilor internaționale de integrare sau de altă natură și care nu împiedică promovarea relațiilor lor cu terțe părți;

- se vor lua în considerare condițiile economice și interesele specifice ale statelor membre implicate;

- se va încuraja în continuare participarea la procesul de cooperare economică a altor state, instituții economice și financiare internaționale, precum și a întreprinderilor și companiilor interesate.

²⁸⁷ Legea nr. 68 din 28 aprilie 1999 publicată în M. Of. nr. 183 din 29.04.1999.

²⁸⁸ Conform art. 3 literele a – f din Carta Organizației Cooperării Economice a Mării Negre.

În conformitate cu principiile convenite și în vederea utilizării mai eficiente a resurselor lor umane, naturale și a altor resurse pentru realizarea unei creșteri susținute a economiilor lor naționale și bunăstării sociale a popoarelor lor, statele membre vor coopera în următoarele domenii: comerț și dezvoltare economică; bănci și finanțe; comunicații; energie; transport; agricultură și industrie alimentară; asistență medicală și farmaceutică; protecția mediului; turism; știință și tehnologie; schimbul de date statistice și informații economice; colaborarea dintre serviciile vamale și alte autorități de frontieră; contactele umane; combaterea crimei organizate, a traficului ilicit de droguri, arme și materiale radioactive, a tuturor actelor de terorism și migrare ilegală sau în orice alt domeniu conex, pe baza unei decizii a Consiliului (art. 4).

Convenția privind protecția mediului marin al Atlanticului de Nord – Est, (Convenția OSPAR), Paris, 1992 care înlocuiește Convenția de la Oslo din 1972 privind prevenirea poluării marine prin operațiuni de imersare efectuate de către nave și aeronave și Convenția de la Paris din 1974 pentru prevenirea poluării marine de origine telurică.

Convenția OSPAR este aplicabilă ariei maritime situate deasupra paralelei de 36 grade latitudine nordică și mărginite la vest de meridianul de 42 de grade longitudine vestică, iar la est de meridianul de 51 grade longitudine estică. Convenția nu se aplică totuși anumitor zone maritime cuprinse între limitele menționate, ca urmare a faptului că aceste zone beneficiază de un regim de protecție instituit prin alte instrumente juridice. Drept urmare, Marea Baltică și Marea Mediterană sunt excluse din sfera de aplicabilitate a Convenției OSPAR.

Alături de convențiile amintite, au fost adoptate și alte convenții privind cooperarea în domeniul protecției și conservării mediului marin împotriva poluării Mării Caspice, a zonei de coastă din Africa Occidentală și centrală, a Pacificului de Sud – Est, a Mării Roșii, a regiunii Caraibilor.

Convenția cadru privind protecția mediului marin al Mării Caspice, Teheran, 2003, instituie o serie de măsuri de prevenire a poluării și de eliminare/limitare a efectelor acesteia, însă nu instituie mecanisme de angajare a răspunderii pentru daunele cauzate prin poluarea mediului marin.

Convenția regională din Kuweit pentru cooperare în vederea protejării mediului marin împotriva poluării, 24 aprilie 1978 și Protocolul

privind cooperarea regională în materie de luptă împotriva poluării cu hidrocarburi și alte substanțe nocive în caz de situație critică, 24 aprilie 1978.

Convenția de la Abijdan din 23 martie 1981 privind cooperarea pentru protecția mediului înconjurător marin și de coastă din Africa Occidentală și Centrală și Protocolul relativ la cooperarea în lupta împotriva poluării în caz de situație critică.

Protocolul adițional la Acordul privind cooperarea regională în lupta împotriva poluării cu hidrocarburi și alte substanțe nocive în Pacificul de Sud – Est, Quito, 22 iulie 1983.

Convenția regională pentru conservarea mediului înconjurător al Mării Roșii și al Golfului Aden, din 14 februarie 1982, împreună cu protocolul relativ la cooperarea regională în caz de situație critică.

Convenția de la Cartagena Indis pentru protecția și punerea în valoare a mediului marin în regiunea Caraibilor, din 24 martie 1983 și Protocolul în vederea cooperării în lupta împotriva vărsărilor de hidrocarburi în regiunea Caraibilor.

Convenția de la Noumea pentru protecția resurselor naturale și a mediului înconjurător în regiunea Pacificului de Sud, 24 noiembrie 1986.

Din prezentarea regulilor juridice adoptate la nivel național și internațional, putem concluziona că există o reală preocupare în planul protecției resurselor de apă existente, precum și pentru o utilizare durabilă a acestora, pentru a răspunde mai bine necesităților prezente și viitoare. Concluzionând, se observă următoarele salturi realizate în planul reglementărilor din următoarele perspective:²⁸⁹

- Din punct de vedere numeric asistăm la o explozie normativă, (cu precădere după anul 1992), atât în plan multilateral cât și bilateral;

- Sub aspectul formei, majoritatea acordurilor fac trecerea de la o reglementare sectorială și fragmentară la o alta mai largă care tinde să acopere (de o manieră generală) toate aspectele privind protecția și utilizarea durabilă a apelor;

²⁸⁹ Adriana Gheorghe, *Contribuția noilor reglementări la protecția și utilizarea durabilă a apelor internaționale și a ecosistemelor acvatice*, articol publicat în *Revista Română de Dreptul Mediului*, An III, nr. 2 (6), 2005, pp. 44 – 45.

- Sub aspectul distribuției geografice – noile acorduri acoperă practic toate apele internaționale continentale;
- Obiectul supus reglementării este asemănător și vizează, în principal, protecția și utilizarea durabilă sau rațională a resurselor de apă;
- Din punct de vedere al întinderii obligațiilor, reglementările acoperă întreg domeniul privind protecția bazinului fluvial, depășind apa ca atare, incluzând și apele subterane, precum și ecosistemele aferente;
- Din perspectiva principiilor conținute există multe similitudini, în principal în ce privește utilizarea rațională și echitabilă a resurselor de apă, obligația de a preveni, controla, reduce poluarea transfrontalieră, ”poluatorul plătește” și al precauției.
- În plan instituțional, documentele normative prevăd instituirea unei comisii comune cu rol de coordonare a eforturilor părților pentru a realiza obiectivele propuse;
- Caracterul evolutiv al noilor reglementări, întrucât se bazează și se construiesc unele pe altele.

CAPITOLUL 6

MANAGEMENTUL DURABIL AL ECOSISTEMULUI DUNĂREA MAREA MEAGRĂ

Preambul

Gravele probleme de poluare care au afectat resursele de apă ale planetei au impus o politică prioritară în domeniul protecției tuturor tipurilor de surse de apă. Demersurile întreprinse în această direcție sunt cu atât mai necesare cu cât apa este o sursă limitată, neregenerabilă, care trebuie păstrată atât pentru generațiile de azi, cât și pentru cele viitoare.

În ceea ce privește ecosistemul Dunărea Marea Neagră, trebuie menționat faptul că s-au făcut pași importanți, din punct de vedere juridic, în direcția îmbunătățirii resurselor sale de apă.

Managementul ecosistemului Dunărea Marea Neagră nu se realizează sub egida unui plan unic de management, ci este reprezentat de trei planuri, câte unul specific pentru fiecare parte a ecosistemului: managementul Dunării are la bază ”Planul de Management al Bazinului Hidrografic al Dunării”, managementul Rezervației Biosferei ”Delta Dunării se realizează pe baza unui plan specific, intitulat ”Planul de Management al Rezervației Biosferei ”Delta Dunării”, iar managementul Mării Negre este fundamentat pe ”Planul Strategic de Acțiune pentru Reabilitarea Mării Negre”.

Planul de Management al Dunării a fost realizat în conformitate cu prevederile Directivei Cadru Apă a Uniunii Europene având ca obiectiv primordial asigurarea necesarului de apă de băut și pentru alte folosințe. În paralel cu Planul de management al Dunării, care reprezintă strategia globală pentru bazinul Dunării în totalitatea sa, țările dunărene și-au întocmit propriile Planuri Naționale de management care particularizează prevederile Planului Strategic General al Dunării la specificul fiecărui bazin hidrografic.

În cadrul Rezervației Biosferei ”Delta Dunării” este pus în aplicare Planul de Management al Rezervației. Managementul Deltei Dunării se realizează de către Administrația Rezervației. Alături de Planul de

Management al Rezervației Biosferei ”Delta Dunării” este pus în aplicare și un Regulament al Rezervației și un Plan de Amenajare a Teritoriului Zonal al Deltei Dunării. Planurile de amenajare a teritoriului, cele de dezvoltare locală și națională, precum și orice alte planuri de utilizare a resurselor naturale din rezervație și din vecinătate sunt armonizate cu Planul de management al rezervației, ale cărui prevederi sunt prioritare față de prevederile altor planuri de dezvoltare. Regulamentul rezervației se elaborează de către Administrația Rezervației și se aprobă prin hotărâre a Guvernului, la propunerea autorității publice centrale pentru protecția mediului și pădurilor.

Managementul Mării Negre are la bază Planul Strategic de Acțiune pentru Reabilitarea Mării Negre adoptat ca urmare a constatării situației reale de degradare a mării. Ecosistemul Mării Negre continuă să fie amenințat de diferiți poluanți periculoși (de tipul nutrienților, petrolului), de descărcarea apelor reziduale uzate, de introducerea unor specii exotice prin deballastarea navelor, de gestionarea inadecvată a resurselor și de existența unor politici necorespunzătoare în domeniul pescăriilor și a gestionării zonei costiere. Planul Strategic de Acțiune pentru Reabilitarea Mării Negre este o fază a procesului mai amplu de dezvoltare durabilă în regiunea Mării Negre.

În continuare, vor fi prezentate: Planul de Management al Dunării, Planul de Management al Rezervației Biosferei ”Delta Dunării” și Planul Strategic de Acțiune pentru Reabilitarea Mării Negre evidențiind obiectivele, rolul, demersurile realizate și stadiul implementării lor.

6.1. Planul de Management al Bazinului Hidrografic al Dunării (DRBMP)²⁹⁰

”În 1994 noi ne-am stabilit traseul cu privire la respectul și cooperarea internațională. Mai întâi noi a trebuit să determinăm unde ne-am aflat la acel moment și cum stăteau lucrurile. Prin publicarea Planului de

²⁹⁰ Efectuarea etapelor care au condus la realizarea Planului de Management al Bazinului Hidrografic al Dunării a durat nouă ani. A fost realizat prin implicarea a peste 200 de experți din 14 țări dunărene plus din partea UE și prin consultarea și contribuțiile directe a câtorva sute de oameni ce trăiesc în regiune. S-a urmărit ca prin dezvoltarea planului să se asigure un viitor durabil pentru generațiile următoare.

Management al bazinului Dunărea în 2009, noi acum știm exact unde trebuie să mergem și cum să ajungem acolo. Acesta este un moment important în parcursul nostru către un Bazin al Dunării având o situație bună și durabilă.”²⁹¹

Planul de Management al Bazinului Hidrografic al Dunării reprezintă instrumentul pentru implementarea Directivei Cadru Apă, elaborarea sa fiind parte a unui proces lung și complex deoarece cuprinde definirea stării actuale, definirea etapelor ce trebuie atinse și a mijloacelor necesare. Planul furnizează o prezentare detaliată a bazinului hidrografic și stabilește un Program Comun de Măsuri, respectiv activități ajutătoare pentru cei peste 25.117 km de apă incluse în rețeaua de râuri supusă investigațiilor. În cadrul analizei a fost utilizată abordarea „curs de apă – receptor” prin care se urmărește dezvoltarea durabilă a resurselor de apă din Bazin Hidrografic al Dunării²⁹² prin prisma cerințelor cheie ce decurg din Directivei Cadru Apă.

Realizarea Planului de Management al Bazinului Hidrografic al Fluviului Dunărea a presupus parcurgerea mai multor etape succesive care s-au întins pe o lungă perioadă. Finalizarea Planului a avut la bază una dintre cele mai detaliate analize referitoare la identificarea și stabilirea măsurilor și opțiunilor de gospodărire pentru acest sistem hidrografic complex. Prin implicarea a peste 200 de experți din 14 țări dunărene plus din partea UE, ca și prin consultarea și contribuțiile directe a câtorva sute de oameni care trăiesc în regiune, s-a urmărit dezvoltarea unui plan care să asigure un viitor durabil pentru generațiile următoare.

Planul de Management al Dunării furnizează o prezentare detaliată a bazinului hidrografic și stabilește un Program Comun de Măsuri, respectiv activități ajutătoare pentru cei peste 25.117 km de apă incluse în rețeaua de râuri supusă investigațiilor. În cadrul analizei a fost utilizată abordarea „curs de apă – receptor” prin care se urmărește dezvoltarea durabilă a resurselor

²⁹¹ Declarația făcută de Mitja Bricely, Secretar al Ministerului Mediului și Planificării Spațiale al Republicii Slovenia și Președinte al ICPDR pentru anul 2010.

²⁹² Denumit în continuare B.H. al Dunării.

de apă din bazinul hidrografic Dunărea prin prisma cerințelor cheie ce decurg din DCA.²⁹³

În completarea Planului de Management al Dunării, fiecare țară semnatară, și-a întocmit propriul Plan Național de Management al fluviului, mai detaliat, evidențiindu-se, astfel, importanța pe care o are Dunărea ca centru economic, social și ecologic pentru toate statele dunărene.

Planul de management al Dunării a fost realizat ca o cerință de bază impusă de Directiva Cadru Apă a Uniunii Europene, în vederea creșterii capacității mediului apei de a suporta necesitățile crescute datorate dezvoltării economice și în special pentru a asigura necesarul de apă de băut și pentru alte folosințe. Elaborarea Planului de Management este parte a unui proces lung și complex și fără îndoială cel mai important pas, întrucât acesta cuprinde definirea stării actuale, definirea etapelor ce trebuie atinse și a mijloacelor necesare. Evidențiază acțiunile necesare pentru atingerea obiectivelor cu efecte durabile.

Planul a reprezentat o încercare serioasă din cauza caracteristicilor și diversității B.H. al râului Dunărea și reflectă efortul major a celor 15 parteneri semnatori ai Convenției pentru Protecția Fluviului Dunărea (1994) și a grupului coordonator al Comisiei Internaționale pentru Protecția Dunării (*denumită în continuare ICPDR*).

Țările non-membre UE au acceptat și aplicat prevederile DCA contribuind în acest fel la implementarea obiectivelor complexe ale acestuia. Au fost făcute eforturi pentru utilizarea noilor metode de recoltare și pentru aplicarea sistemelor de clasificare unice necesare pentru aplicarea unitară a obiectivelor agreeate și pentru atingerea scopurilor transnaționale și naționale.

DRBMP²⁹⁴ a identificat patru provocări principale în ceea ce privește calitatea apei din punct de vedere chimic și ecologic (atât pentru

²⁹³ http://www.mmediu.ro/gospodarirea_apelor/cooperare_internationala-la/Planul-de-Management-al-Bazinului-Hidrografic-al-Fluviului-Dunarea-2009-2015.pdf

²⁹⁴ Districtul hidrografic din România cuprinde 11 bazine hidrografice, al căror Planuri de management hidrografic pot fi descărcate de la următoarele adrese de internet.

Jiu:	http://www.rowater.ro/dajiu/SCAR/Planul%20de%20management.aspx
Arges Vedea:	http://www.rowater.ro/daarges/SCAR/Planul%20de%20management.aspx
Mures:	http://www.rowater.ro/damures/SCAR/Planul%20de%20management.aspx

apa de suprafață cât și pentru cea subterană) pentru întreg bazinul Dunării, și anume:

- Poluarea²⁹⁵ provocată de compuși organici: cauzată de emisiile de ape uzate, parțial tratate sau netratate de la aglomerările urbane, industrie și agricultură. Aceasta provoacă dezechilibre al nivelului de oxigen din apele de suprafață și are un impact negativ direct asupra ecosistemului acvatic;

- Poluarea cu nutrienți: cauzată de emisiile de fosfați și compuși ai azotului ce provin fie din agricultură (cultivarea terenurilor - *îngrășăminte minerale* și zootehnie - *gunoi de grajd*) fie din deversarea apelor uzate netratate din industrie și zonele urbane.

- Poluarea cu nutrienți cauzează în principal eutrofizare și ca urmare provoacă, o creștere accelerată a algelor și a altor plantele nedorite care afectează alte organisme și în cele din urmă scade calitatea volumului de apă. Directiva privind nitrații [²⁹⁶] ar trebui să fie pe deplin pusă în aplicare în regiune.

- Poluare cu substanțe periculoase: cauzate în principal de evacuările efluenții provenind de la activitățile industriale, de la operațiunile miniere sau de la poluările accidentale. Substanțele periculoase pot provoca leziuni

Banat:	http://www.rowater.ro/dabanat/SCAR/Planul%20de%20Management.aspx
Crisuri:	http://www.rowater.ro/dacrisuri/SCAR/Planul%20de%20management.aspx
Prut:	http://www.rowater.ro/daprut/SCAR/Planul%20de%20management.aspx
Dobrogea Litoral:	http://www.rowater.ro/dadobrogea/SCAR/Planul%20de%20management.aspx
Somes Tisa:	http://www.rowater.ro/dasomes/SCAR/Planul%20de%20management.aspx
Siret:	http://www.rowater.ro/dasiret/SCAR/Planul%20de%20management.aspx
Olt:	http://www.rowater.ro/daolt/SCAR/Planul%20de%20management.aspx
Buzau-Ialomita	http://www.rowater.ro/dabuzau/SCAR/Planul%20de%20management.aspx

²⁹⁵ Cuvântul „*poluare*” este de origine latină; polluero-ere înseamnă a murdări, a pângări, a profana. Poluarea poate fi atât rezultatul unor fenomene naturale, cât și, mai ales, al activității umane, când omul își „murdărește” propriul său mediu. Dar poluarea este rezultatul existenței și activității oricărei ființe vii, care „produce” deșeuri, îngreunând sau făcând chiar imposibilă viața în mediul dat. Altfel spus, poluarea este acțiunea de intoxicare produsă de poluanți și este cu atât mai gravă cu cât diferența dintre concentrația poluantului în mediu și limita de toleranță este mai mare.

²⁹⁶ *Directiva 91/676/CEE privind protecția apelor împotriva poluării cauzate de nitrații proveniți din surse agricole.*

severe la nivelul ecosistemelor (acvatic și terestre) și afectează în mod direct sănătatea populație umane.

Modificările hidromorfologice asupra râurilor și lacurilor: întreruperea cursurilor râurilor și a continuității habitatului, deconectarea de la zonele umede adiacente/zonelor inundabile și modificările hidrologice cauzează un impact semnificativ asupra calității apei. Continuitatea râului este de asemenea esențială pentru a se asigura auto-sustenabilitatea speciilor pe cale de dispariție (de ex. populațiile de sturioni din Dunăre). În plus, trebuie să fie luat în considerare și impactul asupra echilibrului și stării ecologice cauzat de sedimentele transportate de fluxul de apă.

În paralel și în completarea DRBMP ce cuprinde o strategie coordonată pentru întregul bazin, țările dunărene au întocmit de asemenea Planuri de Management Naționale²⁹⁷, mai detaliate, întrucât toți cei din bazin beneficiază de pe urma stării îmbunătățite a apelor.

Îndeplinirea obiectivelor și atingerea scopului DCA va avea ca beneficii salvarea și creșterea capacității apelor din B.H. al Dunării de a suporta necesitățile crescute datorate dezvoltării economice (în special asigurarea apei pentru alimentările cu apă de băut și alte folosințe), va proteja ecosistemele, va duce la creșterea stocului de peștii (inclusiv al sturionilor), va contribui la un transport durabil, la protecția împotriva inundațiilor și la adaptarea noastră la schimbările climatice.

6.1.1 Cerințe ale Directivei 2000/60/CE cu privire la managementul Dunării

Ca urmare a creșterii impactului distructiv al activităților umane asupra resurselor de apă în apele din Europa, Uniunea Europeană a decis ca protecția apelor să devină o prioritate majoră în cadrul politicilor gestionate. Directiva cadru în domeniul apei nr. 2000/60/CE²⁹⁸, (supranumită și DCA),

²⁹⁷ Situația actuală a îndeplinirii planurilor de management al bazinelor hidrografice de pe arealul întregului B.H. Dunărea sunt prezentate la adresa: http://circa.europa.eu/Public/irc/env/wfd/library?l=/framework_directive/implementation_documents_1/information_consultation&vm=detailed&sb=Title. Aceste planuri au la bază cele mai detaliate analize referitoare la identificarea și stabilirea măsurilor și opțiunilor de gospodărire pentru acest sistem hidrografic complex.

²⁹⁸ Publicată în Jurnalul Oficial L 327 din 22.12.200, p. 1.

este cea mai substanțială și complexă prevedere legislativă în domeniul gestionării apelor care a fost elaborată de EC. Prin aceasta s-a stabilit pentru prima dată, un cadru pentru protecția tuturor resurselor de apă (râuri, lacuri, estuare, ape subterane și ape costiere martine) și în mod special al ecosistemelor care depind de apele respective.

Scopurile DCA sunt de protecție și îmbunătățire a stării tuturor corpurilor de apă la nivelul de „stare bună „(din punct de vedere ecologic, chimic, cantitativ, ultima referindu-se la apele subterane) până în anul 2015. Având ca unitate de acțiune bazinul hidrografic în întregime, acesta implică luarea în considerare a tuturor aspectelor privitoare la managementul apelor și care să aibă corespondentul într-un Plan de Management pentru respectivul Bazin Hidrografic (revizuit și adăugat la fiecare 6 ani) și asociat acestuia, a unui Program de Măsurii, care se face în conformitate cu politicile prevăzute, cu strategii și acțiunile identificate și propuse pentru îmbunătățirea stării tuturor corpurilor de apă și menținerea acestei stări.²⁹⁹

Încă din partea de Preambul a Directivei,³⁰⁰ se stabilește regula ca într-un bazin hidrografic în cazul căruia utilizarea apei poate avea efecte transfrontaliere, cerințele pentru realizarea obiectivelor ecologice stabilite în temeiul prezentei directive, în special toate programele de măsuri, trebuie coordonate pentru întregul district hidrografic. Pentru bazinele hidrografice care se întind dincolo de granițele Comunității, statele membre trebuie să facă eforturi pentru a asigura o coordonare adecvată cu statele terțe în cauză.

În plus, se recomandă efectuarea unei analize a caracteristicilor unui bazin hidrografic³⁰¹ și a impactului activității umane, precum și o analiză economică a utilizării apei. Evoluția stării apelor trebuie monitorizată de statele membre în mod sistematic și comparabil în ansamblul spațiului

²⁹⁹ Un corp de apă este definit ca un element discret și semnificativ al apelor de suprafață, cum ar fi un sector distinct de râu, de apă costieră, lac, acumulare sau un volum distinct de apă subterană.

³⁰⁰ Preambul, alin. 35.

³⁰¹ Conform art. 2 alin. 13 din Directiva 2000/60/CE., noțiunea de „*bazin hidrografic*” înseamnă orice zonă în care toate scurgerile de apă converg, printr-o rețea de râuri, fluvii și, eventual, lacuri, către mare, în care se varsă printr-o singură gură de vărsare, un singur estuar sau o singură deltă; iar noțiunea de „*sub-bazin*” (conform art. 2 alin. 14), semnifică orice zonă în care toate scurgerile de apă converg, printr-o rețea de râuri, fluvii și, eventual, lacuri, către un anumit punct al unui curs de apă (în mod normal, un lac sau o confluență de râuri).

europene, pentru a oferi statelor membre o bază solidă pentru elaborarea unor programe de măsuri în vederea realizării obiectivelor stabilite de prezenta directivă. (alin. 36 și alin. 37).

Participarea publicului este esențială pentru atingerea tuturor obiectivelor propuse în cadrul Directivei în domeniul apelor, iar în acest sens, se recomandă participarea publicului în general, în special a utilizatorilor de apă, la întocmirea și actualizarea planurilor de gestionare a bazinelor hidrografice, este necesară furnizarea de informații corespunzătoare cu privire la măsurile preconizate și raportarea cu privire la evoluția punerii în aplicare a acestora, astfel încât publicul să poată interveni înainte de adoptarea deciziilor finale referitoare la măsurile necesare. (art. 2 alin. 46).

De asemenea, statele membre încurajează participarea activă a tuturor părților interesate de punerea în aplicare a prezentei directive. Ele se asigură că, pentru fiecare district hidrografic, publică și pune la dispoziția publicului, inclusiv a utilizatorilor, pentru comentarii:³⁰²

- un calendar și un program de lucru pentru elaborarea planului;
- o sinteză provizorie a problemelor importante identificate în legătură cu bazinul hidrografic în materie de gestionare a apelor;
- un proiect al planului de gestionare a districtului hidrografic, cu cel puțin un an înainte de începutul perioadei de referință a planului;

La cerere, sunt puse la dispoziție documentele de referință și informațiile utilizate la elaborarea proiectului planului de gestionare.

În mod corelat participarea publicului și abordarea integrată cu activitățile economice și strategiile de dezvoltare (continuare a acestora) – DCA este principala forță și prevedere politică pentru realizarea unui management durabil al apelor din B.H. Dunărea și în întreg spațiul european pentru mulți ani care vor urma. Rezultatul concret va fi un mediu și ape sănătoase și care permite asigurarea necesităților atât pentru ecosistemele proprii cât și pentru activitățile economice și sociale.

Conform art. 5 alin. 1 din DCA, fiecare stat membru trebuie să se asigure de faptul că pentru fiecare district hidrografic sau pentru porțiunea unui district hidrografic internațional care se află pe teritoriul său se efectuează:

³⁰² Conform art. 14, alin. 1 lit. a – c din Directiva 2000/60/CE.

- o analiză a caracteristicilor acesteia;
- o analiză a impactului activităților umane asupra stării apelor de suprafață și a apelor subterane;
- o analiză economică a utilizării apei.

În privința planurilor de gestionare a districtelor hidrografice, Directiva cadru în domeniul apelor stabilește o serie de măsuri specifice, conform cărora statele membre se asigură că, pentru fiecare district hidrografic aflat în întregime pe teritoriul său, se elaborează un plan de gestionare. În cazul unui district hidrografic internațional situat în întregime pe teritoriul Comunității, statele membre asigură coordonarea acestuia, cu scopul de a elabora un singur plan internațional de gestionare a districtului hidrografic internațional.³⁰³

Dacă districtul hidrografic internațional se întinde dincolo de granițele Comunității, statele membre depun eforturi pentru a elabora un singur plan de gestionare a districtului hidrografic și, dacă acest lucru nu este posibil, planul acoperă cel puțin acea porțiune a districtului hidrografic internațional care se află pe teritoriul statului membru respectiv.³⁰⁴

De la stat la stat, în funcție de anumite particularitățile ale districtului hidrografic, planurile de gestionare pot fi suplimentate prin elaborarea unor programe și planuri de gestionare mult mai detaliate, pentru un sub-bazin, un sector, o problemă sau un tip de apă, care să abordeze aspectele particulare ale gestionării apelor respective.³⁰⁵

³⁰³ Conform art. 13 alin. 1 și alin 2 din Directiva 2000/60/CE privind domeniul apelor.

³⁰⁴ Planul de gestionare a districtului hidrografic trebuie să cuprindă informațiile prevăzute în cadrul Anexei VII la prezenta Directivă (DCA).

³⁰⁵ Planurile de gestionare a districtului hidrografic sunt publicate în termen de cel mult nouă ani de la data intrării în vigoare a prezentei directive. Planurile de gestionare a districtului hidrografic sunt revizuite și actualizate în termen de cel mult 15 ani de la data intrării în vigoare a prezentei directive și, ulterior, la fiecare șase ani. (conform art. 5 alin. 6 și alin. 7 din DCA).

6.1.2 Acțiuni concrete care trebuie realizate pentru realizarea Planului de Management al Dunării

- *Aplicarea integrală a "Planului de Management al Bazinului Dunării"*

În domeniul de gospodărire a apelor, cooperarea între țările dunărene este deja foarte avansată, în principal prin munca inter-guvernamentală care are loc sub umbrela ICPDR și ISRBC. Planul de acțiune sprijină pe deplin toate măsurile care au fost convenite de către țări în procesul de aprobarea a DRBMP și care însoțesc Programul comun de măsuri.

Prin urmare, Declarația Dunării adoptată de către miniștrii Mediului la 16 februarie 2010³⁰⁶ intitulată "Bazinul Dunării: Apele comune – Responsabilități comune" este parte integrantă a planului de acțiune al UE privind Strategia Dunării (EUSDR) și este văzută ca sursă de informații esențiale pentru identificarea, prioritizarea și suport financiar pentru măsurile convenite în țările din Regiunea Dunării.

- *Consolidarea cooperării la nivel de sub-bazin*

Dunărea are un număr de afluenții importanți, internaționali. Pentru aceștia, este deosebit de important să se dezvolte gestionări specifice a bazinelor hidrografice (Tisa, Sava și Prut).

În cazul în care instituțiile au stabilit deja această colaborare (de exemplu, Comisia Sava, Grupul Tisa), cooperarea și schimbul de informații ar trebui să fie consolidat. În cazul în care acest lucru nu este suficient (de exemplu cazul Prut), procesul ar trebui să fie inițiat sau promovat. Acest lucru este valabil și pentru lucrările necesare în Delta Dunării, unde sunt necesare acorduri de management comune.

- *Continuarea investițiilor și sprijinirea sistemelor de colectare de informații*

Această acțiune este deja dezvoltată de ICPDR, și presupune activități cum ar fi Rețeaua de monitorizare transnațională, Dunăre Joint Surveys ³⁰⁷

³⁰⁶ <http://www.icpdr.org/icpdr-pages/mm2010.htm>

³⁰⁷ Joint Danube Survey 2 (JDS2) a fost lansat pe 14 august 2007 în Regensburg, Germania. În ansamblu, 96 site-uri de pe Dunăre și 28 din afluenții săi majori au fost eșantionați de către cele trei bărci JDS2 care a călătorit prin 10 țări până în Delta Dunării din România și Ucraina, până la sfârșitul lunii septembrie. Scopul său principal a fost de a produce informații foarte comparabile și fiabile cu

sau GIS (Geographic Information System) ³⁰⁸. Bazele de date furnizează informațiile esențiale necesare pentru a identifica problemele-cheie și pentru luarea măsurilor necesare în vederea îndeplinirii obiectivelor din Directiva Cadru a Apei. Astfel de instrumente sunt necesare pentru ca țările semnatare să se conformeze măsurilor, drepturilor și obligațiilor ce decurg din Directiva INSPIRE³⁰⁹, pentru ca acestea să fie sprijinite în continuare pentru a face față noilor provocări și întrebări cum ar fi de pildă, cele legate de schimbările climatice sau scenariilor legate de migrarea peștilor.

Ar trebui să existe standarde comune atât pentru metodele de prelevare a probelor cât și pentru metodele de analiza. De asemenea sunt necesare precizări clare privind obiectivele și ritmicitatea analizelor.

- Continuarea investițiilor majore în construirea și modernizarea instalațiilor urbane de tratare a apelor uzate în bazinul Dunării, inclusiv măsuri pentru a proiectarea și construcția de astfel de infrastructuri la nivel regional și local.

În conformitate cu legislația de mediu a UE cerințele trebuie să fie pe deplin respectate și iar resursele financiare alocate de UE trebuie să fi utilizate eficient pentru ca în instalațiile urbane de tratare a apelor uzate să se sigure un tratament complet primar, secundar și terțiar.

În plus, țările dunărene, care nu sunt membre ale UE sunt îndemnate să accelereze investițiile în stațiile de epurare, așa cum au promis să facă în momentul adoptării Planului de Management al Bazinului Dunării, la

privire la calitatea apei și a poluării. Acest lucru va ajuta guvernele din regiunea Dunării să pună în aplicare "Convenția privind protecția fluviului Dunărea", semnată în 1994. <http://www.icpdr.org/jds/>

³⁰⁷ Directiva 2007/2/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 14 martie 2007 de instituire a unei infrastructuri pentru informații spațiale în Comunitatea Europeană (INSPIRE) a fost publicată în Jurnalul Oficial la 25 aprilie 2007. Directiva INSPIRE intrat în vigoare la 15 mai 2007. Ea a fost transpusă în legislația României prin Ordonanța nr. 4/2010 privind instituirea infrastructurii naționale pentru informații spațiale în România.

³⁰⁸ Joint Danube Survey.

³⁰⁹ Directiva 2007/2/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 14 martie 2007 de instituire a unei infrastructuri pentru informații spațiale în Comunitatea Europeană (INSPIRE) a fost publicată în Jurnalul Oficial la 25 aprilie 2007. Directiva INSPIRE intrat în vigoare la 15 mai 2007. Ea a fost transpusă în legislația României prin Ordonanța nr. 4/2010 privind instituirea infrastructurii naționale pentru informații spațiale în România.

sfârșitul anului 2009. Această necesitate este acută în special în marile aglomerări, cum ar fi orașul Belgrad. O listă completă a facilităților necesare este disponibilă la ICPDR³¹⁰

- *Stabilirea porțiunilor de îndiguit de-a lungul râurilor și promovarea alternativelor de colectare și tratare a deșeurilor în localitățile rurale mici cu scopul de a reține nutrienții*

Aceasta este o acțiune importantă ce ar trebui să fie văzută ca venind în completarea rețelei Stațiilor de epurare. Alte metode, mai puțin costisitoare, de reducerea evacuărilor poluante în râuri (alternative de salubritate) ar trebui să fie explorate ori de câte ori este posibil.

- *Favorizarea și dezvoltarea unui proces activ de dialog și cooperare între autoritățile responsabile de agricultură și mediu pentru a se asigura că sunt luate măsuri pentru combaterea poluării agricole*

Este vital ca principalele părți interesate de mediu și agricultură (ministere, dar și societatea civilă și asociațiile de agricultori) să coopereze în vederea punerii în aplicare de măsuri concrete în reducerea poluării din îngrășăminte și gunoi de grajd, utilizând instrumente, cum ar fi “Cele mai Bune Practici Agricole” și „Agricultura Verde”. Acest lucru ar trebui să se extindă pentru a se conforma cu *Directiva privind nitrații* și să conducă la punerea integrală în aplicare în regiune a unui Plan global de reducere a deversărilor de nutrienți.

- *Adoptarea cadrului legislativ necesar pentru a limita, la un nivel adecvat, prezența fosfaților în detergenți ”*

Această acțiune este văzută ca o inițiativă cheie, foarte eficientă de control al poluării, care poate rapid și eficient conduce la reducerea poluării cu nutrienți în regiunea Dunării.

- *Tratarea substanțelor periculoase și a nămolului contaminat folosind cele mai noi și mai bune tehnologi disponibile și dezvoltarea și promovarea măsurilor de remediere a zonelor periculoase provenite din industria productivă sau abandonată ori a depozitelor de deșeuri ”*

Este important a se investi în cercetare și inovare pentru a reduce riscurile legate de producția de substanțe periculoase și eliminarea lor, având în vedere posibilele consecințe dezastruoase asupra calității apelor subterane și de suprafață.

³¹⁰ http://www.icpdr.org/icpdr-pages/danube_rbm_plan_ready.htm.

- *Asigurarea unui control adecvat și înlocuirea treptată a substanțelor care sunt considerate problematice pentru regiunea Dunării "*

Aceste substanțe sunt identificate în conformitate cu regulamentul REACH (*Regulamentul privind înregistrarea, evaluarea, autorizarea și restricționarea substanțelor chimice*). A intrat în vigoare la 1 iunie 2007 pentru următoarele obiective:

- îmbunătățirea protecției sănătății umane și a mediului având în vedere riscurile care pot fi reprezentate de substanțele chimice;
- creșterea competitivității industriei chimice a UE;
- promovarea metodelor alternative de evaluare a pericolozității substanțelor;
- asigurarea liberei circulații a substanțelor pe piața internă a UE, raționalizarea și îmbunătățirea fostul cadru legislativ privind substanțele chimice a UE.

- *Reducerea întreruperii, deja existente, a continuității fluxului de apă. Se are în vedere nevoia de a facilita migrarea peștilor în bazinul hidrografic al Dunării*

ICPDR a identificat 900 de locuri în care cursurile de apă sunt deconectate de la punctele previzibile prin care se face migrația peștilor. În actualul Plan de Management al Bazinului Dunării în 108 puncte vor fi construite facilități pentru a ajuta migrația - un început care trebuie să fie extins în anii următori. De asemenea, este vital să pună pe deplin în aplicare Planul de Acțiune pentru Sturion³¹¹, plan convenit în comun, iar în viitor să se investească în cercetări asupra studierii comportamentului și rutelor de migrare a peștilor.

- *Promovarea de măsuri de limitare a captărilor de apă*

Deoarece există concurență pentru apă pentru diferite scopuri (apă potabilă, irigații, industrie, energie) și având în vedere posibila reducere a nivelului de apă ce va fi disponibil în viitor, ar trebui să se dezvoltate acțiuni pentru a stabili o "teorie a conceptului de management al apei" cu o atenție specială de gestionare a cererii de apă, de exemplu, promovarea de tehnici eficiente de irigare în agricultură, reducerea consumului de apă în industrie

³¹¹ <http://www.iad.gs/docs/reports/SAP.pdf>.

și promovarea unei culturi a economisirii apei, conform Comunicării Comisiei Europene privind deficitul de apă și seceta în EU³¹².

- *Întărirea conștientizării generale și facilitarea schimbului de bune practici în probleme de gestionare integrată a apei în bazinul Dunării între factorii de decizie de la toate nivelurile și în rândul populației din regiune*

Este foarte important ca majoritatea populației (în particular tinerii) să fie informată de provocările cu care se confruntă regiunea în ceea ce privește managementul și calitatea apei. Inițiative existente, cum ar fi Ziua Dunării sau Danube Box ³¹³ ar trebui să fie inițiate și extinse.

- *Promovarea de măsuri care vizează reducerea deficitelor în cunoaștere, dezvoltarea și transferul de instrumente, metode și ghiduri pentru păstrarea aprovizionării cu apă potabilă*

Aprovizionarea cu apă potabilă este o problemă dificilă în regiune și există mari disparități între infrastructurile existente, cu rețele deficitare și niveluri mai mici sau medii de asigurare a calității. Acest lucru ar putea fi îmbunătățit prin promovarea cooperării intense între furnizorii de apă potabilă. Ar trebui să fie schimburi de experiență și discuții privitoare la modalitățile în care să pun în aplicare principiul de recuperare a costurilor și aspectele generale de tarifare a apei.

- *Consolidarea, într-o mai mare măsură, a Planului de Management Integrat al Zonei Costiere Maritime, Amenajarea Teritoriului care privește activitățile de pe litoralul estic al Mării Negre*

Activitățile umane tind să se dezvolte în zonele de coastă și maritime, venind în conflict cu nevoia de protecție a habitatelor și a peisajelor. Integrated Coastal Zone Management (ICZM)³¹⁴ și *Maritime Spatial*

³¹² Rezolvarea problemei deficitului de apă și a secetei în Uniunea Europeană COM(2007)414 - COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES Brussels.

³¹³ Box Dunărea este un instrument pentru profesori și educatori care lucrează cu copiii de vârstă cuprinsă între 9 și 12. Materialul didactic poate fi utilizat în diferite discipline. În plus, setul de mass-media oferă tuturor celor interesați de Dunăre o gamă largă de informații cu privire la ecologie, geografie, fauna, diversitatea culturală și viața de zi cu zi actuală și din trecut. <http://www.danubebox.org/>.

³¹⁴ <http://ec.europa.eu/environment/iczm/situation.htm>

Planning MSP³¹⁵, sunt instrumente de planificare necesare alocării distribuției spațiale și temporale a activităților umane din zonele marine de coastă.

Dezvoltarea acestor instrumente trebuie să încurajeze schimbul de experiență și să pună în aplicare proiectele pilot dezvoltate în cadrul „Plan Coast project”³¹⁶. Având în vedere că multe aspecte depășesc frontierele naționale, ICZM și MSP poate aduce beneficii depline numai în cazul în care toate regiunile de coastă introduc astfel de sisteme, acestea sunt compatibile și comparabile iar persoanele responsabile își împărtășesc experiență. Astfel de activități vor fi efectuate, luând în considerare Directivă-cadru pentru strategia mediul marin a UE, recomandarea ICZM³¹⁷ a UE și activitățile ICZM prezentate în Convenția de la București pentru Protecția Mediului Mării Negre.

6.1.3 Starea actuală a calității fluviului și bazinului hidrografic Dunărea³¹⁸

Starea calității apei fluviului Dunărea a fost apreciată pe baza prelucrării informațiilor furnizate în 28 secțiuni de control, amplasate pe Dunăre, cât și pe brațele Tulcea, Chilia, Sulina și Sf. Gheorghe. Din punct de vedere al evoluției calității în lungul râurilor, în raport cu categoriile de calitate normate, rezultatele urmării calității apelor din bazin relevă următoarea situație: față de lungimea totală investigată în 2009 de 1075 km, 1061 km (98.7 %) s-au încadrat în clasa II și 14 km (1.3%) s-au încadrat în clasa III-a. În legătură cu evaluarea indicatorilor din categoria substanțelor prioritare/prioritar periculoase, calitatea apei Dunării a fost necorespunzătoare, referitor la indicatorii Cu și Cr în cca. 80 % din secțiunile unde au fost monitorizate aceste substanțe .

³¹⁵ http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/spatial_planning_en.html

³¹⁶ <http://www.plancoast.eu/>

³¹⁷ http://www.coastalwiki.org/coastalwiki/EU_ICZM_Recommendation

³¹⁸ Conform datelor din Raportul pe anul 2009 privind Calitatea apelor în România. Detalii pe: http://www.mmediu.ro/gospodarirea_apelor/calitatea_apelor/raport_2009.pdf/, precum și a Sintezii calității apelor din România – 2011, document realizat de Administrația Națională ”Apele Române (detalii pe site-ul: <http://www.rowater.ro>).

Referitor la evaluarea micropoluantilor organici din categoria substanțelor prioritare/prioritar periculoase, s-au înregistrat depășiri, față de limitele in vigoare, în cca. 28 % din secțiunile monitorizate la indicatorii hexaclorbenzen și DDT.

În anul 2009, analiza biologică a fluviului Dunărea pe teritoriul românesc a fost urmărită pe o lungime totală de 1459 km, în 40 secțiuni de monitoring, din care 1075 km in 22 secțiuni de monitoring pe fluviul Dunărea și în 18 secțiuni reprezentând 384 km în sub-bazinul Desnățui.³¹⁹

Din punct de vedere biologic, în anul 2009, în sub-bazinul Desnățui 99 km nu s-au încadrat în clasa I și a II-a de calitate. Zonele critice care necesita îmbunătățirea calității apei sub aspectul stării ecologice sunt următoarele:

Clasa a III a de calitate – stare ecologica moderata: 97 km

- Râul Topolnița secțiunea confluenta cu Dunărea: 1 km;

- Râul Pleșuva secțiunea confluenta Topolnița: 3 km;

- Râul Blahnița confluenta cu Dunărea: 2 km;

- Râul Drincea secțiunea Podul Grosului – confluenta cu Dunărea: 66 km;

- Râul Balasan secțiunea aval Băilești – confluenta Dunăre: 25 km;

Clasa a IV a de calitate – stare ecologica slabă - 2 km

- Râul Crihala secțiunea amonte confluenta râul Topolnița: 2 km.

În Bazinul Hidrografic Dunărea au fost monitorizate râurile Jijila (14 km), care pe întreg cursul s-a încadrat în clasa a III-a de calitate - stare ecologică moderată și Toplog (50 km), care pe întreg cursul s-a încadrat în clasa a II-a de calitate stare - ecologică bună. Cele două râuri monitorizate însumează lungimea totală de 64 km și aparțin ecoregiunii 14 (râuri situate la altitudine cuprinsă între 400-500 m).

³¹⁹ Analiza biologică a apelor din sub-bazinul Desnățui s-a efectuat pe râurile: Cămana 5 km, Desnățui 115 km, Topolnița 44 km, Pleșuva 12 km, Blahnița 56 km, Crihala 10 km, Drincea 79 km, Balasan 51 km și Ciutura 12 km. Din cei 384 km monitorizați, 176 km (45,83 %) s-au încadrat in clasa I de calitate – stare ecologica foarte buna, 109 km (28,39 %) s-au încadrat in clasa a II-a de calitate – stare ecologică bună, 97 km (25,39 %) s-au încadrat in clasa a III-a de calitate – stare ecologică moderată, 2 km (0,52%) s-au încadrat în clasa a IV-a de calitate – stare ecologică slabă.

Fluviul Dunărea este monitorizat pe sectorul românesc pe o lungime totală de 1075 km din care: 646 km monitorizați de Administrația bazinală Jiu și 429 km de Administrația bazinală Dobrogea - Litoral în 27 de secțiuni de monitoring. Analiza biologică a încadrat apa fluviului Dunărea, pe cei 1075 km monitorizați pe teritoriul românesc, în clasa a II-a de calitate - starea ecologică bună.

O altă evaluare a fost realizată în documentul *Sinteza calității apelor din România*³²⁰ din care rezultă că evaluarea stării ecologice a corpurilor de apă de suprafață s-a obținut pe baza integrării elementelor de calitate (biologice, fizico-chimice suport, poluanți specifici) și în conformitate cu prevederile Legii Apelor nr. 107/1996 cu modificările și completările ulterioare, a metodologiilor privind sistemele de clasificare și evaluare globală a stării apelor de suprafață elaborate conform cerințelor Directivei Cadru a Apei 2000/60/CEE.

Evaluarea a avut în vedere rezultatele obținute în anul 2011 în secțiunile de control de pe corpurile de apă de suprafață cu program de monitoring anual.

Astfel, în bazinul hidrografic Dunărea au fost evaluate 25 corpuri de apă de suprafață – râuri (în afara corpurilor de apă localizate pe cursul principal al fluviului Dunărea și pe cele 3 brațe principale), evaluarea acestora fiind realizată și prezentată, în continuare, pentru fiecare bazin hidrografic care conține corpuri ce intră în alcătuirea bazinului hidrografic Dunăre.

- *Bazinul hidrografic Dunăre (administrat de ABA Banat)*

În urma evaluării a rezultat următoarea încadrare:

- 1 (50,00%) corp de apă în stare ecologică bună;
- 1 (50,00%) corp de apă în stare ecologică moderată.

Din punct de vedere al numărului de kilometri, din cei 15,05 km pentru care s-a evaluat starea ecologică, repartitia pe lungimi în raport cu starea ecologică este următoarea:

- 6,85 km (45,52%) în stare ecologică bună;
- 8,2 km (54,48%) în stare ecologică moderată.

Din analiza rezultatelor prezentate, rezultă că obiectivul de calitate, reprezentat de starea ecologică bună, nu a fost atins de 1 corp de apă

³²⁰ Conform subcapitolului 3.2. din "*Sinteza calității apelor în România*", 2011, <http://www.rowater.ro>.

(50,00%), respectiv 8,2 km, reprezentând 54,48% din lungimea pentru care s-a determinat starea ecologică.

Sursele de poluare importante din bazin sunt folosințele din domeniul captare și prelucrare apă pentru alimentare populație (SC AQUACARAȘ Moldova Noua, SC FLORICOLA Orșova) și din industria extractivă (SC MOLDOMIN SA Moldova Nouă).

- *Bazinul hidrografic Dunăre (administrat de ABA Jiu)*

În urma evaluării au rezultat următoarele:

- 4 (50,00%) corpuri de apă în stare ecologică bună;
- 4 (50,00%) corpuri de apă în stare ecologică moderată;

Din punct de vedere al numărului de kilometri, pentru cei 278,1 km, repartitia pe lungimi în raport cu starea ecologică este următoarea:

- 111,5 km (40,04%) în stare ecologică bună;
- 166,6 km (59,96%) în stare ecologică moderată.

Din analiza rezultatelor prezentate, rezultă că obiectivul de calitate, reprezentat de starea ecologică bună, nu a fost atins de 4 de corpuri de apă, reprezentând 50,00% din corpurile de apă din Bazinul Hidrografic Dunăre - Jiu pentru care s-a evaluat starea ecologică, respectiv 166,6 km, reprezentând 59,96% km de râu pentru care s-a evaluat starea ecologică.

- *Potențialul ecologic al corpurilor de apă de suprafață puternic modificate (CAPM) – râuri monitorizate în bazinul hidrografic Dunăre / Jiu*

În urma evaluării celor 5 corpuri de apă pentru care s-a stabilit potențialul ecologic, au rezultat următoarele:

- 3 (60,00%) corpuri de apă în potențial ecologic bun;
- 2 (40,00%) corpuri de apă în potențial ecologic moderat.

Din punct de vedere al lungimii corpurilor de apă, cei 746 km evaluați, se încadrează astfel:

- 695,00 km (93,16%) în potențial ecologic bun;
- 51 km (6,84%) în potențial ecologic moderat.

Din analiza rezultatelor prezentate, rezultă că obiectivul de calitate, reprezentat de potențialul ecologic bun, nu a fost atins de 2 (40%) corpuri de apă, respectiv 51 km de râu (6,84%) pentru care s-a determinat potențialul ecologic.

Principalii poluatori din bazin au ca activitate tratarea apelor uzate orașenești - SC SECOM SA Tr. Severin și gospodăriile comunale Segarcea, Bechet.

- *Bazinul hidrografic Dunăre (administrat de ABA Argeș-Vedea)*

În cadrul Bazinului Hidrografic Dunăre, administrat de ABA Argeș-Vedea a fost evaluat prin monitorizare 1 de corp de apă – râu. În urma evaluării, cei 64,75 km monitorizați se încadrează în stare ecologică moderată.

Sursele principale de poluare sunt din domeniul de activitate captare și prelucrare apă pentru alimentare populație: SC APA SERV SA din orașele Turnu Măgurele, Zimnicea.

- *Bazinul hidrografic Dunăre (administrat de ABA Buzău-Ialomița)*

În urma evaluării datelor obținute, au rezultat următoarele:

- 1 (16,67%) corpuri de apă s-au încadrat în potențialul ecologic bun;

- 5 (83,33%) corpuri de apă s-au încadrat în potențialul ecologic moderat

Din punct de vedere al numărului de kilometri, potențialul ecologic a fost monitorizat pentru un număr total de 147,00 km repartitia pe lungimi în raport cu starea ecologică fiind următoarea:

- 33,00 km (22,45%) în potențialul ecologic bun;

- 114,00 km (77,55%) în potențialul ecologic moderat.

Din analiza rezultatelor prezentate, rezultă că din totalul corpurilor de apă puternic modificate - râuri evaluate din bazin, obiectivul de calitate reprezentat de potențialul ecologic bun nu a fost atins de 5 (83,33%) dintre corpurile de apă, respectiv 114,00 km (77,55%) km de râu, pentru care s-a determinat potențialul ecologic.

- *Potențialul ecologic al corpurilor de apă de suprafață artificiale – râuri monitorizate în bazinul hidrografic Dunăre/ Buzău-Ialomița*

În cadrul Bazinului Hidrografic Dunăre administrat de ABA Buzău-Ialomița au fost evaluate pe baza datelor de monitorizare din punct de vedere al potențialului ecologic 1 corp de apă artificial – râu cu lungimea de 10,6 km.

În urma evaluării rezultatelor corpul de apă artificial Iezer – Mostiștea – Dorobanțu s-a încadrat în potențialul ecologic moderat, elementele determinante au fost elementele fizico-chimice generale și anume condițiile de oxigenare și pH-ul.

Principalii poluatori din bazin sunt sucursalele fără stație de epurare ale Companiei de Utilități Publice Brăila, cât și stațiile de epurare cu funcționare necorespunzătoare ECOAQUA Călărași sau COMPLEXUL DE PORCI Brăila, ferma Baldovinești.

- *Bazinul hidrografic Dunăre (administrat de ABA Dobrogea-Litoral)*

În urma evaluării datelor obținute, a rezultat că ambele corpuri de apă – râuri (56 km) s-au încadrat în starea ecologică moderată.

Din analiza rezultatelor prezentate, reiese că obiectivul de calitate, reprezentat de starea ecologică bună, nu a fost atins de cele 2 corpuri de apă (100,00%), respectiv 56,00 km din B.H. Dunăre/Dobrogea – Litoral, pentru care s-a determinat starea ecologică.

Principalii poluatori din bazin sunt din domeniul captării și prelucrării apei pentru alimentare populație, SC RAJA SA Constanța – Hârșova și alte activități (SC STX OSV SA Tulcea și CN Administrația Porturilor Maritime SA).

6.1.3.1 Studiu de caz: Poluări accidentale produse în apele românești. Situația poluărilor produse pe Fluviul Dunărea

a. Poluarea Dunării – Raportul Ministrului Mediului – anul 2009

Conform datelor statistice obținute din cadrul Raportului Ministerului Mediului privind Calitatea Apelor din România, rezultă că în anul 2009 s-au înregistrat 73 de poluări accidentale, din care 31 cu produse petroliere, 17 cu substanțe organice, în majoritatea cazurilor sursa fiind ape uzate neepurate, 11 cu produse de origine anorganică și 5 poluări de altă natură.³²¹

Producerea de poluări accidentale s-a datorat neglijenței manifestate de unii operatori economici în timpul desfășurării proceselor tehnologice, cât și lipsei re tehnologizării proceselor tehnologice din unele unități industriale (65%).

Poluările accidentale cu produse petroliere (42,5%) au avut drept cauză spargeri de conducte de transport produse petroliere, în scopul

³²¹ Din totalul poluărilor din anul 2009, 23,3% provin din surse neidentificate, 14% au cauzat mortalitate piscicolă, iar fenomenele naturale (ploi torențiale, temperaturi ridicate și debite scăzute) au contribuit în mica măsură la poluarea apelor râurilor (9 poluări). La un procent de 15% din poluările accidentale efectul a fost local, fără impact asupra ecosistemului acvatic.

furturilor de combustibil sau uzura acestora, dar și evacuări de apă de santină (care au afectat și Fluviul Dunărea în procent de 11%).

Cele mai multe poluări s-au produs în bazinele: BH Prut-Bârlad, Siret, Someș Tisa, Olt și Argeș-Vedea (10/11 poluări), iar în bazinele Crișuri, Banat sau Buzău-Ialomița s-a produs doar câte o poluare. În BH Siret, deși au fost comunicate 11 poluări accidentale, doar 3 au fost validate și au dus la modificarea calității cursului de apă poluat.

Dunărea a fost afectată puternic de poluările accidentale care au avut loc în perioada supusă analizei în cadrul Raportului privind Calitatea Apelor în România.

Prezentăm, spre exemplificare, extrase din Raportul Ministerului Mediului privind Calitatea Apelor în România, privind poluările accidentale.³²²

Descrierea unor cazuri reale de poluări accidentale pe fluviul Dunărea

I. Începutul poluării: 19.08.2009, ora 07.55

Poluanți: uleiuri minerale

Localizarea poluării: Fluviul Dunărea, hm 1491-1492, pe o suprafață de cca 500mp.

Sursa de poluare/ cauza: Nava ancorată în danele 18-19 pe fluviul Dunărea/ operațiuni de tăiere și ranfluare a epavei navei “Transilvania”, efectuate de SC SUPERQUATRO GRUP SRL Galați

Acțiuni desfășurate și măsuri luate pentru evitarea sau diminuarea pagubelor:

- S.C. Superquatro Grup S.R.L. Galați a sistat activitatea de tăiere și ranfluare a epavei navei în zona motoarelor (sala mașinilor), care reprezenta sursa de poluare și a reluat activitatea de ranfluare a probei epavei navei, cu respectarea măsurilor prevăzute în avizul de gospodărire a apelor;

- S-au menținut în permanență, în zona de lucru, barajele absorbante pentru combaterea posibilelor incidente.

- S.G.A. Galați a monitorizat periodic zona și a intervenit cu personal calificat și mijloace specifice în cazul în care situația o impunea. Autoritățile abilitate au dispus unității poluatoare S.C. SUPERQUATRO

³²² Conform datelor din Raportul pe anul 2009 privind Calitatea apelor în România. Detalii pe: http://www.mmediu.ro/gospodarirea_apelor/calitatea_apelor/r-apor_2009.pdf/, p. 78 – 79.

GRUP SRL Galați, măsuri cu caracter permanent pe toată durata de desfășurare a activității, în vederea acționării imediate, în cazul producerii unei poluări accidentale. Este vorba de următoarele tipuri de activități: ³²³

- monitorizarea continuă a zonei în care s-a desfășurat activitatea de ranfluare;

- informarea permanentă a instituțiilor abilitate implicate, cu privire la situația existentă în zonă și în caz de producere de noi incidente;

- deținerea în permanență de mijloace și materiale necesare intervenției în caz de poluare accidentală;

- întocmirea și transmiterea autorităților abilitate a Planului de prevenire și combatere a poluărilor accidentale și acționarea în conformitate cu acesta.

- depozitarea materialului absorbant îmbibat cu hidrocarburi într-un loc special amenajat și predarea acestuia către C.N. APDM S.A Galați în vederea eliminării.

S.G.A. Galați a avertizat folosințele de apă din aval care pot fi afectate de poluarea accidentală; a monitorizat și organizat în permanență acțiunile întreprinse de S.C. SUPERQUATRO GRUP SRL Galați, în vederea stopării fenomenului de poluare și înlăturare a efectelor acestuia.

Poluarea s-a sistat în data de 27.08.2009, ora 20.30.

Nu au fost afectați utilizatorii de apă din aval și nu a fost afectată flora și fauna acvatică.

II. Începutul polării: 25.08.2009, ora 15.00

Poluanți: ulei uzat

Localizarea poluării accidentale: fluviul Dunărea, hm 1474, în zona SC S.N. DAMEN SA Galați și SC Port Bazinul Nou SA Galați

Sursa de poluare/ cauza: neidentificată / modificări efectuate de agenții economici în structura rețelei de canalizare interioară.

Acțiuni întreprinse: Echipele operative ale SGA Galați și GNM Galați au organizat și monitorizat acțiunile întreprinse de S.C. S.N. Damen

³²³ Conform datelor din Raportul pe anul 2009 privind Calitatea apelor în România. Detalii pe: http://www.mmediu.ro/gospodarirea_apelor/calitatea_apelor/raport_2009.pdf/

S.A. Galați și S.C. Port Bazinul Nou S.A. Galați, în vederea combaterii și înlăturării efectelor poluării accidentale.

Pentru identificarea poluatorului SGA Galați și GNM Galați au desfășurat următoarele acțiuni:

- a fost inspectată zona adiacentă sursei de poluare (conducta);
- au fost controlate rețelele de canalizare ale agenților economici, respectiv alte surse potențiale de poluare din zonă;

SGA Galați a intervenit cu material absorbant tip Spill Sorb.

S.C. S.N. Damen S.A. Galați a instalat un baraj plutitor pe cursul de apă și a împrăștiat material absorbant tip MIXSORB, în vederea limitării poluării cursului de apă;

S.C. Port Bazinul Nou S.A. Galați a intervenit în vederea eliminării cauzei care a produs poluarea, blindând conducta prin care aveau loc scurgeri de apă cu hidrocarburi, prin montarea unui dop din lemn și chesonarea acesteia cu beton;

Anterior acestei operațiuni s-au luat măsuri în vederea prevenirii scurgerii de hidrocarburi în fluviul Dunărea. Operațiunile efectuate:³²⁴

- s-a executat în vecinătatea conductei, o groapă de colectare a amestecului de apă și hidrocarburi care se scurgeau din conductă ;
- s-au executat baraje succesive din pământ, rumeguș, crengi și material absorbant, cu rol de reținere a poluantului și de stopare a scurgerii amestecului de apă cu hidrocarburi în Dunăre;
- s-a transvazat amestecul de apă și hidrocarburi din groapa de colectare în patru butoaie metalice, în vederea eliminării ulterioare printr-o firmă specializată ;

Autoritățile abilitate au dispus folosințelor S.C. S.N. DAMEN S.A. Galați și S.C. Port Bazinul Nou S.A. Galați luarea următoarelor măsuri;

1. Supravegherea permanentă a malului fluviului Dunărea pe zona aferentă perimetrului societăților S.C. S.N. Damen S.A. Galați și S.C. Port Bazinul Nou S.A. Galați și a lucrării de blindare a conductei;

2. Eliminarea, prin societățile autorizate, a deșeurilor periculoase și a reziduurilor petroliere rezultate în urma incidentului produs.

³²⁴ Conform datelor din Raportul pe anul 2009 privind Calitatea apelor în România. Detalii pe: http://www.mmediu.ro/gospodarirea_apelor/calitatea_apelor/raport_2009.pdf/, p. 79 - 80

3. Salubritatea și ecologizarea malului în zona în care s-a intervenit.
4. Deținerea în permanență de mijloace și materiale necesare intervenției în caz de poluare accidentală;
5. Acționarea în conformitate cu Planul propriu de prevenire și combatere a poluărilor accidentale;
6. Informarea permanentă a instituțiilor abilitate implicate, cu privire la situația existentă în zonă și în caz de producere de noi incidente.

Poluarea s-a sistat în data de 27.08.2009, ora 21.00;

Nu au fost afectați utilizatorii de apă din aval și nu a fost afectată flora și fauna acvatică.

În cadrul Raportului Ministerului Mediului sunt prezentate câteva imagini sugestive în care a fost surprins locul de unde a provenit poluarea (sursa de poluare). Aceste poze au fost preluate din cadrul Raportului și rediate mai jos:³²⁵

Fig. 1. Sursa de poluare a fluviului Dunărea

³²⁵ Conform Raportul pe anul 2009 privind Calitatea apelor în România. Detalii pe: http://www.mmediu.ro/gospodarirea_apelor/calitatea_apelor/ra-port_2009.pdf /, p. 80.

Fig. 2. Sursa de poluare a fluviului Dunărea

b. *Poluarea Dunării – Sinteza calității apelor din România cu referire și la Fluviul Dunărea – anul 2011*³²⁶

În anul 2011 s-au înregistrat 45 *de poluări accidentale*, din care 14 cu produse petroliere, 12 cu substanțe chimice de natură organică sau anorganică deversate direct în apă, 12 cu ape uzate neepurate datorate defecțiunilor apărute în funcționarea stațiilor de epurare.

Producerea de poluări accidentale se explică atât prin neglijența manifestată de unii operatori economici în timpul desfășurării proceselor tehnologice, cât și prin lipsa re tehnologizării proceselor tehnologice din unele unități industriale.

Din totalul poluărilor din anul 2011, 22% provin din surse neidentificate, 15% au cauzat mortalitate piscicolă, iar fenomenele naturale (ploi torențiale, temperaturi ridicate și debite scăzute) au contribuit în foarte mică măsură la poluarea apelor de suprafață (1 poluare).

Poluările accidentale cu produse petroliere (31%) au avut drept cauză spargeri de conducte de transport produse petroliere în scopul furturilor de combustibil sau uzura acestora.

³²⁶ Documentație realizată de Administrația Națională "Apele Române", 2011, subcapitolul 3.7. Detalii pe site-ul <http://www.rowater.ro>.

Repartiția pe bazine hidrografice arată că în bazinele Olt, Mureș și Dobrogea–Litoral s-au produs cele mai multe poluări (10, 7 și respective 6), iar în spațiile hidrografice Crișuri, Banat, Argeș-Vedea s-a produs câte o poluare. Râurile interioare au fost cele mai mult afectate de aceste poluări față de fluviul Dunărea, unde, în cursul anului 2011 s-au înregistrat un număr de doar 3 poluări accidentale.

6.2. Planul de management al Rezervației Biosferei ”Delta Dunării”

Rezervația Biosferei ”Delta Dunării” are un plan propriu de management care prevede anumite cheltuieli pentru acțiuni de conservare a biodiversității. Rezervația de dune Agigea a elaborat în anul 2006 planul de management. După preluarea custodiei Rezervației 2 Mai – Vama Veche, Institutul Național de Cercetare și Dezvoltare Marină a elaborat, în anul 2005, *Regulamentul de funcționare și planul de management*, precum și *Raportul de stare a mediului din rezervație pe anul 2004*.

Regulamentul și planul de management au fost avizate de Academia Română în anul 2006 și au fost depuse la MMGA pentru aprobare. Pentru acțiunile de conștientizare a publicului din zonă și educație, precum și pentru ziua rezervației marine sărbătorită pentru prima dată la 1 septembrie 2006 au fost cheltuiți 106.600 lei. De asemenea, a fost creată și o pagină web a rezervației. În ceea ce privește resursele umane, în domeniul biodiversității, în 2006 au activat cca. 55 de specialiști.

În cadrul Legii nr. 136/2011³²⁷ pentru modificarea și completarea Legii nr. 82/1993 privind constituirea Rezervației Biosferei ”Delta Dunării” se fac referiri directe cu privire la managementul rezervației. În principal, este vorba de prevederile modificate ale articolului 4, precum și a altor trei articole care prelungesc articolul 4 – 4¹, 4², 4³ ale Legii nr. 136/2011.

Astfel, în cadrul art. 4 modificat din Legea nr. 136/2011 se stipulează că managementul rezervației se realizează de Administrația Rezervației Biosferei ”Delta Dunării”, instituție publică cu personalitate juridică, finanțată de la bugetul de stat, aflată în subordinea autorității publice centrale pentru protecția mediului și pădurilor.

³²⁷ Publicată în Monitorul Oficial nr. 533 din 28.07.2011.

În cadrul art. 4¹, se aduc completări la art. 4 privitoare la înființarea Consiliului consultativ de administrare, pe lângă Administrația Rezervației, alcătuit din reprezentanți ai instituțiilor, organizațiilor economice, organizațiilor neguvernamentale, autorităților și comunităților locale care dețin cu orice titlu suprafețe, bunuri sau au interese în perimetrul rezervației și care sunt implicate și interesate în aplicarea măsurilor de protecție, conservare și dezvoltare durabilă a zonei, cu rol consultativ în procesul de adoptare a deciziilor care pot afecta interesele reprezentanților săi, precum și în procesul de elaborare și adoptare a planului de management al rezervației.

Planul de management al rezervației se avizează de către Consiliul științific, care evaluează modul în care sunt aplicate măsurile prevăzute în acesta și prezintă, anual sau ori de câte ori este necesar, Academiei Române și autorității publice centrale pentru protecția mediului și pădurilor rapoarte cuprinzând constatări, propuneri și recomandări.³²⁸

Cele mai multe informații cu privire la managementul Rezervației Biosferei ”Delta Dunării” sunt precizate în cadrul art. 4³ din prezenta lege, în care se stabilește că desfășurarea tuturor activităților din rezervație este reglementată prin planul de management al rezervației și prin regulamentul rezervației, precum și prin Planul de amenajare a teritoriului zonal Delta Dunării. Managementul rezervației are ca scop asigurarea statutului de conservare favorabilă a habitatelor și a populațiilor speciilor de pe teritoriul acesteia.

În continuarea art. 4³ al Legii nr. 136/2011 se prevede că *Planul de management al rezervației* se elaborează de către Administrația Rezervației, cu implicarea Consiliului consultativ de administrare, cu avizul Consiliului științific, și se aprobă prin hotărâre a Guvernului, la propunerea autorității publice centrale pentru protecția mediului și pădurilor.

Elaborarea planului de management al Rezervației Biosferei ”Delta Dunării” are la bază obiectivele de conservare stabilite în funcție de speciile și habitatele prioritare din rezervație. (art. 4³)

În ceea ce privește planurile de amenajare a teritoriului, cele de dezvoltare locală și națională, precum și orice alte planuri de utilizare a resurselor naturale din rezervație și din vecinătatea, acestea trebuie să fie

³²⁸ Conform art. 4² din Legea nr. 136/2011 de modificare și completare a Legii nr. 82/1993 privind constituirea RBDD.

armonizate cu Planului de management al rezervației, a căror prevederi sunt prioritare față de prevederile altor planuri de dezvoltare.

Regulamentul rezervației se elaborează de către Administrația Rezervației și se aprobă prin hotărâre a Guvernului, la propunerea autorității publice centrale pentru protecția mediului și pădurilor. (4³)

Pentru întocmirea Regulamentului rezervației se vor avea în vedere prevederile și cerințele existente la nivel internațional în domeniul protecției și reconstrucției mediului, precum și cele ale convențiilor internaționale la care România este parte privind conservarea biodiversității, protecția mediului, exploatarea căilor navigabile ale Dunării și a sectorului maritim aferent rezervației. Respectarea planului de management al rezervației și a regulamentului rezervației sunt obligatorii pentru Administrația Rezervației, precum și pentru persoanele fizice și juridice care dețin sau administrează terenuri ori alte bunuri și/sau desfășoară activități în perimetrul rezervației.³²⁹

Planul de management și regulamentul rezervației se elaborează și se implementează în așa fel încât rezervația să constituie un model de dezvoltare a comunităților umane în armonie cu mediul natural, tocmai datorită faptului că în cadrul Rezervației Biosferei ”Delta Dunării” există numeroase așezări umane.

6.2.1 Documente, planuri, strategii în perimetrul Rezervației Biosferei ”Delta Dunării”

Pentru o dezvoltare optimă și eficientă a perimetrului deosebit de valoros al Rezervației Biosferei ”Delta Dunării”, administrația rezervație în colaborare cu alte instituții de mediu (naționale și internaționale), organisme cu profil ecologic, desfășoară o activitate laborioasă, bazată pe un plan managerial complex, care reiese din analiza principalelor strategii, planuri și documente derulate în ultimii ani.

La baza tuturor activităților derulate stau o serie de principii fundamentale ale dreptului mediului, fără de care evoluția problematicii ecologice nu este posibilă: principiul precauției, principiul prevenirii,

³²⁹ Conform art. 4³ din Legea nr. 136/2011 de modificare și completare a Legii nr. 82/1993.

principiul conservării mediului, principiul protecției mediului, principiul ”poluatorul plătește”, principiul dezvoltării durabile.

Principalele documente, planuri și strategii desfășurate în legătură cu Rezervația Biosferei ”Delta Dunării” sunt:

- **Strategia Uniunii Europene pentru Regiunea Dunării, 2010**³³⁰

Strategia Dunării reprezintă cel de-al doilea format de cooperare macro-regională din cadrul Uniunii Europene, după Strategia UE pentru regiunea Marii Baltice, care a fost aprobată în cadrul Consiliului European din luna octombrie 2009. Ulterior, pe 8 decembrie 2010 Comisia Europeană a aprobat și a publicat Strategia UE pentru regiunea Dunării.

Documentele discutate și agreate la nivel european și care formează nucleul cooperării regionale la Dunăre, reprezintă efortul concentrat de elaborare al statelor riverane, care, alături de Comisia Europeană, au analizat și au evaluat nevoile reale ale regiunii Dunării și au propus un document agreat, atât la nivel politic, cât și tehnic. Strategia Dunării este un proiect al Uniunii Europene la care sunt invitate să participe și statele terțe riverane.

Strategia UE pentru Regiunea Dunării reprezintă un model de cooperare regională la nivel european – inspirat de Consiliul European în octombrie 2009, care implementează noul concept de coeziune teritorială inclus în Tratatul de la Lisabona.³³¹

Strategia este o platformă pentru încurajarea parteneriatelor, atât între autoritățile locale și regionale, cât și între autorități, mediu privat și sectorul neguvernamental prin generarea de proiecte pentru dezvoltarea regiunii Dunării.

- **Planul local de acțiune pentru mediu - Județul Tulcea - revizuit 2011**³³²

³³⁰ Surse: <http://www.mae.ro/>, <http://www.icpdr.org/>, <http://www.mmediu.ro/>, <http://www.mdrt.ro/> Brosura Strategia UE pentru Regiunea Dunării / EU Strategy for Danube Delta leaflet.

³³¹ Tratatul de la Lisabona de modificare a tratatului privind Uniunea Europeană și a Tratatului de instituire a Comunității Europene, semnat la Lisabona, decembrie 2007, intrat în vigoare în anul 2009.

³³² [http://www.ddbra.ro/media/PLAM_Tulcea_2011\(1\).pdf](http://www.ddbra.ro/media/PLAM_Tulcea_2011(1).pdf)

Un Plan Local de Acțiune pentru Mediu (PLAM) sau LEAP - Local Environmental Action Plan reprezintă strategia pe termen scurt, mediu și lung necesară soluționării problemelor de mediu locale, prin abordarea principiilor dezvoltării durabile și în deplină concordanță cu planurile, strategiile și alte documente legislative specifice, existente la nivel local, regional și național.

Această strategie de abordare planificată a problemelor de mediu a fost stabilită în cadrul Conferinței Ministeriale “Un mediu pentru Europa” desfășurată în 1993 la Lucerna (Elveția), concretizată prin Convenția cunoscută sub numele Programul de Acțiune pentru Mediu pentru Europa Centrală și de Est . Acest document cadru constituie *o bază pentru acțiunea guvernelor și administrațiilor locale, a Comisiei Comunităților Europene și a organizațiilor internaționale, instituțiilor financiare și a investitorilor privați în regiune*” (paragraful 6 - Declarația Ministerială 30 aprilie 1993).

Un PLAM trebuie să fie în deplină concordanță cu Planul Național de Acțiune pentru Protecția Mediului (PNAPM), iar principiile generale și obiectivele prioritare ale acestuia trebuie să se regăsească în Strategia Protecției Mediului în România. De asemenea, în elaborarea sa, trebuie luate în considerare toate standardele și reglementările de mediu naționale relevante precum și programul de adoptare a acquis-ului european.

- Strategia de vizitare pentru Rezervația Biosferei Delta Dunării - 2009³³³

Planul de management al vizitatorilor este un concept de vizitare ce stabilește obiectivele și acțiunile necesare pentru asigurarea condițiilor optime de vizitare, specifice ariei naturale protejate, în concordanță cu planul de management al acesteia.

Planul de management al vizitatorilor este instrumentul care odată transpus în acțiuni practice va putea îndruma tipul potrivit de vizitatori în zonele potrivite, oferind cele mai bune oportunități pentru satisfacerea experienței în natură a fiecărui tip de vizitator, producând un impact minim negativ asupra naturii și comunităților locale și totodată creând cele mai bune șanse pentru dezvoltarea durabilă de afaceri la scara mică, de către membrii comunităților locale.

³³³ <http://www.ddbra.ro/CS/9-%20Strategie%20de%20Vizitare.pdf>

Managementul vizitatorilor și turism – integrarea conservării naturii și dezvoltării regionale în Delta Dunării Delta Dunării s-a aflat în atenția organizațiilor de conservarea naturii, a instituțiilor guvernamentale, a investitorilor și politicienilor începând din anii ‘90. Deși o serie de acțiuni au fost implementate și promovate în presă, și au avut loc diverse activități de conservare și investiții, Delta Dunării încă necesită o dezvoltare integrată și de un plan de conservare a naturii – nu doar pentru a garanta conservarea naturii pe termen lung, ci și pentru a oferi oportunități socio-economice reale locuitorilor ei.

- **Plan strategic pentru dezvoltarea turismului durabil în Delta Dunării (mai 2009)**³³⁴

Delta Dunării reprezintă o destinație specială, prin caracteristicile sale (patrimoniul natural universal), una dintre cele mai importante regiuni turistice din România, prin originalitatea peisajului (relief, apă, vegetație, faună, populație și așezări umane). A găsi echilibrul adecvat între dezvoltarea autonomă a destinației Delta Dunării și protejarea mediului, pe de o parte, și dezvoltarea unei activități economice competitive, cu beneficii pentru comunitățile locale, pe de altă parte, poate constitui o provocare pentru administrația locală. Cu toate acestea, inițiativa dezvoltată în parteneriat, între autoritățile administrației locale și agenți privați, au confirmat faptul că turismul poate dezvolta, mai mult decât oricare altă activitate economică, sinergii în strânsă interacțiune cu mediul și societatea, datorită faptului că dezvoltarea destinațiilor turistice este legată de mediul natural al acestora, de caracteristicile culturale, interacțiunea socială, securitatea și bunăstarea populațiilor locale.

Aceste caracteristici fac din turism motorul principal al conservării și dezvoltării destinațiilor. Pentru a stabili un echilibru adecvat între bunăstarea turiștilor, nevoile mediului natural și ale mediului socio-cultural, precum și pentru dezvoltarea și competitivitatea destinațiilor și a

³³⁴ Plan strategic pentru dezvoltarea turismului durabil în delta Dunării, document inițiat în cadrul proiectului ”Dezvoltarea potențialului pentru un turism durabil într-o zonă umedă Natura 2000” - ROE / 041 / 06 și finalizat în mai 2009, Consiliul Județean Tulcea.

întreprinderilor, este necesară o abordare politică integrată și globală, în cadrul căreia toate părțile interesate să împărtășească aceleași obiective.

Inițiat în aprilie 2007, în cadrul unui proiect cu finanțare flamandă, și finalizat în 2009, Planul strategic pentru dezvoltarea turismului durabil în Delta Dunării reprezintă un demers ce vizează planificarea pe termen mediu. Este un prim pas ce necesită abilitatea părților implicate de a susține acțiuni de-a lungul timpului, cu reducerea și gestionarea coerentă a riscurilor prin măsuri de prevenire a producerii de efecte dăunătoare asupra mediului sau societății.³³⁵

- **Master Plan - Suport pentru dezvoltarea durabilă în Rezervația Biosferei „Delta Dunării” – Județul Tulcea**³³⁶

Master Plan prevede lucrările și utilitățile destinate localităților aferente unităților administrative din cadrul Deltei Dunării propriu-zise, unde trăiesc 14 966 locuitori.

Master Plan-ul regional pentru Delta Dunării se concentrează pe o definiție limitată a dezvoltării: *de a administra procesul schimbării regionale și locale pentru o creștere economică accelerată și îmbunătățiri în calitatea vieții într-un mod durabil*. El acoperă atât aspectele ecologice ale conservării cât și celelalte elemente care au un impact asupra stării de bine și a bunăstării populației din Delta Dunării, inclusiv dezvoltarea infrastructurii precum și aspectele sociale, culturale, comunitare și de mediu. Toate aceste aspecte se întrepătrund într-un concept complex de dezvoltare durabilă.

Master Plan-ul pentru Rezervația Biosferei ”Delta Dunării” caută, în primul rând, să identifice schimbările cu care se confruntă Delta, în al doilea rând dezvoltă soluții pentru a rezolva aceste probleme, și în final stabilește prioritățile pentru aceste soluții. Acest proces a fost realizat cu cooperarea strânsă a autorităților locale inclusiv a Administrației Rezervației Biosferei „Delta Dunării” și a Consiliului Județean Tulcea. Mai mult, au avut loc consultări directe cu primarii localităților și cu reprezentanți ai sectoarelor economice, sociale și de mediu. Aplicarea Structurii Logice a fost inițiată în

³³⁵ [http://www.ddbra.ro/media/Plan%20strategic%20turism%20DD_Mai%20-2009\(3\).pdf](http://www.ddbra.ro/media/Plan%20strategic%20turism%20DD_Mai%20-2009(3).pdf)

³³⁶ [http://www.ddbra.ro/media/master%20plan%20RBDD\(2\).pdf](http://www.ddbra.ro/media/master%20plan%20RBDD(2).pdf)

cadrul acestui proces în vederea scoaterii în evidență a problemelor și soluțiilor pentru o discuție constructivă și, într-un sens larg, structura Master Planului reflectă rezultatele acestor discuții.

- Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă a României Orizonturi 2012-2020-2030³³⁷

Strategia stabilește obiective concrete pentru trecerea, într-un interval de timp rezonabil și realist, la un nou model de dezvoltare propriu Uniunii Europene și larg împărtășit pe plan mondial – cel al dezvoltării durabile, orientat spre îmbunătățirea continuă a vieții oamenilor și a relațiilor dintre ei în armonie cu mediul natural.

Elaborarea Strategiei este rezultatul obligației asumate de România în calitate de stat membru al Uniunii Europene conform obiectivelor convenite la nivel comunitar, în special cele statuate în Tratatul de aderare, în Strategia Lisabona pentru creștere și locuri de muncă și în Strategia reînnoită a UE pentru Dezvoltare Durabilă din 2006.

În urma dezbaterii proiectului la nivel național și regional, cu implicarea activă a factorilor interesați și cu sprijinul conceptual al Academiei Române, Strategia propune o viziune a dezvoltării României în perspectiva următoarelor două decenii, cu obiective care transcend dur ciclurilor electorale și preferințele politice conjuncturale:

Orizont 2013

- Încorporarea organică a principiilor și practicilor dezvoltării durabile în ansamblul programelor și politicilor publice ale României;

Orizont 2020

- Atingerea nivelului mediu actual al țărilor Uniunii Europene la principalii indicatori ai dezvoltării durabile;

Orizont 2030

- Apropierea semnificativă a României de nivelul mediu din acel an al țărilor UE.

Îndeplinirea acestor obiective strategice va asigura, pe termen mediu și lung, o creștere economică ridicată și, în consecință, o reducere

³³⁷ http://www.mmediu.ro/dezvoltare_durabila/strategia_nationala.htm

substanțială a decalajelor economico-sociale dintre România și celelalte state membre ale UE.

Prin prisma indicatorului sintetic prin care se măsoară procesul de convergență reală, se creează astfel condițiile ca produsul intern brut pe cap de locuitor al României să depășească în anul 2013 media UE din acel moment, să se apropie de media UE în anul 2020 și să fie ușor superior nivelului mediu european în anul 2030.

- Program de activitate al Administrației Rezervației Biosferei "Delta Dunării" pentru anul 2012³³⁸

Atribuțiile Administrației Rezervației Biosferei "Delta Dunării" stabilite prin Legea nr. 82/1993 privind constituirea Rezervației Biosferei "Delta Dunării" cu modificările și completările ulterioare precum și prin HG nr. 248/1994 pentru adoptarea unor măsuri în vederea aplicării Legii nr. 82/1993 și prin HG nr. 367/2002, privind aprobarea Statutului de organizare și funcționare al Administrației Rezervației Biosferei Delta Dunării și a componentei Consiliului științific al Rezervației cu completările ulterioare, urmăresc realizarea următoarelor obiective principale în perimetrul Rezervației:

- Conservarea patrimoniului natural al Rezervației (biodiversitate și resursele naturale regenerabile pe care ecosistemele naturale le generează);
- Dezvoltarea modelului/conceptului de dezvoltare durabilă a comunităților locale, prin valorificarea resurselor naturale regenerabile în limita capacității de suport a ecosistemelor naturale.
- Dezvoltarea cunoașterii fenomenelor deltaice, prin cercetare și monitoring, pentru înțelegerea tendințelor de evoluție și adoptarea măsurilor corespunzătoare
- Dezvoltarea capacității de înțelegere a cerințelor de protecție și conservare a valorilor patrimoniului natural prin acțiuni de conștientizare publică și educație ecologică și prin implicarea comunităților locale și a vizitatorilor în procesul de management adaptativ/precauționar al acestora.

³³⁸ <http://www.ddbra.ro/media/ARBDD-Program%202012final.pdf>

Prezentarea problemelor specifice, a regimului juridic și a aspectelor legate de managementul Rezervației Biosferei ”Delta Dunării”, precum și strategiile, documentele și programele implementate în acest perimetru, evidențiază valoarea sa de patrimoniu național și internațional pe care trebuie să îl conservăm și să îl protejăm atât pentru prezent, cât și pentru viitor.

Adoptarea unui cadru legislativ cuprinzător, actualizat și completat periodic, a dus la crearea premiselor pentru un management mai durabil al rezervației, precum și la un control mai eficient al acțiunilor care ar putea aduce atingeri valorilor naturale existente pe acest teritoriu. Datorită calității de obiectiv natural și zonă umedă de însemnătate internațională a deltei, regimul juridic al acesteia este completat cu prevederile documentelor internaționale în materie ratificate de România (Convenția UNESCO, Convenția de la Ramsar).

Fără îndoială, odată adoptat și intrat în vigoare, regimul juridic de protecție și conservare a Rezervației Biosferei ”Delta Dunării” va trebui perfecționat continuu, în raport și cu rezultatele aplicării sale practice.³³⁹

6.3. Planul Strategic de Acțiune pentru Reabilitarea Mării Negre

În anul 1996, în urma Conferinței Miniștrilor Mediului din țările riverane Mării Negre, desfășurată la Istanbul (Turcia), a fost adoptat Planul Strategic de Acțiune pentru Reabilitarea și Protecția Mării Negre, fapt impus de situația reală de degradare a mării constatată de-a lungul timpului.

Planul Strategic de Acțiune pentru Reabilitarea și Protecția Mării Negre a suferit o serie de modificări conforme cu Rezoluția I a Reuniunii Ministerelor responsabile pentru protecția mediului a Părților semnatare³⁴⁰ la Convenția asupra Protecției Mării Negre împotriva Poluării (Sofia, Bulgaria, 15 iunie 2002).

Statele semnatare au constatat cu îngrijorare amplificarea procesului de degradare a ecosistemului Mării Negre, precum și exploatarea nerațională a resurselor sale naturale.

³³⁹ Mircea Duțu, *Dreptul mediului*, ediția a 3-a, București: Editura C.H. Beck, p. 326.

³⁴⁰ Bulgaria, Georgia, România, Federația Rusă, Turcia și Ucraina.

Din Analiza Diagnostică Tranfrontieră – TDA (anexă a Planului Strategic), rezultă următoarele concluzii:³⁴¹

- Ecosistemul Mării Negre continuă să fie amenințat de diferiți poluanți, în special nutrienți. Nutrienții sunt deversați în Marea Neagră, din surse de uscat, în special prin intermediul râurilor. Dunărea contribuie cu mai mult de jumătate din cantitatea de nutrienți deversați în Marea Neagră. Eutrofizarea este un fenomen care se produce pe zone întinse ale Mării Negre și trebuie să fie un subiect de preocupare pentru întreg bazinul Mării Negre.

- Descărcarea de ape uzate reziduale insuficient epurate are ca rezultat prezența contaminanților microbiologici, care reprezintă o amenințare pentru sănătatea publică și în unele cazuri pun o barieră în calea dezvoltării durabile a turismului și acvaculturii;

- Pe lângă aceasta, aportul de substanțe periculoase, mai ales de petrol, continuă să fie o amenințare pentru ecosistemul Mării Negre. Petrolul pătrunde în mediul înconjurător prin deversările accidentale sau intenționate de pe nave, precum și din sursele de pe uscat. Aproape jumătate din aportul de petrol rezultat din activitățile de pe uscat ajung în Marea Neagră prin Dunăre.

- Introducerea unor specii exotice în trecut prin deballastarea navelor a adus prejudicii serioase ecosistemului Mării Negre și constituie o amenințare pentru Marea Neagră și pentru mările adiacente: Mediterana și Caspică.

- Gestionarea inadecvată a resurselor și în special politicile necorespunzătoare în domeniul pescăriilor și gestionării zonei costiere continuă să fie o barieră în calea dezvoltării durabile a regiunii Mării Negre. Cele mai multe din stocurile de pești din Marea Neagră, deja afectate de poluare, au fost supraexploatate sau sunt amenințate de supraexploatare; multe zone costiere au fost deteriorate ca urmare a eroziunii și dezvoltării urbane și industriale necontrolate. Prin urmare, există un pericol serios de a pierde habitate și peisaje naturale valoroase și în ultimă instanță diversitatea biologică și productivitatea ecosistemului Mării Negre.

³⁴¹ „Provocarea care ne stă în față: mediul Mării Negre”, Capitolul I, punctele 1 – 7 din Planul Strategic de Acțiune pentru Reabilitarea Mării Negre, http://www.mmediu.ro/gospodarirea_apelor/zona_costiera/PSAMN-INCDM-Cta.pdf.

- Considerațiile de mai sus conduc la presupunerea ca procesul de degradare a Mării Negre este ireversibil. Cu toate acestea, monitoringul de mediu din ultimii 4 - 5 ani reflectă îmbunătățiri perceptibile și continue ale stării unor componente localizate din ecosistemul Mării Negre. Aceste îmbunătățiri par a fi rezultatul indirect al reducerii activităților economice din regiune și, într-o oarecare măsură, al măsurilor de protecție luate de guverne. Dezideratul cu care se confruntă regiunea este asigurarea unui mediu înconjurător sănătos al Mării Negre, în același timp cu restabilirea și dezvoltarea economică.

- Planul Strategic de Acțiune este o fază a procesului care tinde spre realizarea unei dezvoltări durabile în regiunea Mării Negre. Obiectivele sale generale includ asigurarea unui mediu sănătos pentru populația din regiunea Mării Negre, atât în zone urbane, cât și în cele rurale, obținerea unui ecosistem marin divers din punct de vedere biologic, care să conțină populații naturale variabile și viabile de organisme superioare, inclusiv mamifere marine și sturioni, și care să susțină mijloace de trai rezultate din activități durabile cum ar fi pescuitul, acvacultura și turismul în toate țările Mării Negre.

La baza aplicării Planului Strategic de Acțiune pentru Reabilitarea Mării Negre stau o parte dintre principiile fundamentale ale dreptului mediului, după cum urmează: principiul precauției, principiul ”poluatorul plătește”; principiul dezvoltării durabile, principiul acțiunii anticipative; folosirea tehnologiilor curate; folosirea instrumentelor economice de protecție a mediului; transparență și participare publică. (conform cap. II intitulat ”Principii”).

În vederea reducerii poluării, Planul Strategic propune negocierea de către statele localizate în bazinul Mării Negre a unei strategii cuprinzătoare care să ia în considerare fenomenul de eutrofizare a mării. Obiectivul strategiei va fi negocierea unei serii progresive de reducere treptată a încărcăturii de nutrienți, până când se realizează obiectivele de calitate convenite pentru apa Mării Negre. O astfel de strategie cuprinzătoare a bazinului poate fi necesară pentru asigurarea reducerii de contribuții ale altor poluanți în Marea Neagră, mai ales petrolul.

Având în vedere faptul că Dunărea deversează cea mai mare cantitate de nutrienți în Marea Neagră, este deosebit de necesar să fie adoptate strategii de reducere a nutrienților pentru acest fluviu.

O atenție sporită trebuie acordată și poluanților emiși în aer, mai ales a celor care implică deplasări transfrontaliere și aplicarea unor măsuri de control direct la sursă a acestora. Anul 2005 este considerat ca o etapă importantă în procesul de control și reducere a poluării atmosferice (așa cum se prevede în art. 3.1. din Planul Strategic).

Conform art. 3.4 din planul Strategic, până în iunie 2002 fiecare stat riveran al Mării Negre a fost obligat să elaboreze studii naționale privind reziduurile tratate insuficient. Se recomandă ca această activitate să fie coordonată de Comisia de la Istanbul, prin Grupul său consultativ asupra controlului poluării provenite din surse de la țarm. Aceste studii trebuie să analizeze beneficiile naționale și regionale pentru sănătatea publică, mediu și recreere, precum și costurile instalării unor astfel de stații de epurare pentru tratarea apelor reziduale.

Un punct important al Planului Strategic este reprezentat de managementul deșeurilor, obiectivele în acest sens constând în elaborarea și implementarea unor politici de mediu eficiente care să dea o importanță deosebită reducerii, reciclării și reutilizării deșeurilor. (cap. III, art. 46). Ca urmare, transbordarea transfrontalieră a deșeurilor toxice a solicitat statelor membre ca până în anul 2006 să completeze și să adopte un text de protocol la Convenția de la București, care să se refere la mișcările transfrontieră ale deșeurilor accidentale și la cooperarea în combaterea traficului ilegal al acestora. (cap. III, art. 47)³⁴²

Pentru a acționa rapid în situația deversărilor accidentale s-a impus elaborarea unei Strategii a Mării Negre pentru planuri de contingență și intervenție de urgență până în anul 2007. Aceasta Strategia reprezintă o bază pentru asigurarea că planurile de contingență elaborate de statele Mării Negre sunt suficient coordonate. Ea va folosi și ca bază pentru elaborarea unui plan regional de contingenta.

La nivel național și local trebuie elaborate planuri de contingență care să acopere atât navele, cât și instalațiile din larg, elaborate conform ghidului IMO și a altor instrumente internaționale relevante, inclusiv Strategia pentru planul de contingenta și intervenție de urgență la Marea Neagră.

³⁴² Planul Strategic de Acțiune pentru Reabilitarea Mării Negre, http://www.mmediu.ro/gospodarirea_apelor/zona_costiera/PSAMN-INCDM-Cta.pdf.

Articolul 52 din Planul Strategic³⁴³ prevede că este important să se coopereze și cu sectoarele de navigație, petroliere și de gaze naturale, pentru a se asigura că și aceste sectoare vor suporta costul elaborării și implementării planificărilor evenimentelor neprevăzute, în măsura în care este posibil.

La fiecare 5 ani, statele semnatare trebuie să realizeze un raport asupra stării poluării în Marea Neagră care va avea ca punct de plecare datele culese din programele coordonate de evaluare și monitorizare a poluanților.

De asemenea, va fi stabilit un sistem de monitorizare al Mării Negre care va cuprinde programele naționale de monitorizare realizate la nivel național care sunt incluse în programele strategice de acțiune, precum și sistemul independent de asigurare a calității. (cap. III, art. 55). Se recomandă elaborarea unei tehnici uniforme de măsurare a calității apei de scăldat, cu asigurarea unui mecanism unic care să sprijine asigurarea calității.

Planul Strategic de Acțiune pentru Reabilitarea Mării Negre consacră o parte distinctă problematicii privind *managementul integrat al zonei costiere*, care va avea ca punct de plecare elaborarea unor strategii de gestionare integrată a zonelor costiere.

Pentru a atinge acest scop trebuie luate următoarele măsuri:³⁴⁴

- elaborarea unei strategii regionale a Mării Negre pentru gestionarea integrată a zonelor costiere. (în acest sens, s-a recomandat elaborarea de către Comisia de la Istanbul a unei astfel de strategii până în 2005, urmând recomandările Grupului său Consultativ pentru Management Integrat a Zonei Costiere). Strategia regionala trebuie să elaboreze principii de bază și metodologii de planificare a folosirii apei și uscatului și pentru desemnarea sistemelor de zonare.

- fiecare stat riveran Mării Negre trebuie să facă eforturi să adopte și să pună în aplicare, în acord cu propriul sistem juridic, instrumentele legale și de altă natura care să faciliteze gestionarea integrată a zonei costiere;

³⁴³ Planul Strategic de Acțiune pentru Reabilitarea Mării Negre, http://www.mmediu.ro/gospodarirea_apelor/zona_costiera/PSAMN-INCDM-Cta.pdf.

³⁴⁴ Conform art. 68 literele a – c din Planul Strategic de Acțiune pentru Reabilitare Mării Negre.

- formarea de Comitete intersectoriale naționale, regionale și locale pentru management integrat al zonei costiere acolo unde este cazul.

Domenii de interes prevăzute în Planul Strategic sunt și acvacultura durabila și turismul. Ele sunt importante pentru creșterea economică în Marea Neagră și pentru beneficiul regiunii, în general. Pentru a evita deprecierea mediului care rezultă din aceste activități și mai ales deprecierea cu implicații transfrontiere, dezvoltarea lor trebuie gestionată după norme comune (recomandate a fi stabilite până în 2006).

Acvacultura durabila trebuie stimulată prin realizarea unor studii de fezabilitate, în paralel cu elaborarea unei legislații specifice în materie, care să autorizeze reglementările privind acvacultura și care să asigure că acvacultura însăși nu reprezintă o amenințare pentru mediu (art. 70 – 71).

Implicarea publicului în luarea deciziilor privind mediul înconjurător este considerată, în termenii Planului Strategic o condiție esențială pentru elaborarea unei strategii durabile în regiune. Ea necesita elaborarea unor proiecte educaționale, proceduri de luare a deciziilor transparente cu participare colectiva și reguli deschise de acces la procedurile administrative și judiciare.

Municipalitățile trebuie să joace un rol activ în toate aceste demersuri și vor trebui să se implice îndeaproape în implementarea acestui Plan Strategic de Acțiune. În acest scop trebuie dezvoltate atât mecanismele existente, cum este Clubul Internațional al Orașelor de la Marea Neagră, ca și alte mecanisme noi.

Forumul organizațiilor neguvernamentale de la Marea Neagră este încurajat să continue să sprijine acțiunile în vederea refacerii și protecției Mării Negre și să sprijine implementarea acestui Plan Strategic de Acțiune.

Fiecare stat riveran Mării Negre va face eforturi să adopte și să pună în aplicare, în acord cu propriul sistem juridic, reguli care să garanteze dreptul de acces la informațiile privind mediul, să asigure dreptul publicului și organizațiilor neguvernamentale de a participa la luarea deciziilor și dreptul indivizilor și al grupurilor de a apela la organele judiciare și administrative. (art. 78).

Printre măsurile concrete care trebuie luate în vederea informării și educării populației cu privire la necesitatea reducerii și stopării poluării marine, se numără:

- elaborarea unui pachet de informații educative, pentru uzul școlar, pe care fiecare stat îl va traduce în propria limbă;
- pregătirea unei expoziții mobile de informații traduse în limbile statelor riverane, pentru a fi expusă în locuri publice și în așezăminte culturale;
- elaborarea unui pachet de informații multimedia pe CD Rom, pentru utilizatorii de la Marea Neagră, bazat pe sistemul GIS existent.

6.3.1 Proiecte derulate în domeniul conservării și utilizării durabile a Mării Negre

La nivelul Ministerului Mediului, în perioada 2006 – 2008 și 2010, s-au derulat o serie de proiecte privind conservarea ecosistemului marin și promovarea utilizării sale durabile – (CEMAR³⁴⁵ 2007- CEMAR 2008).³⁴⁶

Nr. Crt.	Titlul proiectului	Beneficiarii proiectului	Perioada de derulare a proiectului
1	Simpozionul Internațional ”Protecția și gestionarea durabilă a ecosistemului Mării Negre, imperativ al mileniului III”	Centrul Național de Management Programe, Institutul Național de Cercetare Dezvoltare Marină ”Grigore Antipa”	2006 - 2007
2	Sistem operațional de observații și prognoză pe seful costier european / EU-RO/IP	Centrul Național de Management Programe, Agenția Națională pentru Protecția Mediului	2007 - 2008
3	Influența modificărilor geo – climatice globale și regionale asupra dezvoltării durabile în Dobrogea / GLOBE	Centrul Național de Management Programe, Direcția hidrografică	2007 - 2010

³⁴⁵ CEMAR – Caracterizarea Ecosistemului Marin și Promovarea Utilizării Durabile.

³⁴⁶ Conform datelor obținute de pe site-ul oficial al Ministerului Mediului: http://www.mmediu.ro/vechi/departament_ape/zona_costiera/proiecte_marea_neagra.htm

	Mările Sud – est Europene: Evaluarea și Modelarea Modificărilor în ecosisteme / SESAME	Centrul Național de Management Programe	2007 - 2008
4	Cercetări asupra susceptibilității plajei de eroziune în contextul creșterii nivelului mării în condiții de furtună	Ministerul Educației și Cercetării, Agenția națională de Protecție a Mediului; Agenția de Protecție a Mediului Constanța; Agenția Națională Apele Române; Administrația Rezervației Biosferei ”Delta Dunării”, Prefectura Constanța	2008
5	Integrarea metodologică a oceanografiei operaționale românești în Sistemul Global de Observare a Oceanelor	Ministerul Educației și Cercetării, Agenția națională de Protecție a Mediului; Agenția de Protecție a Mediului Constanța; Agenția Națională Apele Române; Administrația Rezervației Biosferei ”Delta Dunării”, Prefectura Constanța.	2008
6	Evaluarea stării actuale de eutrofizare a apelor de tranziție costiere și marine – componentă prioritară a strategiei de mediu europeană	Ministerul Educației și Cercetării, Agenția națională de Protecție a Mediului; Agenția de Protecție a Mediului Constanța; Agenția Națională Apele Române; Administrația Rezervației Biosferei ”Delta Dunării”, Prefectura Constanța	2008
7	Inventarierea și reconsiderarea în conformitate cu cerințele de integrare în UE a României a surselor terestre de poluare din zona costieră a Mării Negre	Ministerul Educației și Cercetării, Agenția națională de Protecție a Mediului; Agenția de Protecție a Mediului Constanța; Agenția Națională Apele Române; Administrația Rezervației Biosferei ”Delta Dunării”, Prefectura Constanța, Comisia Mării Negre	2008
8	Impactul strategic al	Ministerul Educației și	2008

	activităților portuare din Constanța, Mangalia, Midia și efectele lor asupra mediului marin din zonele învecinate	Cercetării, Agenția națională de Protecție a Mediului; Agenția de Protecție a Mediului Constanța; Agenția Națională Apele Române; Administrația Rezervației Biosferei ”Delta Dunării”, Prefectura Constanța	
9	Evaluarea aportului de metale grele și poluanți organic persistent al Dunării în zona de imediată influență în contextul situațiilor extreme declanșate de schimbările climatice	Ministerul Educației și Cercetării, Agenția națională de Protecție a Mediului; Agenția de Protecție a Mediului Constanța; Agenția Națională Apele Române; Administrația Rezervației Biosferei ”Delta Dunării”, Prefectura Constanța	2008
10	Investigarea habitatelor costiere de interes European, în scopul caracterizării și evaluării rețelei Natura 2000 pe teritoriul României	Ministerul Educației și Cercetării, Agenția națională de Protecție a Mediului; Agenția de Protecție a Mediului Constanța; Agenția Națională Apele Române; Administrația Rezervației Biosferei ”Delta Dunării”, Agenția Europeană de Mediu	2008
11	Evaluarea impactului antropoc din laguna Sinoe în scopul reabilitării ecosistemice	Ministerul Educației și Cercetării, Agenția națională de Protecție a Mediului; Agenția de Protecție a Mediului Constanța; Agenția Națională Apele Române; Administrația Rezervației Biosferei ”Delta Dunării”, Prefectura Constanța	2008
12	Dinamica factorilor de mediu și influența lor asupra stării și diversității resurselor pescărești marine	Ministerul Educației și Cercetării, Agenția națională de Protecție a Mediului; Agenția de Protecție a Mediului Constanța; Agenția Națională Apele Române; Administrația Rezervației Biosferei ”Delta Dunării”, Comisia Mării	2008

		Negre	
13	Dezvoltarea și susținerea sistemului informațional și comunicațional privind mediul marin în conformitate cu cerințele sistemului național integrat și supravegherea mediului zonei costiere	Ministerul Educației și Cercetării, Agenția națională de Protecție a Mediului; Agenția de Protecție a Mediului Constanța; Agenția Națională Apele Române; Administrația Rezervației Biosferei "Delta Dunării", Prefectura Constanța	2008
14	Mările de Sud – Est Europene: Evaluarea și Modelarea modificărilor în Ecosisteme / GOCE/ SESAME	Centrul Național de Management Programe	2008
15	Influența modificărilor geo – climatice globale și regionale asupra dezvoltării durabile în Dobrogea		2008

Fig. nr. 1 Lista proiectelor derulate în perioada 2006 – 2008 și 2010 privind utilizarea durabilă a Mării Negre

Alte proiecte derulate la nivelul Ministerului Mediului (derulate sau în curs de derulare):

*Proiectul COASTEROSION – Asistență tehnică pentru controlul eroziunii costiere la Marea Neagră – Proiect Faza I*³⁴⁷

Zona costieră românească a fost supusă unor procese grave de eroziune, mai ales în ultimele decenii. Eroziunea duce la limitarea activităților și oportunităților socio – economice de-a lungul coastei având un impact negativ asupra infrastructurii publice și asupra mediului înconjurător.

³⁴⁷ Detalii privind proiectul pe site-ul: <http://www.mmediu.ro> și în broșurile aferente programului: Investigarea proceselor costiere folosind modele numerice; Coastal Dynamics in Front of the danube Delta; Institutional Framework &Project. Perspective.

În faza I a proiectului s-a realizat evaluarea necesarului de date spațiale pentru sistemul integrat de modelare a zonei costiere, precum și specificitățile privind partea de software pentru programul de monitoring al datelor spațiale și sistemul de management al datelor. În contextul unor aplicații GIS pentru zona costieră românească. Tot în faza I a fost definit cadrul general de implementare pentru programul COASTEROSION, precum și identificarea instituțiilor din România care ar putea oferi sprijin pentru realizarea acestui program.

În acest moment se fac demersuri pentru finanțarea fazei a II-a a proiectului care presupune obținerea și implementarea de hardware și software pentru tehnologia și achiziția de date spațiale și informațiile necesare pentru a crea modele numerice pentru gestionarea regională a zonei costiere.

Faza a III-a constă în realizarea studiului de fezabilitate privind măsurile structurale pentru controlul eroziunii costiere al țărmului românesc al Mării Negre. Faza include pregătirea termenilor de referință și costul estimativ pentru faza a IV-a.

Faza a IV-a presupune implementarea proiectelor legate de controlul eroziunii costiere.

*Proiecte internaționale derulate sau aflate în derulare.*³⁴⁸

- *Black Sea SCENE – Rețeaua științifică de la Marea Neagră* – este un proiect derulat în perioada 1 decembrie 2005 – 31 noiembrie 2008, cu scopul de a realiza o rețea a institutelor de cercetare de mediu și socio – economice, universități și ONG-uri din țările riverane Mării negre; dezvoltarea infrastructurii virtuale de date și informații în vederea îmbunătățirii identificării, accesului, schimbului, calității și utilizării datelor și informațiilor despre Marea Neagră.

- *Evaluarea extinderii prezenței capturilor occidentale și a eșuărilor de delfini în zona românească a Mării Negre* (aprilie 2006 – martie 2007).

Obiectivele proiectului:

- colectarea datelor privind prezența capturilor accidentale de cetacee în zona românească a Mării Negre pe tipuri de pescuit, specii și sectoare;

³⁴⁸ http://www.mmediu.ro/vechi/departament_ape/zona_costiera/proiecte9.htm

- monitorizarea delfinilor eșuați la litoralul românesc datorită interacțiunii cu pescuitul și reactivarea rețelei naționale de supraveghere a eșuărilor;
- sporirea conștientizării pescarilor și a factorilor de decizie în ceea ce privește diminuarea impactului pescuitului asupra populațiilor de delfini;
- elaborarea de recomandări privind diminuarea impactului uneltelor de pescuit, inclusiv stabilirea de zone de interes special pentru protecția afaulinului și marsuinului.
- *Proiect de colaborare româno – elvețiană ESTROM – TASAUL.*

Evaluarea impactului antropic din lacul Tasaul și rehabilitarea ecosistemică (aprilie 2005 – septembrie 2007).

- Obiectivele programului sunt clar definite, după cum urmează:
 - investigarea nutrienților și substanțelor toxice;
 - investigarea impactului de mediu (în particular asupra resurselor vii, planctonului și peștilor);
 - identificarea abordărilor și măsurilor pentru protecția mediului și rehabilitarea ecologică;
 - diseminarea rezultatelor utilizatorilor și propunerea unui Plan de management integrat.

*Proiecte naționale aflate în derulare:*³⁴⁹

- *Parteneriat științific și tehnologic pentru promovarea managementului durabil al pescăriilor marine românești* (octombrie 2005 – septembrie 2008).

Obiectivele proiectului:

- creșterea performanțelor cercetării marine pescărești și a învățământului superior de specialitate, dezvoltarea parteneriatului în vederea promovării managementului pescăriilor bazat pe abordarea ecosistemică;
- asigurarea fondului de date și informații necesare evaluării indicatorilor de stare a resurselor și ecosistemului marin, precum și a indicatorilor socio – economici în sprijinul politicilor de dezvoltare durabilă a pescăriilor marine;
- baze științifice și tehnice pentru promovarea acvaculturii marine;

³⁴⁹ http://www.mmediu.ro/vechi/departament_ape/zona_costiera/proiecte9.htm

- fundamentarea politicilor de dezvoltare durabilă a pescăriilor marine în acord cu reglementările UE și cu cerințele impuse de abordarea ecosistemică.

- *Inventarierea și reconsiderarea în conformitate cu cerințele de integrare în UE a României a surselor terestre de poluare din zona costieră a Mării Negre (25 ianuarie – 30 noiembrie 2008)*

Obiectivele programului:

- identificarea și caracterizarea surselor difuze și punctiforme de poluare din zona costieră cuprinsă între Vadu Sinoe și Vama Veche;
- cuantificarea aportului de poluanți furnizat mediului marin de evaluarea impactului provocat în evoluția ecosistemului marin;
- aplicarea de metode moderne de investigație pentru monitorizarea factorilor de risc antropic generați de evacuarea directă în mare a apelor uzate tratate și netratate;
- evaluarea calității și capacității de regenerare a ecosistemului marin din zonele de impact;
- întocmirea și completarea unei bănci de date privind controlul surselor terestre de poluare a mediului.;
- evaluarea calității și a capacității de regenerare a ecosistemului marin din zonele de impact;
- întocmirea și completarea unei bănci de date privind controlul surselor terestre de poluare a mediului.

- *Impactul strategic al activităților din Constanța, Mangalia și Midia și efectele asupra mediului marin din zonele învecinate (2006 – 2008)*

Proiectul își propune să evalueze și să stabilească nivelul și gradul de poluare a mediului marin (apă, sedimente, organisme), atât în incinta principalelor porturi maritime românești unde se desfășoară activități multiple și foarte complexe (Constanța, Mangalia, Midia), cât și în zonele marine din imediata vecinătate aflate sub directă influență a acestora având ca obiectiv general determinarea efectelor negative prezente în aceste areale datorită activităților portuare și indirect a activităților socio – economice din Constanța, Mangalia, Midia – Năvodari (deversări de ape uzate menajer și industrial în incinta porturilor, etc.).

- *Evaluarea stării actuale a nivelului de eutrofizare a apelor de tranziție, costiere și marine, componentă prioritară a strategiei de mediu europene (2006 – 2008)*

Ca obiective, proiectul își propune să furnizeze date importante privind bilanțul nutrienților în zonele de tranziție ținând cont atât de intrările continentale și procesele interne de transfer, cât și de interacțiunea cu largul mării.

- *Programul CEMAR - Caracterizarea Ecosistemului Marin și Promovarea Utilizării Durabile (mai 2006 – decembrie 2008)*

Obiectivele programului:

- alinierea metodelor proprii de investigație la standardele Uniunii Europene;
- evaluarea situației ecologice actual, starea resurselor, starea mediului, inclusiv a factorilor de impact; compararea stării actuale cu obiective rezultate din Directivele Europene;
- identificarea problemelor de interes, precum impactul antropic, impactul de mediu specific zonei (inundații, secete, epizotii, păsări migratoare).

6.3.1 Starea mediului marin și costier

Zona costieră a României are o lungime de 244 km, reprezentând 7,65% din frontiera națională și este subdivizată din punct de vedere economic și social în două zone principale. Zona nordică (aprox. 164 km lungime), care se întinde de la Golful Musura până la Capul Midia și zona sudică (80 km), care se întinde de la Capul Midia la Vama Veche.

În cadrul Raportului privind starea mediului marin și costier în anul 2011 elaborat de Ministerul Mediului și Pădurilor – Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare Marină „Grigore Antipa” Constanța, a fost realizată o radiografie a stării mediului marin și costier, fiind evidențiate principalele probleme cu care se confruntă.

Astfel, raportul a evidențiat că nivelul mării, ca indicator de stare a zonei costiere, a prezentat în anul 2011 o abatere constant pozitivă de la mediile lunare multianuale pe durata întregului an, cu excepția lunii decembrie, când media lunii a fost cu 6,9 cm mai mică decât media lunară multianuală a acestei luni. Tendința anuală a fost constant descrescătoare, de

la 40,8 cm în ianuarie la 6,5 cm în decembrie, media anuală fiind cu numai + 5,7 cm mai mare decât media multianuală 1933-2010.

În vederea monitorizării calității apelor tranzitorii, costiere și marine din zona litoralului românesc al Mării Negre, au fost investigați indicatorii fizici generali (temperatură, transparență, salinitate, pH, oxigen dizolvat) și cei de eutrofizare (fosfați, azotați, amoniu, silicați), analiza relevând faptul că în anul 2011 indicatorii fizici generali s-au încadrat în general în valori normale.

Referitor la concentrațiile medii lunare (mai și iulie 2011) multianuale ale azotaților, acestea reprezintă încă valori comparabile cu cele din perioada de intensă eutrofizare, efectele acestui aport de nutrienți fiind însă de mai mică intensitate ca urmare a reducerii concentrațiilor fosfaților, factori limitativi ai proliferării fitoplanctonice. Influența stației de epurare Constanța Sud asupra apelor costiere se regăsește și în cazul amoniului care a înregistrat o concentrație extremă în luna mai depășind valoarea limită admisă.

În anul 2011, la litoralul românesc al Mării Negre, exceptând variabilitatea naturală, se observă în general, două surse importante de nutrienți, respectiv transportul fluvial și influența stației de epurare Constanța Sud³⁵⁰.

Referitor la concentrațiile metalelor grele evaluate în raport cu standardele de calitate a mediului în domeniul apei recomandate de legislația națională, concentrațiile de cadmiu, nichel și crom s-au încadrat în limitele admise, în timp ce pentru cupru și plumb un procent de cea 25% dintre eșantioanele analizate în anul 2011 au înregistrat depășiri ale acestora (30 pg/L Cu, respectiv 10 pg/L Pb).

Principalele presiuni antropice identificate în zona costieră românească provin din dezvoltarea accentuată a diferitelor activități socio-economice în spațiul natural al zonei costiere: turism și recreere, construcții/cartiere de case de vacanță în zone turistice, extindere modernizare porturi turistice existente: activități de dragaj, porturi și navigație, construcții de nave, pescuit marin, agricultura și activități industriale etc.

³⁵⁰ Raport privind starea mediului marin și costier în România în anul 2011, www.incdpm.ro.

În 2011, s-a făcut Evaluarea Strategică de Mediu (SEA) pentru Master Planul Protecția și Reabilitarea Zonei Costiere. Planul își propune reconstrucția zonei costiere a litoralului, mai exact restaurarea și îmbunătățirea mediului înconjurător, dezvoltarea unui program de reabilitare și lucrări de protecție și prevenire a erodării zonei costiere, protejarea infrastructurii economice și obiectivelor sociale afectate de eroziunea marină. Implementarea unui program integrat de monitorizare pentru zonele costiere în scopul sprijinirii lucrărilor de mentenanță și elaborării Planului de Management Integrat în domeniul protecției împotriva eroziunii costiere și definirii unor zone prioritare de reabilitare și protecție sunt aspecte abordate de asemenea în cadrul acestui Plan.

În acest sens, a fost elaborat și supus procedurii SEA Planul de Management al Fluviului Dunărea, Deltei Dunării, Spațiului Hidrografic Dobrogea și Apelor Costiere care cuprinde prezentarea generală și caracteristicile corpurilor de apă de suprafață pentru fiecare din sub-bazinele analizate.

Pe lângă evaluarea stării corpurilor de apă, Planul stabilește obiectivele de mediu și analizează excepțiile, pentru întregul sector românesc al Fluviului Dunărea. Totodată, în acest Plan sunt incluse toate informațiile referitoare la măsurile suplimentare necesare atingerii obiectivelor de mediu stabilite pentru fiecare corp de apă identificat la nivelul Fluviului Dunărea, Deltei Dunării, Spațiului Hidrografic Dobrogea și Apelor Costiere. Măsurile de bază, grupate pe domenii de activitate, sunt detaliate în Planurile de Management Bazinal³⁵¹.

Totodată, prin POS Mediu 2007-2013 a fost finanțat proiectul "Asistență tehnică pentru pregătirea de proiecte AXA PRIORITARĂ 5 - Implementarea structurii adecvate de prevenire a riscurilor naturale în zonele cele mai expuse la risc - Domeniul major de intervenție 2 - Reducerea eroziunii costiere" în cadrul căruia au fost elaborate Mașter planul privind protecția și reabilitarea zonei costiere românești (studii de teren, modelare hidraulică, diagnostic al zonei costiere, mașter plan pentru zona costieră), Aplicația de finanțare și Evaluarea Strategică de Mediu.³⁵²

³⁵¹ Planul de management al fluviului Dunărea, Deltei Dunării, spațiului hidrografic Dobrogea și apelor costiere. www.rowater.ro.

³⁵² Evaluarea strategică de mediu (SEA), Raport de mediu, www.rowater.ro.

În calitate de stat membru al U.E., România a transpus *Directiva 2008/56/CE* a Parlamentului European pentru instituirea unui cadru de acțiune comunitară în domeniul politicii privind mediul marin prin Ordonanță de urgență nr. 71/2010³⁵³ privind stabilirea strategiei pentru mediul marin, ce a fost aprobată prin Legea nr.6/2011.

Concluzii

Din analiza scopurilor pe care și le-au propus planurile de management ale celor trei componente ale ecosistemului Dunărea Marea Neagră, și anume: fluviul Dunărea, Rezervația Biosferei ”Delta Dunării” și Marea Neagră”, rezultă ca acestea sunt diferite: obiectivul central al managementului Dunării este reprezentat de asigurarea necesarului apei de băut, managementul Rezervației Biosferei ”Delta Dunării” are la bază obiectivul conservării acestui ecosistem unic și deosebit de prețios, iar managementul Mării Negre urmărește reabilitarea ecosistemului.

Faptul că nu există un Plan de Management Integrat al ecosistemului Dunărea Marea Neagră îngreunează unele acțiuni care pot fi benefice acestuia. De exemplu, cea mai mare cantitate de nutrienți care poluează Marea Neagră provin din fluviul Dunărea, astfel încât ar fi necesar un plan de management comun pentru reducerea nutrienților pe fluviul Dunărea, pe de o parte, și din Marea Neagră, pe de altă parte.

În perspectivă, propunem realizarea unui Plan Integrat de Management al întregului ecosistem – Dunăre-Marea Neagră , prin intermediul căruia să fie mai bine realizate obiectivele celor trei planuri de management separate și pentru obținerea unor rezultate durabile în amplul demers de protecție și conservare a resurselor de apă.

³⁵³ Publicată în M.Of.nr.452 din 2 iulie 2010.

CONCLUZII ȘI PROPUNERI

Viața pe pământ nu ar fi posibilă fără existența aerului, a apei și a soarelui, considerate ca resurse naturale indispensabile, atât pentru om cât și pentru alte viețuitoare. Alături de acești factori primordiali se mai adaugă și alții de o importanță mai mică, a căror lipsă nu ar avea aceleași efecte nefaste ca cele care ar putea apărea în absența totală a unuia sau a tuturor factorilor principali.

În acest context, protecția apei, ca resursă fundamentală vitală, este cerută în mod imperativ atât pentru generațiile prezente, cât și pentru cele viitoare. Orice demers făcut în acest sens nu poate fi decât salutar și trebuie susținut atât de cadrul legislativ, de populație, cât și de toți cei care iau decizii la nivel înalt.

De cantitatea și de calitatea apei, în egală măsură, depinde existența noastră a oamenilor și a tuturor ființelor vii. Din păcate, la nivel global, un sfert din populația Terrei suferă de mari lipsuri în aprovizionarea cu apă. Specialiștii în domeniul apelor preconizau o adevărată "criză a apei" la nivel mondial de la sfârșitul secolului al XX-lea, considerată chiar mai gravă decât criza energetică a anilor '70.

Chiar dacă apa acoperă trei sferturi din suprafața totală a planetei, doar 37 800 km³ reprezintă apa dulce (potabilă), distribuită inegal între statele lumii. Discrepanțele necesarului de apă dintre diferite state fac cu atât mai necesară cooperarea transfrontalieră în domeniul utilizării raționale și partajate a apelor.

Un neajuns care rezultă din cantitatea relativ redusă de apă potabilă la nivel mondial este acela al utilizării, în multe locuri din lume, a apei dulci, nepotabile, cu urmări grave asupra sănătății.

Apa dulce nu este folosită doar pentru consumul uman. O parte importantă din resursele de apă dulce sunt utilizate în agricultură (70%), în industrie (20%). Consumul casnic este de doar 10 procente care este distribuit foarte eterogen.

La nivel global se consideră că există populații întregi care consumă apă necorespunzătoare, nepotabilă și neprelucrată, netratată chimic și

biologic, ceea ce duce la un grad ridicat de mortalitate datorat maladiilor generate de apa contaminată.

Pe fondul acestei stări de fapt generale, situația în România nu este alarmantă, întrucât țara noastră este bogată în resurse de apă dulce. Se consideră că apa din România, care este distribuită prin sistemul public este sigură, în general, neafectând sănătatea umană. Probleme apar în diferite localități rurale unde apa, netratată corespunzător, a dus la apariția unor episoade epidemice cu diferiți germeni patogeni (hepatita A, dizenterie, salmonela).

Nu este de neglijat efectul deosebit de nociv și de distructiv produs asupra apelor în alte circumstanțe, de tipul deversărilor în ape a dejecțiilor umane sau animale, a reziduurilor menajere sau industriale, etc.

Educația populației și a tuturor agenților economici se impune din ce în ce mai stringent pentru a proteja resursele de apă și așa neîndestulătoare.

În ceea ce privește apa mărilor și oceanelor, se remarcă aceeași situație, deloc favorabilă din punct de vedere ecologic. Mările și oceanele au devenit o adevărată ”groapă de gunoi” în care, ani la rând au avut loc poluări masive pentru care nu exista o legislație specifică privitoare la răspunderea pentru un prejudiciu ecologic.

Cu toate acestea, după anul 1970, cadrul legislativ în domeniul protecției mărilor și oceanelor s-a actualizat treptat și a devenit mai pregătit pentru noile probleme apărute în acest domeniu.

În ceea ce privește ecosistemul Dunărea Marea Neagră s-a conturat de-a lungul timpului un cadru juridic tot mai complex necesar pentru a face față noilor provocări.

În cadrul prezentei lucrări, intitulată ”*Regimul juridic al managementului durabil al ecosistemului Dunărea-Marea Neagră*” a fost analizată fiecare parte componentă a acestui sistem – Dunărea, Rezervația Biosferei ”Delta Dunării” și Marea Neagră -, cu precizarea că există numeroase puncte de interferență între ele.

Dacă în primele două capitole ale au fost analizate aspecte generale privitoare la noțiunea de apă și la regimul juridic de protecție a apelor, începând cu cel de-al treilea capitol s-a urmărit la modul concret situația existentă în cadrul ecosistemului Dunărea Marea Neagră, precum și planurile de management durabil implementate la acest nivel.

Astfel, capitolul 3 al lucrării, intitulat ”*Conservarea și utilizarea durabilă a Fluviului Dunărea*” a urmărit, în mod consecvent, situația ecologică în această zonă de importanță vitală pentru țara noastră.

Dunărea este al doilea fluviu ca mărime din Europa (după Volga) având o lungime de 2.850 km și o suprafață de 817.000 km². Ea traversează teritoriul a zece state și leagă patru capitale europene. Din lungimea totală de 2.850 km, fluviul este navigabil pe circa 2.588 km, între Sulina și Ulm. Printre afluenții săi se numără râurile: Inn, Drava, Sava, Tisa, Prutul.

Riveranii fluviului Dunărea sunt, în majoritatea lor, state cu o economie insuficient dezvoltată și care nu au acordat o atenție sporită problemelor privind protecția mediului în ultimele decenii.

Evoluția problematicii în domeniul protecției cursului unic Marea Neagră – Dunăre – Rin – Main – Marea Nordului, a creat noi premise ale cooperării internaționale în utilizarea fluviului pentru navigație, dar a născut și probleme suplimentare privind poluarea transfrontalieră a apelor sale.

La 17 martie 1992, un număr de 32 de țări au semnat la Helsinki, sub auspiciile Comisiei Economice a O.N.U. pentru Europa (CEE/ONU), Convenția privind protecția și utilizarea cursurilor de apă transfrontaliere și a lacurilor internaționale.

În privința regimului juridic al managementului fluviului Dunărea constatăm că țara noastră și-a realizat propriul Plan de management, care a presupus parcurgerea mai multor etape succesive care s-au întins pe mai multe perioade.

Finalizarea Planului a avut la bază una dintre cele mai detaliate analize referitoare la identificarea și stabilirea măsurilor și opțiunilor de gospodărire pentru acest sistem hidrografic complex. Prin implicarea a peste 200 de experți din 14 țări dunărene plus din partea UE, ca și prin consultarea și contribuțiile directe a câtorva sute de oameni care trăiesc în regiune, s-a urmărit dezvoltarea unui plan care să asigure un viitor durabil pentru generațiile următoare.

Planul de management al Dunării a fost realizat ca o cerință de bază impusă de Directiva Cadru Apă a Uniunii Europene 2000/60CE în vederea creșterii capacității mediului apei de a suporta necesitățile crescute datorate dezvoltării economice și în special pentru a asigura necesarul de apă de băut și pentru alte folosințe.

Principalele acțiuni concrete realizate în vederea punerii în aplicare a Planului de Management al Dunării au constat în:

- Aplicarea integrală a Planului de Management al Bazinului Dunării;
- Consolidarea considerabilă a cooperării la nivel de sub – bazin;
- Continuarea investițiilor și sprijinirea sistemelor de colectare de informații; continuarea investițiilor majore în construirea și modernizarea instalațiilor urbane de tratare a apelor uzate în bazinul Dunării, inclusiv măsuri pentru proiectarea și construcția de astfel de infrastructuri la nivel regional și local;
- Stabilirea porțiunilor de îndiguit de-a lungul râurilor și promovarea alternativelor de colectare și tratare a deșeurilor în localitățile rurale mici cu scopul de a reține nutrienții;
- Favorizarea și dezvoltarea unui proces activ de dialog și cooperare între autoritățile responsabile de agricultură și mediu pentru a se asigura că sunt luate măsuri pentru combaterea poluării agricole;
- Adoptarea cadrului legislativ necesar pentru a limita, la un nivel adecvat, prezența fosfaților în detergenți;
- Tratarea substanțelor periculoase și a nămolului contaminat folosind cele mai noi și mai bune tehnologii disponibile și dezvoltarea și promovarea măsurilor de remediere a zonelor periculoase provenite din industria productivă sau abandonată ori a depozitelor de deșeurii;
- Asigurarea unui control adecvat și înlocuirea treptată a substanțelor care sunt considerate problematice pentru regiunea Dunării;
- Reducerea întreruperii, deja existente, a continuității fluxului de apă. Se are în vedere nevoia de a facilita migrarea peștilor în bazinul hidrografic al Dunării;
- Promovarea de măsuri de limitare a captărilor de apă;
- Întărirea conștientizării generale și facilitarea schimbului de bune practici în probleme de gestionare integrată a apei în bazinul Dunării între factorii de decizie de la toate nivelurile și în rândul populației din regiune;
- Promovarea de măsuri care vizează reducerea deficitelor în cunoaștere, dezvoltarea și transferul de instrumente, metode și ghiduri pentru păstrarea aprovizionării cu apă potabilă;

- Consolidarea într-o mai mare măsură a Planului de Management Integrat al Zonei Costiere Maritime;
- Amenajarea Teritoriului care privește activitățile de pe litoralul estic al Mării Negre.

În ceea ce privește starea actuală a fluviului Dunărea, Rapoartele recent realizate de Ministerul Mediului și de Administrația Națională "Apele Române" au evidențiat faptul că față de lungimea totală investigată în 2009 de 1.075 km, 1.061 km (98.7 %) s-au încadrat în clasa II și 14 km (1.3%) s-au încadrat în clasa III-a. În legătură cu evaluarea indicatorilor din categoria substanțelor prioritare/prioritar periculoase, calitatea apei Dunării a fost necorespunzătoare, referitor la indicatorii Cu și Cr în cca. 80 % din secțiunile unde au fost monitorizate aceste substanțe.

Referitor la evaluarea micropoluantilor organici din categoria substanțelor prioritare/prioritar periculoase, s-au înregistrat depășiri, față de limitele în vigoare, în cca. 28 % din secțiunile monitorizate la indicatorii hexaclorbenzen și DDT.

În privința "poluărilor accidentale", Raportul din 2009 a înregistrat 73 de *poluări accidentale*, din care 31 cu produse petroliere, 17 cu substanțe organice, în majoritatea cazurilor sursa fiind ape uzate neepurate, 11 cu produse de origine anorganică și 5 poluări de altă natură.

În anul 2011 s-au înregistrat 45 de *poluări accidentale*, din care 14 cu produse petroliere, 12 cu substanțe chimice de natură organică sau anorganică deversate direct în apă, 12 cu ape uzate neepurate datorate defecțiunilor apărute în funcționarea stațiilor de epurare.

Capitolul 4 intitulat **Regimul juridic al Rezervației Biosferei "Delta Dunării"** prezintă situația existentă în Rezervația Biosferei "Delta Dunării" (RBDD). Astfel, RBDD are un plan propriu de management care prevede anumite cheltuieli pentru acțiuni de conservare a biodiversității.

Regulamentul și planul de management au fost avizate de Academia Română în anul 2006 și au fost depuse la MMGA pentru aprobare. De asemenea, a fost creată și o pagină web a rezervației.

În cadrul Legii nr. 136/2011 pentru modificarea și completarea Legii nr. 82/1993 privind constituirea Rezervației Biosferei "Delta Dunării" se fac referiri directe cu privire la managementul rezervației.

Astfel, în cadrul art. 4 modificat din Legea nr. 136/2011 se stipulează că managementul rezervației se realizează de Administrația Rezervației Biosferei ”Delta Dunării”, instituție publică cu personalitate juridică, finanțată de la bugetul de stat, aflată în subordinea autorității publice centrale pentru protecția mediului și pădurilor.

Planul de management al rezervației se avizează de către Consiliul științific, care evaluează modul în care sunt aplicate măsurile prevăzute în acesta și prezintă, anual sau ori de câte ori este necesar, Academiei Române și autorității publice centrale pentru protecția mediului și pădurilor rapoarte cuprinzând constatări, propuneri și recomandări.

Desfășurarea tuturor activităților din rezervație este reglementată prin Planul de management al rezervației și prin Regulamentul rezervației, precum și prin Planul de amenajare a teritoriului zonal Delta Dunării. Managementul rezervației are ca scop asigurarea statutului de conservare favorabilă a habitatelor și a populațiilor speciilor de pe teritoriul acesteia.

Elaborarea planului de management al Rezervației Biosferei ”Delta Dunării” are la bază obiectivele de conservare stabilite în funcție de speciile și habitatele prioritare din rezervație.

În ceea ce privește planurile de amenajare a teritoriului, cele de dezvoltare locală și națională, precum și orice alte planuri de utilizare a resurselor naturale din rezervație și din vecinătate, acestea trebuie să fie armonizate cu Planului de management al rezervației, a căror prevederi sunt prioritare sunt prioritare față de prevederile altor planuri de dezvoltare.

Regulamentul rezervației se elaborează de către Administrația Rezervației și se aprobă prin hotărâre a Guvernului, la propunerea autorității publice centrale pentru protecția mediului și pădurilor.

Planul de management și regulamentul rezervației se elaborează și se implementează în așa fel încât rezervația să constituie un model de dezvoltare a comunităților umane în armonie cu mediul natural, tocmai datorită faptului că în cadrul Rezervației Biosferei ”Delta Dunării” există numeroase așezări umane.

Situația Mării Negre a fost prezentată în cadrul capitolului 5, intitulat ***”Actualitate și perspectivă privind protecția durabilă a Mării Negre”***. Pentru îmbunătățirea situației privind poluarea în Marea Neagră și pentru protecția sa durabilă, a fost creat ”Planul Strategic de Acțiune pentru

Reabilitarea și Protecția Mării Negre” (1996) care a suferit o serie de modificări conforme cu Rezoluția I a Reuniunii Ministerelor responsabile pentru protecția mediului a părților semnatare la Convenția asupra Protecției Mării Negre împotriva Poluării (Sofia, Bulgaria, 15 iunie 2002).

Din Analiza Diagnostică Tranfrontieră – TDA (anexă a Planului Strategic), rezultă următoarele concluzii:

- Ecosistemul Mării Negre continuă să fie amenințat de diferiți poluanți, în special nutrienți. Nutrienții sunt deversați în Marea Neagră, din surse de uscat, în special prin intermediul râurilor. Dunărea contribuie cu mai mult de jumătate din cantitatea de nutrienți deversați în Marea Neagră. Eutrofizarea este un fenomen care se produce pe zone întinse ale Mării Negre și trebuie să fie un subiect de preocupare pentru întreg bazinul Mării Negre.

- Descărcarea de ape uzate reziduale insuficient epurate are ca rezultat prezența contaminanților microbiologici, care reprezintă o amenințare pentru sănătatea publică și în unele cazuri pun o barieră în calea dezvoltării durabile a turismului și acvaculturii;

- Pe lângă aceasta, aportul de substanțe periculoase, mai ales de petrol, continuă să fie o amenințare pentru ecosistemul Mării Negre. Petrolul pătrunde în mediul înconjurător prin deversările accidentale sau intenționate de pe nave, precum și din sursele de pe uscat. Aproape jumătate din aportul de petrol rezultat din activitățile de pe uscat ajung în Marea Neagră prin Dunăre.

- Introducerea unor specii exotice în trecut prin deballastarea navelor a adus prejudicii serioase ecosistemului Mării Negre și constituie o amenințare pentru Marea Neagră și pentru mările adiacente: Mediterana și Caspică.

- Gestionarea inadecvată a resurselor și în special politicile necorespunzătoare în domeniul pescăriilor și gestionării zonei costiere continuă să fie o barieră în calea dezvoltării durabile a regiunii Mării Negre. Cele mai multe din stocurile de pești din Marea Neagră, deja afectate de poluare, au fost supraexploatate sau sunt amenințate de supraexploatare; multe zone costiere au fost deteriorate ca urmare a eroziunii și dezvoltării urbane și industriale necontrolate. Prin urmare, există un pericol serios de a pierde habitate și peisaje naturale valoroase și în ultimă instanță diversitatea biologică și productivitatea ecosistemului Mării Negre.

De altfel, poluarea mediului marin cu hidrocarburi constituie un fenomen îngrijorător, care a luat o amploare fără precedent începând cu anii

1960. Sursele continentale poluează cel mai grav Marea Neagră. Numai Dunărea varsă în mare o cantitate de 53.000 t anual, adică aproape 50% din totalul cantității de petrol deversat anual în mare. Dintre celelalte surse terestre, sunt evidențiate următoarele: 30.000 t de petrol provin din apele uzate menajere; 15.000 t provin din industrie, inclusiv din industria petrolieră, iar restul de 12.000 t constituie aportul celorlalte surse, în care este inclus și transportul maritim. Poluarea datorată deversărilor de hidrocarburi ca urmare a accidentelor de navigație este nesemnificativă, acest bazin maritim fiind până acum ferit de accidente majore.

Între cauzele accidentelor frecvente de navigație ale tancurilor petroliere adeseori sunt citate erorile umane. Se estimează că peste jumătate din accidentele de navigație implică greșeli ale comandanților sau ale echipajelor. În anumite cazuri accidentele puteau fi evitate dacă se luau măsuri de prevenire a anumitor riscuri.

Cu toate că există atât de mulți factori care au efecte negative și distructive asupra Mării Negre, monitoringul de mediu din ultimii 4 - 5 ani reflectă îmbunătățiri perceptibile și continue ale stării unor componente localizate în ecosistemul Mării Negre. Aceste îmbunătățiri par a fi rezultatul indirect al reducerii activităților economice din regiune și, într-o oarecare măsură, al măsurilor de protecție luate de guverne. Dezideratul cu care se confruntă regiunea este asigurarea unui mediu înconjurător sănătos al Mării Negre, în același timp cu restabilirea și dezvoltarea economică.

La baza aplicării Planului Strategic de Acțiune pentru Reabilitarea Mării Negre stau o parte dintre principiile fundamentale ale dreptului mediului, după cum urmează: principiul precauției, principiul ”poluatorul plătește”; principiul dezvoltării durabile, principiul acțiunii anticipative; folosirea tehnologiilor curate; folosirea instrumentelor economice de protecție a mediului; transparență și participare publică.

În vederea reducerii poluării, Planul Strategic propune negocierea de către statele localizate în bazinul Mării Negre a unei strategii cuprinzătoare care să ia în considerare fenomenul de eutrofizare a mării. O astfel de strategie cuprinzătoare a bazinului poate fi necesară pentru asigurarea reducerii de contribuții ale altor poluanți în Marea Neagră, mai ales petrolul.

Având în vedere faptul că Dunărea deversează cea mai mare cantitate de nutrienți în Marea Neagră, este deosebit de important să fie adoptate strategii de reducere a nutrienților pentru acest fluviu.

O atenție sporită trebuie acordată și poluanților emiși în aer, mai ales a celor care implică deplasări transfrontaliere și aplicarea unor măsuri de control direct la sursă a acestora. Anul 2005 este considerat ca o etapă importantă în procesul de control și reducere a poluării atmosferice (așa cum se prevede în art. 3.1. din Planul Strategic).

Conform art. 3.4 din planul Strategic, până în iunie 2002 fiecare stat riveran al Mării Negre a fost obligat să elaboreze studii naționale privind reziduurile tratate insuficient.

Un punct important al Planului Strategic este reprezentat de managementul deșeurilor, obiectivele în acest sens constând în elaborarea și implementarea unor politici de mediu eficiente care să dea o importanță deosebită reducerii, reciclării și reutilizării deșeurilor.

Pentru a acționa rapid în situația deversărilor accidentale s-a impus elaborarea unei Strategii a Mării Negre pentru planuri de contingență și intervenție de urgență. Această Strategie reprezintă o bază pentru asigurarea că planurile de contingență elaborate de statele Mării Negre sunt suficient coordonate. Ea va folosi și ca bază pentru elaborarea unui plan regional de contingență.

La nivel național și local trebuie elaborate planuri de contingență care să acopere atât navele, cât și instalațiile din larg, elaborate conform ghidului IMO și a altor instrumente internaționale relevante, inclusiv Strategia pentru planul de contingență și intervenție de urgență la Marea Neagră.

La fiecare 5 ani, statele semnatare trebuie să realizeze un raport asupra stării poluării în Marea Neagră care va avea ca punct de plecare datele culese din programele coordonate de evaluare și monitorizare a poluanților.

De asemenea, va fi stabilit un sistem de monitorizare al Mării Negre care va cuprinde programele naționale de monitorizare realizate la nivel național care sunt incluse în programele strategice de acțiune, precum și sistemul independent de asigurare a calității.

Planul Strategic de Acțiune pentru Reabilitarea Mării negre consacră o parte distinctă problematicii privind *managementul integrat al zonei*

costiere, care va avea ca punct de plecare elaborarea unor strategii de gestionare integrată a zonelor costiere.

Implicarea publicului în luarea deciziilor privind mediul înconjurător este considerată, în termenii Planului Strategic o condiție esențială pentru elaborarea unei strategii durabile în regiune. Ea necesita elaborarea unor proiecte educaționale, proceduri de luare a deciziilor transparente cu participare colectiva și reguli deschise de acces la procedurile administrative și judiciare.

Municipalitățile trebuie să joace un rol activ în toate aceste demersuri și vor trebui să se implice îndeaproape în implementarea acestui Plan Strategic de Acțiune. În acest scop trebuie dezvoltate atât mecanismele existente, cum este Clubul Internațional al Orașelor de la Marea Neagră, ca și alte mecanisme noi.

Forumul organizațiilor neguvernamentale de la Marea Neagră este încurajat să continue să sprijine acțiunile în vederea refacerii și protecției Mării Negre și să sprijine implementarea acestui Plan Strategic de Acțiune.

Fiecare stat riveran Mării Negre va face eforturi să adopte și să pună în aplicare, în acord cu propriul sistem juridic, reguli care să garanteze dreptul de acces la informațiile privind mediul, să asigure dreptul publicului și organizațiilor neguvernamentale de a participa la luarea deciziilor și dreptul indivizilor și al grupurilor de a apela la organele judiciare și administrative.

În urma analizei realizate în cadrul celor șase capitole ale prezentei lucrări intitulată ”*Managementul durabil al ecosistemului Dunărea Marea Neagră*” putem concluziona următoarele:

Problematika protecției durabile a apelor este extrem de complexă și de actuală și presupune o îmbunătățire și o completare continuă a măsurilor luate pentru a duce la îndeplinire obiectivele propuse.

Din analiza scopurilor pe care și le-au propus planurile de management ale celor trei componente ale ecosistemului Dunărea Marea Neagră, și anume: fluviul Dunărea, Rezervația Biosferei ”Delta Dunării” și Marea Neagră”, rezultă ca acestea sunt diferite: obiectivul central al managementului Dunării este reprezentat de asigurarea necesarului apei de băut, managementul Rezervației Biosferei ”Delta Dunării” are la bază

obiectivul conservării acestui ecosistem unic și deosebit de prețios, iar managementul Mării Negre urmărește reabilitarea ecosistemului.

Prezentarea ecosistemului *Dunărea-Marea Neagră* a scos în evidență problemele cu care se confruntă fiecare dintre cele trei componente ale acestuia: Dunărea, Rezervația Biosferei ”Delta Dunării” și Marea Neagră. Pe de o parte acestea suferă de pe urma poluării, fiecare încercând prin măsuri proprii să își rezolve problemele existente, iar pe de altă parte se evidențiază deschiderea creată prin legislație în privința măsurilor care pot îmbunătăți situația lor de fapt.

Bazinul Hidrografic Dunărea și Rezervația Biosferei ”Delta Dunării” au propriul *Plan de management durabil*; în schimb Marea Neagră nu are un Plan de management, ci un *Plan strategic de Acțiune pentru Reabilitarea sa*.

Faptul că nu există un Plan de Management Integrat al ecosistemului Dunărea Marea Neagră îngreunează unele acțiuni care pot fi benefice acestuia. De exemplu, cea mai mare cantitate de nutrienți care poluează Marea Neagră provin din fluviul Dunărea, astfel încât ar fi necesar un plan de management comun pentru reducerea nutrienților pe fluviul Dunărea, pe de o parte, și din Marea Neagră, pe de altă parte.

În perspectivă, trebuie continuate demersurile de îmbunătățire a managementului durabil al ecosistemului Dunărea Marea Neagră, iar printre măsurile pe care le propunem, la finalul prezentei lucrări, menționăm:

- Realizarea unui Plan de management integrat, intitulat *Planul de Management Integrat al Ecosistemului Dunărea-Marea Neagră* care să rezolve, dintr-o perspectivă exhaustivă și integratoare, probleme existente la nivelul ecosistemului și să îl protejeze față de orice acțiuni distructive.
- Creșterea nivelului de educație și de conștientizare a populației cu privire la necesitatea reducerii și, ulterior, a stopării poluării marine. În acest sens, propunem elaborarea unui pachet de informații educative, pentru uzul școlar, pe care fiecare stat îl va traduce în propria limbă; pregătirea de expoziții mobile care să prezinte situația în cadrul ecosistemului; elaborarea unui pachet de informații multimedia pe CD Rom, pentru utilizatorii de la Marea Neagră.

BIBLIOGRAFIE

Lucrări cu caracter general

1. Academia Română, *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ediția a II-a, București, Editura Univers Enciclopedic, 1998.
2. Allaby M., *MacMillan Dictionary of the Environment*, 3rd ed. London: MacMillan Press Ltd. 1988.
3. Al Gore, *Urgence planete terre: l'esprit humain face a la crise ecologique*, Paris, Editions Alpee, 2006.
4. Andreșan – Grigoriu B., Ștefan T., *Tratatetele Uniunii Europene*, București, Editura Hamangiu, 2011.
5. Banu A., Rudescu L., *Delta Dunării*, București, Editura Științifică, 1965.
6. Bălțeanu D., Șerban M., *Modificările globale ale mediului. O evaluare interdisciplinară a incertitudinilor*, București, Editura Coresi, 2005.
7. Bran F., Ildiko I., *Ecologie generală*, București, Editura ASE, 2004.
8. Bran F., Ioan I., *Ecosferă și politici ecologice*, București, Editura ASE, 2002.
9. Bran Fl., Ioan I., Marin D., *Mic lexicon de protecția mediului*, București, Editura Economică, 1999.
10. Brown L.R, Larsen J., Fischlowitz – Roberts B., *Politica ecologică a planetei*, București, Editura Tehnică, 2002.
11. Duțu Mircea, *Ecologie. Filosofia naturală a vieții*, București, Editura Economică, 1999.
12. Duțu, *Între a fi și a avea – Eseuri ecologiste*, București, Editura Economică, 1998.
13. Grigore C., Suceavă I., Cloșcă I., *Drept internațional public*, București, Editura VIS Print, 2001.
14. Hubert Reeves, (în dialog cu Frederic Lenoir), *Pământul e bolnav. Ce șanse avem să supraviețuim*, București, Editura Humanitas, 2005.

15. Toth, M., *Mediul înconjurător în educație: educație ecologică, educație pentru mediu sau educație privind mediul?*, Editura Studium, Cluj-Napoca, 2002.
16. Vădineanu Angheluță, *Dezvoltare durabilă. Teorie și practică. Volumul I*, București, Editura Universității din București, 1998.

Lucrări de specialitate

1. Banu Alexandra, O. M. Radovici, *Elemente de ingineria și protecția mediului*, București, Editura Tehnică, 2007.
2. Barbier Edward, *Economics, Natural Resource Scarcity and Development*, London, Earthscan Publications Ltd. 1989.
3. Bica Ioan, *Elemente de impact asupra mediului*, București, Editura Matrix Rom, 2000.
4. Drăghici P., Dușcă A.I., *Dreptul intern și comunitar al mediului*, Craiova, Editura Universitaria, 2003.
5. Dușcă Anca Ileana, *Dreptul mediului*, București, Universul Juridic, 2009.
6. Dușu Mircea, *Dreptul comunitar al mediului*, București, Editura Economică, 1997.
7. Dușu Mircea, *Dreptul mediului*, ediția a 3-a, București, Editura C.H.Beck, 2010.
8. Dușu Mircea, *Dreptul mediului*, vol. I, București, Editura Economică, 1998.
9. Dușu Mircea, *Dreptul mediului*, vol. II, București, Editura Economică, 1998.
10. Dușu Mircea, *Dreptul mediului. Tratat. Abordare integrată*, Vol. I, Editura Economică, București, 2003.
11. Dușu Mircea, *Dreptul mediului. Tratat. Abordare integrată*, Vol. II, Editura Economică, București, 2003.
12. Dușu Mircea, *Etudes de droit de l'environnement. Environmental Law Studies*, București, Ecological University Press, 2004.
13. Dușu Mircea, *Principiile și instituțiile fundamentale de drept comunitar al mediului*, București, Editura Economică, 2005.

14. Dușu Mircea, *Tratat de dreptul mediului*, ediția a3-a, București, Editura C.H. Beck, 2010.
15. Kiss Al., Beurier J.P., *La protection du Rhin contre la pollution: etat actuel de la question*, Paris, A.F.D.E, 1977.
16. Kiss Al., *Problemes de droit international poses par la voi d'eau Rhin – Danube*”, Paris, A.F.D:I., 1981.
17. Marinescu Daniela, *Dreptul mediului*, Ediția a IIIa, București, Universul Juridic, 2008.
18. Marinescu Daniela, *Tratat de dreptul mediului*, ed. a IV-a, București, Editura Universul Juridic, 2010.
19. Moroianu Zlătescu I., Popescu O., *Mediul și sănătatea*, București, IRDO, 2008.
- 20 Pearce D., Barbier E., Markandya A., "*Sustainable Development and Cost- Benefit Analysis*", London, Environmental Economics Centre, 1989.
20. Popescu D., Popescu M., *Dreptul mării. Tratatate și convenții internaționale*, București, Artprint, 2000.
21. Popescu Dumitra, *Protecția fluviilor internaționale și combaterea poluării lor*, în *Dreptul internațional fluvial*, București, Editura Academiei, 1973.
22. Popescu Mircea, *Dreptul mării – zone de jurisdicție națională*”, București, Editura Artprint, 2000.
23. Romițan Ciprian Raul, *Dicționar de dreptul mediului*, București, Editura All Beck, 2004.
24. Romițan Ciprian Raul, *Protecția juridică a apelor*, București, Editura SemnE; 2002.
25. Sion Ion Grigore, *Ecologie și drept internațional*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1990.
26. Teodoroiu Simona Maya, *Dreptul mediului și dezvoltării durabile*, București, Editura Universul Juridic, 2009
27. Van Lang Agathe, *Droit de l'environnement*, Paris, PUF, 2002.
28. Voicu Zdrenghea, *Dreptul mediului și al dezvoltării durabile*, București, Editura Le Mot, 1997.

Documente

1. Constituția României, actualizată, 2003.
2. Convenția asupra creării unui fond internațional de indemnizare pentru pagubele produse prin poluare cu hidrocarburi, Bruxelles, 1971.
3. Convenția asupra platoului continental, Geneva, 1958.
4. Convenția asupra răspunderii civile pentru prejudiciile cauzate de poluarea cu hidrocarburi, Bruxelles, 29 noiembrie 1969.
5. Convenția asupra zonelor umede de importanță internațională, Ramsar, 1971.
6. Convenția internațională privind pregătirea, răspunsul și cooperarea în caz de poluare cu hidrocarburi, Londra, 1990.
7. Convenția internațională asupra intervenției în marea liberă în caz de accidente ce antrenează sau pot antrena o poluare cu hidrocarburi, Bruxelles, 1969.
8. Convenția Națiunilor Unite asupra dreptului mării încheiată la Montego Bay (Jamaica), 1982.
9. Convenția privind protecția și utilizarea cursurilor de apă transfrontaliere și a lacurilor internaționale, Helsinki, 1992.
10. Convenția referitoare la prevenirea poluării marine cauzate de operațiunile de imersare efectuate de nave și aeronave, Oslo, 1972.
11. Convenției asupra mării libere, (Geneva 1958).
12. Decretul nr. 187 din 30 martie 1990 de aderare a României la Convenția UNESCO (adoptată la 16 noiembrie 1972).
13. Directiva 2000/60/CE a Parlamentului European și a Consiliului de stabilire a unui cadru de politică comunitară în domeniul apei, 2000.
14. Directiva 2007/2/CE a Parlamentului European și a Consiliului de instituire a unei infrastructuri pentru informații spațiale în Comunitatea Europeană (INSPIRE), 2007.
15. Directiva 91/271/EEC privind prevenirea și controlul integrat al poluării, 1991.
16. Directiva 91/676/CEE privind protecția apelor împotriva poluării cauzate de nitrații proveniți din surse agricole, 1991.
17. Guide to Preparing and Implementing National Sustainable Development Strategies and Other Multi-sectoral Environment and Development Strategies, IUCN - World 1993.

18. Hotărârea Guvernului nr. 248/1994 pentru adoptarea unor măsuri în vederea aplicării Legii nr. 82/1993 privind constituirea Rezervației Biosferei "Delta Dunării" Plan strategic pentru dezvoltarea turismului durabil în delta Dunării, document inițiat în cadrul proiectului "Dezvoltarea potențialului pentru un turism durabil într-o zonă umedă Natura 2000" - ROE / 041 / 06, Consiliul Județean Tulcea, 2009.
19. Legea apelor nr. 107/1996 (modificată și actualizată).
20. Legea nr. 17 din 7 august 1990 privind regimul juridic al apelor maritime interioare, al mării teritoriale, al zonei contigue și al zonei economice exclusive a României.
21. Legea nr. 82 privind constituirea Rezervației Biosferei "Delta Dunării", 1993 (modificată și completată de Legea nr. 136/2011).
22. Legea privind calitatea apei potabile (actualizată), 2002.
23. Ordin privind aprobarea Metodologiei și a instrucțiunilor tehnice pentru elaborarea schemelor directoare, 2007.
24. Ordinul nr. 610 privind aprobarea tarifelor pentru lucrările și serviciile prestate de către Administrația Rezervației Biosferei "Delta Dunării", 2009 (modificat prin Ordinul nr. 1775/ 2009).
25. Ordinului nr. 172 privind practicarea activităților de pescuit pentru consumul familiar în Rezervația Biosferei "Delta Dunării", 2010.
26. Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 195/1995 privind protecția mediului aprobată prin Legea nr. 265/2006 privind protecția mediului
27. Planul local de acțiune pentru mediu - Județul Tulcea, 2011.
28. Program de activitate al Administrației Rezervației Biosferei "Delta Dunării", 2012.
29. Program de instruire privind tehnicile de investigare a crimelor ecologice – "Environmental Criminal Investigations Trening Programm", Budapesta, 1999.
30. Raport - "Sinteza calității apelor din România – 2011", Administrația Națională "Apele Române, 2011.
31. Raport al Comisiei Mondiale pentru Mediu și Dezvoltare, Viitorul nostru comun, Oxford, Oxford University Press, 1987.
32. Raport privind calitatea mediului marin și costier, 2009.
33. Raportul "Starea mediului din Marea Neagră – presiuni și tendințe", 1996 – 2000.

34. Raportul Ministerului Mediului privind Calitatea Apelor în România, 2009.
35. Solomon Allan, Towards Ecological Sustainability in Europe: Climate, Water Resources, Soils and Biota. IIASA, RR-90-6, Laxenburg, Austria, 1990.
36. Strategia mondială de conservare, IUCN, WWF and UNEP, Gland, Elveția, 1980.
37. Strategia Națională de Dezvoltare Ecologică Durabilă, Canberra, decembrie 1992.
38. Strategia Uniunii Europene pentru Regiunea Dunării, 2010
39. Tratatul de la Lisabona de modificare a tratatului privind Uniunea Europeană și a Tratatului de instituire a Comunității Europene, Lisabona, 2009.
40. Tratatul privind interzicerea instalării unor arme nucleare și a altor arme de distrugere în masă pe fundul mărilor și oceanelor și în subsolul lor, Moscova, 16 februarie 1971.

Reviste

1. Almanahul Mediului, 2011, 2013
2. Canadian Journal of Environmental Education, 1996;
3. Revista Română de Dreptul Mediului, 2011, 2012, 2013

Site-uri Internet

1. <http://www.rowater.ro>
2. <http://www.ddbra.ro>
3. <http://sustainabledevelopment.un.org>.
4. <http://www.naturalist.ro>
5. <http://www.meteo.md/newmejd1/unescofoc.htm>
6. <http://www.hidro.ro>
7. <http://www.icj-cij.org>
8. <http://ec.europa.eu>
9. <http://www.mae.ro>
10. <http://www.gov.ro>

11. <http://www.icpdr.org>
12. <http://www.iad.gs>
13. <http://www.danubebox.org>
14. <http://www.plancoast.eu>
15. <http://www.coastalwiki.org>
16. <http://www.dreptonline.ro>

ISBN 978-606-14-1866-4

9 786061 418664

www.editurauniversitaria.ro